

CARTEA ROMÂNEASCĂ

Lei 10

OLGA CABA NUVELE FANTASTICE

OLGA CABA

NUVELE FANTASTICE

CARTEA ROMÂNEASCA 1984
Coperta de V. Olac

CIORAPII

Budapesta, într-o zi de iulie irizată de ceaţă, cu cerul gălbui, îşi întindea pînă la plesnire arcurile podurilor neverosimile peste rîul care dizolva în placid peisaj urbea de pe maluri.

Trepte vechi, fermecător de ruinate, coborau, cascadă, peste bulevardul comercial. Era altă lume aici sus, pe strada umbrită de platani, cu vile cochete retrase în grădini şi îmbrăcate în iederă, cu caldarîmul călcat de un trecător sau doi, decît în vale, în furnicarul arterei cutreierate de tramvaie şi alţi monştri „circulatorii", între trotuarele gemînd de lume. Ar fi fost mai potrivit ca întîmplarea să fi avut loc în tăcerea străzii domneşti şi nu pe bulevardul care pulsa la unison cu cea mai banală actualitate.

Venind dinspre hotelul Gellert, cam in dreptul restaurantului românesc, se afla pe un colţ de stradă un magazin oarecare, în vitrină cu nişte plicuri cu ciorapi. Nu era o vitrină cine ştie ce. Cei care o aveau în grijă contau, desigur, pe atracţia magnetică exercitată, fără greş, de spectacolul ciorapilor asupra psihicului feminin şi îşi ziceau că îşi fac ei efectul şi fără să-ţi dai prea mult osteneala să-i aranjezi frumos. Plicurile străvezii erau dispuse ca spiţele unei roţi şi se găseau mereu femei să le privească cu jind, făcîndu-şi calcule mentale. Treceam şi eu pe acolo în fiecare zi şi nu încetam să supraveghez evantaiul de plicuri. Te întrebi, pe drept cuvînt, ce mă face să povestesc amănunte aşa de triviale într-o lume obişnuită cu aterizări pe lună şi asasinate politice. Există însă aterizări la fel de nemaipomenite în

lumi suprapuse peste a noastră, şi a căror însuşire cea mai derutantă pare a fi tocmai aceea că seamănă leit cu cea de aici.

Tocmai vizitasem un mare muzeu şi am ieşit cotropiţi de mii de capodopere. Nu ştiu dacă cunoaşteţi efectul nociv al artei consumate în cantităţi industriale. Eu cred că omenirea ar trebui

protejată de asemenea abuzuri şi un muzeu n-ar trebui să cuprindă mai mult de zece tablouri. în orice caz, înainte de a ajunge la magazinul cu pricina, Ţirmoş se declară ,,făcut“ pe ziua aceea. I-am spus să se ducă acasă şi să ia un calmant, că vin şi eu peste cinci minute. Simţii o nefirească uşurare la plecarea lui, şi nu mi-o explic decît acum. Evident, omul nu trebuia să vină cu mine. încă nu bănuiam nici eu că mi se programase un itinerar strictr personal, unde nu mă putea urma nimeni.

Intrai într-un magazin destul de vast, în formă de L, care, în aparenţă, nu avea nimic deosebit. Aerul ireal al celor văzute acolo cred că li s-a adăugat ulterior, sub influenţa celor întîmplate pe urmă. Căci am tendinţa de a împrumuta, în amintire, trecerii mele pe acolo o anumită ceaţă înşelătoare, un fel de aură cum au munţii înfăşuraţi în depărtări, ceva ce nu ţine de ei propriu- zis, ceva ce sînt sigură că le-a lipsit şi întîmplărilor de atunci. Asemenea învelişuri de basm întîrzie întotdeauna în jurul amintirilor sentimentale ori al unor peisaje sau tablouri văzute de mult, ce capătă o calitate de vis risipită apoi de revedere, oricît de îmbietoare ar fi împrejurările în care va avea loc. îmi şi pierdusem demult încrederea în realitatea lor pînă înţelesei că felul cum se metamorfozează ele în amintire fac parte din însăşi e- voluţia lucrurilor continuate în noi. E de ajuns să te uiţi o dată într-un microscop sau la un peisaj văzut din zbor ca să-ţi dai seama de nesfîrşit de multele aspecte posibile, nici unul definitiv, nici unul (sigur, toate de- pinzînd numai de tine, care eşti un instrument ca oricare altul, adesea defectat.

Ştiu însă că am rămas mirată cîntărind în mînă cele două plicuri scoase de vînzătoare de sub tejghea, cînd îmi spuse să iau un coşuleţ şi să le duc la casă. Era ceva împotriva uzanţelor comerciale. Nu-mi dădui seama

în mod clar de asta chiar atunci. Am rămas puţin încurcată, fără să mă gîndesc propriu-zis că nu e obiceiul ca la un magazin cu autoservire vînzătoarea să scoată marfa dintr-un loc dosit, să ţi-o dea în mînă şi să te roage să o duci la casă. Marfa scoasă de sub tejghea e un act tăinuit ce se desfăşoară între vînzător şi client, şi plata nu se face la casă. Noi aveam, aşadar, vînzătoarea şi cu mine, un secret împreună, dar care ? că nu ne vă- zuserăm pînă atunci. Amănuntul îmi reveni în minte mai

tîrziu, în orele lungi de frămîntare cînd mă căzneam, în- torcînd, în gînd, de sute de ori cele petrecute, să pricep ce s-a întîmplat. Bineînţeles, un simplu proces de vîn- zare-cumpărare, chiar neobişnuit, nu m-ar fi preocupat cu atîta insistenţă. Mă surprinsese şi faptul că, fără nici o explicaţie, mi se calculase marfa mai ieftin decît îi era preţul. Dar interveniră şi alte desfăşurări, mult mai curioase încă.

Casa de plăţi dădea înspre vitrina de după colţ, în celălalt braţ al literei L. In apropierea ieşirii erau rafturi triunghiulare cu mărfuri. Doi bruneţei stăteau a- colo şi se uitau la nişte tricouri pentru copii. Şi nimeni nu se uita la mine, nici măcar vînzătoarea cînd îmi vorbise. Mă servi cu un aer parcă de complicitate, ca un consemn de a se face în jurul persoanei mele cît mai puţină vîlvă. Prezenţa ţiganilor nu-mi aminti de Mircea Eliade şi de nuvela lui cu ţigăncile, şi de ce ar fi făcut-o ? Totuşi, m-am întrebat, pe urmă, de ce au trebuit să-mi iasă în cale tocmai atunci. Erau, oare, ca un semn de recunoaştere, un avertisment, o piatră de hotar ? De altfel, nimic din însuşirile fantasticului spectaculos, nimic ieşit din comun nu se leagă de acea amintire, în afara coordonatelor ei absurde, nici o vedenie deşucheată, nici o aparatură barochistă, nimic. Şi e bine aşa, căci întîmplarea era inexplicabilă şi nu avea nevoie de înflorituri suplimentare.

Uneori, umorul se amestecă în viaţa noastră, chiar şi ironia. Asta te ajută să intuieşti în preajmă-ţi prezenţa unor forţe spirituale înrudite cu a noastră, ori numai o concesie din partea lor, o condescendenţă ca atunci cînd, din complezenţă, încerci să-i vorbeşti unui străin pe limba lui.

7

Gazda mea, o tomnatică nostimă, mereu avidă de noutăţi, interesată de tot ce se întîmplâ în jurul ei, mă întrebă, ca de obicei, ce mai tîrguisem. Voia să ştie de unde mi-am cumpărat ciorapii, şi îi numii magazinul. Rămase surprinsă. Zicea că nu era vorba de un magazin cu autoservire. Vizavi de restaurantul românesc ? Da, chiar acolo. Cine ştie cînd aţi mai intrat acolo, îi spusei, poate atunci nu era încă. Şi considerai tema epuizată.

Seara coborîrăm iarăşi din lumea grădinilor suspendate şi ne duserăm la teatrul de vară într-un parc şi văzurăm opereta Contele de Luxemburg.

Uneori nici chiar o operetă veche, cît ar fi de răsuflată, nu-ţi

pare de dispreţuit dacă-ţi evocă o frîntură din viaţa trecută, se amestecă intim cu alte amintiri vechi, se încarcă de nostalgie. Devii îngăduitor cu ea, o ştii de mult, îţi este contemporană. Irevocabila trecere te face melancolic şi nu ştiu, zău, de ce, căci, gîn- dindu-te la cîte ţi-au fost date să pătimeşti, ar trebui să nu mai poţi de bucurie că le-ai lăsat în urmă.

Desigur, şi decoratorul îşi avea partea lui de merit sau de vină, căci peste toată vioiciunea convulsivă şi deşucheată a personajelor, jucate ca marionetele pe sîrmă, se ridica un Paris imaginar, etajat la infinit, în genul vechilor burguri germane călare pe vîrtoape, dînd caselor strîmte şi prăpăstioase înfăţişarea unor castele, ba aveau şi turnuri, în fine, crease un Paris care n-a existat niciodată. Omul avea nefirescul dar de a vrăji, din nimic, tainice dimensiuni. Furat de ele, puteai uita cu desăvîrşire scena cu furnicarul ei de întîmplări tumultoase şi lipsite de noimă. Mai era şi farmecul unor arii şi ariete salvate de banalitate prin faptul că le auzisem pe vremuri cîntate de mama. Poate de aceea eram subjugată de senzaţia că acolo sus se află un oraş al morţilor, aşa cum îl visase Edgar Poe, încercînd să traducă în vorbe o aluzie, o intimaţie, mijlocită de fumul opiului, privitor la acel oraş nemăsurat şi negrăit de straniu, al tăcerii. îmi păreau miraculoase mai ales unele geamuri luminate, aşezate foarte sus în spaţiul mincinos şi fer- mecător, dînd iluzia unor case locuite, dar nu de oa

meni, ci mai degrabă de duhuri sau de fiinţe şi mai ciudate încă. Aveam nelămurita impresie că mama se plimbă în spaţiul feeric al acelor odăi suspendate şi ar putea să apară acolo la unul din geamurile abisal iluminate, cum mi se păreau mie, suprapuse scenei unde continuau să se desfăşoare evenimente grosolane şi burleşti. Mi se în- tîmpla, între timp, să rîd la auzul glumelor debitate jos pe scenă, pe cînd cealaltă jumătate a eului rămî- nea atentă, străduindu-se să înţeleagă aluzia aeriană.

Acum însă mi se pare că toate s-au întîmplat din cauza ciorapilor, îi îmbrăcasem în seara aceea, şi poate ei erau ochelarii vrăjiţi, deşi nu-i purtam la ochi, ci în picioare. Hotărît lucru, destinul se distra în seara aceea pe socoteala mea.

N-aş fi aflat nimic în plus dacă a doua zi nu mi-ar fi dat iar prin gînd să mă mai duc o dată să-mi cumpăr ciorapi. Mai mulţi, de astă dată. Erau nemaipomeniţi. Uşori ca pînza de păianjen,

mătăsoşi ca o suflare, era o voluptate să-i simţi în picioare. Coborîi dar pe bulevard, dimineaţa, şi mă oprii în faţa plicurilor dispuse în chip de evantai. Era aceeaşi marfă expusă în acelaşi fel, văzută de atîtea ori. Intr-un colţ, şosetele invizibile, în cel opus, ciorapii aşezaţi în chip de raze în jurul unui disc solar întruchipat din hîrtie creponată roz, în mijloc, sus, perechea de ciorapi-pantaloni.

Intrînd, avui un şoc. Cu siguranţă, nu mai venisem acolo niciodată. Nici urmă de magazinul spaţios cu autoservire, cu zidurile în formă de L. O încăpere strimtă şi întunecoasă, la tejghea o singură vînzătoare, casa era în faţa ei. Proprietăreasa îmi spusese şi ea că nu fusese niciodată vreo autoservire prin partea locului. Dar a- tunci, pe unde am umblat eu ieri ? Mă întorc la intrare, să mă uit peste drum şi văd restaurantul românesc. Poate visez.

Cerui aceeaşi calitate de ciorapi şi mi se dădu ceva cu totul diferit, de culoarea cafelei cu lapte şi jartierele a- plicate în bordura de sus, ultimul răcnet. Nu avui nici măcar puterea să protestez şi ieşii de acolo cu sentimentul cuiva rătăcit în somn. După masă sucii şi răsucii toată vremea întîmplarea în gînd. N-aş fi putut-o povesti nimănui fără să creadă că am înnebunit. Nici mă

car lui Ţirmoş. Părea absolut sigur că ieri intrasem în alt magazin, precum era neîndoielnic şi faptul că tot acolo am intrat şi azi. ; Intrasem acolo, adică, dar nimerisem în altă parte.

Nu-mi putui găsi odihna. în ziua următoare, m-am dus din nou şi m-am uitat înăuntru : aceeaşi dugheană mică de ieri.

Măcar de-aş fi văzut un înger sau o altă apariţie dezarmantă. Dar nici vorbă. Frustrată de aspectele spectaculoase ale miraculosului, nu mi s-a dat să văd altceva decît un alt magazin de ciorapi. La atît se rezuma tainul meu de experienţe supranaturale.

Exista pe vremuri la Bucureşti un umorist sui gene- ris, unul Cugler Poni, fiul mai puţin ilustru al unui cofetar făgărăşan de mare renume, creator al celor mai delicioase mignonuri cu glazură de ciocolată care îi purtau numele şi renumele peste mări şi ţări. Fiul său, zis Poni, era un mare mucalit. Nemulţumit de cîte putea comite numai prin scrisul său, se apucă omul să joace nişte farse cititorilor. Astfel, pe prima pagină a unui ciudat

opuscul de-al său, unde era vorba de geamantane vii şi de nişte leoparzi care păşteau pe ogoarele lui de săpun, Poni puse să se lipească pe prima pagină, sus, o foiţă unde scria : Cherchez la femme. Cititorul, intrigat, mai ales că numai de femei nu era vorba în opera lui Cugler Poni, curios de cele ce se puteau ascunde dedesubt, desfăcea cu unghia foiţa cu pricina, ca să mai citească o dată enigmaticul îndemn Cherchez la femme.

M-am aşezat pe terasa hotelului Gellert, să scriu vederi, şi pe toate le-am adresat anapoda. Mai trecui o dată apoi de-a lungul bulevardului pînă la parcul unde se termină el şi începe vestitul „lac fără fund“. Nici urmă de vreun alt magazin cu ciorapi, bineînţeles. Şi era, oare, chip să confuzi faimoasa vitrină cu plicuri străvezii, gravitînd în jurul soarelui de hîrtie creponată ?

Reîntoarsă în ţară, am încercat să rememorez, la rece, toate amănuntele primei şi celei de a doua vizite în magazinul cu pricina, am întors problema de nenumărate ori pe o faţă şi pe alta ca o maşină de uscat finul, pînă simţii că-mi pierd judecata. Unicul fapt sigur şi neîn

10

doielnic era că am intrat de multe ori pe aceeaşi uşă, fără a ajunge insă de fiecare dată în acelaşi loc.

Un om foarte deştept mi-a spus odată că poate nu există timp. Nu era poet, era om serios, matematician cu vază. La Budapesta, ca şi la noi, magazinele au tendinţa de a deveni autoserviri. Pesemne oi fi sărit eu înainte cu un an-doi în clipa cînd am intrat în magazin, iar, la ieşire, am executat saltul invers. Dacă aş fi rămas prinsă în viitor ca într-o capcană ? Mamă Doamne, ce încurcătură ar mai fi ieşit ! Cu toate hîrtiile devalorizate, fără memoria intervalului în care dispărusem, cum mi-aş fi motivat absenţa şi cum m-aş fi explicat dacă cineva în drept m-ar fi întrebat pe unde umblasem între timp ?

Dacă mă gîndesc bine, am avut un noroc orb. Am trecut printre spiţele ciorapilor din vitrină ca prin u- rechea acului.

Ciorapii îi mai am şi acum. Niciodată n-am avut ciorapi mai frumoşi. îmi vine să cred că i-am cumpărat în anul două mii.

ŞTAFETE

Mai la vale văzurăm o casă izolată, joasă, nu departe de drum.

— Cine o fi stînd acolo ?

Clădirea, zugrăvită odinioară în galben, avea numai parter şi

două geamuri de mansardă în acoperiş. Ferestrele de jos se aflau la oarecare înălţime ; oprindu-te sub ele, nu puteai vedea înăuntru. Poarta fără sonerie era închisă.

— Bate în poartă, îi spusei tovarăşului meu de drum.

Lîngă clanţă seafla unciocănel de bronz cu un cap de leu. Leul ţineaîn gurăun inel mare de care atîrna ciocănelul pe un lănţişor. In clipa cînd Robert îl atinse, prin geamul lăsat deschis se auzi un ţipăt sfîşietor.

La una din ferestrele închise apăru capul îngrozit al unui copil de 14-15 ani. Ce se întîmplă aici ? ne întrebarăm. Capul dispăru, şi după un scurt răgaz se auzi iarăşi ţipătul acela de animal rănit.

Nu mult după aceea, pe lacul din spatele casei se opri o barcă. Femeia care vîslise, o creatură vînjoasă, cu mînecile suflecate şi un şorţ în faţă, sări’pe mal şi legă barca de stîlpul micuţului debarcader. Scoase din barcă o legătură cu lucruri adunate într-o basma. Veni de-a dreptul spre noi şi ne întrebă pe cine căutam. Se auzi din nou ţipătul din casă.

— Cine ţipă ?

— Ia, o femeie căreia i-o fi sosit ceasul, spuse necunoscuta, deloc surprinsă.

Soase din buzunar o cheie şi deschise uşa.

— Maşina din drum ? întrebă aflînd despre ce era vorba. Vă trimit eu pe cineva numaidecît.

Dispăru în grabă, trîntind poarta după ea. Mai stă- turăm o vreme pînă ieşi copilul de adineauri. Robert îi spuse şi lui că vrea să găsească pe cineva care să-i repare maşina.

— Tata ar putea s-o facă, dar nu e acasă. E plecat. S-a dus la pescuit.

— Undeva departe de aici ?

— Nu, nu e dus departe, e aici aproape, pe lac. Mă duc să-l chem, aşteptaţi dumneavoastră aici.

Din două sărituri, ajunse la marginea drumului şi se uită la maşină. Dădu drumul unui fluierat apreciativ.

— Un Mercedes ? se însufleţi. Mă întorc cît oi putea de repade.

Ne făcu semn cu mîna şi o apucă pe cărarea de pe marginea lacului. Sătui de a mai asculta vaietele din casă, ne aşezarăm în

maşină.

— Dumneata fumezi ? I-am spus că nu. — îmi dai voie să aprind un Navy Cut ?

Ce era să-i răspund ? eram. în maşina lui.

— Să mă ierţi pentru tutunul ăsta infect, spuse deschizînd geamul din partea opusă casei, m-am obişnuit cu el în armată.

Mă uitai la el mai bine. Putea avea cel mult 23-24 de ani. îmi întinse ultimul număr din revista Highland Ga- mes. Acolo o putui admira pe lady Ascot, tînără pe a- tunci, călare şi în costum de vînătoare, în mijlocul unui grup de bărbaţi în jachete roşii, precum şi pe lordul şi lady Atholl, pe marginea unui lac scoţian, scoţînd păstrăvi voluminoşi din apă. Uitîndu-mă afară prin geam văzui nori de ploaie cum se îmbulzeau deasupra la- cului.

т- Vine ploaia, 'ce ne facem ?

Robert nu părea ahtiat de conversaţie.

— Vom intra în casă, zise.

— Dacă ne lasă.

Mai stăturăm vreo jumătate de oră, el cu ţigara, eu în compania lordului şi lady-ei Atholl cu păstrăvii lor. în sfîrşit, zărirăm pescarul mult aşteptat venind grăbit spre noi cu fiul său. Ieşirăm din maşină. îi cerurăm

scuze că l-am deranjat din pescuit. Omul aducea un coş de nuiele cu cîţiva păstrăvi în el şi îl lăsă în faţa uşii.

— Nu face nimic. Oi mai ieşi o dată spre seară pe lac dacă toate merg bine. Eu trebuie să vă cer scuze, că nu vă pot invita în casă. Sally, săraca, se trudeşte din zori, acum aud că a sosit şi moaşa. Am ieşit să mai prind cîţiva peşti. Nu, nu sînt pescar sportiv, din păcate, asta e mesei’ia mea acum. Dacă repar şi maşini ? Da, mă mai încumet cînd se iveşte ocazia. Am avut atelier la oraş, dar m-am mutat aici. Sally are nevoie de aer curat, nu-i vorbă că şi copilul. Şcoala e la numai trei mile de aici. Da, are bicicletă. Mai ninge iarna, dar nu prea mult. Maşina o las, deocamdată, aici, să văd ce este pe-acasă, se mai uită la ea băiatul. Să sperăm că nu va fi nevoie să mă duc la oraş. In cazul cel mai rău, găsesc eu pe cineva. Veniţi s-o luaţi înainte de patru.

începu să picure.

— Şi unde să stăm pînă atunci ?

— Uite, aici, la stînga, cînd intraţi în orăşel daţi de o mînăstire de călugări, oameni foarte primitori. Se mai bucură şi ei cînd vine cineva să-i vadă. Drum bun şi reveniţi la patru. Cred că veţi fi mulţumiţi. Mă uit eu şi n-o să vă iau mult.

îi urarăm noroc în treburile lui de familie şi o lua- răm spre mînăstire, în grabă, prin ploaia care începuse să se înteţească.

Poarta scîrţîia cumplit. Călugărul de serviciu o deschise spre curtea pătrată, tivită cu arcade. Toate păreau mici, rîndul de coloane joase, zidurile din spatele lor, mici şi foarte vechi, deşi mînăstirea nu putea avea mai mult de o sută de ani.

— Cine a sosit, frate ?

Abatele stătea la intrarea dinspre grădină. Era îmbrăcat în portul fraţilor dominicani, cu gluga dată pe spate şi tonsura ascunsă sub calotă. Vorbea cu accent american şi nu putea să aibă mai mult de treizeci de ani.

— Poftiţi mai încoace, ne îndemnă după ce se sfătuise un moment cu fratele de la poartă, nu staţi afară în ploaie.

Coridorul mirosea a curat, a var proaspăt, a scîndură frecată, udă încă. Ne făcu semn să-l urmăm. De-a lungul coridorului, o seamă de uşi.

— Vreţi să vedeţi refectoriul ?

Deschise o uşă unde, sub crucifixul din perete la o masă lungă, stăteau vreo zece-doisprezece călugări. Tocmai se rugau. în faţa lor, în blide de metal, aburea supa de legume, pe o tavă în mijlocul mesei erau bucăţi de pîine neagră, tăiate subţire. Abatele ne întrebă dacă nu vrem să stăm la masă cu ei. Refuzarăm, căci lua- serăm dejunul mic doar cu o oră-două în urmă. Trecurăm apoi şi pe la micuţa capelă fără altă podoabă decît vasele de la altar umplute cu flori proaspete sub o icoană, o înălţare la cer din secolul 18, lucrare de duzină, în culori sumbre. Furăm conduşi, la urmă, în bibliotecă. Merii din faţa geamului, scunzi şi chirciţi, strecurau o lumină verzuie de acvariu în încăperea boltită, atît cît mai rămăsese din ziua cernută prin sita norilor groşi acolo sus. Abatele chemă pe cineva să aducă lumini şi cafele şi ne pofti să şedem. Omul reveni cu o tavă pe care erau aşezate două luminări groase, aprinse, ceşti cu cafea şi nişte prăjiturele uscate. Acestea din urmă nu erau, desigur, pentru uzul celor din casă, ci se păstrau pentru musafiri, cine ştie de cînd. Călugării sînt mari meşteri în

ale economiei. Cel cu tava nu era călugăr. Faţa lui — mongoloidă, lunguiaţă, cu ochi mig- dalaţi. Părea foarte bătrîn. Era înfăşurat într-un fel de robă lungă, brodată, veche tare, peticită pe alocuri şi foarte curată. Tot brodată era şi tichia purtată peste părul lung. Din hainele lui ieşea o mireasmă de cuişoare şi lămîie veche. Cînd ne puse ceşcuţele în faţă, ne zîmbi din creţurile ochilor, fără să se uite la noi.

— Sînt foarte mulţumit că aţi venit, zise pe neaşteptate. Sînteţi, de fapt, musafirii mei. Aveţi ceva împotrivă, părinte ?

Abatele răspunse că nu şi omul ieşi. Noi am rămas foarte miraţi.

— Ce vrea să spună ? se întoarse Robert către Abate.

Acesta răspunse că nu ştie nici el, dar mai adăugă că omul nu vorbeşte niciodată fără tîlc. Mai aşteptam să spună ceva, dar schimbă vorba. Se duse la rafturile cu

15

cărţi. Sala era joasă şi boltită, arcurile masive ale plafonului îşi coborau nervurile pînă la cărţile care acopereau pereţii, aranjate după anumite criterii. Cele mai vechi şi mai preţioase, legate în pergament sau în piele de porc, se înşirau pe rafturile superioare, mai greu accesibile. Cu ajutorul abatelui am reperat între altele un exemplar din 1540 al Istoriei religioase a Anglilor, scris în latineşte, şi o ediţie veche de 280 de ani a Utopiei lui Thomas More. Cărţile acelea nu erau date în mîna nimănui, doar abatele avea voie să le atingă.

— Cred că aţi auzit vorbindu-se de o fiinţă înfricoşătoare sau mai multe care îşi duc veleatul în lacul din vale ? Sfîntul Columba, călugărul irlandez care a umblat pe aici acum o mie şi patru sute de ani, de a în- creştinat vechile triburi din munţii noştri, a văzut-o şi el.

— Munţii dumneavoastră ? Credeam că sînteţi american.

Abatele nu răspunse. ,Robert îmi făcu un mic semn să nu fiu indiscretă.

— Uite, spuse gazda noastră luînd o carte din cele vechi de pe raft, aici găsim o referinţă privitoare la Sfîntul Columba. Deschise cartea şi citi cîteva cuvinte într-o limbă necunos'cută. Să încerc să vă traduc din text, se întrerupse şi reîncepu : „Sfîntul Columba se plimba într-o zi pe malul lacului cu slujitorul său cînd îşi aminti că a uitat ceva pe malul celălalt. Spuse aşa- dar slugii să treacă lacul înot şi să-i aducă cele uitate. Omul se

aruncă în apă şi începu să înoate, dar cînd a- junse pe la mijlocul lacului, se ivi din valuri un monstru uriaş şi îşi întinse gîtul lung gata să-l înghită. Cînd Sfîntul Columba îl văzu, îşi ridică braţul şi strigă : «Piei, monstrule !» şi pe loc monstrul pieri. “ — Ei, vedeţi, spuse închizînd volumul şi aşezîndu-1 cu grijă la locul lui, vedeţi că povestea cu arătarea din lacul nostru nu este nouă ? Prima referinţă la ea datează încă din timpul Sfîntului Columba.

 într-adevăr, dihania făcea mare vîlvă pe atunci şi mai face şi azi. Se susţine că a fost văzută în repetate

16

rînduri, ziarele publică mereu reportaje senzaţionale în legătură cu ea. Nu este vorba de o minune. Există locuri unde îşi mai duc zilele animale din specii crezute dispărute, rezistînd în ascunzători izolate unde nu sînt turburate.

— Unul dintre noi care a avut prilejul să vadă monstrul a fost Cari, spuse abatele. Fără să fie chemat, omul intră zîmbind între broderiile lui veştede şi somptuoase. — Şezi, Cari.

Era bătrîn Cari, putea avea o sută de ani.

— Părinte, îi spuse abatelui, deşi acesta i-ar fi putut fi strănepot, ştiu că aveai de gînd să mă chemi. Dumneata ai dori să le povestesc oaspeţilor despre monstru, dar să nu te superi dacă îţi voi spune că de fapt m-ai chemat, fără s-o ştii, pentru altceva.

Abatele trase de şnurul soneriei comunicînd cu exteriorul printr-o gaură practicată în tavan, şi fratelui care intră îi spuse să aducă un ibric de ceai şi cafele. Pînă ce toate astea se pregăteau, Cari povesti cum, cu patru ani în urmă, cînd se afla pe malul lacului, ceva semă- nînd cu un şarpe uriaş se apropie cu repeziciune înotînd sub apă şi, ajungînd lîngă mal, îşi scoase capul. îşi putu da seama că avea un trup diform şi mătăhălos şi bătea apa în urmă-i cu o coadă groasă şi lungă cam de zece metri. Un moment lung se priviră nemişcaţi, apoi creatura se scufundă fără veste, precum venise. .

— Mulţi înotători buni au pierit în lac fără urmă, întări şi abatele spusele lui Cari.

— Singuri şi-au căutat moartea. Mulţi au afirmat că au văzut arătarea, nu am fost eu primul.

— Parcă am înţeles că n-âi venit să ne povesteşti despre asta.

— Nu, nu de asta am venit, spuse bătrînul cu o plecăciune în

direcţia abatelui şi îşi luă ceaşca neobişnuit de mare, umplută cu ceai, de la fratele care venise cu tava. Cu îngăduinţa părintelui abate, poţi să stai şi dumneata, frate, dacă aşa ţi-e voia.

— Mai bine nu, hotărî abatele. Povestirile dumitale, Cari, cam încurcă ideile fraţilor noştri. Fratele John va pleca, şi îi făcu semn călugărului să se retragă, dar Cari îl reţinu.

17

— Mai am o rugăminte, spuse încet. Să ştii, abate, că eu nu mai am mult de zăbovit aici, orele mele sînt numărate. De aceea te-aş ruga, şi ştiu că nu mă vei refuza de astădată, să le spui fraţilor să facă un rug în fundul grădinii, unul mare, din lemn de brad şi de stejar. Le-am tot strîns eu cu bucata de o vreme încoace, se află lîngă staulul oilor. Nu m-ai întrebat niciodată de ce le-am adunat acolo, poate ai ghicit la ce vor sluji odată. Ei, frate abate, ziua aceea a sosit. De aceea, te rog acum să faci, fără întîrziere, cum ţi-am spus şi să-i pui pe fraţii noştri călugări să întocmească vreascuri şi din lemnele pregătite un rug şi, cînd voi da eu semnalul, să le aprindă.

Abatele şi fratele John se sfătuiră o vreme cu vocea scăzută, apoi fratele John ieşi. Nici unul, nici celălalt nu părea surprins sau şocat.

Cari rămăsese tăcut, cu ceaşca în mînă. Îngîndurat, se uita în adîncurile lichidului verzui la ceva ce i se a- răta numai lui. M-am aplecat puţin spre el, să văd la ce se uită. El, fără să-şi ridice privirea, îmi spuse : „Să mă ierţi dacă te fac atentă, tînără doamnă, că nu este frumos să te uiţi înceaiul altuia. Nu se cuvine şi nici nu poartă noroc". Tresării jenată, dar nufără a fi ob servat că ceaiul bătrînului părea învolburat. Fumul plutea înlăuntrul lui, ca norii oglindiţi în apă. Robert găsi ocazia de mă dojeni din nou, doar din ochi, căci nu scoase nici o vorbă.

Cari îşi aplecă fruntea şi începu să înşire boabele mă- tăniilor între degetele uscate. Din tainiţele îmbrăcăminţii scoase apoi la iveală o cutie umplută cu cenuşă şi două beţişoare subţiri ca din grafit, le aprinse la luminare şi le înfipse în cenuşă. Acolo ardeau mocnit, fără flăcără. Încăperea se umplu de o mireasmă stranie, semănînd cu tămîia noastră. Uitată, ploaia se prelingea afară pe geamuri. Poate fumul, cu mirosul lui dulce şi greu, ne cufundă în starea vecină cu somnul care ne făcea să vedem în faţa noastră

toate cele povestite de vocea lui
cîntată şi egală. Nune revenirăm de totnici mai tîrziu, cînd abatele deschise unul dintre micile geamuri cu gratii, să intre aer proaspăt din grădină.

— Vă voi spune lucruri necunoscute chiar şi pentru abatele nostru — începu Cari. Nu m-am destăinuit lui niciodată în întregime, dar nici el nu m-a întrebat nimic şi nici înaintaşul lui, cînd cu cincisprezece ani înainte, într-o zi aprigă de iarnă, am apărut în poarta mî- năstirii, aproape sfîrşit din pricina foamei şi a gerului. Eram foarte bătrîn încă de pe atunci, bătrîn şi istovit, căci parcursesem multe mii de leghe cerşind. Nici dacă aş fi vrut, nu le-aş fi putut vorbi celor de aici, căci nu cunoşteam graiul de pe aceste meleaguri. Veneam din munţii înzăpeziţi ai Ashramului, provincie sfîntă pentru noi, de unde am fost silit să plec încă de la începutul veacului, din pricina urgiei şi vrajbelor ce năvăliseră peste noi. Două treimi din viaţă mi se scurseseră între aste rătăciri, pînă cînd, după atîţia ani de pribegie, mi-am găsit aici primul şi cel din urmă adăpost. Abatele de atunci m-a luat sub ocrotirea lui şi cel prezent a făcut la rîndul lui la fel. Intre aceste ziduri, nu m-a întrebat nimeni de nimic. Şi foarte înţelept au făcut. Prin forţa lucrurilor, omul este rezultatul a tot ce-a fost el şi ce-a pătimit, ce rost are să-l mai întrebi prin cîte-a trecut ? E destul să-l vezi pe el cum este. Cu timpul, m-am obişnuit aşa de bine cu cei de aici şi ei cu mine, încît, deşi între timp le-am învăţat graiul, n-am mai simţit nevoia să mă destăinuiesc, căci ne înţelegeam fără cuvinte. Acum însă, cînd ştiu că voi trece şi eu curînd în rîndul celor plecaţi acolo unde pleacă mereu cei mulţi, socotesc că se cade să afle şi abatele în ce chip a ajuns aici cel pe care l-a adăpostit atîta vreme. De aceea m-am şi îmbrăcat azi în straiele astea aduse din patria mea, pe care le-am grijit cu sfinţenie de cînd am plecat, ca să pot apărea îmbrăcat cum se cuvine în faţa zeilor cînd mi-o sosi ceasul. Abatele nu mă va judeca greşit. Căci cel fără de faţă ia felurite întruchipări ca să le vorbească celor ce ştiu să-l asculte, îmbracă învelişuri familiare ca să se ascundă şi să nu-i orbească prin lumina lui de nesuportat. De aceea toate credinţele se cer respectate.

Să nu vă închipuiţi că aş fi fost un prinţ, unul dintre cei mari ai acestei lumi. Mă trag dintr-o casă de oameni modeşti, la fel

de neştiutori şi păcătoşi ca cei mai mulţi dintre muritori.
19
Tatăl meu era un hangiu, ca toţi hangiii, şi număra seara banii din cufăr, îşi bătea slugile cînd greşeau şi se temea de duhuri. Hanul nostru era aşezat foarte sus între munţi, pe drumul care ducea la mînăstiri. Oamenii de la noi umblau mult la mînăstiri, să-şi vîndă ovăzul, să ceară sfaturi, să cumpere farmece. îl întovărăşeam uneori pe tata cînd urca la lăcaşurile sfinte, acasă îngrijeam de vite şi slujeam oaspeţii. Pînă să-mi încep marele pelerinaj, nu văzusem oraşe, nici alte aşezări decît stîne şi mînăstiri, e drept că acestea din urmă erau adesea la fel de populate ca oraşele de pe 3a noi.
Casa noastră era mare, ţineam multe slugi şi alte ajutoare, rude sărace pripăşite pe la noi, cum era obiceiul, locuind în case apropiate. Formam împreună o familie numeroasă.
Se afla printre noi şi unul cu numele de Migyur, flăcău tăcut şi harnic, pe care tata îl găsise într-o zi pe drum jucîndu-se singur într-o claie de fîn. Nu avea mai mult de doi-trei ani atunci. A strigat tata pînă a răguşit, doar de s-o arăta cineva din ai copilului, dar nu venise nimeni. începuse să se-nnopteze şi tata vru să plece, dar mama, de faţă şi ea, îl rugă să-l ia pe copil cu noi acasă. Cam de-o seamă cu mine, băiatul crescu apoi în casa noastră, împreună cu fratele meu şi cu mine.
Cînd Migyur se făcu mare, sosi într-o zi un astrolog şi-i porunci să-i deshame calul şi să-l priponească. Tot timpul, omul se ţinu după el, încercînd să-l descoasă. Curios din fire cum eram, stătui pe aproape şi eu. Pentru oricare din noi, un astrolog era un om de seamă, şi orice vorbă ieşită din gura lui era ascultată cu mare atenţie şi respect. Migyur era însă altfel. Fără să fie necuviincios, el vorbea cu oricine ca şi cînd ar fi fost de seama lui. întrebat dacă este de pe meleagurile noastre, l-am auzit spunîndu-i că oriunde ne-am afla, nu sîntem pe pămîntul ăsta decît nişte drumeţi.
—r De unde vii ? — îl întrebă astrologul.
— Vin din sînul mamei mele şi mă îndrept spre moarte, ca şi tine, îi răspunse Migyur.
Astrologul se uită cu multă băgare de seamă la fruntea lui şi spuse că ar vrea să-i facă horoscopul. Migyur
20
avea pe frunte un semn cum nu mai văzusem la altul. Era

albăstrui şi avea forma unei stele în multe colţuri şi nu se afla chiar în mijlocul frunţii, ci mai la o parte, deasupra ochiului drept. Omul afirma că ar fi prezis marele cutremur din Calbec şi gerul cumplit din iarna trecută, cînd ne pieriseră atîtea animale, zicea că prezisese şi năvălirea crivelanilor. Dar Migyur nu voia ca omul să-i prezică şi lui. Să se ducă la cei cu dare de mînă. aşa zicea, că el nu are cu ce să-l plătească. Veni şi tata, care asculta la cele ce vorbeau ei. Se uitase şi el cu atenţie de multe ori la semnul din fruntea lui Migyur şi obişnuia să spună că el trebuie să fie un om ales. Se oferi să-i gătească astrologului cît o vrea, ca să afle soarta băiatului. Migyur îi spuse să nu insiste, căci el nu vrea să ştie ce-1 aşteaptă. Că e mulţumit să ră- mînă unde se află şi nu doreşte să ajungă mai mare.

— Dar vei umbla mult şi vei vedea lumea cum este, îl îndemnă astrologul.

Migyur însă spuse că omul, dacă stă locului, umblă cărările de sub el, şi tot îi va fi dat să cunoască multe. Astrologul îi cîntări spusele şi îl lăudă spunîndu-i că rostise vorbe mari, că, aşa tînăr cum este, se arată a fi un mare înţelept încă de pe acum.

— Te vei naşte curînd, îi mai spuse, şi o vei face numai pentru a muri.

— Atunci ar fi mai bine să nu mă nasc..

— Nu te întreabă nimeni, frăţiorule, şi nu-ţi este dat să desluşeşti tu ce este bine pentru tine şi ce nu. Şi plecă.

In după-amiaza aceleiaşi zile, apăru la noi Aino. Aino era o bogătană din vale, cu trei bărbaţi. Auzind că s-au nimerit la noi nişte călugări în dimineaţa aceea, se în- fiinţă şi ea la han.

Căpetenia acelor călugări era marele Yongden, ştiut şi respectat de toţi pentru faptele lui bune, precum şi pentru marea lui înţelepciune. Femeia era măritată a- cum pentru a doua oară. înainte fusese căsătorită cu trei fraţi care muriseră şi luase după aceea alţi trei fraţi, cum se obişnuieşte la noi, ca femeia să se mărite cu toţi fraţii bărbatului deodată. Năduful lui Aino se trăgea de la ura fiului ei mai mare faţă de cel mai mic

dintre soţi, care nu avea decît 19 ani, fiind astfel mai mic decît el cu un an. îi era teamă ca nu cumva fiul ei să-l omoare pe bărbatul cel tînăr la care ţinea ca la ochii din cap. Nădăjduia să capete de la călugări un leac pentru îndreptarea lucrurilor. Cum

ieşiră din casă mai- marii călugărilor, femeia se înfăţişă înaintea lor, dar ei n-o luară în seamă. Yongden era superiorul mînăstirii întru cele ale spiritului, iar Io se ocupa de nevoile materiale ale comunităţii. De cum ieşiră din casă, Io începu să dea ordine ; îl trimise pe Migyur să mîne caii lor la păscut în vale, porunci bucătarului să pună ceaiul la fiert şi spuse să li se dea două odăi la Han. Aino venea peste tot după ei.

— Veniţi de departe, Luminăţiile voastre ? îi întrebă.

— De la Şigari.

— Şigari este foarte departe, zise femeia. Am auzit că e hăt, dincolo de ţara demonilor.

Io o certă, spunîndu-i că e proastă şi că demonii nu au ţară. Celălalt, Yongden, care vorbea foarte încet, o învăţă că demonii sălăşluiesc în inimile oamenilor. Atunci vorbi el pentru prima oară. Aino mai vru să ştie dacă Luminăţiile lor se duc în pelerinaj. Cel mic şi gras îi răspunse că sînt în drum spre Calbec, dar nu mai vru să lungească vorba, fie că avea altele în gînd, fie pentru că ştia că vorbăria prea multă nu era pe placul lui Yongden. După ce se retraseră ei, veni tata cu doi dintre călugării slujitori. Aceştia voiau să ştie dacă tata ar putea să le dea ceva provizii pentru ei şi pentru animalele lor. Era vorba să rămînă numai pînă a doua zi în zori. Spuneau că porniseră la drum de mai bine de o lună, şi Aino îi întrebă numaidecît dacă ştiu să facă vrăji, dar ei rîdeau şi-i spuneau că lucrurile astea le sînt interzise.

— Dar prealuminatul Yongden ?

— Prealuminatul Yongden ar putea pune uşor în mişcare o legiune întreagă de demoni dacă ar vrea, îi spuseră călugării, dar este un om sfînt şi dispreţuieşte practicile astea. El nu cere niciodată ajutorul demonilor.

— Bani primeşte ?

Mai bine să se lovească peste gură, îi spuseră cei doi. Prealuminatul Yongden nu se atinge de bani.

Femeia tăcu o vreme, dar nu se încumetă să nu întrebe şi de Io. Dacă el primeşte. Preacuviosul Io e un mare vrăjitor, dar dacă el primeşte bani sau nu, asta nu se ştie.

— Auziţi, cuvioşilor, începu femeia, care îmi este păsul. Eu, cînd m-am măritat prima dată, am luat trei bărbaţi, dar nu mi-a fost dat să mă bucur de ei multă vreme. A dat ciuma pe atunci

şi mulţi au fost răpuşi, s-au prăpădit şi cei trei ai mei. Am plîns cît am plîns după ei, dar m-am măritat din nou, că, de, ce este femeia singură ? Ia, o trestie în furtună. Mi-au ieşit în cale tot trei fraţi, dar nici cu ei mare noroc nu mi se arată.

Spunînd astea, femeia oftă şi îşi şterse o lacrimă, înşiră apoi cum cel mai mare dintre fii îl duşmăneşte pe cel mai tînăr dintre soţi şi umblă să-l răpună, povesti cum i-a pus în terci un ac mare de cusut saci, pe care însă cel sortit să-l înghită îl simţise pe limbă şi-l scuipase din gură, şi cum, cu alt prilej, i-a pus în pat un şarpe veninos, noroc că omul îl văzuse mişcîndu-se sub pătură. Călugării o întrebară cîţi ani avea fiul şi cîţi soţul. Aino le spuse că între ei doi este un an diferenţă. Cînd o întrebară pe ea ce vîrstă are, s-a făcut că nu aude, spunea că e tare de ureche, mai ales cînd şuieră vîntul de miazănoapte, care bătea chiar atunci. îi rugă apoi pe cei doi să vorbească cu Io pentru ea, le-a promis şi nişte arginţi.

— I-am vorbi în zadar, cinstită doamnă. Preacuviosul Io nu are cînd să se ocupe de păsul tău. Vrăjitoriile nu se fac nici ele aşa, cu una cu două, iar noi plecăm mîine.

Femeia voia să ştie de ce atîta grabă, şi ei răspunseră că voiau să ajungă cît mai repede la Calbec. Că au şi întîrziat pînă acum cu douăzeci de ani. Veni şi tata şi, după ce îi servi pe călugări cu ceai şi turnă şi în ceaşca femeii, căci aşa umblă ai noştri cînd sînt pe drum. cu vasele la brîu, se duse să-i mulţumească pe Yongden şi pe Io. Dar nu zăbovi mult la ei. Se întoarse să-i descoase pe călugării slujitori, căci era şi el curios de rosturile lor şi de scopul cu care plecaseră la drum

şi se sfiise să-i întrebe pe cei mai mari. Călugării se plîngeau de frig, şi tata îi pofti în casă.

— Desigur, numai o pricină de mare însemnătate v-a putut pune pe un drum aşa de lung în pragul iernii, le spuse.

Călugării tuşeau, se uitau unul la altul şi nu spuneau nimic.

— La noi aici, iarna e lungă, îi ţinu şi Aino isonul.

— Tocmai de aceea ne grăbim şi noi, ziseră ei.

— Primăvara, după dezgheţ, n-ar fi fost mai potrivit ?

Cei doi se codeau, ba că nici ei nu ştiau, ba că ar fi fost vorba de o taină mare şi nu puteau să vorbească să nu iasă zvon. Tata se jură pe toţi demonii din munţi şi ape, pe duhurile care păzesc izvoarele din păduri şi pe cele aciuite prin peşteri şi scorburile

copacilor, că nu va scoate o vorbă, şi Aino se grăbi să-şi desfacă năframa unde-şi legase banii (căci tocmai vînduse nişte ovăz), şi-i dădu fiecăruia, drept arvună, un bănuţ de argint. Tata mă goni din bucătărie, închipuindu-şi că cei doi şovăie să vorbească din pricina mea. Eu însă, care nu eram mai puţin curios decît dînsul, m-am strecurat în cămara alăturată de unde, prin crăpăturile uşii, putui auzi totul. Şi iată ce aflai.

Cu douăzeci de ani în urmă, mînăstirea Şigari avusese o căpetenie vestită, cu numele de Belluda. Aino spunea că nu auzise de el niciodată, pentru că pe vremea aceea ea nu era decît o copilă. Călugării se mirară, căci ea afirmase înainte că ar avea un băiat de douăzeci de ani, la care femeia se făcu iar că nu aude şi că-i ţiuie urechile şi îi rugă să nu-şi întrerupă povestirea pentru asemenea fleacuri. Belluda trecuse la cele veşnice cu douăzeci de ani în urmă, îşi reluă omul firul povestirii, dar nu i se găsise urmaş nici pînă azi. S-au făcut horoscoape, s-au tălmăcit semnele din nouri ca să se afle unde-şi continua el viaţa pămîntească, dar în zadar. Acum se duceau la Calbec, să ceară sfat la marele Te Lo. Numai el va putea să le dezvăluie unde s-a mutat Belluda după cele patruzeci de zile cît îi trebuiesc sufletului pentru a-şi găsi sălaş nou după marea schimbare.

Robert se uită pe furiş la abate. Cele spuse de Cari trebuiau să i se pară acestuia o blasfemie, faţa lui însă nu trădă nimic. Stătea cu coatele sprijinite pe masă, cu privirea absentă. Un moment, Cari îl observă pe Robert cu un surîs slab pe buze. Flacăra luminărilor pălise. Ploaia contenise între timp şi soarele îşi găsi drumul în grădină şi se strecură sub boltă, prin frunzele ude ale mărului de sub geam. Cari îşi reluă povestirea :

— Tata le dori noroc, să găsească ce căutau. Veni şi Io în bucătărie, ca pentru a-i risipi pe cei adunaţi a- colo, îi şi trimise numaidecît pe călugări să poarte caii la adăpat, cu ajutorul băiatului coborît în vale mai înainte, care le va arăta izvoarele.

— Cinstită gazdă, îi spuse tatii, porunceşte să fie linişte în casă, ca Luminăţia sa Yongden să-şi poată spune rugăciunile.

— Tot aici zăboveşti, doamnă ? o întrebă pe Aino.

Rămas singur cu femeia, aceasta începu să-i povestească păsul.

— Pe scurt, doamnă, i-o tăie el de la început, văzînd că

începe să-i înşire toată viaţa de la cel dintîi măritiş încoace, pe scurt, doamnă, că nu avem vreme.

Aino îi spuse că n-a venit cu mîna goală, că îşi cunoaşte lungul nasului şi ştie ce se cuvine.

— Cît vrei să dai ? i-o reteză el cu un gest de nerăbdare. Aino nu era o femeie proastă. Pe cît o fi sfatul de înţelept şi vraja de bună, răspunse. Hm. Nu cer nimic pentru mine, zise Io. E vorba de cinstita mînăstire, numai de mînăstire. O mie de guri mănîncă zi de zi la noi, apoi mai avem şi săracii noştri.

— Sigur că de mînăstire e vorba, se grăbi ea să-l liniştească, parcă a spus cineva altfel ?

— Zi ce-ai de spus, o zori el.

— Prealuminate, eu am un bărbăţel.

— Numai 'unul ? întrebă el, şi prin crăpătura uşii văzui că zîmbeşte.

— E cel mai mic dintre toţi, Prealuminate, şi cel mai oropsit.

După multe şovăieli şi fandoseli care îl scoteau pe Io din sărite, femeia îl rugă să-i facă întîi nişte farmece, ca să-i împace fiul cu tînărul lui tată vitreg.

— Eşti puternic, prealuminate, îl linguşea, eşti mare în vrăji. Tremură demonii prin peşteri cînd te simt pe-aproape.

— Tremură, cum să nu tremure, aprobă Io, dar vorba e cît vrei să dai. Vrăjile costă. Va trebui tămîie, va trebui să ard luminări scumpe, poate să topesc şi aur. E lucru greu.

Se socoti femeia cît se socoti, căci între timp începuse să-i încolţească în minte un plan drăcesc, care i se păru ei foarte bine chibzuit.

— Să nu fie cu supărare, începu, că eu, femeie proastă, mă încumet să-ţi repet aici ce-am auzit de la unul şi de la altul, dar se vorbeşte că măririle voastre aţi fi plecat în căutarea urmaşului marelui Belluda, fosta voastră căpetenie.

Io îşi ciuli urechile.

— Dar tu cine-mi eşti, să porţi asemenea vorbe ?

— Nu-s decît o sărmană vădană cu casă grea. Zadarnic am trei soţi şi trei băieţi mari, că tot vădană se cheamă că sînt, că cei trei oameni pe care i-avusei înainte s-au prăpădit cînd cu ciuma, fie-le traiul mai uşor pe unde s-or învîrti acum, zic de ăia cu care mi-am făcut tinereţele, că pe ei i-am îndrăgit mai tare, cum era şi firesc, fiind eu mai jună şi mai verde pe atunci, că azi

mă doare şi aici şi aici, să nu mai vorbesc de şale...

Io strigă la ea să se ducă pe pustii şi să-l lase în pace.

— Fă-te încoace, Luminăţia ta, zise Aino, să-ţi spun vorbă mare. De unde poţi şti, Luminăţia ta ori altul, dacă viaţa lui Belluda nu s-a mutat chiar într-unul dintre băieţii mei ? Cine o poate şti cu siguranţă ?

— Fugi de aici, femeie, strigă Io, tu eşti nebună.

— De ce să fiu nebună, mărite Io ? Am păşuni, vite, poruncesc la zece slugi.

Io o ţinea întruna că ea ar fi nebună, că dorinţele ei sînt cu neputinţă de împlinit, dar ea îl luă cu linguşeli şi-i promitea marea cu sarea. O întrebă pînă la urmă ce vîrstă are fiul ei cel mai mare. Ea îi spuse că are douăzeci de ani.

26

— Şi plătim, Prealuminate, plătim, repeta întruna. Pentru mînăstire, plătim. Cine zice altfel ? Plătim, ca să aibă din ce trăi cuvioşii călugări. Care sînt întrebărue ?

— Ce întrebări ? se răsti la ea Io, de unde ştii că e vorba de întrebări ?

— Am mai auzit şi eu cîte ceva la anii mei, Prealuminate. Dar spune-mi întîi, rogu-te, cît vom avea de plătit.

— Ce sînt pentru tine, femeie, două sute de arginti ?

Cînd Aino auzi de două sute de arginti, începu să se vaiete. Două sute de arginti sînt mai mult decît tot ce are ea, aşa zicea. Apoi începură să se tîrguiască. Se tocmiră cît se tocmiră, Io voia banii înainte, dar ea spuse că-i va da jumătate din ei acum şi restul la urmă, cînd s-or întoarce ei de la Calbec. El încercă mai mulţi din argintii ei între dinţi, să vadă dacă nu sînt falşi şi, vă- zînd că-s bani buni, zise :

— Acum ascultă bine aici, femeie. Am adus cu noi cîteva dintre lucfurile lui Belluda, pe care le întrebuinta el zilnic. Sînt amestecate cu multe alte mărunţişuri. Cel ■care i se pretinde urmaş va trebui să ştie să le aleagă din grămadă. Va trebui apoi să spună cum se numea mama lui Belluda şi cîţi brazi creşteau sub geamul chiliei lui de la mînăstire.

— Şi ce să mai ştie, întrebă Aino.

în loc de a-i răspunde, Io se scărpină după ureche şi spuse că la ei plouă în casă.

.— Mare minune mai e şi asta, spuse femeia. Şi cît ar •costa să nu mai plouă ?

— Trei galbeni. '

Aino se văită ba c-ar fi bolnavă, ba că i-au murit vitele anul ăsta şi începu să le înşire pe fiecare cît -erau de mîndre şi frumoase. Io zicea că i-au murit de păcătoasă ce era ea, şi tot aşa şi iar aşa, dâr, pînă la urmă, trebui să se dea pe brazdă, cu Io nu era de glumit. în loc să mai lase din ale lui, îşi amintea mereu de altele. Cum i s-a surpat gardul dinspre păşune şi vin hoţii pe acolo să le fure vitele. Alţi trei arginţi, aşadar.

— Vom aşeza jos pe un covoraş o mulţime de lucruri, iar cele care erau ale lui Belluda... dar asculţi tu, femeie ?

27

— Cum să nu ascult, Doamne iartă-mă, cum să nu ascult ? Care erau ale lui Belluda ?

— Atunci ţine minte ! cele ale lui Belluda vor fi : o ceaşcă de ceai, un şir de mătănii şi covoraşul. înţelegi ?

— Cum să nu înţeleg, Măria ta ?

— Iar mama lui Belluda se chema Lani. Lani, nu uita.

— Da, Prealuminate, Lani. Şi cîţi brazi se înşirau în faţa geamului chiliei ?

— Iaca, pe asta n-o ştiu, zice Io.

— Cum n-o ştii ?

— Am uitat. Mai sînt şi hornurile.

— Care hornuri ? se miră ea.

— Ia, hornurile noastre. Ştii ce-s alea, hornuri ? Va trebui să zidim altele noi.

— Mamă, mamă, de ce m-ai făcut, se jeluia Aino.

— Dintr-o cărămidă mai bună, un horn face jumătate de orcaşi. Şi avem trei. Ba chiar patru, dacă mă gîndesc bine.

Femeia scoase alţi doi arginţi din năframă. După ce luă banii, Io zise :

— O fi, dar ai plătit numai cărămida. Dar zilierii ?

—Care zilieri ?

— Aia de-or zidi hornurile.

Aino se aruncă pe jos şi spuse că nu mai are nimic.

— Scutură-ţi basmaua, îi porunci Io.

Femeia îşi scutură basmaua şi mai găsi un argint. Nu mai am nimic, spuse. Mi-ai luat tot ce mi-a dat hangiul pe ovăz.

— Fie, spuse Io. Ascultă atunci. Erau cinci brazi. Să nu uiţi, femeie, cînci erau, cinci. Şi acum, fuga ! du-te după fi-tu şi adu-1 aici pînă le pun eu pe toate la cale.

Aino plecă şi Io îi 'iernă pe cei doi călugări slujitori şi le porunci să aducă covorul care îi slujea de şa şi un anume coş de trestie, şi să le lase în faţa hanului. Cînd toate fură aduse, îi puse să întindă covoraşul pe jos şi scoase o mulţime de lucruri din coş, între ele ceaşca şi mătăniile, şi le înşiră pe covoraş. Atunci ieşi din casă Yongden şi îl întrebă ce însemnau pregătirile astea.

— De ce le-ai înşirat aici pe toate, Io ? Le-ai scos la vînzare ? Ce-i cu lucrurile lui Belluda aici ?

28

— Să vezi, Prealuminate, spuse Io Oare îşi avea răspunsurile pregătite, tocmai mă pregăteam să vin să te chem. A venit la mine o femeie sărmană şi mi-a spus că fiul ei este un înstrăinat. Că n-o mai cunoaşte nici pe ea, mama care îl făcuse, că are vedenii şi, cînd îi soseşte ceasul, rosteşte vorbe ciudate.

— Dar ce vorbeşte băiatul ?

— Ia, despre una, Lani, şi de brazii din fata geamului său, iar noi n-am avut niciodată brazi pe lîngă casă, zicea femeia, I-am spus să plece şi să revină mai tîrziu, iar eu am stat şi am meditat şi ce să-ţi spun ? Cînd am stat aşa, iată că-mi apare însuşi Belluda, luminos la faţă, încununat cu nestemate şi aşezat pe tron. Trupul lui era acoperit cu solzi de aur, iar din creştet asuda lumină ca un soare. S-a uitat la mine şi mi-a spus : „Vin, Io ! Vin spre tine !“ M-am încumetat atunci să trimit după fiul femeii sărmane. Aş vrea să-l vezi şi tu.

Yongden îl întrebă de ce nu venise numaidecît să-l înştiinţeze.

— L-am trimis pe Mani de mai multe ori să te cheme, dar te găsea mereu cufundat în rugăciune ; tocmai voiam să vin eu să te înştiinţez, cînd ai apărut.

— Cîţi ani are băiatul de care vorbeai ?

— Douăzeci.

— Mulţi au douăzeci de ani.

— Adevărat, Yongden, adevărat grăieşti. Mulţi au douăzeci de ani, şi nu e uşer să alegi grîul de neghină.

Yongden rămase pe gînduri.

— îl simt pe Belluda aproape, spuse.

Io se jură că şi el simte la fel, dar Yongden îl opri :

— Nu jura, Io, îi spuse. Vorbele mari tulbură aerul. Să vedem ce semne s-or arăta.

Parcă ar fi simţit lumea că se pregăteşte ceva. în scurtă vreme se adunară pîlcuri de oameni sosiţi din vale, îmbrăcaţi în haine bune, ca dke sărbătoare. Uitîndu-te la ei, ai fi crezut că toţi sînt în aşteptarea unei minuni.

Cari sorbi din ceai în tăcere. Mă uitai la pendula din perete, dar nu mergea. Ceasul meu se oprise şi el, iar Ro- bert şi-l pierduse pe al lui cu o zi înainte.

— De ce nu merg ceasurile ? întrebai. îmi amintesc bine că ieri l-am întors pe al meu, ca în fiecare seară.

— Ceasurile ? întrebă Cari, surîzînd. Dar se înţelege că s-au oprit. A adormit şi timpul. Nu, nu este vorba de vrăjitorie. Se mai întîmplă. Fel de fel de lucruri se întîmplă.

— Dar cum se explică ?

— Nu se explică. Ce boală o mai fi şi asta, să vrei să explici totul ? Lasă viaţa să se scurgă după propriul ei tipar. Timpul mai trebuie să se odihnească şi el din cînd în cînd. De ce tot fugiţi după el, cu ceasul în mină ? Stihiile, mereu scormonite, se învrăjbesc şi vă vor pedepsi tocmai prin inteligenţa de care sînteţi âtît de fuduli. în fine. Lăsaţi timpul să doarmă şi rîurile să curgă.

— Timpul se opreşte pentru toţi deodată ?

— Nu deodată. Pentru unii care se nimeresc uneori pe aceeaşi insulă. Altădată, pentru alţii.

Simţii încolţind în mine un gînd nerespectuos. — Mai vorbeşte dacă ai cu cine, zicea gîndul nerespectuos. A venit singur, -nu l-am vrut eu. Un ecou din tipare vechi, de a doua mînă. Cari zîmbi iar.

— Aşa este. Nu aiîntotdeauna cu cine vorbi.

— Pe Cari să-liei aşa cum este, ziseabatele. Veni spre noi cu ibricul de cafea în mînă, voia să ne toarne.

— Dacă nu vă supăraţi, i-am spus, aş vrea să beau o ceaşcă din ceaiul lui Cari.

— De ce ?

— Cred că este fermecat.

— Lui să-i ceri voie, e din cel adus de el.

Cari făcu un gest mărinimos, totuşi modest, punîn- du-mi ibricul întreg la dispoziţie. îmi umplui ceaşca numai pe trei sferturi. Restul, mi-ar fi fost ca o risipă scă- zînd din preţul băuturii. Urăsc oamenii care dau paharele pe gît şi nu vreau să

am nimic de-a face cu ei.
Degustai băutura preţioasă cu sorbituri mici, în timp ce Cari îşi reluă povestirea : Cînd reveni Aino cu fiul ei, Bharati, Yongden poruftci să se adune toţi ai casei. începui să văd scena cu o limpezime de parcă s-ar fi desfăşurat în faţa mea, atunci, aievea. Nu ştiu dacă asta nu era din cauza ceaiului. Vedeam casa ridicată din bîrne, şi prin bîrne zăream peretele de pietre aşezate fără mortar.
30
Le observam cu atîta precizie, încît le-aş fi putut număra. Nechezatul cailor din vale ajungea pînă la mine şi simţeam suflarea proaspătă a munţilor foarte îndepărtaţi, părînd, totuşi, la o aruncătură de piatră. Il văzui şi pe Robert învineţit la obraz şi tremurînd de frig. Yongden observă pe Aino, se uită la cizmele ei roşii de piele fină, cu tocuri înalte, la multele ei brăţări zornăi-toare şi pricepu cu cine avea a face. Pricepu şi altele. îi porunci lui Bharati să se apropie şi îl întrebă dacă citise din cărţile sfinte.
— Nu ştiinţa izbăveşte ! interveni Io imediat.
— Dar nici ignoranţa, ripostă Yongden, cu calmul lui de totdeauna.
Aino nu întîrzie să spună că n-avea cum să-i asigure lui Bharati o creştere aleasă. Zicea că mînăstirile sînt departe, iar băiatul a trebuit să ajute la toate muncile gospodăriei.
Sosi şi tata cu slugile toate, Migyur veni la urmă. Cînd toţi erau adunaţi laolaltă, Io le spuse că ei au pornit în căutarea lui Belluda, marele guru al mînăstirii lor. Tata întrebă dacă Belluda s-ar putea afla în mijlocul nostru.
— Probele vor vădi-o, răspunse Yongden.
Ii porunci lui Bharati să se uite bine la cele aşternute pe covor, observînd pe îndelete tot ce vedea.
— Cu multă băgare de seamă, să te uiţi la toate, pe urmă să-ţi închizi ochii şi încearcă să-ţi aduci aminte. Ai mai văzut înainte ceva din toate astea ? Gîndeşte-te bine.
Bharati rămase cu ochii închişi. Nu văzuse nimic.
— Nu pot, stăpîne, nu pot, repeta întruna. Nu văd nimic ! Ajutor ! Orbesc !
Io căută să-l îmbărbăteze, iar pe cei din jur îi îndemnă să se roage pentru băiat, să i se limpezească mintea. Aino îi vorbea în şoaptă. Numai Yongden rămase nemişcat şi nu spunea nimic, Bharati se zvîrcolea ca o femeie în caznele naşterii, obrazul

cenuşiu era scăldat în sudoare.

— îndurare, stăpîne ! strigă şi se prăbuşi.

Io nu ştia ce este îndurarea.

31

— Adună-ţi gîndurile, îi porunci. încearcă să citeşti în vremi apuse !

Il avea în puterea lui. îl purta, îi dădea brînci, îl lovea.

— Vorbeşte ! Ce-a fost al tău de aici ! Spune ! şi îl lovea cu piciorul. — Scoală-te ! '

Bharati se căznea să se ridice, dar ochii nu şi-i deschidea.

— Ştiu ! covorul... a fost al meu... şopti, sprijinin- du-se de zid.

— Ce spune marele Yongden, se întoarseră ceilalţi spre el.

Yongden nu spunea nimic. Şedea retras în sine şi parcă se ruga. Bharati nu voia să mai răspundă nici să audă nimic. Cînd nu mai putu răbda, se repezi la covor şi ridică ceaşca.

— A mea ! strigă — este a mea ! Io îl îndemna întruna.

— Şi ce mai este al tău ? Hai, curaj ! Ce mai este al tău de aici ? Vorbeşte !

Bharati atinse mătăniile, tresări ca ars şi le scăpă din mînă.

— Nu, nimic ! nimic n-a fost al meu ! strigă şi se prăbuşi cu faţa la pămînt. Nimic n-a fost al meu ! Lă-, saţi-mă !

Cînd Aino se apleca asupra lui, o respinse din toate puterile.

— Nu mă atinge, ticăloaso !

— Dar brazii ! Nu-ţi aminteşti de brazi ? vorbeşte ! îl scutură Io, temîndu-se ca băiatul să nu-şi fi pierdut graiul.

— Cinci... şopti acesta sfîrşit, dar nu-1 auziră decît cei ce stăteau lîngă dînsul. Şi Lani... Lani era mama.

Migyur năvăli atunci în faţă.

— Nu ! strigă, nu ! Ce ştii tu despre Lani ? De ce taci ? Dacă Lani era mama ta, spune-mi cum era Lani ! Spune-mi de ochii, spune-mi de părul ei ! Cînd îl desfăcea îi cădea pînă la călcîie ! Il scutură din răsputeri, dar Bharati îi scăpă din mînă. Şi ceaşca asta, ce vrei cu ea ? Nu, nu era a mea ! A mea era mai mare, verde la culoare şi crăpată la buză de jur împrejur !

32

Intre timp, Yongden căută în coş, scoase la iveală o creaşcă şi o ridică s-o vadă toţi. Era cea de care vorbise Migyur. I-o dădu în mînă.

— Asta era ceaşca ta ?

Migyur o răsuci o dată în mîini şi spuse că da.

— Dar nu erau cinci brazi în faţa chiliei mele, a- dăugă. Patru erau.

Io voi să-l întrerupă, dar Yongden nu-1 lăsă.

— în faţa chiliei lui Belluda, nu erau cinci brazi, ci numai patru, repetă băiatul.

— Ho ! strigă Io cu putere, se află cinci brazi acolo, pe asta pot să jur !

— Da, interveni Yongden, stau într-adevăr cinci brazi acolo, dar cînd trăia Belluda nu erau decît patru. Pe al cincilea l-am plantat eu cu mîinile mele după moartea lui, în amintirea lui.

— Ai uitat, stăpîne ? interveni un călugăr bătrîn, vorbindu-i lui Io. L-am ajutat şi eu.

— Astea le-om cerceta mai tîrziu, spuse Yongden.

Dar Io a vrut să ştie de unde a apărut ceaşca verde
şi Yongden îl lămuri că o adusese el. Faţa lui Io era ca para.

— Ai strecurat-o în coş cînd nu te-a văzut nimeni ? N-ai avut încredere în mine şi ai vrut să mă prinzi ?

— Şi te-am prins.

— O stăpîne, de ce mă răneşti ? Mă pălmuieşti în faţa străinilor, mă ocăreşti ca pe un hoţ de codru !

— Sînt suferinţe şi suferinţe, zise Yongden. Cu u- nele te încearcă cerul, pe altele ţi le pregăteşti singur. Faţa lui Io se schimonosi, trăsăturile i se umflară.

— Dacă aşa stau lucrurile, nu te-oi cruţa nici eu ! îţi spun în faţă că minţi !

Se auziră strigăte de indignare, călugării voiau să se arunce asupra celui ce vorbise. „Blasfemie" ! strigară. Yongden rămase nepăsător. în loc de a-şi reveni în fire, Io se întărîtă şi mai mult.

— L-ai călăuzit pe Migyur, lucrînd asupra lui prin puterea gîndului tău ! strigă ca scos din minţi. L-ai vrăjit pe tînărul ăsta cu mintea slabă.

Chiar şi Aino îndrăzni să-i arunce ocări, pînă o doborî cineva cu o lovitură de pumn.

Yongden vorbi cu vocea egală :

— Uitaţi-vă la fruntea lui, voi care l-aţi cunoscut pe Belluda ! Poartă şi el deasupra ochiului drept steaua albastră !

Chiar şi cei care nu-1 văzuseră pe Belluda se minunară şi sărutară straiele sărăcăcioase ale lui Migyur. Numai Io nu se

potoli, acuzîndu-1 mai departe pe Yongden de înşelăciune. Yongden propuse atunci să-l ducă pe Migyur la Calbec în faţa lui Te Lo ca să facă el dreptate. Căci Te Lo este căpetenia tuturor mînăstirUor şi credincioşilor de la noi şi judecata lui este îndeobşte ascultată. Te Lo nu putea să greşească. Dar Io nu voia să se lase bătut. Aino începu să strige îndemnîndu-i pe călugării toţi să se reîntoarcă la Şigari şi să-l aleagă pe Bha- rati cap de mînăstire.

Yongden rămăsese toată vremea neclintit şi liniştea lui se răspîndi asupra mulţimii. Cînd se ridică, spuse cu vocea potolită :

— Deocamdată eu sînt capul mînăstirii şi cuvîntul meu este lege. Poruncesc ca toţi cei ai mînăstirii să purceadă cu Migyur la Calbec, să ceară îndrumarea marelui Te Lo. Era aşa de reţinut şi vorbea cu atîta hotărîre, încît nu se gîndi nimeni să se împotrivească.

— Vino aici, băiete ! şi ridică faţa lui Migyur, prin- zîndu-1 de bărbie. Uitaţi-vă la faţa lui ! Vedeţi steaua lui Belluda deasupra ochiului drept ? Şi toţi i se închinară.

Cînd ieşi, îl urmă toată suflarea, în afară de Aino şi Bharati. Ea se aşeză lîngă el, luîndu-i capul în poală.

— Trăieşti Bharati ?

El şopti :

— Mamă, ce-ai făcut ?

— Toate le-am făcut numai pentru binele tău,
zise ea.

— Mamă, eu nu mă duc la Calbec, repetă el cu toate stăruinţele ei.

Aino se apucă să se tînguiască :

— Ce vorbă e asta, fiule ? Cum să nu te duci la Calbec ? Doar am cheltuit o avere ca să poţi intra într-o mînăstire cu mare renume. M-ai adus la sapă de lemn şi vrei acum să mă părăseşti ?

Bharati îşi astupă urechile, să n-o mai audă.

— Te Lo mă va cunoaşte pe dată, îngînă.

— Ascultă-mă, Bharati, îi spuse mama lui. Te Lo este un om ca toţi oamenii. De unde să ştie el ce sălăşluieşte in tine sau în altul ? Tu numai să ai grijă să-ţi ţii firea şi ai să vezi că toate-or ieşi cu bine. Primejdia ca şi siguranţa noastră za,c numai în noi.

Dacă te dai bătut şi te întorci acasă batjocorit şi hulit, ştiu eu pe cineva care te va arăta cu degetul, rîzîndu-şi de tine.

— Mamă, tu vrei să mă pierzi ca să rămîi cu el netulburată.

Zadarnic îi repeta mama lui că ea e cu gîndul numai la mărirea lui. Cînd Io îl strigă din han, ea îl chemă şi ridicară împreună băiatul. Il duseră în han, unde Bharati, mai mult mort decît viu, înnoptă sub paza lor unită.

— De ce-ai tăcut, Cari ?

Omul se scutură şi îşi trecu palma peste ochi.

— Umbrele trecutului, zise, se amestecă cu altele ■oi, care mă ispitesc acum.

Abatele începu să se roage.

Cari arăta mult mai tînăr decît înainte, deşi faţa lui era muncită. L-am rugat să nu-şi mai continue povestirea dacă îi vine greu, dar el negă din cap şi spuse că nu poate pleca dintre noi pînă nu termină tot ce are de spus. Pipăi pe masă căutînd ceva, părea că nu mai vede. Mă gîndii că poate încearcă să dea de ceaşca lui şi i-o pusei în mînă. îmi mulţumi şi sorbi din ea cu aviditate.

Afară era tot lumină, soarele tot mai şedea în frunzişul din geam ca o găină în cuibul cu ouă de aur. Cari aşteptă pînă îşi termină abatele rugăciunea, apoi continuă :

— De cu seară l-am rugat pe tata să mă lase să plec împreună cu drumeţii la Calbec. Tare aş fi vrut să văd lumea şi eu, căci nu ieşisem niciodată din munţii noştri. Tata îmi dădu învoirea şi a doua zi în zori ne văzurăm de drum.

După o săptămînă am ajuns la Calbec. înainte de a intra în oraş, ne scuturarăm de praful drumului, ne spă- larăm şi ne odihnirăm puţin ca să ne arătăm cu faţa şi mîinile curate înaintea lui Te Lo. Vederea palatului mă copleşi de-mi pierdui graiul pentru o vreme, căci nu mai

văzusem de cînd mă făcuse mama ceva aşa de măreţ şi strălucit. Nici nu-mi dădui seama cum trecea timpul în multele ore de aşteptare la porţile lui, pînă ieşi paznicul chipeş şi bine făcut, cu hainele bogat ţesute cu fir de aur, să ne întrebe de rosturile noastre şi să ne caute în brîie dacă nu aveam arme. La intrarea sălii celei dinţii veni un altul să ne caute, la cea de-a doua sală ne ieşi în cale un altul. Noi ne-am mirat foarte, am şi întrebat la ce erau bune atîtea cercetări. Paznicul ne ceru iertare

şi ne spuse că aşa este porunca, vremurile fiind grele. Noi nu ştiam nimic. întrebarăm de cînd şi din ce pricină. Paznicul ne dădu de ştire că cetatea era împresurată de crivelanii cei crunţi, care nu cunosc pe Dumnezeu. Zicea că se şi miră cum am putut să ne strecu- răm în oraş neobservaţi. La întrebările noastre privitor la credinţele acestor duşmani, ne spuse că ei se închină la şerpi şi la năpîrci peste care ar domni un zeu cu chip de balaur cu un singur ochi în frunte, din piatră verde. Ne minunarăm mult de aste lucruri nemaiauzite, Yong- den însă ne spuse că oamenii îşi croiesc zeii după propriul lor chip şi asemănare. Cînd voi să-şi scoată brîul, să fie căutat de arme, paznicii, care erau cunoscători de oameni, îl opriră, jsimţindu-1 după felul său de a vorbi că este om drept şi plin de înţelepciune. Ultimul din ei ne întrebă doar de la ce mînăstire venim şi ce vorbă avem cu înălţimea Sa Te Lo. Yongden îl rugă să-l a- nunţe că a venit Belluda. Stăpînul cel Mare îl cunoştea încă din copilărie şi va fi bucuros să-l revadă.

Un curtean care era de faţă uşi el, dar pînă atunci păstrase tăcerea, spuse :

— Dar Belluda trebuie să fie foarte bătrîn, dacă mai trăieşte, sau poate...

— Aşa este, spuse Yongden. îl ai în faţă pe Belluda renăscut. Te rugăm să te duci să ne anunţi.

Io se apropie numaidecît de Bharati. îi spuse că nu are de ce să se frămînte şi-l îndemnă să răspundă la întrebări fără şovăire.

— Doar cunoşti toate răspunsurile. Vom răzbi.

— Ah, sfîrşeşte odată — îl auzii pe băiat oftînd.

Io îl certă :

36

— Ai uitat prin cîte ai trecut ? De cîte ori era să ne măture viscolul în prăpastie, de pe urcuşurile de gheaţă ?

— Şi ce-mi sînt prăpăstiile şi cărările de gheaţă ? Ştiu doar atît că n-am venit aici cu gîndul curat, fu singurul răspuns.

Cînd reveni curteanul anunţîndu-1 pe Stăpînul cel Mare, îl auzii pe Bharati murmurînd :

— Zeii să-mi fie milostivi.

— Cutează şi vom birui, încercă Io să-l îmbărbăteze, deşi hici el nu mai putea de frică şi regreta amarnic că intrase în încurcătura aceea.

— De ce vorbeşti în numele meu ? îl întrebă Bharati.

— Ce-ai fi tu fără mine ?, îl întrebă duhul lui cel rău.
— Un om liniştit.
Io nu mai avut timp să răspundă.
Cînd intră Te Lo cu alaiul lui de curteni, ne aruncarăm la pămînt. Simţeam că împreună cu el, o mare lumină se revărsă peste noi toţi. N-am cutezat să-l privesc la faţă nici o clipă, aşa că n-am să ştiu niciodată cum arăta.
— Belluda ! Unde este Belluda ? fu prima lui întrebare.
— Sfinţia Ta să decidă în al cui trup sălăşluieşte, spuse Yongden, arătîndu-i pe cei doi tineri. Unul dintre aceştia doi este Belluda.
— Atunci unul din ei este un impostor, spuse stăpînul. Cine eşti tu ? se întoarse către Bharati.
Fără îndoială, spirite bune îl luară atunci în stăpînire pe Bharati, căci răspunsul pe care îl dădu părea peste puterile lui.
— Află, stăpîne, că nu ştiu cine sînt, cum nimeni nu ştie cine este.
— De ce-ai venit aici ?
— Poate ca s-o aflu, poate ca să-mi iau pedeapsa.
— Pentru care fapte ?
— Există om care să nu merite să fie pedepsit ? Oamenilor toţi ! Să nu vă plîngeţi niciodată că vi s-ar fi făcut o nedreptate ! Căci judecătorilor li s-a dat puterea de a împărţi pedepse pentru cu totul alte păcate decît cele cunoscute de ei şi pei care ei, judecătorii, nu au de unde le cunoaşte.
37
Stăpînul cel Mare se întoarse către Migyur :
— Dar tu cine eşti ?
— îmi vei spune tu, cine sînt, Stăpîne.
întorcîndu-se din nou spre Bharati, Te Lo întrebă :
— Bharati, ai văzut vreodată un steag fîlfîind ?
— De multe ori, Stăpîne.
— Şi ce se mişca, vîntul sau steagul ?
— Steagul se mişca pe adierea vîntului.
— Tu ce spui ? se întoarse Te Lo spre Migyur.
Acesta răspunse fără şovăire :
— Nu se mişca nici steagul, nici vîntul, stăpîne. Iluzii deşarte adiau pe suflul închipuirii. Oare, frunza din boltă curge cu rîul şi se sfarmă cu valul ? Miraj ! Pri- veşte-1 zîmbind.
— Ai auzit, înalte stăpîn ?, zise Yongden.

Te Lo îi făcu semn să aştepte.

— Bharati, urmează cea de-a treia întrebare. Tu ştii unde sălăşluiesc demonii ?

— Stăpîne, eu nu sînt umblat prin lumea mare. Acum ies pentru prima oară din satul meu. Demonii ! mă întrebi de demoni ! Dar ei sînt peste tot, în nori şi-n văzduh, în foc şi în peşteri ! unde nu sînt demoni ? Lîngă satul nostru se află un templu ruinat care geme de duhuri.

— I-ai văzut vreodată ?

— Nu i-am văzut, Stăpîne, dar i-am auzit de multe ori vuind pe timp de seară. Glasul lor este furtună, vaierul lor te umple de groază. Şi nu numai în furtuni i-am auzit şi nu numai în peşteri ; ei îmi sînt mereu aproape, mă urmăresc peste tot, chiar şi aici, acum ! Căci ei m-au împins să vin cu vorbe mincinoase la tine, căutînd să te-nşel !

— Bagă de seamă, Bharati, strigă Io, iar tu, Stăpîne, nu-1 lua în seamă ! Prezenţa ta îl descumpăneşte, vederea ta îl umple de teamă, este orbit de lumina ce izvorăşte din fiinţa ta dumnezeiască !

Un vuiet reţinut mocni în rîndul celor de faţă. Unul dintre curteni, ţinînd în mînă sceptrul de aur, le făcu semn să se potolească.

— Tăceţi ! le porunci ridicînd sceptrul. Stăpînul va face dreptate !

Te Lo se întoarse spre Bharati :

— Se poate ca duhurile rele care te urmăresc să-ţi fi rătăcit judecata, Bharati, dar numai ca să revii apoi la cele bune. Nu vei fi lăsat să te pierzi prinuneltiridră
ceşti. Acum adună-ţi gîndurile şi ascultă. Cine este duşmanul cel mai aprig al omului ?

— Demonii, Stăpîne.

— Cine este duşmanul tău, Migyur ?

— Ce poate să-mi facă un altul ? Pacea, stăpîne, nu mi-o poate lua altul, decît eu însumi.

— Belluda ! strigă Te Lo. Fii binevenit, Belluda !

— Stăpîne, sînt Belluda dacă tu spui aşa.

— Tu, Belluda, ţi-ai reluat vechea fiinţă în clipa asta. Umblă cu pace. Iar tu Io, care eşti plin de vicleşug, vei face grea

ispăşire. Nu te mai reîntorci la mî- năstire timp de zece ani. Te vei duce în valea Kundo şi vei urca muntele Sanai. Iţi vei duce veacul într-o peşteră unde mişună şerpii şi nu vei revedea lumina soarelui în tot acest răstimp. Bharati te va sluji. în anii ce urmează, nu vei rosti un singur cuvînt. Nici chiar acum ! Pedeapsa ta, Io, a luat început. Iar tu, Belluda, rămîi cu bine. Voi să nu zăboviţi aici, vin zile de grea urgie.

Bucuroşi se îmbrăţişară Yongden şi Belluda, căci aşa-1 vom numi pe Migyur de acum înainte. Cel Renăscut îl rugă pe Yongden să nu fie prea mîhnit dacă, nu peste mult, ei doi vor trebui să se despartă. îmi amintii de cele ce-i spusese astrologul cu cîtva timp în urmă, că el nu va renaşte decît pentru a muri din nou. Mă cuprinse tristeţea.

— Te-am rugat, Yongden, să nu te bucuri, dar nu ai nici motive să te întristezi, îi spuse Belluda lui Yongden. Timpul ne va despărţi, dar tot timpul ne va aduna laolaltă. Astea fură cuvintele lui. De-abia ieşiră ei doi în urma lui Te Lo, cînd intră în fugă un curtean, urmat de unul dintre paznici.

— S-a slobozit urgia, strigă curteanul, din turnul de miazănoapte a fost văzută hoarda duşmanilor năvălind spre porţile cetăţii ! Zăvorîţi-le pe toate şi sprijiniţi-le în bîrne ! Arcaşii să-şi ia locul pe ziduri ! Femeile să a- prindă focul sub căldările cu smoală, să pregătească pie

trele ! Nu avem nici o clipă de pierdut ! Fugi şi dă a- larma ! îi porunci paznicului.

Ieşiră amîndoi pe porţi diferite.

Eu mă ascunsei după un paravan, neştiind unde să mă îndrept. Frica puse stăpînire peste cei din palat. Veniră slujitori şi femei şi toţi îşi pierduseră capul. Io şi Bharati se ascunseră după altar. Stăpînul însă porunci să se pregătească toate pentru rugăciune ca şi de alte dăţi, să se ardă tămîie şi să se bată gongul. Ieşii şi eu din ascunzătoare dar Io şi Bharati nu. Bătrînii care veniseră cu Te Lo îl rugară să nu întîrzie ci să plece atunci, cu căderea serii. Unul din ei ştia de o ieşire tainică din palat, pe unde spunea că s-ar putea strecura nevăzut. Toţi îl sfătuiau să plece la Şigari îndemnîndu-1 să nu zăbovească, dar Stăpînul nu voia să le dea ascultare. Veni la urmă cineva şi îi spuse că un străin numit Belluda imploră cu plecăciune să fie primit. Cînd Belluda intră, Stăpînul îl chemă să se aşeze lîngă el pentru ru-

găciune.

— Azi ne vom amîna ora rugăciunii, Stăpîne, spuse Belluda. Pe străzi, sîngele curge în rîuri, templele se surpă în flăcări. Nu poţi rămîne, Stăpîne, nici o clipă mai mult. Vino cu noi la Şigari, acolo vom pregăti retragerea ta pe alte drumuri.

Te Lo rămase pe gînduri.

— O moarte are omul. Tot nu o poţi înconjura.

— Ştim că viaţa nu-ţi poate fi luată, insistă Belluda. Dar nu o ştiu alţii ! Nici un copil nu trebuie să creadă că Te Lo ar fi murit ! Cei care vor mai trăi după potolirea urgiei, chiar cei duşi să trudească pe ogoarele străine, să-şi poată spune : Te Lo trăieşte şi va veni în- tr-o zi să ne izbăvească ! Nu te lăsa ucis, Stăpîne ! Fe- reşte-ţi viaţa pentru alţii, să ştie lumea întreagă că eşti printre cei vii şi liberi.

— O, Belluda !, tu vorbeşti aşa ? S-ar putea, oare, ca tocmai tu să nu ştii că libertatea noastră nu se află în mîinile altora ? Ce ne-ar putea oare face duşmanul ? Ne poate lua gîndurile sau partea noastră de veşnicie ? Săgeata poate străpunge pasărea, dar avîntul zborului din mintea ei despică văzduhul mai departe, în nesfîr-

şire, chiar şi după ce a căzut. Tot restul e nălucire. Şezi aici lingă mine şi te închină.

Un alt paznic veni în fugă şi anunţă că arde oraşul şi duşmanul se apropie.

— Priveşte afară, Stăpîne, flăcările încing culmile înzăpezite ! Toţi se tem că, la căderea nopţii, soldaţii vor tăbărî asupra ta, să te răpună. Să-mi ierţi vorbele !

— Şi poporul?

— Şed oamenii în jurul palatului şi aşteaptă.

— Ce aşteaptă ?

— Poate o minune. Femeile se tăvălesc în noroiul pieţii,îşi sfîşie hainele şi se tînguie. Mama ta, Stăpîne, se află printre ele. Fraţii tăi sînt cu ea, aşteaptă şi ei. Ce să le spun ?

— Spune-le să ştie şi ei că sfîrşitul ciclului a sosit. Zeii nu mai au putere.

—Ei nu sînt veşnici ? întrebă cu teamă un

curtean.
—Zeii se prăbuşesc odată cu ciclul. Stăpînul vorbi cu o linişte şi chiar cu o indiferenţă care ne cutremură pe toţi cei ce-1 auzirăm. Vor veni alţii noi.

Şedea cu privirea pierdută în flacăra luminărilor. Tot ce spunea nu părea să-l atingă.

Cineva întrebă :

— Şi nu e nimic veşnic ?

Unii începură să plîngă.

— Fără îndoială că este.

Privirea lui Te Lo se spăla în flăcări.

— Cine anume ?

— E marea care încape în ulciorul cu apă, răspunse el.

Belluda se duse la el şi-l scutură de umăr. Printre ceilalţi trecu un murmur de groază.

— Ai adormit, Stăpîne, strigă Belluda, scoală ! Fraţii tăi aşteaptă afară şi nu-şi mai iau ochii de pe poartă ! Am fost trimis să te trezesc ! Te cheamă mama !

— Mama ! repetă el ca prin vis cuvîntul pe care părea că-1 uitase.

Mama lui avea o sută de ani.

— Este frumos să-ţi poţi porunci ţie însuţi să nu mai fii, ochilor, să nu mai vadă, gurii, să nu mai sufle, dar există şi încercări mai grele.

41

— Ce este mai greu ?

— Să ieşi din izolarea ta, Stăpîne, este cel mai greu. Am fost trimis să fiu alăturea de tine ca să-ţi spun toate astea în ceasul cînd vei fi gata să cedezi ispitei de a nu mai fi ! Scoală-te, Stăpîne, şi fugi şi mîntuieşte-ţi viaţa, scoate-ţi credincioasele tale slugi din astă strîm- toare ! Revino-ţi în fire !

In clipa aceea apăru o nouă ştafetă anunţînd că vrăjmaşii stau în faţa porţii. Te Lo se duse la geam. „Cetate sfîntă, porţile ţi s-or închide în urma mea. Te părăsesc în flăcări şi cine ştie dacă te-oi mai revedea vreodată. Peste tine se va lăsa cenuşa, întunerecul te va cuprinde, deşertul te va înghiţi cu încetul, lăcaşul zeilor tăi morţi s-o umple cu şopîrle şi urzici. S-or înălţa păduri peste ruinele tale, foind de şerpi, de jivine. Numele tău nu va mai însemna nimic. Un copil o să-l înveţe de la o bătrînă, va învîrti sunetele în gură ca pe nişte pietricele. Cal-bec ! mamă,

ce este Calbec ? Ea nu va şti să-ţi răspundă. Ce este Calbec, mamă ? E un copac, este un nor ? Ai uitat, mamă ? — Da, am uitat. Bea-ţi laptele din oală şi dormi. “

Curteanul cel mai bătrîn îl zori :

— La ieşirea secretă, Stăpîne !

Stăpînul dădu dezlegare :

— Condu-ne, Argavi. Şi Argavi porni înainte cu ceilalţi după el.

Am vrut să-i urmez şi eu, dar mă opri gîndul că poate oi fi eu cel din urmă ca să duc vestea despre cele ce mai trebuiau să se întîmple. Mă întorsei în ascunzătoarea mea.

Io şi Bharati ieşiră la lumină.

Cari se opri din povestire şi rămase multă vreme cu capul între mîini. Dintr-o dată se ridică strigînd :

„In clipa asta s-a săvîrşit ceea ce aşteptasem atîţia ani ! îi mulţumesc cerului că am ajuns să văd ziua de azi.“ îşi ridică privirea şi amuţi. Dintr-o dată păru foarte obosit. — Cerului, da, cum să-i spui ? Şi ce însemnătate are ? E mai frumos şi mai aproape de adevăr să nu-i spui nicicum, să-l porţi numai ca pe o bănuială şi să fie ultima siguranţă, totuşi. Cînd îţi aminteşti de cer, te poţi gîndi la atîtea altele, la nori, la cati

feaua nopţii în întunecimea ei caldă, la multe-multe nopţi, la cruzimea soarelui care te izbeşte ca o lamă sub pleoape, te poţi gîndi la orice sau la nimic. Poţi ajunge la poiana de linişte de la sfîrşitul gîndurilor, singurul colţ de adevăr care ne-a fost păstrat. Pagina albă ! Să scrie pe ea mai departe stăpînul runelor.

Soarele nu se mutase din frunzişul de sub geam. Rămăseserăm cu ochii pierduţi în desişul tainic unde el lumina ca o lampă îngropată în abajur verde. Călugărul slujitor, uitat demult, nechemat de astă dată de nimeni, apăru cu un nou ibric pentru Cari.

— Ceaiul meu, spuse el cu un zîmbet. Era mulţumit Cari că îi sosise ceaiul. — Am să-l împart cu cei de faţă. Toarnă, frate John. Mie îmi lipseşte puterea.

— Povestea ! — îl rugai eu — termină-ţi povestea, frate.

Cari se întoarse spre călugărul John.

— Am să-ţi spun eu cînd, îi şopti, şi fratele John dădu din cap cu înţeles. — Povestea, da, da, povestea. Nu am voie să plec pînă nu termin povestea. Sorbi din ceai şi reîncepu :

— Io se întinse din toate încheieturile.

— Palatul e al nostru, Bharati, strigă, Te Lo l-a părăsit şi duşmanul n-a apărut încă. Şi, zi, era să mă părăseşti, nemernicule. Las’că te-oi învăţa eu minte, cînd n-oi mai avea nevoie de cal de povară. Ia te uită, ce sfeşnice cu nestemate, ce lămpi de jad ! Luă comorile în mînă şi le mîngîie cu aviditate. Vase de tămîie din aur, şi uite covoarele ! Se aruncă pe jos şi se tăvăli pe ele, se dădu de-a dura, cufundîndu-şi obrajii şi mîinile în lîna lor bogată.

Nu mai ştiu ce să facă. îşi ridică picioarele în sus şi se dădu peste cap. Era ca un porc mulţumit, guiţînd în lături. *

— Ce mai zăboveşti, Io, ai’înnebunit ?

— Da, am înnebunit. ,

— Să ieşim de aici chiar acum. Tu n-auzi ? Ai uitat că trebuie să ne ducem în peşteră ?

— Ce peşteră, nebunule, s-a terminat cu peştera. A- cum începe traiul cel bun. Hai, stai aici lîngă mine, să- răntocule, netotule, să vezi ce plăcere este să te-ngropi

în lîna asta moale, ca părul unei femei frumoase ! Să înveţi şi tu de ce eşti pe lumea asta !

Bharati vru să plece, dar Io, mult mai puternic, îl reţinu cu forţa.

— Fii pe pace, omule, că-ţi găsesc eu o sută de ieşiri secrete ! Dacă va fi nevoie, adăugă clipind cu şiretenie. Uită-te la vasul ăsta cu capacul bătut în nestemate, sări el dintr-o dată ca un tînăr de douăzeci de ani. Face cît o turmă de oi. Ia ţine sacul ăsta ! Adu ceştile alea de argint !

Bharati nu se îndemnă să pună mîna pe nimic. Io se apucă singur să îndese scumpeturile în sac.

— Un prilej ca ăsta nu . întîlneşti de două ori în viaţă. Fir-ar să fie, că nu mai încape nimic f Numai sfeşnicul ăsta şi gata.

— Frate John, dumneata erai aici ? Ce spune abatele nostru ?

Abatele se mulţumi să zîmbească.

— Cît e ceasul, frate John ? întrebă într-un tîrziu. Fratele nu ştia. Spunea că şi ceasul lor s-a oprit de mult. Abatele îi porunci să plece şi să-şi vadă de treabă. N-ai avut noroc, frate John, îi spuse Cari. Aţi adunat lemnele ? John dădu din cap şi se retrase.
— Şi unde am rămas ? întrebă Cari.

— Spuneai, se auzi Robert care nu mai scosese nici

o vorbă pînă atunci, spuneai că Bharati nu voia să pună mîna pe nimic, pe cînd Io împacheta într-un sac comorile din tezaurul palatului.

Pînă atunci, omul stătuse cu totul absorbit de cele povestite.

— Robert, spuse abatele, este ca un copil. Numai un copil este în stare să asculte o poveste cu atîta dăruire- de sine, încît să ţină minte toate amănuntele ei şi să ne' tragă apoi la răspundere dacă,' repetînd-o, am omis vreunul din ele.

Din pricina întreruperilor, Cari regăsi cu greu firul întîmplărilor ce urmară. In fine, aflarăm că sfeşnicul nu mai încăpuse în sac, că sacul plesnise şi Io, la capătul răbdărilor, îi poruncise lui Bharati să-i caute un capăt de frînghie.

— Corbii să-ţi scoată ochii, strigă băiatul, de unde să-ţi găsesc şi frînghie acum ? Ţi-ai pierdut minţile ? Te las aici !

începură să se certe.

— Unde să pleci fără mine ? îi spuse Io. Tu crezi că ai să găseşti singur ieşirea ? Haina asta o fi de mătase ? Tot nu mi-ai găsit frînghie ?

— Sînt la uşă ! îl auzii pe Bharati.

— Să nu ai nici o teamă pînă mă vezi pe mine. Io se liniştise dintr-o dată. — Am ieşit eu din încurcături şi mai şi. Ce, ăştia de vin, nu sînt şi ei oameni ca şi noi ? Ajută-mă să ascund sacul ăsta după un paravan, să nu ne dea de gol. Tu, n-auzi ?

Opintindu-se, cu grele sudălmi, tîrî singur sacul după paravan, cînd uşa, aproape smulsă din ţîţîni, fu dată de perete. Un grup de soldaţi cu căpetenia lor năvăliră în încăpere.

— Ia, călugărul ! exclamă ofiţerul.

Io se aruncă la pămînt.

— Cerească arătare, se rugă în sughiţuri, fie-ţi milă ! îndură-te de robul tău care nu este demn de a linge pulberea de pe încălţările tale ! Ai milă !

I se făcu silă şi ofiţerului cînd îl văzu cum se tîrăşte în faţa lui şi-l lovi cu piciorul. Ceilalţi rîdeau.

— Haina preoţească, bîlbîi Io, tăvălindu-se şi încer- cînd să-i atingă picioarele, haina preoţească are şi ea, ca oricare alta, două feţe şi se poate întoarce şi pe dos.

— Vorbeşte mai pe înţeles, că de nu, ţi-oi întoarce eu pielea pe dos, că am mai făcut noi treburi de astea, ce ziceţi, măi băieţi ?, se întoarse spre soldaţii lui. Vă a- mintiţi de jupuitul ăla

pe care l-am cusut în pielea lui şi l-am lăsat să se usuce la soare ? Vorbeşte mai pe şleau, cîine rîios, hai, nu mă ţine locului !

— Nu mă lovi, mărite domn, se văicări Io, sînt sluga ta plecată şi-s gata să fac tot ce porunceşti. Vrei să te duc în cămări ? Aur vrei ? E de ajuns să spui o vorbă !

— Ca să te cred, îi zise ofiţerul răspicat, repetă întîi după mine : „Zeii noştri sînt nişte cîini care se lăfăie în tină şi mănîncă gunoi."

— Da, Preaînalte, se grăbi Io să repete după el. Zeii noştri sînt nişte cîini.

45

— Rîioşi, îl întrerupse ofiţerul.

— Da, Prealuminate, rîioşi, cum să nu fie rîioşi, care se lăfăie în tină şi mănîncă gunoi.

— Aşa, vezi ?! Şi zi mai departe. Zeul cel mare...

— Nu... nu..., îl întrerupse Io, nu cel mare nu... au, îndurare !

— Zi, mă, strigă ofiţerul, lovindu-1 cu biciul, spui după mine ori mori.

— Spun, Preamărite, spun !

— Zeul cel mare, cel mai de sus, stăpînul nostru este un...

In clipa aceea Bharati, neobservat de nimeni, răsturnă un vas greu de pe un piedestal. Toţi tresăriră. Se vede că şi ofiţerul rămase impresionat, căci zise iute :

— Restul rămîne pentru altădată. Acum jură pe Bou.

— Care bou ?

— Pe Boul cel de aur, zeul nostru, idiotule ! Spune după mine : „Jur că ador Boul şi am să-l slujesc din toate puterile

Io repetă după el jurămîntul smintit. Ofiţerul scoase din traista lui o statuietă.

— Prosternează-te în faţa Boului, îi porunci. Io se supuse. — Şi sărută-i coada. Coada, boule. Aşa, şi ofiţerul puse preţioasa bestie la adăpost. Acum ascultă prima poruncă a Boului : „Spune tot ce ştii despre Te Lo. Unde a plecat, încotro se îndreaptă, tot.“

— Spun totul, Stăpîne, şi să mă bată Boul dacă mint. Află întîi de toate, temute stăpîn şi cerească arătare, pe care Boul să...

— Mai pe scurt, mai pe scurt, îl atinse ofiţerul cu biciul. — Dar tu cine eşti ? — îl întrebă pe Bharati, pe care nu-1 observase pînă atunci, căci omul rămăsese tăcut şi retras. Tot în tăcere primi şi lovitura de bici care îl plezni în faţă, pentru că nu-i

răspunse la întrebare.
— A, nu vrei să răspunzi ? Las’ că mai vorbim noi a- cuşi. Ei, zi, unde se ascunde Te Lo acum ? Ce, şi ţie ţi-a pierit graiul ? Ia puneţi-i, băieţi, niţel, degetarele !

— Nu, nu-i nevoie de degetare, sări Io, lasă degetarele, cerească arătare, că ţi-oi răspunde eu şi aşa cu mîna goală, cum să nu-ţi răspund ? Cine s-ar putea ascunde de mintea ta cea ageră ?
46

— Vorbeşte odată ! urlă ofiţerul.

Şi Io îi spuse cum a plecat Te Lo cu toată suita lui, cam cu un ceas în urmă, şi că, după cîte a înţeles el, au ieşit pe poarta de la miazănoapte.

— Jură pe Bou ! urlă ofiţerul, la care Io jură pe Bou cu multă rîvnă.

De fapt, Io nu putea şti pe care poartă ieşise Te Lo, căci intrările ascunse ale palatului îi erau necunoscute, dar îşi zicea că întotdeauna e bine să cîştigi un răgaz, căci, între timp, se poate întîmpla orice. Ofiţerul voia să ştie unde a plecat Stăpînul cel Mare şi Io răspunse că la Şigari, cum auzise şi el din ascunzătoarea lui.

— Dar tu ştii drumul ?

— Cum să nu-1 ştiu, ocroti-te-ar Boul, să te ocrotească, neasemuită arătare şi tatăl celor sărmani şi oropsiţi. Căci pe cine-a aşteptat tot neamul nostru în obida-i grea şi amară, dacă nu pe tine ?

Purceseră dar înspre Şigari după ce ofiţerul îl dădu pe Io pe mîna soldaţilor, cu porunca să nu-1 slăbească din ochi, şi la prima mişcare suspectă să-l azvîrle în prăpastie.

Am aşteptat puţin după ce ieşiră, i-am urmat apoi pe coridoarele tot mai strimte şi mai cuprinse de umbră. Curînd, ele începură să coboare sub pămînt. Merserăm aşa multă vreme. în faţă, cineva ducea o făclie şi ceilalţi păşeau în urma lui, cîte unul, pe sub pereţii boltiţi. Avui grijă să-i petrec de la oarecare distanţă, ţi- nîndu-mă de ziduri. BîjbîiarrT în beznă, nu le auzeam de- cît vocile şi paşii. Aerul era tot mai înecăcios, tot mai greu de umezeala mucegaiului. După o vreme ce mi se păru nesfîrşită, simţii adiere de aer proaspăt. Ne apropiam de ieşire. Aşteptai pînă nu mai rămase nimeni pe coridoare, apoi ieşii şi eu. între timp, se înnoptase. Afară se înainta greu. Alunecam

mereu în sîngele scurs şi peste tot te împiedicai de cadavre.

Nu ştiu ce duhuri binevoitoare mi-au pus mîna la subţioară de m-au ajutat să dau în bezna aceea de poarta oraşului, aceeaşi pe care intraserăm cu o zi înainte. Cînd ieşii din cetate, nu văzui nicăieri o lumină licărind, nici voci nu se auzeau, cei care ieşiseră din palat dispărură din calea mea. După toate semnele, ai noştri o luaseră

47

pe altă cale. Tot mergînd aşa înainte, începui să simt că cineva vine după mine. îmi era teamă să mă opresc şi-mi urmai calea, fără să ştiu încotro mă îndrept, nu mă puteam lua nici după stele, bolta fiind înnourată. Paşii se apropiau întruna. Cînd mă ajunse din urmă, omul se opri şi stătui locului şi eu.

— Cine eşti ? îl întrebai.

Răspunsul fu scurt :

— Un fugar.

— De cine fugi ?

— De mine însumi.

Vocea îmi era cunoscută, dar nu-1 întrebai nimic. îi spusei doar atît, că zadarnic mă urmăreşte, căci nu am nimic ce mi-ar putea lua. El nu-mi răspunse, dar continuă să se ţină de mine. Merserăm aşa înainte tot tăcînd amîndoi, pînă ajunserăm la o pădure. Privindu-1 cu coada ochiului, înţelesei că omul care mergea alături de mine nu era altul decît Bharati, dar tot nu spusei nimic.

Brazii se înscriau tăios şi negru pe cer : începu să mijească de zori. Găsirăm poteca ce ducea înăuntru, în pădure, mi se păru că era chiar poteca noastră pe care ajunseserăm noi la Calbec. Nu departe, dădurăm de un luminiş cu o casă de bîrne părăsită şi fui sigur atunci că trecuserăm pe acolo la venire. Numai atunci îl întrebai pe Bharati unde au rămas ceilalţi. Spuse că au dat de o altă poartă mai sus, în zidul# cetăţii, una care ducea de-a dreptul în pădure. Acolo el a rămas mai în urmă şi, sub scutul întunericului, se pierduse de ei în desiş. Mă întrebă şi el, cum de am izbutit să ies singur din palat şi apoi din cetate. îi povestii că am rămas şi eu ascuns în sală după plecarea lui Te Lo.

— Atunci, ştii tot ce s-a mai întîmplat, spuse. Duşmanul umblă acum pe urmele lui Te Lo şi se îndreaptă spre Şigari. Mai vin după ei mulţi alţii de-ai lor. De îndată ce-am ieşit din palat,

cineva suflă într-un bucium şi ni se alătură o parte din hoarda ce pusese stăpînire pe cetate. Alţii au rămas să jefuiască templele şi palatele.

— Dacă au luat-o spre Şigari, o să treacă şi pe la hanul nostru, spusei.

48

Bharati îşi aminti că ar mai fi o altă scurtătură, pe care nu mai umblase, dar ne gîndirăm că nici Io nu ştiai de ea.

Pe la amiază ne apucă foamea, căci nu mai îmbucaserăm nimic de cînd ne opriserăm la intrarea cetăţii cu o zi înainte. Am găsit un şarpe dintre cei buni de mîn- care şi l-am omorît, gătindu-1 pe un foc mic, pe care îl aprinserăm în loc ferit. Era linişte în pădure, pesemne ofiţerul cu soldaţii lui erau departe. Ne hotărîrăm să ne' odihnim pînă mai spre seară. în pădure, ziua mai umblau oameni, mai întîlneai tăietori de lemne, femei şi copii veneau să adune vreascuri, ciuperci, păstori îşi duceau caprele la păscut în luminişurile ierboase. Fiinţe care, fără să-ţi vrea răul, vor tăifăsui, totuşi, cu ai lor despre cei întîlniţi în cale, care puteau fi, la rîndul lor, întrebaţi, puşi la cazne să vorbească. S-ar fi putut să: rătăcească acolo şi soldaţi din hoarda rămasă în urmă, trebuia, aşadar, să fim cu mare băgare de seamă. Socoteam că am fi mai feriţi dacă am umbla noaptea. Ca să nu smintim drumul, ne gîndeam să ieşim la cale înainte de căderea nopţii şi să ne continuăm mersul pe lumină de lună, dacă om avea norocul să ne bucurăm de ea. Şi apoi, cînd te obişnuieşti cu întunericul, capeţi o* vedere mai ageră, asemănătoare cu a jivinelor, desluşind lucruri ce nu ţi se dezvăluie în mod obişnuit.

Trecuse de amiază şi tare am fi vrut să ne găsim adăpost, să dormim cîteva ore şi să ne luăm tălpăşiţa înainte de a se întuneca de tot, cînd cei cu treburi prin pădure s-or fi tras pe la casele lor, dar va mai rămîne- destulă lumină să ne vedem de drum o bucată de vreme.

Ajunserăm într-o vale deschisă, înconjurată de dealuri pleşuve şi stîncoase. Ne oprirăm să ne uităm împrejur.

— .Ia priveşte, exclamă Bharati arătînd în sus, nu' vezi în peretele acela stîncos, înspre dreapta, o deschizătură ca o peşteră ? N-ar fi, oare, un loc bun să ne odihnim acolo o oră-două ? Eu încuviinţai că locul era ferit şi destul de greu de ajuns. Ne hotărîrăm să ne suim pînă acolo să vedem mai departe cum

stau lucrurile. Zis; şi făcut.

49

Urcuşul era greu. Nu era, nici nu putea să existe cărare pe suprafaţa netedă a peretelui de stîncă. în crăpături se aciuiseră pe alocurea ciulini, scaieţi, mărăcini, plante dîrze, înăsprite, crescute din sărăcie, care se a- părau, ni se împotriveau, zgîriindu-ne obrajii şi tăindu-ne mîinile. Totuşi, de ele ne servirăm urcînd peretele pînă la deschizătura peşterii. Ajungînd aproape de ea, văzui o dîră subţire de fum ieşind, dîră ce, amestecîndu-se cu ceaţa uşoară, nu se zărise din vale. în ultima clipă, înainte de a mă căţăra pînă la intrare, mă oprii şi-i făcui semn lui Bharati să facă la fel. La gura peşterii stătea un bărbat înalt şi adus de spate, ridicînd un toiag gata de a mă păli. — Cine eşti ? în clipa următoare omul lăsă toiagul în jos, iar eu fui apucat de rîs, abia mă puteam ţine de tulpina de spini de care mă prinsesem. Era Mani, unul dintre călugării care îl serveau pe Yongden. Omul îşi întoarse capul să-i înştiinţeze pe cei dinlăuntru cine soseşte, apoi ne chemă să intrăm. Ne căţărarăm pînă la intrare şi el ne ajută să trecem pragul de stîncă. Peştera era o încăpere întinsă şi uscată, plină de fum, căci cei dinăuntru îşi făceau de mîncare. Cînd ochii ni se obiş- •nuiră cu întunericul, îi recunoscurăm în fumul usturător pe Stăpînul cel Mare, pe Yongden şi Belluda, înconjuraţi de călugării de la Şigari, precum şi pe cei din suita lui Te Lo. Mare a fost bucuria revederii de amîndouă părţile. Ajunseserăm aşadar cu bine, ei şi noi, pînă acolo.

De la cei regăsiţi aflarăm că o parte de drum au fost urmăriţi de o ceată răzleaţă de crivelani. Fusese numai o întîmplare ? Nu-şi putură da seama dacă aceştia simţiseră prezenţa lor sau nu şi dacă Io era printre ei. îi bă- nuiseră din vreme şi se adăpostiseră în peşteră, cei bă- trîni ajutaţi de cei mai tineri. în timpul mersului, înainte de a se simţi urmăriţi, adunaseră un sac de ciuperci şi ierburi aromate, din care îşi pregăteau masa acum. Ca şi noi, se hotărîseră şi ei să se odihnească pînă s-o crăpa de ziuă. Te ,Lo şi bătrînii care erau cu el se simţeau frînţi de oboseală. Ne aştepta o altă zi grea şi după masa ■noastră de seară ne culcarăm şi adormirăm curînd.

Te Lo fu cel care dădu alarma. Peştera era iluminată de focul izbucnit subit din nişte uscături ce mocniseră în neştire ţoată noaptea. Cei din vale văzuseră focul si

se îndreptau acum spre noi, căţărîndu-se pe stînci. Vorbeau între ei destul de încet, dar noi îi auzirăm, şi după grai ne dădurăm seama că nu erau de-ai locului. Erau crivelani. Voii să mă apropiu de gura peşterii să mă uit afară, dar Yongden mă opri. „îndată vor fi aici-, ::ise cu vocea scăzută, luaţi-vă lucrurile numaidecît. Plecăm." Năvălitorii se apropiau, dar nu se puteau grăbi din cauza* urcuşului prăpăstios. Era seară, era dimineaţă ? nici nu mai ştiam. Tiptil, în grabă mare adunarăm ce ne cădea in mînă şi fugirăm spre fundul grotei unde bănuiam o* altă ieşire, pentru că simţiserăm tot timpul curentul de- aer rece străbătînd peştera şi venind din partea aceea. Peştera se îngusta, continuînd în chip de strimtă trecătoare. Şi tavanul devenea tot mai scund şi nu puteam şti dacă nu ne-om pomeni curînd pe un drum fără ieşire.. La început, calea ne-a fost luminată de focul lăsat în-, urmă. Auziserăm cînd năvălitorii au pătruns în peşteră, răscolind lucrurile părăsite de noi. Nu aveam vreme de pierdut. Te Lo nu putea ţine pasul cu noi, noroc că Bel- luda şi Bharati aduseseră cu ei culcuşul împletit din> crengi, pe care el fusese purtat şi înainte. îi ridicarăm trupul puţintel şi-l aşezarăm cît puturăm mai comod pe- patul întocmit la repezeală. Aşa puteam înainta mult mai uşor. Ajunserăm într-un loc unde trecătoarea se despărţi în trei braţe. în urma noastră, crivelanii se îmbulzeau zgomotos. Vînătoarea le făcea plăcere, rîdeau şi chiuiau de răsunau bolţile. Dintre cele trei drumuri, pe care să-î apucăm ? Aşteptam să hotărască Te Lo. Urmăritorii noştri nu puteau fi la mai mult de treizeci de paşi depărtare, cînd Te Lo arătă spre coridorul din dreapta şi spuse : „Pe aici“.

Curînd nu se mai auzi din spate nici un zgomot : crivelanii o luaseră pe altă cale. Ne oprirăm să treacă ei înainte şi să nu ne simtă, dar foarte curînd, izbucniră bubuituri asurzitoare, se auzira ţipete de durere, vaier, apoi se lăsă linişte. Cei de dincolo rămăseseră striviţi sub dărîmăturile tavanului. O vreme încă, după aceea, simţirăm peretele vibrînd şi vuind, rîndunici răscolite ieşiră dintr-un cuib, apoi se potoliră şi ele. Apariţia lor ne vesti apropierea ieşirii din peşteră. Ne grăbirăm pasul. Aerul pătruns de afară era moale, nici cald, nici rece, proaspăt.

Ne oprirăm in pragul ieşirii ; peştera se deschidea a- supra unei văi. Toate păreau nespus de ciudate şi străine, nu ne

dădeam seama pentru ce. Norii pluteau printre copaci. Nu erau copaci de munte, aşa cum coboară norii pe costişe între brazi. Aici, ei se îngînau printre sălcii şi azalee, forsitii şi lilieci, printre plopi şi mesteceni, smochini. Bradul era prezent numai în mireasma de răşină fierbinte mişcată în' valuri ce veneau şi se retrăgeau ca fluxul, împletindu-se cu adieri de iod marin din nevăzute oceane. Belluda se opri uimit şi arătă în depărtare, în zare, printre crengi, translucea un soare albastru şi sticlos. Cînd Te Lo se dădu jos din patul său de crengi cu un salt tineresc, nu se miră nimeni.

Ne simţirăm aşa de uşori, încît de la primii paşi făcuţi în lumea albastră ne ridicarăm de pe pămînt şi plutirăm o vreme cu braţele întinse, la mare înălţime. Veniră păsări albastre şi ni se aşezară pe braţe ca prin greutatea lor să ne ajute să coborîm, iar de jos ne înălţăm iarăşi şi iarăşi, şi pluteam pe mireasma de răşină şi de mare. Mă lăsai pe vîrful unui plop şi văzui în aerul sticlos umbre plutind.

— Odată erau ca tine, îmi spuse cineva de lîngă mine.

— Şi acum ?

— Acum sînt pe cale de a nu mai fi. — Cum ?

— Nu mai sînt pentru cei ca tine, dar continuă să existe pentru cei asemenea lor şi pentru cei mai uşori încă.

— Dar tu cine eşti ?

— Sînt, fu răspunsul scurt.

Apoi nu mai fu. Nu pentru mine. Cea desprinsă din lună plutea ca Apollo Kitarode, cu părul pe umeri şi lăuta pe braţe, călcînd încet văzduhul cu sandalele ei uşoare. în urma ei vibrau boite în vasta depărtare cu ecoul celor o mie de porţi de argint. Întîrzia în împărăţia celor văzute, căci nu se îndura să se despartă de marea ei frumuseţe. Cerul însuşi refuza să i-o topească în neştirea celor tăinuite şi-i îngăduia să plutească în chip de steag acolo unde se duc suspinele, la marginile fiinţării celei dintîi. Dacă fusese vreodată muritoare sau era întruparea unui cîntec, nu mai ştia nici ea. Din de

părtare era urmată de o ceată de îngeri foarte tineri, de-abia creaţi, care se jucau asumîndu-şi uneori înfăţişări şi trupuri, niciodată aceleaşi, din nesfîrşitele lor i- postaze posibile.

— Şi ce sînt petele astea albe şi strălucitoare care plutesc în aer şi seamănă cu telemeaua ?

— Sînt tocmai ceea ce par : bucăţi de telemea.

— Şi de ce sclipesc aşa ?

— Pentru că au fost visate de pisici flăminde, care- aşa le vedeau, învelite într-o aură. Şi oastea de şoareci burduhănoşi care se apropie îmbulzindu-se, tot de acolo- au ieşit.

— Şi femeia care zboară cîntînd din flaut ?

— Ea iese din După-amiaza unui faun a lui De- bussy, de cîte ori este cîntată la un concert.

Întîlnirăm mai multe capet^ care, apărînd unul după altul, semănau cu Gioconda. Toate au fost visate de Leo- nardo înainte de a-i nimeri adevărata faţă.

— Şi ce sînt suavele peisaje de amurg, care se mişcă în valuri, se contopesc şi se desprind întruna ?

— Sînt visele lui Corot. Ele nu durează mult, aceste umbre de vise, uite că nici nu se mai văd, vor mai reveni din cînd în cînd, tot mai rar, şi se vor mistui topite de îndepliniri ulterioare. Tu-ţi mai aminteşti de toate- încercările aruncate în foc înaintea desăvîrşirii unui poem ?

— E adevărat, nu-mi mai aduc aminte de ele cîtuşi de puţin. Dar ce se întîmplă cu coşmarele ?

— Coşmarele nu ajung pînă aici. Ele coboară în infern şi ajută la alimentarea cu otrăvuri a atmosferei de acolo. De fapt, tot de acolo ies.

Nişte îngeraşi dintr-o compoziţie rafaeliană apucară o bucată de telemea din aer şi începură să joace cu ea fotbal. Veniră apoi, superbe, două pisici ajunse la perfecţiune spirituală prin dragoste fără a mai trece prin alte metamorfoze şi goniră toată armata de şoareci spre un colţ muncit de fulgere al universului. Apoi reveniră şi se culcară pe un nor ce plutea scund printre copaci,, binevoind să accepte de la mine o mîngîiere, mai plutiră cîteva clipe şi se topiră încet în lumea celor nevăzute.

53

Un fel de naiadă a aerului se apropie şi ne pofti să ■ne aşezăm. Ne aşezarăm pe stincile căptuşite cu muşchi şi ea ne vorbi mult, şi multe nu înţelegeam, şi ea ştia asta, dar n-o lua în seamă. Uneori dispărea. Nu i se auzea nici vocea atunci. La urmă, cînd reveni, vorbi mai cu înţeles şi iată ce ne spuse :

Noi va trebui să plecăm din valea aceea. Nu toţi, ci numai Belluda, Bharati şi eu. Mi-a spus şi pentru ce, a- tunci mi se păreâ' că înţeleg şi acum iar aşa mi se pare, dar vouă degeaba

aş încerca să vă spun. Toate la vremea lor. Şi am înţeles că Belluda se va duce spre miazănoapte, Bharati spre miază-zi, iar eu spre soare-apune. Te Lo împreună cu ceilalţi se vor cufunda în adîncimi 'nebănuite. în jos ? nu, nu ,în jos, nici în sus şi nici în vreo altă parte ştiută. Undeva unde toate vorbele astea nu au înţeles, nici n-au fost pronunţate vreodată. Voi- răm să ne luăm rămas bun de la ei, dar cea care ne vorbea spunea că nu este nevoie, deoarece nu va fi o a- devărată despărţire, cuvîntul ăsta nici nu poate descrie cele ce se vor întîmpla. Prinse apoi cîteva dintre paharele care pluteau în jur ca nişte păsări, şi cînd nu era nevoie de ele, plecau. Erau umplute cu un suc cu gust de mentă, cînd le golirăm, uitarăm cine sîntem. Ea spunea că nu face nimic, pentru că tot nu eram cine credeam că sîntem şi că o s-o ştim mai bine cînd va veni vremea. După un somn scurt şi greu, ca un leşin, mă trezii la poalele unui munte în loc străin. Mi s-a spus că mă aflu în Katmandu. Găsii lîngă mine un toiag, o traistă cu o pîine în ea şi un vas pentru apă. Am întrebat dacă va trebui să cerşesc şi mi s-a spus că da, şi pe urmă nu mi s-a mai răspuns la nici o întrebare. îmi luai toiagul şi-mi pusei traista pe umăr şi o pornii pe calea ■pribegiei mele care dură mulţi ani şi acum se apropie •de sfîrşit. Cîte mări şi ţări am cutreierat, n-am putut ■schimba o vorbă cu nimeni, căci nicăieri n-am întîrziat destul ca să învăţ limba oamenilor de acolo. Am umblat singur atîta vreme cerşind şi, totuşi, n-am pierit. N-am reţinut nici măcar numele multora din ţările pe unde trecusem, adesea nici nu le cunoscusem vreodată. Precum nici păsărilor nu le pasă de graniţele trecute de ele, aşa nu le luam nici eu în seamă. Şaizeci de ani de pribe

gie au trecut ca un vis. Cînd ajunsei în preajma lacului din apropiere, eram foarte obosit. Ştiam că trebuie- să mă aşez acolo şi să aştept. Călugărul care veni după peşte mă agrăi şi, văzînd că nu-1 înţeleg, îmi făcu semn .să-l urmez.

Am fost primit ca un oaspe binevenit. Zidurile acestea mi-au devenit o a doua patrie, la fel de dragă ca şi. cea pe care o părăsisem. Am învăţat graiul locului şi am lucrat alături de fraţii mei de aici, am fost pe rînd grădinar, ajutor de bucătar, portar, aduceam poşta mînăsti- rii, păzeam oile comunităţii, după puterile mele. Nu m-am simţit niciodată străin.

— Niciodată n-ai fost pentru noi un străin, zise a- batele.

— Ştiu şi plec de la voi cu inima plină de recunoştinţă. Mi-aţi respectat credinţa, deprinderile, niciodată n-aţi încercat să mă scoateţi din ale mele. Ştiaţi şi de- statuia pe care mi-am cioplit-o cu mîinile mele din lemn de stejar şi am aşezat-o în loc ascuns, ştiaţi şi de luminile pe care le aprindeam în faţa ei. N-au fost niciodată' certuri şi dezbinări între noi pentru asemenea lucruri.

Azi mi se împlineşte sorocul. M-oi duce după Te Lo, acolo unde adîncimile nu se află nici sus nici jos şi nici' în altă parte, unde le-ar găsi cuvîntul. Ei, abate, a sosit ceasul.

— Nu te înşeli, Cari ?

Bătrînul nu răspunse. Abatele oftă. Privirea îi rămase îndelung la soarele aciuit printre crengi ca- într-un abajur spaţios. Clipele astea de pierdere de sine poate le deprinsese de la Cari fără să bage de seamă, încet îşi reveni şi trase şnurul soneriei.

— Sînt gata, frate John.

Ne uitam la Cari. Printre cele o sută de cute ale feţei lui de ceară, îşi căuta locul un zîmbet tremurat. îşi ridică ceaşca cu greutate, dar o puse iar la loc, fără s-o ducă la gură.

— Arde focul, frate John ?

— Da, arde.

Se lăsă în genunchi lîngă jilţul lui şi îi sărută mîna.. Cari îl atinse pe cap şi îngînă, încet de tot, un şir de

55

vorbe cîntate cu glasul scăzut şi îi făcu semn să plece. După aceea îşi lăsă capul pe speteaza scaunului. Abia răsufla.

— îl veţi mai vedea.

— Pe cine, Cari ?

Vru să ne binecuvînteze, dar mina îi căzu în poală. -Abatele se ridică în picioare şi veni repede lingă el. îi trecu mîna peste frunte şi îl privi lung, îi ajustă pe cap ■ calota brodată şi îl mai privi o dată. Se duse la uşă şi o deschise.

Călugării aşteptau afară, dar nu intră decît un bătrîn îmbrăcat în haine lumeşti. Era doctorul. Se duse la Cari, îi luă mîna şi o lăsă între faldurile hainei.

— Fuit, zise.

După ce clopotele se porniră, intrară fraţii toţi şi -aşteptară cu capul plecat pînă abatele îşi termină rugăciunea. După tacita lui încuviinţare, doi dintre ei ridicară trupul adormit şi o porniră. în urma lor ieşirăm şi noi. Mergînd spre grădină, prin portiţa

deschisă văzurăm flăcările. Abatele ne întrebă, încet, dacă vrem să fim de faţă la incinerare. Ne uitarăm unul la altul şi spuserăm că nu. Ne clătinam ameţiţi cînd luarăm drumul spre lac.

înainte de a ieşi din orăşel, ne oprirăm să ne uităm înapoi. Dinspre mînăstire se ridica fum moale, deslînat, alburiu. Fum uşor, umplut cu soare, se ridica în aer ca cel din sacrificiul lui Abel, primit de sus cu bunăvoinţă. Cît de uşor se desprinsese el dintre noi ! Surîsul lui împăcat îmi juca în faţa ochilor. Nu lăsa regrete în urmă. Adîncimea fără nume unde se scufundase, deşi n-o cunoşteam, ne umplu cu o stranie mîngîiere. Mă uitam la Robert şi mă întrebam la ce se gîndeşte oare. Părea aşa de liniştit.

Ajunserăm pe şosea. O fetiţă trecu călare într-o pelerină roşie cu glugă, urmată de un bărbat îmbrăcat în haine de călărie. Mă uitai la ceas şi, după mişcarea secundarului, văzui că merge. încercai să-mi închipui pe unde umbla Cari. Plecase împreună cu fumul. Unde s-a îndreptat, unde se ascunde acel unde, scăpat din împărăţia vorbelor, cuprins doar într-o nedesluşită presimţire ?

în casa pescarului toate luminile erau aprinse. Pescarul avea un băiat. încă unul, adică. în salonul vechi, pe masă, între albume de pluş, parfumuri veştede, cîini de porţelan şi pahare, carafa, cea de zile mari tăiată cu diamantul, era plină cu vin rubiniu.

—Beţi cu mine un pahar devin bun şivechi, tă-
mîios,catifelat pe limbă. Vin tare, îl păstrezde multă
vreme pentru zile însemnate, pentru a pecetlui bucuria.

Femeia care venise cu barca azi dimineaţă aducea în braţe copilul înfăşat într-un scutec cu dantele. Dormea liniştit cu steaua albăstrie înscrisă pe frunte, deasupra ochiului drept. Robert spuse că s-a reîntors Belluda.

— Cine este Belluda ?

— Ia, am spus şi eu aşa o vorbă.

Tatăl, plin de încîntare, nu ţinu seamă de ea.

— Noi vrem să-l botezăm Robert, zise.

— Şi pe mine mă cheamă Robert.

—E un frumos nume scoţian,spuse tatălcopilului.
A fost purtat de regi. îi pusei omonedă deargint în
palmă, pentru noroc.

Copilul se trezi şi strînse banul cu o forţă surprinzătoare pentru un nou-născut.

— De altfel, maşina dumneavoastră nu are nici o defecţiune, spuse omul aducîndu-şi aminte, este ca în prima zi cînd a ieşit din fabrică.

— Cum se poate ?

— Se mai întîmplă, zise omul, cu gîndul în altă parte.

CASTOR ŞI POLLUX

MOTTO

The Christmas Tree My cut is sore, the sticky yellow blood Js curdling in my veins, my leaves are burnt By candle-fire and sparklers, I am turned Into a gaudy wreck with many a showy stud To crush my branch.es down, my every knot Is aching and a-flame, the air so hot Is stifling me. Angel, thou hear'st me not ?

Give me a draught of air both fresh and cold The air of heights where nothing was between The stars and me, where winds both sharp and
clean
Were bathing me before I have been sold.
The angel said : You call for help in vain.
I do not know the secret of the slain And of the killer, and the good of all.
I am a servant-angel at the call Of higher poiuers, and my rank is low.
But I remember that He had been slow To hear his son a-calling, who was pinned To yet another tree.
By the same.

După plecarea lui Tripi, fosta ei stăpînă o visă des revenind la blidul cu lapte, dar la fel îl visase şi pe Mo- tănaş, care luase şi el drumul pribegiei cu ani în urmă, din aceleaşi motive. Dar nici Tripi şi nici Motănaş nu mai revenită, deşi se spune că miţele îşi regăsesc calea spre fostul lor stăpîn. Pisicile fuseseră exilate pentru furt şi prădăciune. In paranteză fie spus, spiritul de echitate i-ar cere omului să împartă cu animalele roadele pămîntu- lui frăţeşte : mănînci tu un pui, 'mănîncă şi mîţa un pui$_r$ că şi ei îi place şi, la fel, îşi cere trupul drepturile, la

lunul ca şi la celălalt. Sînt şi unii care cred că orice vietate are o cit de mică scînteie divină şi tinde spre perfecţiune în felul ei,

chiar şi iarba, chiar şi pietrele. Aşa ■cum Gotama saluta cu respectul cuvenit pe orice cerşetor, ca pe un rege al spiritului în devenire, ba, uneori, chiar şi pe animale, îmi respect şi eu mîţa bălţată, ca pe un potenţial conducător spiritual. în aceeaşi ordine de idei, sînt convinsă că consumul vietăţilor ucise va fi o .practică părăsită într-un viitor nu prea îndepărtat. Nu că n-aş mînca şi eu carne cu plăcere, dar nu-1 pot vedea pe cruntul măcelar ascuţindu-şi satîrul, fără să mă cutremur. Cred că oamenii mănîncă carne pentru că nu ,au destulă imaginaţie, dar ea se poate dezvolta şi este deja dezvoltată în mediile civilizate. Dar ce mai tura- vura.

Scurt şi cuprinzător, Tripi a fost exilată, ce să mai batem cîmpii. Stăpîna ei nu credea că Tripi va deveni prea curînd o forţă spirituală şi nici nu era dispusă să aştepte pînă atunci. O regreta, totuşi, şi ar fi vrut s-o lase să-şi crească puii, dar prea se dădea Ja orătănii. Avea pui tare drăgălaşi, săraca. Suri, dungaţi, dolofani, isteţi. Erau încă mici şi prindeau şoareci, cu toate astea, cînd vînau, se cutremura podul de înverşunarea cu care îi fugăreau. Cînd erau chemaţi la mîncare, aşteptau deja semnalul la uşa bucătăriei şi dădeau năvala ca din praştie. în timp ce stăpîna umbla să le taie pîinea în •bucăţele, roiau şi viermuiau în jur cît zece ; văzînd-o cum le toarnă laptele, îşi roteau dungile de îi luau ochii şi ■nu mai ştia unde să calce. Şi ce aprig săreau la farfurie,
,parcă se temeau să n-o ia din loc cu lapte cu tot ! Deveneau adevăraţi fii ai junglei, trebuind să-şi apere porţia de doi motani mari şi doi cîini, căci se găseau în casă ■şase viitori conducători spirituali la o pîine numai. Ţinuţi din scurt şi crescuţi milităreşte, cînd sfîrşeau de mîn- cat, li se spunea pe şleau s-o ia din loc, şi aici nu încăpea discuţie. Nici un minut n-aveau voie să întîrzie în casă şi erau aşa de bine dresaţi, încît, în clipa cînd Liana deschidea uşa, o şi zbugheau afară cu mustăţile picurînd încă de lapte. Toamna fusese călduroasă în anul acela şi iarna ce-i urmă, blîndă. Gemenii făcuseră o blană deasă şi lucioasă, sfîrîia lumina pe vîrful firelor, de

59

parcă aluneca fulgerul. Frumoşi, frumoşi, dar disciplina e disciplină. Niciodată n-au ajuns cu obrăznicia pînă a- colo încît să se întrebe de ce ei trebuie să iasă şi cu ce drept rămînea Cafe, superbul motan angora care se plimba prin casă după

plac, suindu-se din pat pe vîrful dulapului şi de acolo sărind pe clapele pianului, în timp ce stăpînii se perpeleau de admiraţie la orice mişcare pe care binevoia s-o facă. In urma lui Cafe pînă şi doctorul Schwartz, motanul răblegit şi tomnatic, reuşea să se strecoare în casă.

La început, Castor şi Pollux, cum au fost botezaţi gemenii, nu ştiau că doctorul Schwartz şi Cafe erau motani, şi că motanii nu sînt chiar la fel cu pisicile şi, de proşti ce erau, umblau după ei să sugă. Ce mai păruială le trăgeau ăştilalţi doi ; iar dulăul Sixtus, cum mai umbla să-i apuce ! Noroc că pe dulău îl ţintuia locului lanţul.

Nimeni nu le ţinea parte în curte decît Septimiu, zis Sepi, cu o vorbă mai strîns croită pe trupul puţintel de spitz corcit, tare nostim, cu monoclul şi o ureche, negre. Era cam într-o ureche de fapt, nu-i vorbă, se vedea şi din cîte era în stare să facă de dragul miţelor. Tare mai era deşucheat. în loc să se asocieze cu cîinii ca un animal cu scaun la cap, îşi făcea de lucru cu pisicile. Trăgea mai mult la ele. Că trăgea la ele, e puţin spus, se prăpădea, se topea după ele de-a dreptul. Ce mai sălta, ce se mai gudura şi pe lîngă Cafe, cînd a- cesta trecea pe lîngă el fără să-i arunce o privire, dar ce-i mai purta înfipţi în blană pe ăştia mici, ce-i mai scutura de urechi, ce-i mai întorcea pe o parte şi pe alta,, era curată comedie. Pisoii se lăsau trataţi în fel şi chip, fără teamă, ca de unul de-ai lor, dar, vezi, ei erau alt soi, mai delicat, mai introvertit şi jocurile prea vioaie ale căţelului îi oboseau repede. Se refugiau atunci sus pe gard sau în vîrful dudului şi din înălţimi aruncau priviri leneşe şi nepăsătoare asupra căţelului care le urmărea evoluţia printre crengi, şi de acolo pe acoperişe, cu o ciudă şi o minunare nedeghizate. Căci cîinii invidiază pisicile, pentru mai marea lor libertate, cum pisicile invidiază păsările. Dis-de-dimineaţă stăteau toţi trei şi
60
aşteptau să se deschidă uşa bucătăriei, aşezaţi pe preşul din faţa uşii, arhitectură, vie : Sepi, culcat pe jos, Jar pe lîna din spatele lui se lăfăiau gemenii. ,Aşa navigau ei prin timp. Sepi era corabia, motănaşii călătorii, a- dunaţi toţi trei într-o fericită unitate, un echilibru frumos de căldură şi tandreţe, pînă cînd, dintr-o dată, căţelului îi venea chef de joacă şi începea să-şi scuture amicii şi să-i păruiască, doar în glumă, bineînţeles. îi apuca de ceafă şi-i tîrîia pe jos, cu nesfîrşite precauţii, îi muşca

de picioare, de urechi şi se oprea să-i privească ba dintr-o parte, ba din cealaltă, iar cînd încercau să-i scape sărea să-i prindă. Motănaşii înţelegeau că jocurile astea intră în firea cîinelui şi în ordinea lucrurilor şi se lăsau în voia lui pînă ce gluma se îngroşa şi începea să-i plictisească.

Cafe nu se prea lăsa maltratat, doctorul Schwartz şi mai puţin. Oricît încerca Sepi să se apropie de el, pe doctorul Schwartz nu putu să-l cucerească. Zadarnic se gudura şi-i dădea tîrcoale, ghiduşiile lui rămîneau fără efect. Dispreţul bătrînului motan îl durea, îl ;sco- tea din ale lui, îşi pierdea bruma de respect de sine, ajungea să plîngă de ciudă, dar motanul nu-1 învrednicea cu nici o privire. Deşi nu era decît o mîţă răble- gită şi bătrînă de curgea blana de pe el în zdrenţe, prestigiul său era aşa de mare, încît Sepi nu îndrăznea să-l atace. Nepăsarea doctorului Schwartz se înfipse ca un spin în inima lui. îi plăcea să fie băgat în seamă, iubit şi alintat, şi nu suporta indiferenţa, avea o inimă nesfîr- şit de largă, în care încăpea toată lumea. Sau aproape. Cocoşii făceau excepţie, dar, vorba lui Kipling, asta era cu totul altă poveste.

Motanul bătrîn nu iubea pe nimeni altcineva decît pe stăpînul lui. Nici de copiii lui Tripi nu voia să ştie, deşi ar fi putut fi şi ai lui, nici de cîini nu-i păsa, era de o nesimţire crasă, puteai striga la el, puteai să-l pocneşti în cap cu mătura, că tot făcea numai ce-i venea lui bine. Era ineducabil.

Cafe, în schimb, era needucat, căci toţi şi toate îi zîmbeau şi îi stăteau la dispoziţie. Stăpîna îşi luase obiceiul să-l scarpine gentil pe spate cu mătura, numai ca să-l deprindă cu unealta asta, să nu se sfiască de ea ca

celelalte mîţe. Cafe nu trebuia să se teamă de nimic,, să nu facă, Doamne fereşte, complexe. Ajunsese chiar să-i placă mătura, îl scărpina de pureci. El nu trebuia să cunoască alte legi decît pe cele ale bunului său plac, lumea era menită doar să i se aştearnă la picioare, ca un covor al paradisului. Era bleg ca o oaie cîrnă şi roz, că- rînd o groază de lînă în spinare. îl împrejmuia atîta a- doraţie, încît însuşi ţinuta şi aroganţa aristocratului de' sînge. De fapt, era mîţă angora, dar am văzut eu destule jivine necăjite din neamul ei, murdare şi lihnite- de foame, scormonind după hrană în lăzi cu gunoi.

Spre deosebire de aceste două personaje, gemenii primiseră

din fragedă copilărie o educaţie spartană. Nimeni nu-i alinta, de aceea ei doi şi cu Sepi legaseră o> strînsă alianţă. Săraca Sepi, parcă ar fi presimţit că n-o să aibă niciodată pui de-ai ei, îi adoptă fără rezerve, slujindu-le de tată şi mamă, casă şi masă, providenţă şi tovarăş de joacă, îi îngrijea, îi ducea la mîncare, îi ocrotea cu căldura trupului său, îi căuta de pureci. Aşa rezistau ei trei împotriva ticăloşiei lumii acesteia, a nepăsării oamenilor, a obrăzniciei aprigilor cocoşei mereu gata să-ţi scoată ochii din cap şi mîncarea din gură, a dispreţului doctorului Schwartz, a podului umplut cu crivăţul iernii, a groazei. Sepi făcea chiar şi sacrificii pentru ei, lăsîndu-le din mîncarea ei. Cum să nu intre puzderie de animale în rai înaintea oamenilor, că doar Sepi nu era singurul cîine cu suflet.

Am mai spus că Sepi era şpitz corcit. Dar ce mai corcitură ! Printre multele şi feluritele rase ce conlucraseră ca să-i dea fiinţa, nobilul neam al şoricarilor îşi spusese şi el cuvîntul. Prindea şoareci şi şobolani, şi cine afirmă că n-ar avea şi cîinii mîndria lor, se înşeală. Cîinilor, ca şi pisicilor, le place să dea în vileag faptele lor vitejeşti. Nici o mătură, cît de pornită, n-o putuse opri să-şi depună trofeele de vînătoare la pragul casei pe preşul de la intrare, de obicei în zori de zi, ca să fie primul lucru văzut şi admirat de ai casei în ziua aceea, cînd veneau dimineaţa în contact cu lumea de afară. Trofeul consta, de obicei, dintr-o jumătate de guzgan trecut în lumea celor drepţi, ori numai din pielea lui sau, şi mai modest, dintr-un guzgan reprezentat prin-

tr-o legăturică de maţe. Dar nu-şi mînca singur vîna- tul. Nu o dată a fost văzut depunîndu-şi prada la picioarele motănaşilor, mistuindu-se apoi ca ruşinat de propria-i mărijiimie. Un cîine să le dea pisicilor de mîn- care — nu-i ceva de văzut în toate zilele. Nu poţi trage de aici decît o singură învăţătură, şi anume că generozitatea şi sentimentele cavalereşti nu sînt numai însuşiri omeneşti, cîştigate şi dezvoltate îndeosebi la naţiunile care au cunoscut Scriptura, trubadurii şi cruciadele, ci se găseşte undeva la baza firii, la animale, germenul lor s-o fi aflînd chiar şi la bacterii, mai ştii ? E uluitor să-ţi dai seama că un cîine poate fi ,,bun“, nu numai în sensul că ar fi un „cîine bun“, de pildă, un bun şoricar sau un bun cîine de vînătoare, ci bun, pur şi simplu ca fiinţă. Desigur, Sepi, cînd îşi depunea guzganul la picioarele

mîţelor orfane, era, moraliceşte, superior multor personaje din istoria omenirii, şi nu numai celor mai sîn- geroase.

Dragostea lui Sepi pentru mîţe mergea dincolo de jertfă. Numai cine ştie ca el cît poate fi de straşnic un guzgan gras şi plin de suc, şi-ar putea da seama de toată amploarea sacrificiului său. Era în stare de a face pentru mîţele lui şi mai mult. De dragul lor deveni o căţea sperjură dînd cu tifla tuturor datinilor strămoşeşti şi adop- tînd felul de viaţă pisicesc. Sfatul cîinilor care se ţinea lunar în fînaţul zis al lui Moga, lîngă rîu, o şi excomunică pentru nesocotirea nobilelor tradiţii canine, ca pe o javră ticăloasă, nevrednică de a face parte din nobila breaslă cîineasoă, cum erau, pe vremuri, îndepărtaţi din clubul aristocraţilor, cei nedemni, pedeapsă egalînd cu moartea civilă. Cel trecut printr-asta era socotit ne-om, cum trecu şi Sepi drept ne-cîine după aceea, deşi continua să umble în patru labe, cu coada ridicată în chip de steag, iar pe stradă se oprea conştiincios la fiecare stîlp şi pom, ca să dea un semn de viaţă şi un mesaj celorlalţi cîini. Rămase totuşi o ,,paria", o fără-de-lege. Şi asta nu numai din pricina motăneilor. Era foartfe rău văzut şi pentru că se urca în pod.

Cine a mai văzut cîine cu scaun la cap să se suie în pod şi să doarmă cu mîţele în fîn ? Cei ce-1 auzeau noaptea lătrînd acolo, sus, se cruceau, credeau că n-au
63
auzit bine. La început, i-a fost tare frică să suie scara îngustă, scîncea la fiecare treaptă, se căţără, totuşi, vitejeşte pînă sus. Omnia vincit amor ! Pînă la urmă şi gemenii îl socotiră un fel de pisică, dormind mereu laolaltă cu ei, Sepi în chip de saltea, iar cei doi pui cuibăriţi în lîna mătăsoasă de pe spinarea lui. In adăpostul lui plin de vînt de sub coşarcă, pînă şi Sixtus bănuia ceva şi turba. Cîtă neruşinare.

Pierdută pentru cîinime, Sepi deveni în întregime proprietatea mîţelor, perna lor, plapuma lor, curierul şi furnizorul lor. Nu o dată, cînd motănaşii chemaţi la masă întîrziau să se arate, îi găsea el şi-i aducea în bot oîte unul, apoi aştepta modest la uşă pînă terminau, ca să-i vină şi lui rîndul.

într-o seară, cu o zi înaintea ajunului de Crăciun, Castor nu voia să mănînce nimic. Era timpul de restrişte cînd cuţitul dădea iama în porci. Nu puteai trece pe stradă, să nu auzi răcnetele de moarte ale vreunuia din ei şi să nu te înfiori, că, de, moartea

este tot moarte
— şi de ce să piară sub cuţit atîtea animale nevinovate şi să fie mîncate apoi de oamenii care, adesea, le sînt inferiori, şi încă cum ! Cînd te întorceai din oraş, vedeai sîngele curgînd afară pe sub porţi. Frumoasă planetă, n-am ce zice. Liana crezu că se invitase şi Castor la vreuna din aceste înjunghieri din vecini, de, ca mîţele, dar Ionel era de altă părere.

— N-are nici un pic de burtă, zise luîndu-1 în mînă. Castor gemu încetişor. — L-o fi otrăvit şi pe el ticăloasa asta din vecini. Ce-i, Căstorel ?, te doare ?

L-au dus în odaie, l-au pus pe covorul moale şi roşu, pe florile de lînă. Motănaşul se uită împrejur şi în privirea lui era nespusă mirare şi tristeţe. Aşa se uită copiii sărmani la splendorile celor ce trăiesc în palate* Ochii lui se umplură de sute de becuri mititele, scînteie- toare. Nu mai fusese niciodată în odaia aceea şi nu bănuia că ar putea fi undeva pe lume aşa de cald şi frumos, aşa de bine. Pînă atunci crezuse că loc mai straşnic decît podul cu fîn nu poate exista, unde cu Pollux şi cu Sepi se înghesuiau unul într-altul, să capete un pic de căldură. Aici nu era nevoie să te înghesui, căldura se întindea liberă peste tot, însuşi aerul era cald, ce minunăţie !

Ideea era aşa de mare, încît îl copleşi, nici nu-i a- junse pînă la capăt.

Se simţea aşa de istovit şi de bolnav, aşa de trist. In inima lui, care nu greşea, îşi dădea seama că acum era prea tîrziu. Obişnuit să se ferească de oameni, se ghemui în umbră după sobă, să nu stea în calea nimănui, să fie uitat, să nu-1 gonească. Odată, foarte demult, într-o zi de toamnă tîrzie, era aşa de bine să stai întins la soare. Căldura asta de aici era altfel, o căldură oarbă, dar nu face nimic, e bine şi aşa, e foarte bine. Numai să-l lase să rămînă aici, să nu-1 alunge. înăuntru, în sobă, jucau spiriduşi cu picioarele în jăratic, îi vedea bine cum săltau în văpaie. Erau închişi acolo şi nu puteau ieşi să-i facă rău lui Căstorel. Şi pisica bolnavă începu să toarcă.

*

Liana făcu tort şi cozonac cu stafide. Cînd se întunecă, cei din casă se îmbrăcară frumos. Sosi şi Raffael- lino. Se scuză că nu are cine ştie ce în desagă, era sărman şi zgribulit, încălţat cu sandale în picioarele goale. Purta straie cenuşii cu croi

călugăresc şi era tînăr, părul îi cădea pe umăr în valuri aurii, aburind de ceaţă. Veni chiar în clipa cînd se aprinse prima luminare în pom şi scoase cu modestie la iveală darurile aduse şi le puse pe măsuţa anume pregătită : papuci de casă, ciorapi, două cărţi.

— Să mă iertaţi, oameni buni, anul ăsta am fost cam sărac.

Nimeni nu-i răspunse. Se uitau la el cînd, aplecîndu-se peste masă, îşi înşira puţinele daruri. Aerul se umplu cu tremur roşcat. Mirosea ca pe vîrf de munte, parcă trecea prin aer un brădet întreg.

— Unde-s pisicile ? întrebă, chemaţi-le înăuntru. Aveţi un pic de lapte cald ?

Liana ieşi în curte în rochia ei decoltată, împodobită cu ceea ce numea ea „bijuteriile de familie“ : un lănţişor de argint la gît şi altul la braţ. „Căstorel ! Pollux !“ chemă. Sosiră numaidecît, parcă ar fi aşteptat în uşă. Doctorul Schwartz nu apăru, căci el nu ţinea

65

sărbătorile, iar Cafe nu mai trebuia invitat, pentru că stătea de mult lungit pe canapea, în colţul său favorit. Castor apăru în urma fratelui său. In prag se opri şi, cum se uita prin cameră, căutătura lui era sfîşietor de tristă.

— Hai, hai, Căstorel !

Dar nu se urni din loc. Trebuia luat în braţe şi adus înăuntru. Farfuria cu lapte cald, cu bucăţele de cozonac muiate, aştepta pisicile pe covor, chiar sub pom, lingă masa împodobită cu flori, frumos aşternută cu damasc sclipitor şi farfurii de zile mari.

Era o iarnă cum se nimereşte rar. Nu îngheţase în toată luna lui decembrie, şi dimineaţa Liana culesese din grădină o mînă de părăluţe portocalii.

Motanii, cîte unul, se făcură mai aproape, codin- du-se. Ionel îl puse pe Castor lîngă farfuria cu lapte. Motănelul mirosi laptele şi îşi muie botul niţel, dar nu bău. Se întoarse spre pom şi luminile aprinse în ochii lui parcă plîngeau.

Raffaellino ştia să vorbească cu animalele şi cu pomii.

— Tu, pisică orfană, îi spuse lui Castor, de ce ţi-e teamă ?

Fiinţa plăpîndă se uită la el, apoi căută în spatele lui.

— Cinea mai venit cu tine ? întrebă.

— Nu trebuie să-ţi fie frică, mîţă mică,el nu-ţi va face nici un rău.

Căstorel cătă împrejur.

— Aici e aşa de frumos, spuse, e cald şi miroase bine. Uite, vezi, nimeni nu mă goneşte. Ce de scîntei ies din pom ! Cum sclipesc luminile ! Dacă cel care a venit cu tine mă ia şi mă duce, astea toate n-or să mai fie.

Oaspetele îi zîmbi.

— Mîţă mică, îi zise, tu să fii liniştită, căci are să fie bine de tine acolo. N-ai să mai fii fugărită de cîini haini, n-ai să mai aştepţi, zgribulită, dupăun picde lapte, n-aisă mai ştii groaza năprasnicei mături. Iţi va fi tot cald şi bine.

Căstorel tăcu şi se uită la el.

— Dar tu cine eşti ? Oaspetele surise, îl ridică şi îl strînse la piept.

— Fratele meu şi cu Sepi vor fi şi ei acolo unde mă duceţi ?

— Vor veni şi ei mai tîrziu.

— Tu trebuie s-o ştii mai bine. Aş vrea, totuşi, să-mi faci un hatîr.

— Spune.

— Tare aş vrea să vină şi Pollux cit de repede.

Raffaellino se sfătui cu cel din spatele lui şi zise :

— Fii liniştit, Castor, toate vor fi bune. Acum du-te la culcare.

Nimeni nu-1 văzu pe Castor cînd se mistui din odaie. Oaspetele se uită la pom, mai îndreptă o stea aplecată într-o rînă, mai aprinse o luminiţă adormită. Numai el îi auzi suspinul şi-l recunoscu : era un brăduleţ din Şugag.

— Mi-este aşa de greu, şopti bradul cel mic, acolo la munte, sus, era tare bine, cerul era aşa de curat şi toţi brazii şuşoteam împreună, era o adiere minunată. Ajută-mă, frumosule, binevenitule. Mă sufoc aici, cu geamurile astea închise şi soba asta încinsă ca o gură de iad. Crengile mi-s amorţite, podoabele grele mi le trag în jos. Nu-i aşa că arăt caraghios ? Ca un urs care joacă cu capul plin de panglici, pînă inima îi sîngerează după cele lăsate în pădure. Mi-a picurat pe ace ceară fierbinte şi mă doare rău tulpina, acolo unde m-au tăiat. Spune, aşa va trebui să pier ?

— Mulţi au pierit aşa.

— Dar eu, cu ce-am greşit ?

— Nici ceilalţi n-au greşit cu nimic.
— Dar ei au fost trimişi.
— Poate ai fost şi tu trimis pentru ceva.
— Cine cîntăreşte pătimirile noastre ?
— Asta eu n-o ştiu, spuse Raffaellino. Eu nu fac parte din neamul celor prea străluciţi şi tainele-mi sînt ascunse. Poate nici nu le-aş înţelege. Tot ce pot face pentru tine, este doar...

îl mîngîie o dată de sus pînă jos. Acele aspre ale bradului se întinseră de plăcere, ca ghearele unei pisici. Bomboanele ca piatra se făcură uşoare pe crengile subţiri, iar inelul păstrînd umed locul unde tăiase securea nu-1 mai duru deloc.

67

— Ah, ce bine mi-este ! suspină pomul, întinzîndu-şi crengile.
— Curaj, pom mic, îl îndemnă Raffaellino, mireasma ce-o pierzi se suie în văzduh şi din ea se reface o fiinţă curată şi nepieritoare.

Auzind astea, Liana nu mai cuteză să-i spună lui Raffaellino nimic de păsurile ei. Nici nu simţi cînd şi cum plecă dintre ei, trezindu-se după aceea singură cu pomul.

îi chemă pe ceilalţi, gustară din şunca fiartă, mîncară sarmale, tăiară tortul, băură vin. Trecu şi seara de Crăciun.

A doua zi dimineaţa cînd făcu rinduială în bucătărie, îl găsi pe după sobă pe Căstorel mort. Zăcea, încremenit, de la botişorul crispat pînă la vîrful cozii, ghemuit acolo unde se ascunsese cînd l-a trimis Raffaellino la culcare. Venise în casă în seara de Crăciun, numai pentru treaba asta.

*

în ziua următoare, Pollux nu-şi găsi odihna. Cînd i se turnă laptele, nu se apucă să-l bea. înconjură farfuria de cîteva ori, parcă ar fi căutat pe cineva în jurul ei. Atent la cel mai mic zgomot, cu urechile ciulite, asculta ici, adulmeca dincolo, pîndea întruna prin uşa deschisă înspre odaie.

Stăpîna văzu că îl caută pe fratele său. îl luă în odăiţa caldă şi-l lăsă să se aşeze pe covorul pufos, între florile de lînă. Motănelul cătă cu teamă la ea,cu ochii măriţi în obrăjiorul slăbit,numai un pic de piele vărgată trasă peste oasele mici.

— Nu mă mai dai afară? zău, nu mă dai ? părea să întrebe.

Nici nu îndrăznea s-o privească prea mult. Se întoarse în sine

cu clipiri prelungi, adînci. Ea îi aruncă bucăţele de carne şi el le mîncă, după aceea se mistui după sobă şi începu să toarcă. Aşa torcea şi Căstorel, o zi înainte de a muri, îi veni ei în gînd.

— Ce-i, Pollux ?

îl ridică, era numai ca un fulg şi tremura.

68

Nici în ziua aceea, nici în cea următoare, motănelul nu mîncă nimic. îşi pierdu de tot pofta cea aprigă de pe vremea cînd se urcau cu Castor pe lujerele uscate de la geam ca să-şi cerşească micul dejun. Ce disperare era pe ei, cum plîngeau de amarnic, ai fi crezut că la geamul bucătăriei îşi jeleşte soarta un orfelinat întreg. Unde era înverşunarea cu care mica fiinţă belicoasă îşi croia loc pînă la blidul cu lapte, împingîndu-şi capul cu îndrăzneală printre motanii în toată firea ?

— Bea-ţi laptele, Pollux.

Trebuia să se stăpînească să nu-şi piardă răbdarea cu el şi de data asta. Se temea să nu întîrzie de la trista redacţie unde făcea corectură.

— Mari bestii mai sîntem şi noi, oamenii, măi Pollux, măi. Aşa-i ?

Cu ochii lărgiţi, Pollux era atent la altceva. Mai stătu cît mai stătu, şi cînd plecă, fu pentru totdeauna.

Ziua întreagă apoi umblă să-l găsească pe Castor. în pod, pe garduri, în şură, pe acoperişuri, căută şi plînse în neştire, nu putea pricepe ce s^a întîmplat. Unde e Castor ? Cum se poate să nu mai fie Castor ? De ce nu vine acasă odată ? Miau ! Şi se trîntea în fîn, tînguin- du-se. Omorî un şoarece, aşa, într-o doară şi îl lăsă căţelului, să facă cu el ce-o vrea. Sepi nu se grăbi nici el să-l mănînce. Ridică motănelul cu dinţii şi-l scutură zdravăn, dar motănelul nu mai răbdă să fie luat de ceafă şi să fie întors cu susu-n jos, să măture căţelul podeaua cu el, ca altădată. Se duse de se ascunse după horn. Era cald acolo, şi Sepi nu se putea strecura prin ferestruica podului după el. Odată îl zări pe stăpîn umblînd cu sacul după grăunţe, omul îl văzu şi el şi-l chemă, dar mîţa rtu voi să se apropie. Se făcu nevăzut în bezna dintre lăzi. La mîncare, nu mai veni. Rămase toată vremea lipit de zidul cald, cu tot trupuşorul lui topit. îl voia pe Castor. Nu că s-ar fi gîndit la el, dar îl durea fiinţa toată după el. împreună aşteptaseră atîta, cînd încă nu ştiau de zile şi de nopţi, în bezna din burta lui Tripi, împreună îi alăptase ea, împreună se

hîrjoniseră în pod, se jucaseră cu fire de lînă şi de păianjen clătinate în adiere, săriseră stîngaci după muşte. împreună dospiseră spatele lui Sepi după dispariţia mamii, se aruncaseră în curte
69
asupra maţelor de pui, se îndemnaseră la blidul cu lapte. Castor fusese un fel de el, de Pollux. Nu mai este Castor ? Atunci, nici Pollux nu poate să fie. Pollux nu poate mînca, sufla, dormi, nu putea sta nici treaz, clă- tinîndu-se pe picioare în lumea duşmănoasă. Şi micul Pollux dispăru pe vecie.
*

Căţelul stă retras în umbra de sub coşarcă şi se întreabă ce-o fi cu ei. Lîna de pe spate nu-i mai ţine cald şi se trage cît mai departe de Sixtus, năpraznicul. Unde or mai fi umblînd gemenii cei veseli, iacă, nu-i mai vezi nicăieri, nici pe preşul din faţa bucătăriei, nici în pod nu se mai suie cînd se lasă seara, nici pe gardul dinspre stradă nu-i găseai, unde le plăcea să stea cocoţaţi, uitîn- du-se cu dispreţ la cîinii străini care lătrau la ei, încer- cînd să sară ca să-i ajungă. Se irosi pînă şi mirosul lor, l-a risipit vîntul, l-au spălat ploile demult. Poate i-o fi visat numai. Lîngă el Sixtus, fudul, veşnic clocotind de ciudă, cu răbufniri şi mîrîituri continue, ba fiindcă lătra întruna ticăloasa de căţea din colţul străzii, ba pentru altceva. El nu înţelegea durerea altuia. Şi motanii cei mari treceau pe lîngă el fără să-l vadă, navigînd singuri, fiecare în apele lui. Ce le păsa lor ? Şi cum stătea el amărît, retras în umbră, iaca |Se deschise uşa casei şi cineva azvîrli afară un fel de sperietoare flenduroasă, un strigoi deşirat, ciufulit, ciung.

Era pomul de Crăciun. Căzu în noroi, cu hîrtiile sale poleite şi dezgolite de bomboane, cu braţele scuturate de ace. Găinile se urcară pe el cu cîrîit victorios şi începură să ciugulească la ce-i mai rămăsese din frunze, dar se lăsară repede, nu erau bune, nu le plăceau. Lui Sepi nu-i venea să-şi creadă ochilor. O singură dată mai zărise pomul, atunci cînd ardea cu toate focurile lui de sărbătoare.

Întîrziase sub geam amuţit, abia îndrăznea să privească strălucita arătare. Asta să fie ? Auzi, atunci, suspinul lui adine. Pomul răspundea la gîndurile sale.

— Da. Eu sînt pomul de Crăciun. Cine mă vede acum, batjocorit şi azvîrlit la gunoi, poate se va opri să se gîn-

dească ce zadarnice au fost şi bucuriile lui. Se spune însă că toate şi-ar avea rostul lor tainic. Aşa zicea şi Raffaellino, dar nici el nu le înţelegea pe toate.

Atunci apăru cel numit. Se opri în faţa pomului, aple- cîndu-şi peste el faţa frumoasă şi tristă. Venise să-i culeagă ultimul suspin, şi căţelul văzu cum i se umplu palmele cu o lumină verde. în aer trecu adiere de tămîie.

— Uite, sufletul pomului de Crăciun, spuse Raffaellino, arătîndu-i lumina din palme.

— Şi de el, ce se va alege ? îndrăzni căţelul.

— Ce se va alege şi de tine într-o zi.

Se ridică în aer ducînd în mîini lumina, pluti peste gard, Sepi îl mai văzu o vreme înotînd prin văzduh. Părul plutea după el ca o cometă. Ori şi-l închipui numai ?

Nu l-au văzut mulţi atunci, doar animalele, copiii negrăitori şi, poate, vreun poet care se uita cu deznădejde prin geamul odăii sale, aşteptînd o minune.

POVESTEA LUI TRIPI

Stăpînii mei erau vrăjitori temuţi, o bănuia şi cîi- nele. El era mai mult legat, rar i se dădea drumul. în- tr-o seară cînd era chiar liber şi umbla de capul lui prin curte, se încumetă să urce treptele bucătăriei şi se uită înăuntru prin uşa întredeschisă. Era să-l lovească damblaua. Coborî în fugă şi, în fierberea pricinuită de marea descoperire, înconjură, schelălăind, curtea de trei ori. „Acum ştiu unde se ascunde soarele după ce apune, povesti a doua zi unui cerc de raţe care nu văzuseră niciodată soarele apunînd, el se retrage în casa stăpîni- lor şi rămîne acolo lipit de tavan. “

Noi, pisicile, o ştiam demult. Ştiam mai multe de- cît el. Nu se putea • compara cu noi, care intram în casă cînd voiam şi ieşeam cînd ni se năzărea. Adică, nu chiar aşa. Mă doare sufletul cînd îmi amintesc că nici noi, pisicile, nu aveam toate aceleaşi drepturi şi eram departe de a fi la fel de bine văzute de stăpînii noştri. Dar să nu pierd firul povestirii.

Ştiam, bineînţeles, că soarele se mută în casă, dar mai aveam cunoştinţă şi de altele, la fel de minunate. Cîinele nu avea cum le bănui, dar eu am auzit cu urechile mele cum vorbeau strigoii în colţul odăii celei mari dinspre stradă. Acolo îşi ţineau stăpînii lada cu duhuri. Cînd le auzii pentru prima oară

cum răcneau şi schelălăiau, ba gros ca din burduf, ba pe păsăreşte, subţirel, căutai în toate părţile. Nu văzui pe nimeni, pricepui, totuşi, că nu sînt singură în odaie. în aer foiau sumedenie de fiinţe nevăzute. O tulii sub masă, multă vreme nu cutezai să mă mişc. Ghemuită, pîndii printre ciucurii

feţei de masă cutia de unde ieşeau sunetele înfricoşătoare. Aşteptai să iasă de acolo ceva nemaivăzut, un şobolan uriaş, o namilă de dulău sau mai ştiu şi eu ce spurcăciune. Intîrziai sub masă cu sufletul la gură şi urechile pleoştite. Dar nu se întîmplă nimic. După o vreme, scrîşnetele şi schelălăitul se potoliră. Crezui că duhurile au adormit, cînd izbucni o învălmăşeală de sunete vrăjmaşe, şi azi mi se strepezesc dinţii cînd îmi aduc aminte. Parcă o mie de uşi neunse s-ar fi pus pe scîrţîit şi, prin una din ele, un şarpe uriaş ar fi încercat să se strecoare ca să mă răpună. Stăpîna apărută în uşă strigă : „Ce muzică dumnezeiască ! Ascultă şi tu, Cos- tel, se transmite Concertul brandenburgic numărul cinci !“ Eu nu ştiam ce-s alea, minunile de care vorbea, dar bănuiam că nu au nici în clin nici în mînecă cu cele ce mă interesau pe mine, adică cu mîncarea. Oamenii vorbesc mult şi fără noimă. Din tot ce zic ei, cel mult un cuvînt sau două par să aibă un tîlc.

I-am mai văzut, pe urmă, de multe ori pe stăpînii mei umblînd cu lada cu pricina. Ei aveau puterea de a slobozi duhurile de acolo şi de a le închide la loc, după plac. Cînd mă obişnuii cu duhurile din cutie şi pricepui că nu erau decît nişte sclavi care nu puteau ieşi din robie şi nu li se dădea nici o coajă de pîine, oricît urlau şi se zbăteau, nu mă mai sinchisii de ele.

Stăpînii făceau şi foc cînd voiau, pocneau o dată din deget şi flacăra li se deschidea în palmă ca o floare, Vrăjeau apă din zid, şi cîte şi mai cîte. Straşnic m-am speriat cînd am trecut o dată prin sala tronului. Stăpînul şedea singur acolo şi părea tare concentrat. Tocmai m-am întrebat ce gînduri l-or fi muncind cînd omul se sculă în picioare şi trase de un lanţ. O cascadă pustiitoare se slobozi, de îmi ziceam că mi-a sosit ceasul din urmă. Dar nu se întîmplă nimic, cascada intră în pămînt; Erau puternici stăpînii, nici vorbă. Mîncarea toată, soarele, apa şi focul erau în mîinile lor.

Era bine cînd eram încă la ei. Acum, cînd nu mai am casă, nici pui, şi nu-i mai am nici pe ei, mi se pare că am pierdut raiul,

deşi eram destul de nenorocită şi cînd le aveam pe toate.
73

Eram orfană, mică şi schiloadă cînd am fost găsită pe stradă. în casa unde m-au dus, mai trăia un motan ros de molii, cu blana neagră bătînd în roşu, căruia i se zicea doctor Schwartz. El a fost tatăl primilor mei pui, de care însă nu m-am prea sinchisit. Eram o mamă prea tî- nără şi lipsită de experienţă. Puii mi se prăpădiră unul după altul, nici n-am observat cînd şi cum s-au mistuit de lîngă mine. Pe atunci încă nu făceam caz de aşa ceva, erau atîtea trebuşoare noi care mă preocupau. Şura mişuna de şoareci, în pivniţă locuiau două broaşte, în picioarele meselor bătrîne rodeau, fără oprire, neamuri întregi de cari. Urmăream cu patimă tot ce scîrţia în pereţi, ce scormonea, scurma şi zgîria printre grinzile vechi şi pe sub podele, trăiam ceasuri lungi de încordare pe lingă borţile unde mirosea a şoarece, reţinîndu-mi suflarea, înghiţind cu teamă şi saliva ce-mi venea spornic, să nu mă simtă careva din cei care stăteau pitiţi înăuntru. Iese ori nu iese ? mă întrebam, trebuie să iasă, o fi şi el flămînd. Şi ce aprigă bucurie te izbea la ivirea şoarecelui ! Şi zdup, pe el, şi lasă-1 şi prinde-I iar, şi dă-i diurnul să fugă doi paşi, şi iar zdup ! pe el, şi lasă-1, şi apucă-1, pînă era mai mult mort decît viu. Oasele mici pîrîiau între dinţi şi sîngele cald îmi umplea gura. Astea mă pasionau pe-atunci mai tare decît cel mai straşnic motan ; mai cu seamă avansurile doctorului Schwartz mă scoteau din sărite. Toate ar fi fost bune dacă o puteam duce mai ca lumea cu stăpînii, dar, uf, tare mai erau apucaţi. E drept că nici eu nu eram cum scrie la carte. Mă suiam pe masă şi pe poliţele din cămară, mai lingeam grăsimea supei şi smîntîna laptelui, mai ciordeam un picior de pui. De. Cine este desăvîrşit ? O altă slăbiciune de-a mea, tocmai contrară, era că lăsam urme în bibliotecă. Pe jos se întindea un covor cu dungi violete şi negre, care îmi deschideau dorul după infinit. Era foarte moale covorul şi se afla într-un colţ liniştit al încăperii, şi era aşa de moale ! Cum să-i rezişti ? Dungile mă fascinau, ele mă atrag de cînd mă ştiu, poate unde sînt şi eu vărgată. De multe ori ră~ mîneam cu ochii la dungi pînă uitam de mine. Aşezîn- du-mă comod, lăsam să curgă pe covor tot ce aveam su
74
perfluu. Şi asta, fără să vreau. Mă ridicam, pe urmă, împăcată şi purificată, dar stăpînii se făceau foc, mai ales dumneaei. Mai

înţelegeam şi eu dacă se înfuriau cînd le şterpeleam ceva de-ale gurii, dar de ce să-şi iasă din fire cînd, dimpotrivă, le lăsam cîte ceva, chiar dacă nu de mare preţ ? Cine poate înţelege judecata omului ? De o sută de ori m-au bătut măr şi tot nu puteam crede că era doar pentru atîta lucru. îmi spuneam că o fi altceva la mijloc şi mă căzneam zadarnic să aflu ce anume. Orice mi-ar. fi făcut, tot nu mă putui lăsa de obiceiul ăsta. Deprinderea se dovedi mai puternică decît mine. Dungile covorului mă atrăgeau magnetic şi celelalte urmau de la sine. Era o voluptate tainică cu obîrşia, desigur, în zodia mea. Ajunsei să nu mai fiu răbdată în •casă. Dacă surghiunul i-ar fi năpăstuit şi pe ceilalţi, cu aceeaşi neîndurare pentru păcatele lor, mai treacă- meargă. Dar lucrurile stăteau altfel.

Se întîmplă într-o zi nefastă să aducă cineva în dar un pui de mîţ roşu ca o vulpe, cu păr mult şi înfoiat, cu ■coada pămătuf. Şi iată că toată casa se dădu în vînt după scîrboasa jivină. Ziceau că-i frumos şi îl botezară Cafe. Apoi numai de Cafe mai auzeai, de dimineaţă şi pînă seara. Cafe pe masă, Cafe sub masă, Cafe în pat cu stăpînii, în poală, în braţe, călare pe umărul cuiva, deschide uşa după Cafe, închide-o c-a ieşit, dă-i lapte lui Cafe, dă-i ficăţei lui Cafe, şi Cafe-n sus, şi Cafe-n jos, leit ca în aria bărbierului cîntată de duhurile din cutie.

Jivina mînca singură, numai bunătăţi. Doar ea avea dreptul la maţele de găină. Eu şi cu doctorul Schwartz e- ram goniţi cu mătura dacă ne apropiam de ele, viaţa deveni un adevărat infern. într-un cuvînt, era aşa de răsfăţat motanul cel nou, aşa de alintat, de pieptănat şi periat, de purecat şi cocoloşit din zori şi pînă-n noapte, Incit nici nu mă mai puteam uita la el de silă. De cîte ori tremuram în nopţile de iarnă în bucătăria rece gîn- dindu-mă la Cafe, cum stătea tolănit înăuntru pe covoraşul din faţa sobei, uitîndu-se la lemnele încinse cum se topeau în jăratic ! Că dacă el mieuna, i se deschidea ■şi noaptea, să-şi facă somnul în pat, pe perna stăpînu- lui. E drept că el nu-şi făcea trebşoarele în casă, doamne

fereşte, şi nici pe masă nu se urca decît foarte rar, cred că ar fi fost în stare să păzească un cîrnaţ o zi întreagă de bleg ce era. Bine, dar eu eram alt soi, eram mai a- proape de pisica sălbatică, eram mai prădătoare şi cu apucături mai puţin civilizate. Ce vină aveam ? Cafe a reuşit mai bine să se

adapteze, era şi mîţă de neam, alintată din moşi strămoşi şi se identifica mai bine cu stăpînii, pentru că nu avea personalitate. Şi apoi mai înhăţa şi şoarecii' din faţa mea, recoltînd numai laude şi mîngîieri. De. El avea picioarele zdravene, se cutremura podul cînd sărea o dată, pe cînd eu am fost schi- loadă toată viaţa. De aceea am şi fost botezată Tripi, adică cu trei picioare, căci pe al patrulea nu puteam să calc. Multe ar mai fi de spus, dar mai bine mă las. Cînd te vaieţi, toată lumea se plictiseşte.

Eram complet scîrbită. Curînd după cele ce vă povestisem, puii se gîndiră că ar fi bine să vină pe lume, credeau, proştii, că aici umblă toţi cîinii cu covrigi în coadă. De răul lor, începui şi eu să îndrăgesc motanii peste măsură. Stăteam cu doi în casă şi-mi făcui de cap cu amîndoi, dar imediat după aceea ei refuzară să mă mai ia în seamă. Aveam pe-atunci doi ani, coşcogeamite mîţă în toată firea, cam slăbuţă, ce-i drept, totuşi, cu ajutorul zeiţei noastre care locuieşte în luhă, făcui nişte pui, un coş plin, nu mai ştiu cu cine. Tot pe covorul din bibliotecă, dar de data asta nu mîncai bătaie. Nu ştiu ce vrăjitorie avu loc apoi, căci puzderia mea de pui se mistui şi de data asta şi rămăsei cu unul singur, dar tare eram bucuroasă să-l am şi pe acela. Nu peste mult se pierdu şi el. Voiam alţi pui cu orice preţ, dar cei doi motani, ioc. N-aveai ce să începi cu ei. Las’ că vă arăt eu vouă, le spuneam în gîndul meu. Ce, sînt eu mai de lepădat decît mîţa cea chioară din vecini ?

Stătea nu departe de noi, într-o curte cu vaci, un motan tînăr, roşcat şi el, dar mare şi gras, punîndu-i pe toţi la respect. Cînd trecea prin vreo curte străină, păşea ţanţoş ca la el acasă, de numai stăteau ceilalţi motani şi se uitau, dar unul nu zicea ,,pîs“, mă rog, zdravăn ca motan singur la două vaci. Brînza, laptele nu-i lipseau, vorba aia, avea în ce să-şi înmoaie mustăţile.

Cotoiul ăsta îmi dădea tîrcoale de multă vreme, dar ba eram cu pui, ba nu voiam să mă fac de minune cu el, că era de la al treilea vecin şi de, eu, mîţă cu doi motani în casă, ar fi fost prea de tot. Dar cum zilele se duceau şi îi tot vedeam pe ăilalţi doi cum treceau pe lîngă mine ca muţii, îmi ziceam în sinea mea : „Las’ că vă arăt eu vouă“. Şi cînd mi-a mai zis-o iar motanul cel gras, zvîcnii şi eu din mustăţi, să vadă că am priceput, şi ne privirăm în ochi, de râmaserăm amîndoi ţintuiţi locului ca trăsniţii. Atunci îmi dădui şi eu seama că nu-i de glumă şi venise

momentul să mă dau pe brazdă. Doctorul Schwartz şi Cafe, văzîndu-mă că sînt în vorbă cu străinul, nu mă mai slăbeau din ochi. Ce-şi ziceau ei, că, de, bogat e, puternic este motanul din vecini, dar el e singur, pe cînd noi sîntem doi. Ia să-i venim noi de hac. Zis şi făcut. îl coşcoviră şi-l burduşiră, de îi zburară fulgii pînă la gardul lui Netotu din zăvoi, dar cam tîrziu se treziră dumnealor, că eu şi prinsesem puii şi peste patru răsărituri de lună îi făcui, dar nu a- casă, că prea multe mă păscuseră acolo, ci în podul şurii unui văduv bătrîn, a opta casă de la noi, despre care ştiam că nu se mai suie pe scări. Nici nu-i dusei acasă decît mărişori. Erau frumoşi şi tot vărgaţi ca mine, mo- tănaşi amîndoi. Fură primiţi destul de bine de stăpîni, cinstiţi cu lapte acru de cum trecură pragul şi căpătară numele de Castor şi Pollux. Cafe îi scuipă — eu ziceam că de deochi — dar doctorul Schwartz nici nu se uită la ei. De astea îmi păsa însă prea puţin. Tare erau mî- nioşi dumnealor că puii nu erau de-ai lor şi turbau că le arătasem că mă pot înmulţi şi fără ajutorul lor. Acum însă eram trei, eu cu puii mei mărişori şi lacomi* şi laptele era puţin. Nu aveam nici eu, dar nu prea ne dădeau nici stăpînii, de frică să nu le rămînă Cafe nemîncat. Cu ce era să-i hrănesc pe cei doi nenorociţi ?

Se întîmplă mare belşug de iepuri şi pui de găină pe vremea aia. Cînd văzui că puteam mînca seara în tihnă cîte un pui de găină cărat de mine în pivniţă şi nu ne simte nimeni, îmi luai inima în dinţi într-o bună zi şi înhăţai un pui de iepure. îl dusei în grădiniţa din faţa casei după ce se culcară stăpînii. Dumnealui se sculă în zori şi ieşi în curte, cu treburi de-ale lui. Văzu iepu

77

rele mîncat pe trei sferturi, îl luă, îl răsuci în mînă, apoi intră în casă. Eu mă urcai în podul cu fîn, uitai toată povestea şi adormii. într-un tîrziu, mă trezesc că mă cheamă jos şi mă mirai, că dumnealui nu se sinchisea altădată de mine. Mă iau după el, în capul treptelor din bucătărie aştepta toată mîţimea în păr, doctorul Schwartz, Cafe şi ăia doi ai mei, ni se toarnă laptele, mă rog, mă aplec, beau la rînd cu ei, dar după două înghiţituri stă- pînul mă ridică. Avea mîna ca gheaţa, prin faţa ochilor mei trec imaginile celor întîmplate în ajun, văd şi iepurele, şi cînd mă dezmeticesc, vai ! mă pomenesc prinsă şi vîrîtă într-un sac de pînză verde, legată strîns, şi adio !

— Vrei s-o arunci în apă ? întrebă ea. Nu. Nu, să nu faci asta.

Mai dă-i o şansă.

Mai auzisem eu de şansa asta. Mîţele prădătoare erau duse la vie şi cele care supravieţuiau, se apucau de vî- nat şi se sălbătăceau. Uneori veneau să-şi mai vadă casa, dar numai odată. De foştii stăpîni, nu se mai apropiau. Noi ne sfiam de ele, cînd veneau să ne miroase, tremuram de frică. Asta să-mi fie soarta ?

Nu-mi mai văzui puii de atunci, nici o privire nu mai putui arunca pe dulcea lor mutrişoară înmuiată în lapte. Mă simţii dusă pe trepte-n jos, auzii poarta scrîş- nind, îmi dădui seama că mă scoate din curte şi mă poartă în necunoscutul străzii pline de mirosuri vrăjmaşe. Eram ghemuită în sac, cu trupul strîns tare, nu mă puteam mişca şi n-aveam decît un singur gînd : poate s-o fi răzgîndit stăpînul şi mă aruncă în apă. Crezui că n-oi mai vedea nicicînd dulcea lumină a zilei, dîr- dîiam şi asudam, nici nu mai ştiam pe ce lume mă aflu. Stăpînul era tare ca moartea, eram pe de-a-ntregul în mîinile lui, dacă voia, mă omora. Toate sforţările mele de a scăpa nu-mi foloseau la nimic. Ştiam că era din cauza iepurelui şi a puilor mîncaţi şi nu voi fi iertată, deoarece am călcat legile casei omului. Că toate din lumea asta sînt ale lui, iar al tău nu este decît ce binevoieşte el să-ţi arunce. înţelesei că se terminase cu toată viaţa mea de pînă atunci, de la care nici nu apucasem să-mi iau rămas bun. Şi puii ! De ei, ce se va alege ? Eram umflată de lapte şi mă durea, eram răpită şi dusă

78

în pustiu, îmi ciuleam urechile să desluşesc cumva zgomotul rîului. Dar nu. Mergeam pe stradă spre soare-ră- sare şi intrarăm într-o curte. Aveau cîine ? Nu aveau. Apoi bucătăria cu oameni străini. Stăteau la masă, mirosea a lapte acru, a copii nespălaţi, a pîine stătută, a fum rece. Inima, să-mi spargă coastele. Stăpînul vorbi puţin cu cei din casă şi plecă. Plecă fără mine. Fui aruncată pe podea, ca ceva greu şi mort, cei doi se mai sfătuiră o vreme. Eu eram mai mult moartă decît vie. Cum s-or isprăvi toate astea ? Poate m-or uita, poate oi reuşi să rup sacul cu dinţii, să scap. Apoi omul se sculă şi mă
lovi cu piciorul. Veni şiun copil, rîse, mă ridică
şi
mă
trînti de pămînt, mieunai de durere, asta îi plăcu şi mă mai trînti

o dată. „Las-o, mă.“ Afară parcă se înjugau boii. Toate se întîmplau nespus de încet, îmi venea rău de frică, sacul acela strîns peste mine era moarte vie. In sfîrşit, mă aruncară într-un car şi drumul începu. Pe măsură ce înaintam, zgomotul rîului creştea. Cînd carul durdui pe pod mă trecură năduşelile. Or să mă azvîrle în rîu ' îmi băteau ciocane în trup, ochii mă dureau,vedeam roşu, mă sufocam. Şi mergea carul pe pod şi tot mergea, trosneau bîrnele, gemeau sub roţi una după alta, şi încă nu se atinsese nimeni de mine, şi încă tot nu, şi carul scîrţîia amarnic, se scuturau în hopuri clipele greu măsurate, cum se hurduca o bîrnă după cealaltă. La urmă, roţile nu mai scîrţîiră. Apucarăm cale lină, cu praf mult şi mă lăsai, moale, în fundul sacului, leşinată de fericire că nu m-au aruncat în apă, pînă îmi adusei aminte că tot în sac mă aflu legată strîns, şi plînsei de neputinţă.

Merserăm mult aşa şi se făcuse tare cald, stomacul gol şi ţîţele umflate mă chinuiau şi ele, dar ce puteam face ? Bine că măcar îmi puteam trage răsuflarea prin blestemata aia de pînză. După nesfîrşite huruieli ajunserăm pe un deal, îl urcarăm încet, scrîşnind. Sus, femeia dezlegă sacul. Lumina zilei şi marea mulţumire de a mă vedea liberă, în sfîrşit, mă copleşiră. Revenindu-mi, mă uitai împrejur şi văzui că locul îmi era cu totul străin. Ştiam că numai cei doi oameni cu carul mă puteau duce înapoi acasă şi nu îndrăznii să mă îndepărtez de ei. Mă

uitam cum lucrează, cum mănîncă de amiaz şi mă dădui pe lîngă ei, doar-doar mi-or azvîrli şi mie o fărîmă de caş. Nu-mi dădură însă nimic şi cînd mă apropiai mai mult, omul mă usturǎ cu focul biciului său, o cazně ce nu o cunoscusem pînă atunci. Sării ca arsă şi îmi luai lumea în cap. Tot eram rătăcită, aşa că fugii orbeşte şi nu mă mai uitai unde mă duceau picioarele.

Numai dealuri şi vii şi spini, şi iar dealuri şi vii. Nu tu o casă, nu tu om ; garduri de nuiele, viţă, tufăriş, pustietate. Mă oprii cu inima strînsă. Nimeni, cît vedeai cu ochii, decît brutele de adineauri cu biciul lor de foc ! Şi puii ? Puii mei frumoşi ! Casa ! Laptele din blidul alb ca neaua ! Sindrofia mîţelor strînse în capul treptelor, aşteptînd mîncarea ! Pielea de oaie din podul şurii, unde dormeam toţi trei ! Covorul din casă ! Torsul focului

din bucătărie, mirosul cărnii clocotind în supa cu mirodenii ! Blăniţa moale, caldă a puilor ! Astea toate nu mai sînt ? Nu mai există ? Mă uitai la cer. Era foarte sus, nemăsurat de departe, ce-i păsa lui de pisici. De acolo nu venea îndurare. Sub un acoperiş ca ăsta puteai foarte bine să mori. Iarna te îngheţa suflarea lui neiertătoare. In pustietatea asta, de bolta lui nemăsurată nu te apăra nimic. Ca gheara păsării de pradă mă străpungea gîn- dul că mă aflu singură sub el şi nu mă apără nimeni şi nimic în lumea asta.

începuse să se întunece şi mă bătu gîndul să mă întorc la oamenii care m-au adus aici, poate, dacă mă linguşesc pe lîngă ei, o să mă ducă acasă. Mă întorsei, dar îi văzui cum moşmondeau în jurul carului pregătin- du-se de plecare. Nu cutezai să mă apropii, începui doar să plîng amarnic cînd ea se aşeză în car. Omul se repezi după mine cu biciul în mînă şi mă luă la goană. Mai auzii multă vreme rîsu-i sălbatic în urma mea şi şuieratul biciului de foc. Oricît fugii de iute, îmi părea că mă urmăreşte biciul de jăratic, ucigătoarea răutate a omului. Oricît fugii de iute, mă urmărea şarpele de jăratic, care aprindea aerul în urma mea. Cerul se lăsă scund, strîns peste urechi, peste pleoape, îmi pătrundea în nări, în gît, mă sufoca, topindu-se încet într-o linişte moartă, goală. Liniştea asta luă cerul în spinare şi-l urcă, hăt departe, în fundul văzduhului, în spatele stelelor.

Mai văzusem stele acasă, dar nu-mi păsa de ele, erau nişte cuie lucioase printre hornuri. Acum nu mă ocrotea de ele nimic, focul lor ciuruia bolta, singurul meu acoperiş.

Mă aflai între două dealuri pe un cîmp părăsit şi mă aşezai pe o piatră caldă încă. Nu mirosea nimic ca acasă la ora aia şi tare mi se făcu urît. Dacă închideam ochii şi începeam să ascult, auzeam cum se ţese liniştea ca un văl foşnind cu mii de zgomote mici, multe din ele nu le înţelegeam încă ; cîmpia mişuna de jivine minuscule, ascunse în trifoi, unele făceau ca broasca, şi eu nu pot suferi broaştele, că-s vîscoase şi reci şi miros a mîl ; altele cîrîiau prelung, poate erau greieri, o goangă stîr- nea undeva o aşchie, cărăbuşi grei cădeau pe jos cu zumzet înfundat. Cine ştie ce mai poate ieşi din atîtea tainice zvonuri, mă gîndeam, ce uriaş va creşte din pă- mînt în faţa mea ! Unde se ascunde vrăjmaşul, cine este el ! Mai auzisem eu de pisici

răpite de vulturi, doctorul Schwartz îmi povestise de ele cînd eram mică. Doctorul Schwartz ! Oare, se mai gîndeşte la mine, el sau oricare dintre pisici, se mai întreabă ce s-a ales de mine ? Dar puii, mă mai caută oare ?

Cînd îmi închideam ochii, vedeam pătratul luminos al geamului de la uşa bucătăriei unde la ora aceea aşteptau pisicile, să sosească blidul cu pîinea înmuiată în lapte. Blidul venea mereu tîrziu, stăpîna trebăluia fără sfîrşit ori se distra cu duhurile din ladă, mîţimea era nervoasă, mieuna, puii plîngeau, doctorul Schwartz ne pălmuia pe toate. La urmă apărea şi laptele în aureola lui de aburi albaştri şi mirosea îmbătător de ne pierdeam capul toate. Eram fericiţi şi orice am fi pătimit în timpul zilei, uitam cînd ne îmbulzeam în jurul blidului cu lapte cald. Aţipii de multe ori şi visai tot blidul cu lapte şi pe noi cinci foindu-ne în jurul lui. Cînd mă trezeam, cîmpul mohorît mă inunda cu mirosul buruienilor, nici urmă de lapte nu era, de miţe, de casă, de nimic. Numai ierburi, frig, umezeală. Odată visai şarpele de foc şuierînd în aer şi o luai fuga peste dealuri, dar, vai, nu aveam unde mă ascunde. Păsări nemaivăzute, de noapte, vuiau în beznă, dintre cele care nu ,zboară în preajma caselor, de frica lor mă piteam sub ierburi.

A-ţipii de nu ştiu cîte ori şi mă trezii tresărind. Era frig, era umed peste tot. Roiau prin apropiere fiinţe nevăzute, foiau prin trifoi, fîlfîiau în tufişe, zbîrnîiau. Nu-mi putui găsi odihna toată noaptea. Unde era somnul cel dulce, ca şi caşcavalul gras ? Somnul în care ne înfundam cu puii, cuibăriţi în blana de oaie din pod ?

Tîrziu de tot sosi dimineaţa, spre marea mea uşurare, totuşi, căci îmi închipuisem că aici nu răsare soarele.

Prima mea dimineaţă pe cîmp, fără pui, fără rosturi. Ce-arn să mă fac ziua întreagă ? Nu mai mîncasem de ieri dimineaţă şi eram leşinată de foame, vîntul îmi ţiuia în maţe ca printr-un fluier. Unde se ascundeau jivinele •care foiseră toată noaptea prin iarbă ? Nu era nici urmă de ele. Din cuiburi neştiute, ciocîrlii obraznice se înălţau în văzduh.

Una din ele se învîrtea deasupra capului meu, atin- gîndu-mă cînd şi cînd cu aripa, dacă întindeam laba după ea, îmi scăpa ciripind şi revenea. Şi nu tu un copac, un cuib, ceva să-ţi încălzească sufletul. O pornii spre un lan de grîu şi bine-mi

prinse. Lanul era locuit, acolo mă săturai de şoareci. Cu burta plină, toate păreau altfel şi mă aşezai în soare, să mistuiesc. Adormii liniştită, nici nu mă trezii decît spre asfinţit. îmi păru a- tunci că am plecat de acasă de mulţi ani şi toate ar fi fost bune dacă nu m-ar fi chinuit două lucruri : se strînsese prea mult lapte şi mă durea, făcîndu-mă să vărs lacrimi amare după Castor şi Pollux şi apoi, deşi eram •sătulă ca niciodată, nu mă simţeam deloc în apele mele : mi-era frică. Trăisem toată viaţa între ziduri, mă obişnuisem cu ele şi credeam că nu sînt bune la nimic, şi •ce n-aş fi dat acum să am un zid, un acoperiş, să mă ocrotească ! Dacă venea un vultur, o vulpe, ce mă făceam ? Case, oameni, nicăieri. Cînd se porni ploaia, scurtă dar aprigă, zadarnic mă repezii între tufe. Mă udai pînă la piele şi simţii moartea cum mirosea a pucioasă. Mă întrebai dacă de acum încolo va fi mereu aşa.

Intr-o zi ajunsei în pribegiile mele pe un vîrf de deal şi zării de acolo multe. Numaidecît coborîi în vale. Era o minune să vezi, după atîta vreme, case adevărate, in curţi cu oameni, cu vaci, poate şi cu pisici. O zi şi o

noapte dădui tîrcoale unei căsuţe cu un dud ca al nostru de acasă, pină îmi întării inima de trecui gardul. Nici eu nu prea ştiam ce voiam, să prind un pui de găină, să mă strecor în fînul din podul încălzit sub acoperiş şi să trag un pui de somn, ori numai să aud un om vorbin- du-mi frumos. Era să se sfîrşească cu mine. Un cîine în lanţuri, ascuns pînă atunci după o claie, care mă pîndea. în ascuns de cine ştie cînd, îmi sări în spate. Nu ştiu nici eu cum îi alunecai din strînsoare, dar i-am lăsat între dinţi jumătate dintr-o ureche şi coada mi-a jumu- lit-o de-a rămas numai ca un beţişor. Săgetînd peste gard, o luai iarăşi pe calea pribegiei.

Ajunsei la marginea unei păduri. Nu mai intrasem' într-o pădure niciodată. Era foarte ademenitoare aşa, la ora prînzului ; sus, în pînza frunzişului, soarele era topit în jăratic verde, sub picioare, frunze vechi musteau cu aromă de ciuperci, mie îmi plac ciupercile, le mănînc chiar crude, stăpîna se crucea cînd mă vedea, furam şi măsline, nici nu avea cum să mă pedepsească, atunci cînd mă prindea, chema şi lumea din jur să mă vadă. „Ia uitaţi-vă la mîţa care mănîncă măsline !“ Călcam a- cum cu plăcere pe frunzele mustoase ; putregaiul muncea sfîrîind sub

covorul lor brun-arămiu, devenii atentă la zgomotele stranii, din spate, din lături, din toate părţile, răsunau ţipete metalice, păsări grele se ridicau în aer în ropot de crengi rupte, în urma lor foşneau tufele. E- rau mari, cozile lor măturau aerul, penele sclipeau. Mă intimidam. Dar cînd le găseam ouăle, puii ! Nu-mi mai trebuia altceva.

Umblam sătulă ca o regină, îmi găsii chiar un adăpost în pădurea aceea, într-o scorbură de copac încălzită de soare, căptuşită cu muşchi. Cine mai era ca mine ? Eram mai mare peste pădurea toată, iepurii mă ocoleau de departe, şi alte jivine mai de soi nu trăiau acolo.

Pînă într-o zi cînd sosi un haitic mare cu chiuituri înalte şi dulăi — ce zarvă, ce mai pocneau crengile călcate, ce mai luceau puştile, ochelarii ! Azvîrleau nişte fulgere ce sfîrîiau în soare, aprinzînd aerul în pădure. De atîta vreme nu mai văzusem oameni de aproape ! Ce-ar fi dacă m-aş duce la ei ! Gîndul ăsta îmi aduse sfîrşitul..

căci, deşi ezitarea mea nu dură decît o clipă, dulăul cel mare, cenuşiu, avu timpul să sară la mine.

Axa lumii lunecă, fierbea aerul. Soarele se aprinse alb, frunzele străvezii, odată aşa de ademenitoare, se prefăcură în batjocură. înţelesei bine că toate or rămîne pe loc ca şi cînd eu nici n-aş fi fost şi că pisica Tripi se scurge prin rana imensă de la gît care înghite cerul, şi Tripi se stinge şi, vai, se face întuneric şi tare frig, şi Tripi nu mai are (cap) şi Tripi nu mai (este)...

*

Astea au fost gîndurile mîţei şchioape Tripi, alungată de stăpîni, pentru că a ucis şi a mîncat un pui de iepure şi a făcut multe alte isprăvi de felul ăsta, cînd, în ultima clipă conştientă, în gura dulăului, îşi revăzu viaţa într-o străfulgerare.

După ea rămase pe cerul albastru ca un ultim semn de întrebare : oare, unde-o fi pisica Tripi acum ?

ISTORIA CELOR CINCIZECI DE COŢI DE PINZA

Tare mai era ciudată vechea casă de la O., de pe strada pe unde-mi era drumul cînd mergeam la şcoala primară. Mă întreb dacă o mai fi existînd şi azi. Acum cîţiva ani, aflîndu-mă cu treburi în oraşul acela, am trecut pe lîngă ea de mai multe ori, dar n-am văzut pe nimeni intrînd sau ieşind pe portiţa înnegrită de ploi. Să intru, mi-era frică, mă temeam că nu voi mai găsi pe

nimeni din vechii locuitori, oameni ciudaţi şi ei şi pe care amintirea mea nu-i poate nicicum despărţi de zidurile vechi mîncate de igrasie şi aplecate spre vîrf, gata parcă să se surpe în partea aceea sub greutatea acoperişului foarte înalt de şindrilă, crescută cu muşchi şi ierburi mari ca o grădină.

Acum aproape jumătate de secol, acolo locuia bătrî- nul preot Dietz, cu nevasta lui şi două fete. Era foarte sărac. îmi părea grozav de slab şi deşirat în reverenda lui lustruită de atîta frecuş şi înverzită de vreme, purtată şi acasă în chip de halat, poate numai peste lenjeria de corp, şi faţa lui era verde şi ea, luminată de o ardere lentă, ca lemnul fosforescent din pivniţe.

Omul acela era o enigmă pentru mintea mea de copil. Nu pricepeam de ce părea aşa de oropsit de soartă. Pe strada unde locuiam noi, se afla o biserică greco-ca- tolică cu un seminar, vedeam mereu trecînd preoţi pe acolo, dar aceia erau graşi şi joviali. De Bobotează, cînd veneau la noi să mănînce şuncă şi fursecuri, îi vedeam rîzînd larg, cu capul dat "pe spate, mă uitam la ei cum mîncau, şi beau şi împăcarea dintre cer şi pămînt ce-o întruchipau îmi părea un deznodămînt miraculos de vul

gar, căci erau zgomotoşi, vorbeau în acelaşi dialect ca şi lăptarul nostru şi glumele lor erau nesărate şi ţărănoase, deşi decente. îmi trezeau un sentiment nedesluşit împotriva lui Dumnezeu, pentru că avea asemenea slujitori. Se aflau printre ei şi oameni foarte bravi, dar eu nu a- veam de unde s-o ştiu pe atunci.

Bătrînul Dietz era cu totul altfel, el avea distincţiu- nea sărăciei. Parohia lui era cea mai slabă din oraş, avea numai o mînă de credincioşi în mica biserică ruteană în miniatură, bătută în bîrne, pitită într-o grădiniţă neîngrijită, numai urzici şi spini, aşezată între două case destul de joase, abia răsărind printre ele cu turnişorul ei cu căciulă de tinichea. Duminecile cînd Dietz îşi punea reverenda de sărbătoare, ponosită şi ea destul, şi se ducea la slujbă, urmat de bătrînul Clementis, paracliserul şi mai jerpelit şi mai flămînd decît el, ei doi împreună erau ca o paradă a mizeriei.

în biserică îi ascultau doar şapte-opt ruteni aciuiţi nu se ştie cum în oraşul străin, unde îşi cîştigau pîinea cum puteau, mai mult rău decît bine. Nu erau ei din turma credincioşilor care apar pe neaşteptate în uşa bucătăriei parohiale, să înveselească

preoteasa cu o bucată de unt învelit în foaie de varză, ori cu vreo pereche de pui graşi în mînă. Ca să-l mai ajute, autorităţile l-au numit profesor de religie la şcoala noastră.

Nu ne-a vorbit niciodată despre nimic. Ne dădea lecţii din carte, separat pentru fiecare, venea şi se aşeza lîngă noi în bancă, atunci ne asculta şi ne punea să turuim pe dinafară tot paragraful respectiv, apoi săpa cu unghia o cruce pe hîrtie la capătul paragrafului următor ceea ce însemna că pentru ora viitoare trebuia să învăţăm pînă acolo. Nu avea nici măcar un creion. Unghiile lui erau totdeauna înconjurate de un chenar de doliu, degetele-i erau subţiri şi îngălbenite de tutun. Se purta nebărbierit, şi astfel figura lui părea şi mai slabă, păru-i aspru şi negru îi năpădea toate ridurile. Gîndindu-mă acum la el, înţeleg că avea o faţă frumoasă şi nu lipsită de distincţie, cu nasul lui drept şi ochii trişti ca ai unui sfînt nemîncat din oficiu, dar dacă nepăsarea sau lipsa de duh era cea care îl împiedica să stea de vorbă cu noi, n-am s-o mai aflu niciodată.

Eram oarecum vecini ; grădina noastră dădea spre curtea lor şi îmi plăcea foarte mult să trec gardul ca să mă duc la ei. Curios lucru : ceea ce mă atrăgea cel mai mult era întunericul din casa lor. Dintr-o verandă cu trepte de lemn dădeai într-o hardughie de odaie cufun- dată-n umbră, care nu căpăta un pic de soare decît din veranda mohorîtă şi ea, pentru că avea un măr uriaş în faţa geamului. In odaia aceea nu puteai citi nici la amiaz. Mirosea a sărăcie acră şi a mucegai ; dulapurile, neaerisite, erau tixite de haine vechi roase de şoareci, paturile lipite de pereţi se desluşeau greu şi ele, acoperite cu feţe de stofă verde închis. Desenul acelor stofe cu flori de catifea aplicate a rămas o taină pentru toţi musafirii, şi pînă şi cei din casă îl uitaseră ; electricitatea nici n-a fost introdusă la ei, şi amănuntul ăsta era Dentru mine o atracţie în plus. Lămpi mari de faianţă atîrnau de grinzile tavanului, susţinute de tufe plantu- roase de fier aurit.

Familia nu stătea aici de obicei, ci într-o mică bucătărie scăldată în mai multă lumină prin două geamuri cu gratii aşezate la înălţime şi dînd spre curte. Niciodată n-am văzut acolo gătindu-se o masă bună în francheţea voioasă a oalelor clocotinde în abur de carne şi zarzavat proaspăt ; n-am văzut cozonaci dolofani ieşind din cuptor victorioşi, n-am adulmecat în

aer parfum cald de prăjituri cu unt şi mirodenii. Pe plita de fier se sleia vreo zeamă cenuşie ori ceva cir de legume scăzute, cu miros acru, terci sau fasole stătută, mîncăruri care nu trezeau pofta nimănui. Codri de pîine rece stăteau uitaţi pe marginea ferestrei ori pe etajeră, printre vase de tuci, cu resturi de mîncare pe care nimeni nu se-ndura să le arunce, cu peşteri scobite în aluatul înăcrit de către o mînă flămîndă, dar mai demult, acum erau însemnate cu flori de mucegai de un albastru-verzui, nu lipsite de o frumuseţe tristă. Preoteasa se ţinea aici, mereu în haine negre, şi zîmbea.

Nu demult, fusese încă frumoasă. Zîmbetul ei ştirb mai fermeca printr-o blîndă răutate, rancuna neputincioasă a unei fiinţe oropsite care pîndeşte întruna prilejul de a se bucura de necazul cuiva. Fiicele ei au moş

tenit acelaşi zîmbet bănuitor, ca să le ţină loc de inteligenţă. Cine îi bănuieşte pe toţi, are dreptate mai adesea decît analistul subtil şi lipsit de prejudecăţi.

Adevărate fiice ale mucegaiului, crescute cu cirul sleit de pe plită, fetele preotesei erau palide, slabe, mereu înfricoşate. Cea mai mică, Vali, de vreo opt ani, era chiar frumuşică cu părul ei auriu şi ochii albaştri, cu nasul drept, dar tenul ei subţire ca hîrtia era de o culoare bolnăvicioasă şi zîmbetul ei se spărgea în riduri în jurul gurii încă de pe acum. Nici un învăţător nu era în stare s-o înveţe să citească decît literele mari ; cît despre tabla înmulţirii, nu-i înţelese tîlcul toată viaţa. Iţu, cea de doisprezece ani, era la liceu, învăţa geometrie şi franceză, dar era veşnic repetentă. Avea dinţi mari, pătraţi şi negri şi faţa ei era de un verde închis. Totuşi, nici ea nu era urîtă ; avea ochi căprui sclipind de o maliţiozitate perpetuă şi necondiţionată. Dacă atîta răutate rîză- toare ar fi întîlnit o licărire de inteligenţă în drumul ei spre lumină, Iţu ar fi fost ironică, dar aşa cum era, rîsul ei rămînea numai răutăcios şi prostesc.

Copiii ăştia doi aveau foarte adesea rîie, dar era ceva firesc la ele. Şi pereţii casei erau măcinaţi de rîia lor proprie şi petele roşii dintre degetele lor aveau, desigur, o legătură cu boala pereţilor mustind a umezeală.

Părintele avea o mare pasiune. Nu puteai intra în bucătărie, să nu-1 găseşti cu un firez micuţ în mînă făcînd „traforaj". Pe vremea aceea, multă lume îşi pierdea vremea cu acea

îndeletnicire, şi se vede că părintele avea o groază de vreme de pierdut. Nu avea nici un prieten, doar bătrînul Clementis îi mai venea în casă, şi între ei doi se desfăşura toată politica parohiei. Clementis aducea adesea vestea că enoriaşul lor principal, Krasnianek, iarăşi şi-a bătut nevasta ; atunci amîndoi rîdeau încet multă vreme şi nici unul nu găsea că ar fi fost treaba lui să se amestece. Dumineca după-masă făceau socoteala banilor strînşi la liturghie : Dietz lua două treimi, Clementis rămînea cu restul, de ajuns cel mult să-şi cumpere pîinea pe o zi. Clementis îl văzuse odată pe Ivan Krasnianek punînd cinci lei pe talgerul de chetă la slujbă ; pe urmă îl salută mereu cu mare plecăciune, dar gestul mărinimos nu se mai repetă. „Nici la Buda n-a fost tîrg de cîini

88

decît o dată“ — zise Dietz, şi proverbul unguresc îi făcu să rîdă în felul lor liniştit, şi se întorceau la el de mai multe ori, rîzînd de fiecare dată. Cîteodată Dietz tuşea, se uita în lături şi zicea că ar trebui făcută curăţenie în biserică, atunci Clementis ofta, se uita şi el în altă parte şi zicea că ar fi bine să cumpere o mătură nouă ori că-i prea frig să spele acum geamurile, de altfel s-a şi spart unul, că nişte blestămaţi de băieţi din vecini l-au nimerit cu mingea, că şi ăia, de ce nu se duc să se joace în altă parte. De aici, pe nesimţite, aducea vorba de propriii lui copii, cum nu au de nici unele, nici ghete măcar, să se poată duce la şcoală. Dar Dietz nu găsea niciodată ceva de spus la asta. La Paşti şi la Crăciun, îi turna un păhărel de vin oţeţit şi preoteasa îi împa-cheta un rest de cozonac pentru copiii lui. El primea darul cu plecăciune, astea erau momentele mari ale vieţii lui, osul de la gît i se mişca-n sus şi-n jos, bărbia slabă îi tremura şi trebuia să se străduiască să nu plîngă. El era singura fiinţă căruia părintele Dietz îi părea un om de seamă şi preoteasa o doamnă măreaţă, şi supunerea lui credincioasă era mult apreciată de ei doi, căci nimeni altul nu le dădea atenţie. Cam la atîta se rezumau legăturile părintelui cu lumea din afară, căci la şcoala, unde i s-a îngăduit să predea religia, nu se aşeza niciodată la taifas în cancelarie cu învăţătorii, fiindu-i ruşine de hainele lui vechi, se sfia şi de învăţătoarele guralive şi de învăţătorii cu casă proprie şi porc în ogradă, şi nu înţelegea nimic din veşnicele lor dispute politice. Predici rostea numai în cele trei mari sărbători ale anu-lui şi la înmormîntări, dacă la şapte-opt ani o dată dădea

Dumnezeu să mai moară careva. Spunea mereu a- celaşi lucru : oamenii să nu se-mbete, să nu-njure şi să fie cu credinţă la Cel de Sus. Astea le repeta şi la înmormîntări, dar nimănui nu i s-a părut vreodată că; rostea cuvîntări nepotrivite cu ocazia. încolo, rutina liturghiei nu-1 costa nici un gînd şi, neavînd altceva de făcut, mai ales în lungile după-mese de vară cînd preoteasa nu-1 punea să taie lemne, îşi alunga urîtul, cum spuneam, cu traforajul. Stătea tot timpul în bucătărie şi cu un firez mititel tăia fel de fel de figuri în placa de lemn : flori, frunze, arabescuri, iar din plăcile astfel dis

ciplinate întocmea apoi cutii, etajere mici şi alte obiecte decorative. Preoteasa admira mult operele bărbatului său, totuşi, odată s-a încumetat să-i spună că ar fi bine să ştie a face şi scaune, că toate cele din casă scîrţîie şi. şchiopătează. Dietz îi luă vorbele tare la inimă şi nu mai scoase un cuvînt vreo trei zile la rînd, aşa că preoteasa îşi dădu seama că mersese prea departe şi din ziua aceea nu-şi mai permise să cîrtească.

Părintele mai avea o slăbiciune, De grinzile bucătăriei atîrnau mereu foi galbene de tutun la uscat. Cle- mentis le aducea de undeva, poate că le fura de pe cîmp. Le punea pe fete să-i taie foile pe masa din bucătărie şi le ţinea apoi între ziare, în dulap, ca să ucidă moliile, de acolo îşi umplea tabacherea de tablă cu chipul lui Franz Iosif de trei ori pe zi. în felul ăsta, numai foiţele îl costau cîte un leu pachetul de o sută, ridieîndu-se la zece lei pe lună, singura lui cheltuială pentru a-şi satisface o dorinţă personală. Pînă şi preoteasa înţelesese că un bărbat trebuie să fumeze şi nu spunea nimic. Doamne fereşte de mai rău !

Aşadar, Dietz stătea cît era ziua de lungă la geamul bucătăriei, scîrţîia din firez şi fuma. Toată casa era plină de operele lui. Nu este exclus că ar fi putut chiar vinde din ele, dar nu i-a trecut niciodată prin minte că s-ar putea vinde ceva, să mai cîştige un ban. De aceea, principalele podoabe ale casei lui rămăseseră obiectele de traforaj.

în afară de încăperile descrise, casa mai avea două odăi spre stradă, întunecoase şi ele, primind ziua dinspre miazănoapte. Uneia din ele îi venea un surplus de lumină dinspre verandă şi era locuită de o pereche de oameni vîrstnici, soţii Messer. Acolo nu intram niciodată, pentru că nu erau oameni primitori de felul lor. Se spunea că el ar fi fost foarte avut şi trăia în mizerie

numai din zgîrcenie. Se ocupa cu specula de animale şi era veşnic pe drum, ducîndu-se pe la toate tîrgurile de ţară, după cai. Rămasă singură, nevasta lui se baricada în odăiţa ce-i servea şi de bucătărie şi nu avea legături cu preoteasa, pe care o dispreţuia. La fiecare întîi al lunei îi număra în palmă cei cincizeci de lei chirie şi, încolo, relaţiile lor se rezumau la salutul zilnic.
90
Cealaltă odaie se numea salon şi avea fotolii îmbrăcate în pluş rărit, prin care îşi scotea ţepii agresivul păr de cal. Masa rotundă avea un coşuleţ cu rafie la mijloc, adăpostind un teanc de cărţi poştale ilustrate, îngălbenite de vreme ; fetele le ştiau de mult pe dinafară ; pe cea cu iepurele de Paşti ca şi pe cea cu pomul de Crăciun ; dar mai mult decît toate le preocupa gravura •cea mare din perete, înrămată în aur, unde un tînăr şi o tînără în costum bulgăresc se ţineau de mînă, şi el îi şoptea ceva la ureche ori, cine ştie, poate o săruta. Dedesubt scria : „Logodnicii'[1]. Vali susţinea că băiatul îi vorbeşte fetei, dar Iţu îi spunea că e proastă şi că el o sărută. Rîdeau prosteşte cînd se opreau să se uite la ei. Lîngă logodnici ceasornicul cu greutăţi de fier nu mai umbla de mult. A murit şi ceasornicarul care îi suflase viaţă pe timpuri, ăştia din oraş nu se mai pricepeau la ornicuri de teapa lui. Totuşi, nu-i venea nimănui ideea să-l arunce, căci avea o faţă de porţelan frumos pictată ■cu flori.
Peste pereţii de culoarea muşchiuluî ofilit se întindeau mari pete de umezeală. Sobiţa de fier aprinsă poate de trei ori pe an şi geamul cu lumina lui sură la miazănoapte nu se puteau lupta cu ele şi se lăţeau tot mai tare, dar nimeni din casă nu le dădea atenţie. în peretele din dreapta geamurilor se fălea o cutie măreaţă dintre cele făcute de părinte, un adevărat dulăpior din dantelă de lemn, înăuntru cu poliţe pentru cărţile de rugăciune ale preotesei, legate în pluş roşu. Din peretele de vizavi îi răspundea o etajeră în miniatură de aceeaşi lucrătură, plină cu porţelanuri de bîlci. Era vitrina familiei. Se găseau acolo un căţel negru de lut ars, pe lîngă statueta Fecioarei Maria din Radna, Sfîntul Antoniu cu Pruncul, o scrumieră cu o găină şi un cocoş de culoarea ciocolatei, vechi cutii de cremă de faţă din imitaţie de alabastru şi vase micuţe de lemn pictate cu flori, scoici vopsite, luminări de ceară şi altele multe. Fetele nu a- ■veau voie să umble acolo, să nu spargă ceva. Soră-sa, de cîte ori o prindea

pe Vali cotrobăind printre căţei şi sfinţi, o pocnea peste degete, dar ea însăşi îşi permitea totuşi această plăcere. Covorul verde cu trandafiri roşii
91
nu «nai era covor decît cu numele, căci florile lui se ofiliseră demult, iar dulapul — (căci se găsea şi un dulap în salon, şi chiar un pat de-a lungul peretelui), data de pe vremea mobilelor Biedermayer, cu care însă nu semăna deloc, era văduvit de placaj şi de ceea ce se cheamă stil. Dulapul era tivit sus cu un chenar de mere şi de gutui, de aceea în odaie nu mirosea niciodată neplăcut. Se mai vedeau şi trei sticle de dulceaţă pe dulap, dar ele nu erau menite pentru consum, ci simbolizau rosturile unei lumi superioare. Pe masă, alături de coşul cu cărţile poştale, se afla şi un album cu multe fotografii vechi de familie. Soldaţi foarte mustăcioşi şi înholbaţi, ca nişte viţei, sub chipiul înalt al bătrînului împărat, dame cu pleureuze de struţ şi degetul arătător pus pe bărbie, copii nesofisticaţi şi miraţi, cu ciorapi în dungi, apoi o scoică mare, roz, cu inscripţie în tuş : „Amintire din Abbazia“, şi, bineînţeles, o cutie în traforaj legată în diagonală cu 'O panglică albastră de satin veşted.

Se afla pe altă planetă odaia asta decît tot restul lumii de dincolo de geamuri. Nu umbla nimeni aici, nici fetele nu veneau decît împreună, pentru că le era frică. Frică de ce ?

Deasupra patului era o veche fotografie mărită, în ramă. Reprezenta o doamnă cu expresia leşinată şi ochii apoşi. Mie nu mi se părea nicicum, dar fetele vorbeau de ea în şoaptă şi se sfiau s-o numească. Am înţeles totuşi că înfăţişa pe o mătuşă demult trecută în lumea de apoi, care avea obiceiul să „vorbească[44]. Vali se jura pe orice că a auzit-o vorbind în amiaza mare, şi nimeni din casă nu găsea într-asta ceva curios. Iţu cu maică-sa îi dădeau deplină crezare, iar Dietz nu se amesteca ; tot ce era de domeniul stafiilor, le privea pe femei, asta a fost întotdeauna aşa. Nu pentru că arătări de astea n-ar fi apărut niciodată în faţa bărbaţilor ; bunicul, în satul lor din Carpaţii de miazănoapte, văzuse într-un rînd un priculici, dar, orişicum, unui bărbat nu-i şade bine să discute despre treburi de astea. Femeile sînt altceva. Ele plîng şi ţipă pentru nimic, se sperie de umbra lor, aşa le e felul.

Bătrînul Dietz nu era turmentat de cele supranaturale, asta nu. Dumnezeul pe care îl slujea el şi care îi răs

92
plătea aşa de subţirel pe el şi pe Clementis pentru truda lor, exista, desigur, undeva şi el, dar la ce bun să te tot întrebi ce-o fi şi cum o fi, dacă tot nu poţi afla niciodată nimic ? Nu era el omul să ardă în focul iubirii cereşti, dar lui Dumnezeu îi trebuiesc şi oameni de felul lui, cine ştie, poate ţine mai mult la ăştia adormiţii •decît la cei ce asaltează cerul ziua şi noaptea, turmen- tîndu-1 cu zbuciumul iubirii lor nesăbuite.

Aşadar, părintele Dietz fuma şi fireza înainte şi îşi ţinea firea. Cînd preoteasa cu fetele ei şi cu doamna Clementis începură să-i tăinuiască ceva, se făcea că nu vede şi nu aude.

Doamna Clementis avea un fiu plecat să muncească în America, cu mulţi ani în urmă ; nu mai primise veşti de la el de ani de zile şi voia să afle cu orice preţ. Să se. intereseze la consulul general din Bucureşti, aşa ceva nu i-ar fi dat prin gînd, s-a dus, în schimb, la o ghicitoare şi aceea i-a spus, cu opt lei, că fiul ei trăieşte şi-i merge bine, şi dacă vrea să afle amănunte să întrebe spiritele. A şi învăţat-o cum să intre cu ele în legătură, dar ea, nepricepută la asemenea treburi înalte, a rugat-o pe preoteasa s-o ajute. Preoteasa s-a gîndit la Vali şi la vocile auzite de ea în salon de la fotografie şi se hotărî să cedeze rugăminţilor doamnei Clementis, mai ales pentru că femeia o ajuta la spălat şi nu-i cerea nimic în schimb, mulţumindu-se cu resturi de mîncare şi cele cî- teva bucăţi de mămăligă rece cu care pleca în traistă. Totuşi, inima ei de mamă o învăţă la oarecare vicleşuguri în ultima vreme. Astfel începu să se vaiete de şale mai mult decît s-ar fi cuvenit, ca să obţină ceva în plus pentru ostenelile ei, şi doamna Dietz socoti că-i vine mai uşor s-o răsplătească cu o şedinţă-două de spiritism decît cu o bucată de pîine mai mult, căci pîinea era o problemă şi pentru ea. De atunci, în fiecare sîmbătă seara cele două femei şi cu fetele se retrăgeau în salon, desfă- şurînd pe masă un cerc de carton cu alfabetul scris pe el, la flacăra unei luminări de seu.

Pe vremea aceea se petrecură lucruri curioase în casă. Multe obiecte pierdute se regăsiră la locul indicat şi mai urmară şi alte treburi ciudate. Fetiţa cea firavă şi cu mintea întunecată dezlănţui o turmă întreagă de
93
puteri ascunse. Scaune şi farfurii căpătară grai şi începură să şuşotească. Lămpi se legănau fără să se fi atins; cineva de ele,

perne se umflau singure pe sub pături. De cum se însera, mobilele începeau să trosnească, parcă se- întindeau din încheieturile roase de cari. Perdelele de stofă cernită oftau, şi Vali le văzu fîlfîind nu o dată. Nu mai era chip să trimiţi copiii afară după ce se lăsa' întunericul, să aducă un lemn sau pîinea din cămară. Ba nici chiar preoteasa nu ieşea seara bucuros şi-l ruga pe bărbatul ei să aducă apă şi să închidă găinile. Dietz se făcea că nu ştie despre ce e vorba, căci era din fire sfios, şi comod şi nu-i plăcea să aibă observaţii de făcut. Pipa şi dădea înainte cu firezul, căci tocmai avea în cap un, plan grandios. Voia să facă etajere pentru peretele din curte, să-şi ţină muşcatele pe ele. Toată ziua măsura pereţii şi scîndurile lui, ca lungimea suporturilor să se potrivească cu intervalele dintre geamuri. Totuşi, într-o bună zi trebui să se trezească şi el.

Tocmai stăteau la masă, era într-o duminică seara şi preoteasa gătise cartofi cu slănină şi se bucurau toţi de ei, vorbeau mult şi repede şi rîdeau, ca întotdeauna cînd aveau ceva bun de mîncare. Deodată, preoteasa puse jos furculiţa.

— Ia ascultaţi, zise.

Se opriră toţi din mestecat, dar numai Dietz pricepu despre ce era vorba.

— Doar n-o fi pornit ceasul, zise cu vocea schimbată.

Preoteasa îşi făcu cruce.

— Doamne fereşte...

Din salon se auziră bătăile ceasului vechi cu greutăţi de fier, ale ceasului care nu mai umblase de peste douăzeci de ani.

— Nu te duce, Sergiu, zise preoteasa cînd îl văzu că se ridică şi ia sfeşnicul de pe etajeră.

— Nu te duce, tătucule !, plîngeau fetele, agăţîndu-i-se de poalele hainei.

Il petrecură, scîncind, pînă la uşa salonului. După ce examină ceasul şi căută cu luminarea sub pat, pe sub masă şi în dosul perdelelor, se întoarse cu sfeşnicul în mînă. Şi spuse solemn :
94

— Ceasul merge.

Toate trei se cutremurară pînă în măduva oaselor, pînă şi Vali care nu ştia că nici ceasul bun nu porneşte singur, da-mi-te unul cu roţile mîncate de rugină şi înţepenite de un sfert de veac.

— Să nu vă mai prind cu prostiile voastre, fetelor, •zise Dietz cînd ajunse îndărăt în bucătărie, că vă rup Turechile.

Le vorbi numai lor, dar aşa ca să înţeleagă şi preoteasa. Şi mai spuse că va face sfeştanie în ziua următoare.

A doua zi se urcă în pod şi luă de acolo nişte cărţi prăfuite, scrise cu litere chirilice, şi căută în ele multă vreme, întorcînd foile groase încolo şi încoace. Se lămuri -cum trebuie să procedeze cu sfeştania, ca să iasă bine, înspre seară aduse cădelniţa din biserică şi umplu casa cu fum de tămîie, avînd grijă să ajungă din el şi sub paturi şi în fiecare ungher şi, între timp, cînta pe nas •silabe de neînţeles. Preoteasa şi fetele ei umblau ici şi -colo în vîrful picioarelor, electrizate, vorbindu-şi în şoapte, fericite că la ele acasă aveau loc evenimente de seamă. în timpul sfeştaniei ceasul din salon se opri şi nimeni nu-1 mai putu sili după aceea să pornească din nou.

*

După ce părintele le interzise să mai facă spiritism, ‘femeile se simţiră ca beţivii lipsiţi de tainul, lor de spirt. Mai ales pentru Vali vremurile fură grele ; de -mai multe ori pe zi fu apucată de crize de plîns şi nişte crampe rele ; mamă-sa îi făcea descîntece cu cărbuni şi o freca pe tîmple cu oţet. Forţele trezite în fiinţa ei se luptau din greu cu opreliştea sfeştaniei, dar în zadar, că nu mai putea face scaunele să trosnească, nici podelele •să scîrţîie şi nici perdelele să mai fluture pe geamuri. Puteri latente atîrnau în aer, interzise, zăceau ferecate în ciot'chinile de umbră prin unghere, tînjeau în fundul o

95

glinzii. Nimeni nu-şi mai oferea fiinţa, ca ele să poată arde în vîlvătaia ei ca hîrtia.

Spiritele erau bolnave şi ele şi nu se mai puteau mişca.

*

într-o seară, se întîmplă ceva ce-i făcu să uite de sfeştanie, ca şi de spirite, întrecîndu-le în groază pe toate.

Intr-o joie, puţin înainte de miezul nopţii, era în luna lui aprilie, nişte oameni străini îl aduseră acasă pe Messer, mort. Targa era acoperită cu o pînză de sac şi nu i-au dat voie decît nevestii sale să-l vadă, şi mai tîrziu, lui Dietz, chemat şi el să-l identifice. Omul fusese înjunghiat în coaste şi găsit în apropierea grajdului de la marginea oraşului unde îşi ţinea caii. Odaia mică

se umplu de lume.

Prin gaura cheii, fetele, care îşi dădeau coate nerăbdătoare, fiecare împingînd-o pe cealaltă să ajungă la rînd, o văzură pe doamna Messer albă la faţă şi fără grai. Fusese trezită din somn şi se găsea în etapa cînd îşi dădea seama că s-a întîmplat ceva groaznic, dar ca bărbatul ei să fi fost ucis, de aşa ceva, bineînţeles, nu putea fi vorba, era o greşeală sau un vis. Neînduplecaţi, ceilalţi se purtau ca şi cînd el ar fi murit aievea şi ea avea de luptat cu toţi ăştia acum. Nevăzută după uşă, Iţu o privea fix, fără urmă de compătimire, încremenită, fascinată, cu un zîmbet rău la gură, de care nu ştia. Din cadavru nu se vedea mare lucru, şi ce n-ar fi dat să-i vadă faţa ! Din cînd în cînd, Vali scîncea emoţionată : „Uite-i picioarele !“ — cînd apăreau cizmele lui grele de noroi, da’ pînă şi cizmele se jucau cu ele de-a ascunselea. Ba se zăreau, ba nu ; iar capul nu se vedea niciodată din pricina străinilor gesticulînd în jurul lui şi vorbind toţi deodată. Preoteasa stătea în uşa camerei lor dinspre verandă şi fetele fugeau mereu la ea să-i spună ce-au văzut sau cînd li se părea că cineva din odaia ace^a se apropie de uşă.

96

A fost’ o întîmplare de mare răsunet. Căsuţa lor, pînă atunci nebăgată în seamă, deveni dintr-o dată centru de pelerinaj. Veneau valuri de oameni, vecini şi necunoscuţi deopotrivă, unii în uniformă, să întrebe ce-a fost, cum a fost. Veneau şi mulţi copii. Copii bogaţi de creştini şi chiar de evrei, pentru care Iţi şi Vali nici nu existaseră înainte, se înfiinţau la ele şi le ofereau biscuiţi şi mere ca să-i lase în curte şi să le arate geamul lui Messer, şi vorbeau cu ele ca şi cînd ar fi fost de-o seamă. Fetele roşeau de plăcere şi căpătară grai ; le descriau figura mortului cu amănunte înfiorătoare : ,,I-au tăiat gura de două părţi pînă la urechi şi i-au spart dinţii cu ciocanul".

— Tu l-ai văzut ?

— Sigur că l-am văzut.

— Zi zău.

— Zău !

Vali dădea şi ea din cap a aprobare, şi amîndouă credeau că exact aşa a fost. Gustau pentru prima oară nectarul îmbătător al succesului social şi li se cam sui la cap. Aveau şi ele acum o aureolă ca şi Hedi, fetiţa cîrnă a notarului public care purta

pelerină şi se ducea la lecţie de pian. Cînd treceau pe stradă, auzeau copii şoptind în urma lor :

— La astea în casă stătea Messer, acela pe care l-au ucis.

Gloria n-a durat însă prea mult, căci peste vreo două săptămîni nu le mai întreba nimeni de nimic. Copiii cu vază ai cartierului treceau din nou pe lîngă ele pe bicicletele lor, fără să le vadă, ca şi cînd în casa lor n-ar fi fost omorît nimeni.

Doamna Messer îşi împachetase lucrurile şi plecase la ţară să stea la sora ei şi odaia fu închisă cu un drug de fier cu lacăt.

în casă iarăşi se încuibă groaza. Spre seară, dacă a- veau treburi prin curte, preoteasa îşi lua şi fetele cu ea, nu se mai aventura singură. La lumina lămpiţei de petrol din bucătărie, cînd alegeau fasolea, îşi şopteau în mare taină, să nu le audă părintele, că din camera zăvorită se aud oftate şi ciocănituri. într-o dimineaţă au

97

găsit-o pe Fecioara din Radna căzută de pe etajeră şi spartă în cioburi, şi, de atunci, groaza lor nu mai cu- noscu margini.

*

într-o duminică, părintele se întoarse foarte voios de la biserică : găsise în cutia lui Sfîntul Anton cinci sute de lei. După-masă se sfătuiră îndelung cu Clementis, luînd de mai multe ori la rînd numele celor care fuseseră la slujbă : pedelul de la şcoala primară, o spălătoreasă cu cei doi copii ai ei, bătrîna Radivoi cu nepotul său cismarul şi Ivan Krasnianek. Care din toţi ăştia să aibă cinci sute de lei de dat, dacă nu Krasnianek ? El era vizitiul prefecturii şi mîndria comunităţii lor, cu dolma- nul lui înstelat cu bumbi de aramă cît pumnul, cînd mîna caii prefectului, iar cu hainele lui cele negre de postav scump, cînd venea la slujbă duminica, arăta măreţ de-ţi creştea inima uitîndu-te la el. Avea leafă cît un profesor, pe deasupra mai căpăta şi cîte o cinste, în bani, de la domnii cei mari de la judeţ cînd îi ducea undeva, că, de, boierilor le şade bine să-şi mai deschidă portofelul. Kras-' nianek trăia în altă lume, acolo unde se învîrtesc banii, curge vinul şi se aruncă zarul — el mînca sarmale în bucătăria cu faianţă a doamnei prefect, bea vin şi în zile de lucru ; domnii ăi de sus vorbeau cu el, şi ştia multe taine pe care enoriaşii bisericii rutene din strada Ştefan cel Mare n-aveau de unde să le bănuiască. Nevoiaşii care făceau cerc în jurul preotului după slujbă, în grădiniţa cu buruieni din faţa bisericii, se dădeau în

lături cu respect cînd Krasnianek se înfăţişa şi el printre ei, cu lanţu-i gros de argint de la ceasornic întins ca o ghirlandă strălucită peste burta lui rotundă de traiul bun. Li se părea mai de seamă decît Dietz însuşi şi nici chiar preotul nu se-ndoia că aşa era, căci îi spunea „domnule Krasnianek" şi îi vorbea cu deferenţă.

— Se vede că l-a adus Domnul pe calea cea bună, ziceau unul altuia cu Clementis, după uluitoarea descoperire, numărînd banii de mai multe ori. îi şi împărţiră imediat după aceea : atît pentru reparatul geamului spart, atît pentru mătură, pentru leaţurile lipsă de la gard, pen

tru vinul de împărtăşanie ; la urmă, mai rămăseseră vreo două sute de lei.

— Ia dumneata optzeci, Clementis, spuse Dietz şi pune tălpi la ghetele copiilor, să poată merge la şcoală.

Ajunse pînă acolo cu generozitatea, încît îi oferi chiar o pereche din încălţările lui vechi spre purtare, deşi nu mai avea, zău, ce oferi cu ele, că te temeai să nu se destrame numai cînd vorbeai de ele. Mai mult cu numele erau ghete decît prin alte atribuţii, închipuind doar ideea de gheată, aşa cum spunea Cervantes despre Rosinanta, că era doar ideea unui cal. Nu face nimic, căci osul de la gîtul lui Clementis tot începu să mun- cească, exact ca şi cînd ar fi fost vorba de perechea aceea de pantofi de antilopă pe care îi admirase odată în vitrina lui Pâpay Jutka, pe strada principală, întrebîn- du-se, oare, ce fel de oameni poartă asemenea minuni în picioare şi cum nu le este milă să calce pe ele.

Toate astea se întîmplaseră înainte de Paşti. In Sîm- băta Mare, preoteasa se pomeni cu nevasta lui Krasnia- nek că-i aduce o frumuseţe de cozonac cu stafide, crescut cît toate zilele.

— Dar stai, doamnă Krasnianek, îi zise, ştergîndu-şi mîinile ude în şorţ, vino şi şezi în salon, să iei ceva.

— Nu, nu, lăsaţi, doamnă preoteasă, nu. pot să stau, că mai am şi eu de lucru acasă. Am venit numai pentru că m-am gîndit să aveţi cozonacul ăsta de înviere.

Era o femeie slabă şi plînsă, cu pleoapele roşii, uscată şi cu faţa lungă ca o icoană din cele slute.

— Ce se mai aude cu odaia ? — întrebă doamna Clementis în

şoaptă în ziua de Paşti, cînd se încumetă să-l petreacă şi ea pe Clementis, să-l felicite pe Dietz şi pe doamna de sărbători, cum făceau de obicei.

— Se aude, dădu din cap preoteasa, cătînd, cu teamă, către părinte, se aud tot felul de zgomote înăuntru. Ia fugiţi de aici, fetelor !, căci fetele se traseră mai a- proape, mirosind că se tăinuieşte ceva de seamă de către cele două femei.

— Mai serveşte-te, Mărie, cozonacul ăsta e de la doamna Krasnianek, zise cu părere de rău preoteasa, ui- tîndu-se la aluatul pufos şi auriu pe lîngă care sărmanul ei colac cu mac părea cenuşiu şi slinos.

99

— Zice că Krasnianek îşi face casă cu trei odăi şi verandă, zise doamna Clementis, întinzîndu-şi mîna foarte ruşinată şi cu mari trepidaţii lăuntrice după o altă bucată de cozonac.

— Poate să-şi facă, zise preoteasa cu gura pungă, că are de unde.

— Ăla are, aprobă doamna Clementis clînd din cap şi imitîndu-i strîmbătura.

La plecare, se opri pe verandă în dreptul uşii ferecate şi îşi lipi urechea de scîndură.

— Mi-ar fi şi frică să trec singură, seara, pe aici. Doamnă preoteasă, dumneavoastră nu vă e frică ?

— Noi cam umblăm cu fetele toate laolaltă de cum se întunecă, răspunse aceasta, cu rîsul ei gol, greoi.

De multe ori trecea ziua prin faţa uşii fără s-o bage de seamă, în ceasurile luminii uşa îşi pierdea însemnătatea şi Messer era foarte departe. Se furişa însă împreună cu amurgul iar în apropierea casei şi se strecura înăuntru prin gaura cheii în odaia ferecată. Vali spunea că îl aude umblînd.

— Dar, totuşi, cum de nu se ştie cine l-a omorît ?, întrebă într-o zi doamna Clementis, cînd limpezea rufe cu preoteasa în curte.

— Mai ştie Dumnezeu, răspunse aceasta, înciudată.

Agăţă pe frînghie, bucată cu bucată, toată lenjeria familiei.

Cămăşi şi izmene de pînză grosolană, înverzite de e- terna albăstreală, cu petic peste petic, cearşafuri, albituri de corp, toate se duceau, nu şi-a mai făcut nimic de douăzeci şi şase de ani de cînd se măritase, cearşafurile s-au prefăcut, unul după

altul, în cămăşi şi au rămas foarte puţine la număr, de aceea le şi spăla cu grijă, fără sodă, ca să mai ţină duhul în ele. De cîte ori le spăla şi le vedea în ce hal sînt, o apuca jalea. Ce-o să se facă a- tunci cînd s-or destrăma toate şi nu le-o mai putea cîrpi ? Din ajutorul primit de la stat nu-şi putea permite să-şi facă nimic nou, o rochie de stambă vara pentru fete îi încurca socotelile. Mătuşa cu portretul grăitor îi lăsase cu cincisprezece ani în urmă o grămadă de haine vechi, de atunci tot de acolo aveau haine de stofă

100

şi paltoane fetele şi ea, la urmă le purta Vali, pînă se făceau ferfeniţă. Măcar de şi-ar putea închiria odaia încuiată, dar se feresc toţi de ea ca de -ciumă. Săptămîna trecută, un voiajor comercial o văzuse şi promisese că se va întoarce peste două zile să se mute-n ea, dar nu s-a mai arătat, pesemne i-o fi spus cineva povestea vechiului chiriaş.

— Măcar de-aş putea închiria odaia, zise tare, uitînd că n-au discutat cu doamna Clementis nimic în legătură cu asta. — Ia pune jos mîţa aia, Vali, că iar iei rîie.

— A murit de două luni şi tot nu se ştie, zise doamna Clementis.

— Ce nu se ştie ?

— Că cine l-a răpus. Aşteptă puţin, apoi adăugă în şoaptă : ar trebui întrebate spiritele.

— Taci, să nu te audă părintele.

— Zău aşa, doamnă preoteasă, spiritele v-au spus unde vi-s foarfecele cînd le-aţi pierdut. Nu le-aţi găsit sub canapea, cum v-au spus ele ? De ce să nu poată spune cine l-a ucis pe Messer ?

Ochii preotesei scăpărară.

— Nu acum, zise, aşteaptă pînă sîmbătă seara cînd pleacă părintele la nunta aia de la Ioşia. Da’ apoi, să taci, să nu sufli acasă nimic, că părintele-i tare supărat cînd aude de alea.

Cît era de proastă Vali, o înţelese totuşi şi fugi la soru-sa.

— Auzi, Iţu, că sîmbătă facem spiritism.

— De unde ştii ?

-— A vorbit mama cu tuşa Mărie.

Aşteptară ziua de Sîmbătă, ca evreii pe Mesia, dar spiritele nu voiră să spună mai mult decît că ucigaşul era stîngaci.

Trecu vremea şi cei ai casei începură să dea uitării cele întîmplate. Odaia ferecată îşi găsi chiriaş, se mută acolo un

gropar, spunînd că lui nu-i este frică de stafii, că şi-a petrecut toată viaţa între morţi şi s-a dedat cu purtările lor,
101
*

în vacanţă, cînd erau acasă, distracţia zilei pentru fete era să se uite la Krasnianek cum îl duce acasă pe domnul prefect de la birou. în fiecare zi, la douăsprezece punct, prefectul se scula de la masa lui de lucru, îşi punea pălăria şi cobora treptele prefecturii. Vizitiul îl aştepta la scară. Vali îl văzuse de sute de ori, totuşi, evenimentul nu-şi pierdea nici o fărîmă din fascinaţia lui pentru ea.

— Uite-1, mamă, pe Krasnianek, strigă Vali, şi în ziua aceea luminoasă de iunie, pentru ea, Krasnianek era eroul spectacolului şi nu prefectul, şi avea dreptate, pentru că acesta din urmă nu era decît un civil pirpiriu retras în fundul trăsurii, pe cînd Krasnianek, cu şapca lui galonată şi surtucu-i albastru nou-nouţ, de croială milită- rească, ei bine, Krasnianek era cu totul altceva.

Prin poarta larg deschisă îl zări şi preoteasa şi fugi în stradă, aşa cum era, cu şorţul peticit şi mîinile pline de ouă. Se vede că ceva i s-a părut curios, căci rămase pe gînduri, uitîndu-se după trăsură, chiar şi după ce coti spre farmacia lui Păcală. A doua zi se înfiinţă din vreme la geamul salonului aşteptînd să treacă trăsura, a treia zi tot aşa. Atunci nu mai avu nici o îndoială.

— Ia te uită, îşi zise cu surîsul ei blînd şi rău. Krasnianek ţine biciul cu mîna stîngă.

Doamna Clementis era tocmai la ei în ziua aceea şi o întîmpină în curte.

— L-aţi văzut pe Krasnianek ? o întrebă.

— Nu, minţi preoteasa şi o privi cu strînsoare la inimă. De ce ?

— Era băut, făcu doamna Clementis cu ochiul, roşu la faţă şi umflat la gît, să plesnească. Mă mir de domnul prefect, că nu-i e frică să se lase pe mîna lui. într-o zi are să-l răstoarne.

— De, oftă preoteasa, uşurată, dacă bea, apoi are de unde. ^

— Ala are, întări şi doamna Clementis, alţii n-au nici de pîne.

— De, zise preoteasa.
102

în zilele ce urmară, preoteasa trebăluia prin casă, tare tăcută

şi nu voia să fie deranjată în gîndurile ei. Dietz, care adoptase de mult obiceiul de a nu se sinchisi de nimic ce nu-i sărea chiar în ochi, nu putu nici el să nu observe că se petrece ceva curios cu nevasta lui.

Curios lucru era, într-adevăr, şi tare neobişnuit, ca preoteasa să se gîndească, bărbatul ei însă nu-şi dădea seama că se gîndeşte, pentru că n-o văzuse niciodată în această ipostază. O întrebă dacă n-o doare splina sau ficatul, ea spuse că nu, n-o doare. Şi continua să umble tăcută prin casă, prin curte, nu le mai vorbea nici găinilor. îi veneau în minte tot felul de treburi.

îşi aminti, de pildă, că Iţu îi povestise în noaptea cînd l-au adus acasă pe Messer, că o auzise pe doamna Mes- ser spunîndu-i comisarului că bărbatul ei vînduse în ziua aceea patruzeci de cai armatei şi trebuia să aibă la el cincizeci de mii de lei, şi poliţaiul a căutat pe urmă în buzunarele mortului şi nu i-au găsit portofelul. Va să zică, cel care l-a ucis l-a şi jefuit. îşi mai aminti că odată, mai demult, l-a văzut pe Krasnianek intrînd la Messer, să vorbească cu el, chiar atunci cînd iapa prefectului a început să şchiopăteze, îl ştia, deci, pe geambaş, iar cine zice geambaş, zice om cu parale. îl ştia de om care umblă la el cu parale multe, o fi aflat şi de tîrgul cu armata şi seara l-a pîndit. Dar de ce lîngă grajd ? Ce-a căutat Messer lîngă grajd în seara aceea ? Păi cum să nu, i se lumină înţelegerea dintr-o dată — grajdul lui se afla la doi paşi de cazărmi. Krasnianek l-a pîndit cînd a ieşit din cazarmă şi a tăbărît pe el în întuneric. Ştia că fusese să-şi încaseze banii. Apoi de acolo, casă nouă cu verandă şi grădină, că de, cît a cîştigat el înainte cam atît a şi băut, că banii nu prea făceau rugină la dînsul. Casa şi-o ridicase acum din banii lui Messer, era sigur ca moartea. Cinci sute de lei dăruiţi bisericii deveniră pentru ea o altă şi hotărîtoare dovadă de vinovăţie. Cine altul poate vîrî aşa, tam-nesam, cinci sute de lei în cutia bisericii, dacă nu un mare păcătos care vrea să obţină iertarea lui Dumnezeu ? Şi încă un mare păcătos cu parale multe.

*

Trecu şi vara şi nu se întîmplă nimic ; fetele îşi pe- trecură vacanţa la un unchi, preot şi el într-un sat pe Tîrnave şi se întoarseră acasă în septembrie, cu obrajii îmbujoraţi ; preoteasa trebui să le lărgească fustele şi şorţul de şcoală. De, unchiul

avea vaci şi livadă cu meri. Ea nu le putea da ca el de mîncare. Deprinse cu năravul de a mînca mult, de unde înainte n-aveau poftă de nimic, acum simţeau că li se lungesc urechile de foame, mai ales încolo, pe la cinci după-masă, cînd se înfiinţau dintr-o dată în faţa mamii :

— Mamă, ni-e foame.

— Mîncaţi lictar.

Alte delicateţuri nu avea de oferit.

— Mmm — gemeau fetele cu dezgust şi disperare. Nu vrem lictar.

— N-am ce să vă fac atunci.

Intr-o după-masă de octombrie — părintele era plecat cu Clementis la vecernie — cine altul apare în uşa bucătăriei decît Krasnianek ?

— Sărut mîna, doamnă preoteasă.

Picioarele ei tresăriră sub şorţul umplut cu boabe de' porumb.

— Dumneata eşti, domnule Krasnianek ? Ce vînt te aduce pe la noi ?

Se ridică şi îşi scutură porumbul din şorţ într-un blid.

— Iaca, v-am adus oleacă de struguri, că ieri am cules, zise Ivan Krasnianek, ca pentru a se apăra, m-am gîndit să mai mînce copiii.

— Apăi mulţămim, domnule Krasnianek. Anu’ ăsta a fost recoltă frumoasă.

— A fost, slavă Domnului. E acasă domnul părinte ? întrebă după o pauză.

— Nu, nu-i acasă.

— Rău îmi pare, că tare-aş fi vrut să vorbesc cu dumnealui.

— Dar şezi, domnule Krasnianek. Şezi şi aşteaptă. Trebuie să vie amu.

Omul îşi puse coşul jos şi se aşeză greoi. Neştiind unde să-şi pună pălăria, începu s-o învîrtească între mîinile umflate şi roşii.

„Cu mîinile astea l-a înjunghiat pe Messer“, îşi zise femeia, privindu-i fascinată degetele groase, de culoarea cărnii tocate.

Curioasă, Vali intră şi se opri în uşă, privindu-1 pe musafir cu rîsu-i prostesc.

— Ai spus bună ziua ? întrebă mamă-sa.

— Bună ziua, Krasnianek baci, zise Vali, cu acelaşi zîmbet, dar nu se apropie.

— Ia, domnişorică, ţi-am adus struguri, îi spuse omul şi se aplecă greoi peste burta-i strînsă în haina de postav cu bumbi.

Descoperi coşul şi strugurii se iviră cu o mie de ochi luminoşi şi aurii.

— Na, mîncă.

Degetele-i de cîrnaţi ridicară, ademenitor, un ciorchine.

Vali se apropie codindu-se, dar subjugată.

— Ia-1, Vali, îi spuse mama cu zîmbetul ei gol, şi zi mulţămesc.

— Mulţămesc, Krasnianek baci.

— Acum du-te şi te joacă.

Cînd plecă fata, se lăsă o tăcere stînjenită.

— Şi ce mai zici, domnule Krasnianek ? Doamna e sănătoasă ? N-am văzut-o de mult.

— Ea e bine, zise omul cu vocea de lemn, bea, mîncă. Nici capul n-o doare.

Preoteasa îi aruncă o căutătură rapidă. Luă de pe etajeră un blid mare de pămînt smălţuit,

i — Fii bun, pune coşul aici pe masă, să scot strugurii afară, îi spuse.

Omul ridică coşul cu mîna stîngă. Preoteasa ocoli aşa, ca să aibă masa între ei.

— Ce-ai avut cu Messer ? întrebă ea.

Omul tresări, depuse coşul şi-şi descheie bumbii de la gît.

— Ce ? Cum ? cu care Messer ? întrebă gîtuit. Cu care Messer ?

— Ştii foarte bine ce te-am întrebat.

Preoteasa vorbi luptîndu-se să pară liniştită. „Daca face un pas, am să răstorn masa peste el şi am să strig după ajutor", gîndi.

— Răspunde !

Krasnianek îşi plimbă ochii peste odaie şi nu mai văzu nimic. Desigur, plita de fier, geamurile cu zăbrele, patul de lemn al părintelui, erau toate aceleaşi ca înainte, dar nu mai aveau sens. Renăscut din zbucium, se trezi orbit în lume nouă, ciudat de străină şi duşmănoasă. Lumea toată se răcise şi îl înconjura cu o armată de cuţite. De ce dracu mai era acolo ? Şi femeia asta palidă, cu zîmbetul rău în gura veştedă, cu doi dinţi lipsă şi sprinceana ascuţită, şi nasul ascuţit ca turnul bisericii, femeia

asta a părintelui, sluta asta, sărăntoaca asta, grămada asta de zdrenţe, ce vrea ? Dacă ar strînge-o de gît ? Nu, nu se poate, îi veni gîndu.1 ca de departe, parcă de la altul, nu se poate, l-au văzut copiii cînd a intrat aici.

— Mai ştie cineva ? întrebă tot celălalt, care îi luase locul şi începuse să gîndească pentru el. în liniştea care urmă, auzi dangătul greu al unui clopot de aramă.

— Nu, zise ea, numai eu ştiu.

— Dar părintele ?

— El nu ştie nimic, dar dacă mai ţii biciul cu stînga, ar putea s-o bănuiască şi alţii.

— Cum ?

I se părea că femeia aiurează.

— Dumneata ţii biciul cu mîna stîngă. Ţine-1 de a- cupi înainte cu dreapta şi nu ţi-o avea nimeni grija.

Krasnianek înghiţi în sec.

— Dar eu-s stîngaci, zise.

— Ştiu, tocmai de aceea.

— Şi... dumneata nu-mi vrei răul ?

— Nu, zise preoteasa, eu nu vreau răul nimănui. Am eu destule necazuri şi aşa, n-am nevoie să mi le iau pe cap şi pe ale altora. Numai treabă şi iar treabă, şi pe copiii ăştia nu-i mai pot sătura nicicum. Azi-mîine n-oi mai avea nici cu ce să-i îmbrac.

Krasnianek se aşeză şi îşi şterse fruntea. Rămase aşa o vreme, învîrtindu-şi pălăria între mîini.

—- Dumneata nu-mi vrei răul, doamnă preoteasă, zise într-un tîrziu, cu vorbe care ieşeau muncite din gîtlej. Intre ele, suflarea chinuită şuiera ca vîntul între stînci colţuroase. Dumneata eşti o doamnă bună. Nici eu nu-ţi vreau răul, vreau numai binele dumitale şi al părintelui, şi să-ţi păzească Dumnezeu copiii, să-i vezi mari şi sănătoşi... eu vreau numai binele bisericii şi...

îşi despătură batista mare cu careuri albastre şi se şterse pe frunte. Gulerul îl strîngea cumplit, trebui să-l descheie. Mîinile îi tremurau şi degetelor, nesigure şi butucănoase, le venea greu să găsească nasturele mic.

„Cu mîna asta l-a ucis pe Messer“, îşi zise preoteasa şi simţi masa ca pe o fortăreaţă între ei doi.

— Poate că Domnul s-o întoarce, reluă omul, dumneata, ce

crezi, doamnă preoteasă, se întoarce oare Domnul dacă m-oi căi şi-oi face numai fapte bune ? Părintele zice că da.

— I-ai spus ceva părintelui ?

— Da, dar nu chiar despre… asta.

— Dumneata numa să stai liniştit şi să nu vorbeşti cu nime despre nimic dacă vrei să-ţi meargă bine.

Krasnianek căzu în genunchi.

— Doamnă preoteasă, dumneata eşti ca Maica Domnului, gemu şi-i sărută poalele rochiei.

Peste o secundă, Vali fu în curte şi-i povesti, gîfîind, sorii sale că Krasnianek baci se roagă la mama în genunchi şi l-a văzut sărutîndu-i poalele rochiei. Iţu îşi azvîrli sandalele din picioare.

— Descalţă-te şi tu, îi porunci şi se repeziră amîn- două la uşa bucătăriei, desculţe. Prin gaura cheii îl văzură pe musafir cum se ridică gemînd şi începu să scotocească prin buzunare.

— De aceea m-am gîndit, zise cu vocea sugrumată, neîndrăznind s-o privească, m-am gîndit să ajut sfînta biserică să se ridice şi ea, că tare-i nevoiaşă…

— De mult ar fi voit părintele să tocmească un zugrav, să împodobească biserica, dar nu i-a dat mîna, pentru că costă prea mulţi bani.

— Noa, că doar n-or fi chiar aşa mulţi.

— Zugravul a zis şase mii cu vopseaua lui.

Degetele groase scoaseră la iveală un portmoneu umflat şi, tremurătoare, numărară zece mii de lei acolo pe masă.

— Cu ce e deasupra, să spună părintele şi alte slujbe pentru pacea sufletului meu. Numa să fie bine.

— O să am eu grijă, nu te teme. Preoteasa avea şi ea acum vocea gîtuită ; — Ias’ că-i spun ce cred eu că-i bine. Dumneata numa du-te acasă liniştit, că toate or fi bune. Şi nu uita biciul.

în timp ce ea scotea strugurii din coş, el stătea stingher, cu pălăria-n mînă, lăsîndu-şi greutatea cînd pe un picior cînd pe celălalt şi în liniştea ce se lăsase între ei nu se auzea decît scîrţîitul cizmelor sale.

„Patru mii de lei, se gîndi ea aproape aiurită de norocul ce dăduse peste ea — patru mii de lei îmi rămîn mie. Clementis nu trebuie să ştie nimic. Am să cumpăr numai pînză de patru mii de lei. Optzeci de lei costă metrul de jolj prima de Olandă. Cincizeci de metri de pînză, oi face cearşafuri şi cămăşi pentru Sergiu şi

pentru fete. Mi-oi face şi eu două. Albiturile vechi am să le dau Măriei lu’ Clementis, să se aleagă şi ea cu ceva. Lui Sergiu am să-i spun numai de cei şase mii dăruiţi pentru biserică. El n-are să observe nimic, lui îi poţi mînca din farfurie, că nu bagă de seamă. “

— Ia-ţi coşul, domnule Krasnianek, zise întinzîn- du-i-1. Apăi mulţămim de struguri, iar cu chestia aia- laltă — îşi coborî vocea-n şoaptă — să fii pe pace, că toate-or mere cum trebuie.

îi întinse mina şi omul i-o sărută. îl petrecu pînă la uşa verandei. Fetele de-abia avură vremea să dea buzna afară, în curte.

Preoteasa rămase în uşa odăii dinspre verandă şi se gîndea că găinile s-au culcat flămînde, că nimeni nu le-a dat de mîncare. Fetele, sigur n-au avut grijă. Ieşi pe verandă şi văzu sub uşa groparului o dîră .de lumină. S-o fi întors ? Deunăzi a fost plecat la Seleuş, la fiica lui, pentru cules.

— Domnule Muraru, zise bătîndu-i în uşă, te-ai întors, domnule Muraru ? Am vrut numai să ştiu dacă

te-ai întors — adăugă în chip de scuză, cînd îl auzi venind.

— Da, m-am întors, îi răspunse şi ieşi în uşă.

Dar nu era Muraru, ci era Messer. In lumina ce venea din cameră prin uşa rămasă deschisă, îl văzu foarte bine. Era el, Messer, omul pe care îl iubise toată viaţa în taină, care fusese ucis şi pe care îl vînduse pe cincizeci de coţi de pînză.

— Domnule Messer, nu ! — strigă ridicîndu-şi braţul ca pentru a se apăra de o lovitură — iartă-mă, domnule Messer, ai văzut cît sîntem de nenorociţi !

El continua doar s-o privească. Era numai în pantaloni şi cămaşă, şi cămaşa lui era plină de sînge. De altfel, era ca întotdeauna, cu mîinile în buzunar, fu- mînd din pipa lui scurtă, cu părul înfoiat, puţin zburlit şi se uita la ea zîmbind.

*

Doctorul spuse că a avut o sincopă. Şi-a pus ochelarii cînd a constatat faptul şi înţelepciunea lui părea profundă.

Dar, în definitiv, cînd constaţi moartea cuiva, nu spui despre el chiar nimic.

VERDICTUL

(Rag time)

Nu l-aş fi cunoscut niciodată dacă n-aş fi făcut tort de lămîie,

cu două zile înainte de a-1 întîlni.

Hans şi Per plecau la Mamaia. Aveam la mine, frumos împachetată, jumătate din tortul de lămîie. Le-am oferit şi lor, asigurîndu-i că pot să mănînce liniştiţi, căci măcar tortul de lămîie nu-1 greşesc niciodată. Mi-au spus că este foarte bun. Erau bărbaţi la patruzeci de ani, crescuţi frumoşi ca brazii, înalţi şi supli în hainele lor bine croite, un pic largi, aşa cum îi stă bine unui bărbat să poarte. Sînt nesuferiţi bărbaţii pe care hainele stau ca şi cînd ar fi împăiaţi. Se cunoaşte pe ei că nu fac mişcare şi mănîncă în neştire, pierzînd orice urmă de spiritualitate. Un bărbat trebuie să rămînă sprinten şi uşurel toată viaţa, asta denotă educaţie şi o natură independentă. Hans spunea că vara, ca şi iarna, înoată în timpul liber de două sau trei ori pe săptămînă, cîte o mie de metri deodată, iarna skiază. De meserie, erau mecanici de locomotivă. Vorbeau o englezească îngrijită, erau veseli, dar cu măsură, companie plăcută. Hans mi-a cerut reţeta tortului, mă simţeam flatată.

— Acasă eu sînt cel care găteşte, spunea.

— Nu eşti căsătorit ?

Ba da, Hans era căsătorit, dar Esther avea o meserie grea.

— Unde lucrează Esther ?

Era angajată, la o instituţie cu caracter social. Se ducea acasă la beţivi înveteraţi şi încerca să-i convingă să se lase de băutură. Cîteodată, cu ajutorul poliţiei, îi mai

scotea şi din şanţuri şi îi ducea pînă acasă cu maşina oamenilor ordinii.

— Şi reuşeşte să-i facă să nu mai bea ?'

Rezultatele sînt destul de modeste, zicea el, nu trec peste 10-15 la sută. Dar tot e mai bine decît nimic, nu-i aşa ?

— Evident, e mai bine.

— De altfel, programul meu e mai avantajos, o zi lucrez, două nu. In cele două zile libere fac tot menajul acasă. Am timp să mă mai duo şi la piscină şi sînt autodidact la pian. Exersez cît pot, în medie o oră pe zi.

— Şi ce cînţi ? Hans cînta studiile lui Chopin în perioada aceea.

— Şi acum, v-aş ruga să-mi daţi reţeta.

Scoase un carneţel din buzunar.

Notă cantităţile, modul de preparare şi mă rugă să-i dau

adresa.

— Ce va spune Esther ? l-am întrebat.

— O, Esther, atîta libertate mai am şi eu.

Mă uitam la jacheta lui la un nasture, mai largă decît corpul cu doi-trei centimetri. Hotărît lucru, lui Hans îi plăcea să se simtă la largul lui. Cum s-or fi îmbrăcat vikingii ?

— Dar dumneata n-ai putea, oare, să-mi dai o reţetă a bucătăriei de acolo de sus ?

Hans se uită în tavan. De unde de sus ?

— Mă gîndeamla hartă, îi explicai.

— A, da, înţeleg, rîse. Oreţetă care să fie caracte ristică pentru bucătăria noastră ? îmi vine în minte una foarte populară la noi, dar nu ştiu dacă o să vă placă. Aş vrea să vă povestesc o păţanie de-a mea cu sosul de peşte. Dacă întîmplarea n-o să vă sperie, sînt gata să vă dau şi reţeta.

— Te ascult.

— Trebuie s-o iau de laînceput, mă avertiză el.

— Foarte bine, ia-o de laînceput. Avem timp destul.

(Ajunseserăm de abia la Cernavoda.)

— Bine. Am să încep de la vremea cînd congelatoare şi frigorifere nu existau, ba încă mai de demult, de pe cînd domnea Gustav Vasa, cel care se aliase cu Francisc întiiul al Franţei.

111

Nu ştiam dacă omul vorbeşte serios sau vrea numai să se distreze puţin pe socoteala mea. N-avusesem nici cea mai vagă idee că acest Gustav Vasa, despre care ştiam atît de puţine, se aliase vreodată cu Francisc întîi, dar nu mi-am trădat ignoranţa şi am suportat fără să clipesc privirea iscoditoare a lui Hans.

— Şi pe urmă, ce s-a mai întîmplat ? l-am întrebat, ca şi cum pînă atunci se întîmplase ceva.

— Ei bine, pe urmă s-au mai întîmplat multe, dar să rămînem la subiect. Pe atunci mai era încă foarte mult peşte, şi pescarii erau puţini, şi fiecare prindea, Trînd- nevrînd, mai mult decît putea consuma şi chiar vinde. Pescarii şi-au bătut mult capul să inventeze o metodă de a păstra peştele luni de zile fără să se strice.

— Fără să se altereze.

— Nu-mi plac neologismele. Eu sînt pentru simplificarea

vieţii.

— Mă rog.

începură să rîdă amîndoi, şi mă întrebam dacă nu era oare cazul să mă supăr, dar păreau atît de inofensivi şi lipsiţi de ironie, încît mi-am zis că nu mă pricep la scandinavi.

Hans redeveni serios.

— Pînă la urmă, au reuşit să inventeze un fel de sos — saramură cu totul ieşit din comun, în care îşi conservară peştele. Mult mai tîrziu, cînd apărură congelatoarele şi frigiderele, n-ar mai fi fost nevoie de acest sos, totuşi, el ni se părea aşa de bun, încît n-am renunţat la el de tot şi îl mai consumăm şi azi în chip de delicatesă. Se mai vînd şi acum peşti conservaţi în sosul acela, îl facem şi noi în casă cu prilejul unor sărbători, dar chiar şi aşa, cînd ne vine pofta.

— Şi reţeta ?

— Reţeta la urmă dacă o să mai aveţi cheful să mi-o cereţi. Întîi să vă spun o păţanie sau două de-ale mele, în legătură cu ea. Cea de la Barcelona n-a fost prima şi nici cea din urmă. Eu sînt omul călătoriilor, doamnă. Nu numai meseria mă constrînge să fac drumul pînă la Cercul Polar şi îndărăt de vreo sută de ori pe an, dar nici în timpul concediului nu stau locului. Atunci plec să cercetez lumea de pe alte meridiane.

— Şi sosul?

— Vine şi sosul, aveţi un pic de răbdare. Aflaţi că Spania este ţara mea preferată dintre toate şi mă duc destul de des acolo. La Barcelona am un prieten cu numele de Ramon. E tîmplar cu mare căutare, aşa că nu avem nimic de discutat pe linie profesională, ne leagă, în schimb, două pasiuni comune : pescuitul şi parapsiho- logia. L-am vizitat şi vara trecută la Barcelona şi am stat la el două săptămîni. Are o barcă cu motor, rămî- neam zile întregi pe mare, pescuiam, înotam, seara ne întorceam şi ne duceam în micile localuri afumate, să ascultăm cîntăreţele flamenco. Uneori, dimineaţa nu pescuiam, ne duceam în larg şi stăteam la soare pe punte. Spania este o ţară a bărbaţilor. Foarte adesea pleacă de acasă singuri, femeile lor nu se ţin scai după ei. Se mulţumesc să stea acasă şi să se simtă respectate.

— La dumneavoastră, femeile nu sînt respectate ?

— Dimpotrivă, respectul pentru femeie la noi nu depinde de

vreo evoluţie socială mai nouă, ci de o tradiţie din timpuri vechi. Azi însă, aproape, dar încă nu chiar ca peste tot, ele devin banale prin omniprezenţa lor. începe chiar să ne fie frică de ele. Şi-au cîştigat prea multe drepturi chiar şi asupra noastră, a bărbaţilor, ne devin o povară. Ar fi de-ajuns, zău, să le vezi numai din cînd în cînd, la biserică, la o serbare sau procesiune, frumos gătite, să le admiri de la distanţă. De altfel, ele nici nu sînt făcute să fie văzute oricînd şi oricum. Rar femeie să fie frumoasă de aproape şi în haine de toate zilele.

— Dumneata eşti misogin ?

Hans rîse îndelung, rîdea şi Per. Cînd rîdea unul dintre ei, se apuca să rîdă şi celălalt. Asta mă intriga. Mereu credeam că se subînţelege între ei ceva ce eu nu pot pătrunde cu mintea mea.

— Dimpotrivă, spunea Hans, ador femeile dacă mă lasă. înţeleg, dacă ele mă lasă să le ador. Esther, de pildă, mă lasă. în felul ei de-a fi are ceva de femeie orientală ; nu este posesivă. Cînd am poftă să ies seara în oraş şi ea nu, rămîne acasă fără o vorbă şi se descurcă minunat fără mine. Se culcă, deschide o carte, căci e mare cititoare, se odihneşte. Doamna lui Ramon e şi mai ataşată

de casă, a fost chiar crescută în sensul ăsta. I se pare normal ca el să facă oricînd tot ce pofteşte. Adesea, în timpul serii, cît de tîrziu, Ramon îşi ia pălăria din cui, spune că se duce să dea o raită prin cafenele. Şi se duce. Se întîmplă ca ea să-l întrebe dacă revine la masă. „Dar de ce avem frigider ? întreabă el. Tu culcă-te, mă descurc eu“. Ea nu mai are atunci nimic de spus. Ce să aibă ? Dacă ar vrea să-l reţină, prietenii l-ar vorbi pe el de rău, ar spune că e sub papuc, ar fi o ruşine pentru el, iar ce e o ruşine pentru el, este şi pentru ea. Las’ să se ducă. Bărbatul este stăpîn în casa lui, o ştie şi ea bine, aşa era şi tatăl ei. Este şi ea stăpînă în felul ei, dar numai dacă-şi cunoaşte locul. De aceea căsătoriile în Spania sînt mai bune decît ale noastre.

— Este curios să mai auzi azi un bărbat vorbind aşa.

— E vorba doar de o părere a mea. De-ale altora nu am grijă.

— Şi de ce ai avea ? Bineînţeles, dacă nu euperi pe nimeni cu ale dumitale şi nu încerci să le impui şi altora.

—Exact. Dar, vorba dumneavoastră, tot sporovăind, nu mai reuşim să ne apropiem de sosul de peşte. Ei, să vedeţi ce groază de sardele am prins în ziua aceea. Numai cînd mă

gîndesc mi se opreşte ceasul.

— In care zi ?

— In ziua dinaintea aniversării lui Ramon. împlinea omul 37 de ani. Nu v-am spus ?

— Nu. De ce să-mi fi spus ?

— Se poate ? Ei, vă spun acum, că se pregătea la ei o mică petrecere ca între vecini. Cum vă spuneam, prin- sesem nişte sardele pe cinste, mari, aş zice, grase, bine îndesate, cu carne suculentă, o splendoare. Rosario a lui Ramon se pregătea să facă paella şi friptură la cuptor, la urmă un parfait de castane cu frişcă.

— Să tot trăieşti aşa.

— Zic şi eu. Eu m-am oferit să fac aperitivul. Ramon se îngrijise de băuturi, făcea pe intendentul general, se lega de toţi şi de toata şi rămăsese în bucătărie numai ca să ne calce pe bătături, pe noi ăştialalţi. Mai era şi un căţel cu noi, şi, să nu uit, se mai înfiinţă la urmă şi o vecină. Vecina venise să vadă ce am de gînd să fac eu,

după ce se răspîndise în casă vestea cum că domnul din Suedia vrea să meşterească un sos extra la peşte, cum se obişnuieşte la ei acasă. Rosario mă întrebă dacă n-ar fi oare mai bine să facem o maioneză, dar stăpînul casei, sărbătoritul, îi spuse să mă lase în pace să fac ce mă taie capul, ,,de ce să nu guste şi ai noştri din bunătăţile pe care le mănîncă dumnealor acolo în Suedia." Zis şi făcut.

Casa era veche şi bucătăria uriaşă. Şi avea pereţii a- fumaţi ca un bîrlog de bandiţi, bîntuit de muşte şi împodobit cu tingiri şi căldăruşe de aramă. Avea şase metri pe zece sau aşa ceva. Rosario, care se răsucea întruna ca o sfîrlează, o umplea toată cu cratiţele şi oalele ei, cu în- vîrtiturile ei, ba fugea să nu se prindă de fund crema de pe plită, ba se repezea la cuptor să vadă ce face curcanul în tava lui, ba toca ceapă şi carne şi peşte şi le îngrămădea într-o oală burtoasă pentru paella şi, sărind de la una la alta, îl zorea şi pe Ramon să taie ceapă şi el, să fie mai multă. îmi ziceam că mai bine mă retrag pînă trece urgia şi să intru pe scenă doar după aceea. Poate dă Dumnezeu să plece şi vecina, şi s-o îndura cineva să poftească afară şi cîinele. Dar dumneaei, vecina, nu plecă, nici pe cîine nu-1 pofti nimeni afară. Cînd doamna casei ieşi ducînd plină de mîndrie pe braţele

ridicate tava cu îngheţată s-o pună în frigiderul din sală, n-avui încotro, trebui să mă apuc de treabă şi eu. Dar ce era să fac cu doamna ? N-o puteam călca pe coadă şi pe ea, ca pe căţel mai tîrziu, cînd îmi şterpeli chiar din mînă sardeaua gata de a fi aruncată în apa clocotită. Vecina aştepta comod, sprijinită de uşă, ca să mă supravegheze. Simţeam cum îmi tremurau mîinile de furie, dar, lucrînd prin concentrarea gîndului, făcui abstracţie de nefasta ei prezenţă şi reuşii să mă liniştesc.

— Procedeul era invenţia dumitale ?

— Nu l-am născocit eu, m-am deprins cu el cu ocazia unor exerciţii ale minţii. Timp de un minut stai cu ochii închişi fără să te gîndeşti la nimic, respirînd foarte rar, pe urmă numeri pe îndelete pînă la zece.

— Mulţumesc şi pentru reţeta asta cred că o să-mi fie utilă. Dar doamna din vecini n-a ol servat manevrele dumitale ?

— Nu. Mă dusesem la geam şi stăteam acolo, întor- cîndu-i spatele şi prefăcîndu-mă că cercetez cuţitul cu atenţie. în timpul ăsta îşi îngădui şi ea un repaos, jucîn- du-se cu căţelul. De altfel, n-a mai stat mult.

— De ce ?

— Dumnezeu ştie ce i s-o fi părut. După ce^am scurs sardelele, mi-am adus aminte că mama gătise sosul ăsta pentru prima oară de ziua mea, cînd împlinisem 12 ani, pentru a mă sărbători nu atît pe mine, cît harmoniumul pe care mi-1 făcea cadou cu ocazia asta. Cîtva timp înainte murise cantorul, vecinul nostru, şi văduva lui scosese la mezat vechiturile rămase de la el, împreună cu alte marafeturi din casă. Mama a vrut să cumpere o piuliţă de aramă. Frumos lustruită, sclipea ca aurul, mama rîvnise la ea multă vreme. Eu o rugai să cumpere mai bine harmoniumul, pentru mine. „La ce-ţi trebuie ţie harmonium, orfănelule, îmi spuse mama, doar nu cunoşti nici notele, iar eu n-am cu ce să-ţi plătesc profesor de muzică. “ Fără să vreau, m-au năpădit lacrimile. Mama n-a mai zis nimic şi cumpără harmoniumul, nu mult mai scump decît piuliţa. Peste o zi-două, aduse în casă un acordor ambulant. Omul puse instrumentul la punct cum se pricepu el mai bine. Era complet dezacordat şi cu o clapă lipsă, şi mama îl răsplăti cu nişte cizme vechi rămase de la tata. Aşa am ajuns eu să învăţ să cînt la pian. N-am avut nevoie de nici un profesor. Cu încetul am

învăţat singur să cînt chiar psalmii pentru biserică. Ce mîndră a fost mama de mine ! Dar nu mai mult decît eu însumi, auzindu-1 pe moşier şi satul întreg cu el cum ziceau psalmii după mine. Din puţinul cu care m-a plătit parohia, am strîns niştebani să mă ajut cu ei mai tîrziu, la oraş, cînd voi învăţameseria pe care o am şi acum. Poate am pus prea multăsare în sos, gîndindu-mă la toate astea. Cred că tot de asta mi-a furat şi căţelul sardeaua din mînă. Deşi sînt înscris în societatea pentru protecţia animalelor, l-am călcat pe coadă sub masă ca să mă răzbun. In orice caz, n-a fost o faptă vitejească să mă mîndresc cu ea mai apoi. Şi nici cînd a schelălăit de moarte şi eu mă făceam că habar n-am ce are.

116

Pe urmă mi-a apărut în faţa ochilor ciuta. Asta a fost atunci cînd am pus foile de dafin înăuntru şi mirosea ca la Cercul Polar. Nu, n-a intrat în bucătărie, am văzut-o totuşi.

Mireasma plaiurilor greceşti se răspîndi cu putere cînd deschisei cutia cu peşte conservat. Staţionam odată în apropierea Cercului Polar, vărul meu pe care-1 vedeţi aici, şi cu mine, aşteptam de mai bine de două ore. Nu ni se dădea plecarea ca să nu ne ciocnim cu mărfarul care trebuia să vină dinspre Kiruna. Linia nu era dublă pe o porţiune de vreo sută de kilometri, circulaţia fiind redusă pe acele meleaguri. Nu aveam altă soluţie decît să aşteptăm cu răbdare. Era iarnă. Şedeam încotoşmănaţi pînă-n dinţi, feţele noastre nerase de două zile sclipeau de chiciură. Ne învăluia o tăcere de moarte în mijlocul pădurii întinse de brad din jurul micii staţiuni unde ne opriserăm. Crepusculul dura de trei luni. Dormea natura, dormeau puţinii locuitori ai ţinutului care îşi petrec timpul iarna mai mult în somn decît altfel. Trebuia să luptăm şi noi împotriva somnului ce ne cuprindea, îndemnîndu-ne să ne lăsăm în voia gerului. Mai era şi foamea. Aveam cu noi o mulţime de conserve, de ficat şi de raci, de stridii, de sardele, cum îi pregăteam acum una şi lui Ramon. Deschizînd cutia, parfumul frunzelor de dafin prefăcu dintr-o dată lumea aceea încremenită sub zăpadă într-o viziune

meridională. Um- blasem pe meleaguri greceşti cu vreo doi ani în urmă, în- tîrziasem prin insule. Acolo, dacă ieşi pe stradă pe la amiază — poate cunoaşteţi uliţele alea laterale care coboară printre vii şi livezi de măslin, cu case albe printre ele —, la ora cînd femeile stau acasă şi-pregătesc masa de prînz, miroase puternic a frunze de dafin. Imediat îmi năvăli în amintire albastrul violent al cerului de vară, un fel de indigo bătînd spre un negru nevăzut şi vag ameninţător.

— Eşti poet, domnule Malmgren.

— Da, este poet, întări vărul lui cu un gest, fără să precizeze la ce se referă.

— în fine, în tăcerea brazilor crepusculari s-a ridicat din cutia fermecată chemarea insulelor greceşti. îţi a

117

duci aminte, Per ? Te-am şi întrebat atunci dacă nu ai 'impresia că am fi în Grecia.

— De unde Grecia ? Pînă atunci nu umblasem prin străini, decît în Danemarca după carne, ca oricare altul.

*— După carne ?

— E mai ieftină acolo.

— Grozav mi s-a părut de bun sosul în pădurea de iarnă. Tare am fi vrut să tragem o duşcă din rachiul de jneapăn dosit în rucsac, ce-i drept, în timpul serviciului ar fi fost interzis, dar nu se prea nimeresc controale pe meleagurile acelea uitate de Dumnezeu. Dar n-am apucat să ajungem la contravenţie, căci şeful staţiei părăsite sosi grăbit cu ibricul în mînă. Ne spuse să bem o gură de cafea fierbinte, că în cinci minute soseşte măr- farul din Kiruna. O turnarăm cu bucurie în ceştile noastre de tablă şi ne mai trezirăm din toropeală. De abia o dăduserăm pe gît, cînd apăru trenul. Ne cunoşteam cu toţii şi ne bucuram cînd ne regăseam, căci singurătatea şi frigul îi aduc pe oameni aproape unii de alţii.

Pînă la Kiruna aveam trei ore. Abia ieşiţi din pădure, zărirăm în crepuscul două animale fugind pe şine. Cel mai mare dintre ele trecu în salt şi se opri sub taluz. Frînai cît putui şi în semiobscuritatea nopţii desluşii un ren şi-o ciută. Ciuta rămăsese împietrită în faţa locomotivei. Se întîmplă ca animalele să stea hipnotizate în faţa unei lumini care se apropie, lăsîndu-se călcate. O văzusem prea tîrziu, izbutii doar să micşo- rez viteza la minimum. în ultima clipă, Per, fără să mă

avertizeze sări de lîngă mine, se precipită în faţa locomotivei, apucă ciuta şi fugi cu ea în braţe sub taluz. Renul îşi întinse gîtul, scoase un muget lung şi începu să lingă trupul puiului îare se înghesui în el tremurînd. Per sări îndărăt în locomotivă. Se ştergea cu batista pe faţa transpirată şi nu zicea nimic. Nici eu. Mi-am pus doar mîna peste a lui şi m-am uitat la şine cum sclipeau în faţa mea. Aşa-i, Per ? Per tăcea, vedea şi el ciuta.

— Nebunule, tu plîngeai, zise la urmă.. /

— Aiurea. Nu aveam de ce să plîng. Apoi, ca să schimbe vorba : Am tras pe urmă o duşcă din rachiul cel bun. îţi aduci aminte ?

— Dar cu reţeta cum rămîne ?

118

Hans parcă se trezea din somn.

— A, da. Am tăiat roşiile, mamă doamne, ce roşii erau în vara aceea la Barcelona, dar te pomeneşti că aşa sînt întotdeauna la ei,- sticloase, dulci, ţepene. Cred că pescarii cei vechi nu puneau roşii în saramură, nici n-aveau de unde să le ia. Nouă ne vin zarzavaturile de prin sere sau din Franţa. Am făcut şi eu, ca atîţia alţii, un fel de seră cu zarzavaturi plantate în şiruri de lăzi atîrnate în balconul din bucătărie închis cu sticlă. Plantele se dezvoltă aproape ca în seră. Cultiv pătrunjel şi morcovi, ceapă, mă rog, chiar şi roşii. E un mare ajutor să ai în casă zarzavaturi proaspete la îndemînă, e chiar şi o distracţie pentru mine. Cînd mă trezesc dimineaţa, alerg la bucătărie, şi primul lucru e să văd dacă a mai crescut vreo plantă cu un milimetru faţă de ziua trecută. Roşiile mele însă nu ajung niciodată să se coacă, pentru sosul cu pricina le cumpăr de la piaţa cu verdeţuri de import. Şi nu se coc la mine, pentru că nu primesc soare destul, deşi balconul din bucătărie se află spre miazăzi. Sau aproape. După ce-mi trecură toate astea prin minte, adăugai piper negru şi piper alb. Din abundenţă, bineînţeles. La această întorsătură a lucrurilor javra de cîine se ceru afară. Cînd adăugai şi scorţişoara, doamna din vecini se lovi peste frunte, amintindu-şi că a uitat să micşoreze flacăra de la cuptorul de acasă şi i se arde prăjitura menită să sporească strălucirea festivităţilor în pregătire. Astea mi le-a povestit Rămân mai tîrziu, căci eu nici n-am observat că plecase. „Te rog să-mi dai scorţişoară din aceea chinezească'[1], i-am spus vînzătoarei de acasă. Ea începu să scotocească într-un sertar.

Era o prăvălioară de modă veche cu multe sertare mici pentru mirodenii, montate în pereţi, cum nu se mai găsesc azi de- cît în unele farmacii. „Dar chinezească să fie, domnişoară/[1] „Da, chinezească[1]', a zis ea. Avea părul negru, lucios şi îngrijit şi îl purta, împletit cunună, în jurul capului, leit ca maică-mea acasă la Bolnăs, cînd mergea la biserică. Mama era o cîntăreaţă pe cinste şi cînd mă făcui şi eu organist, muzica de la biserică se afla toată pe mîna noastră, a mamei şi a mea. Rămăsei fermecat. Nimeni nu se mai pieptăna aşa de multă vreme.

are părul scurt şi ondulat cu artă, nu pare păr viu, parcă ar fi din galantarul unui peruchier. „Dumneata cînţi“ ? o întrebai. „De ce să cînt, cui să-i cînt ?“ „S-ar părea că ai o voce alto de mare amploare." „Ce idee, zise ea. Nu cumva eşti de la teatrul de varietăţi ?“ îmi văzu apoi verigheta. Poate că odată, o soţie înnebunită de gelozie voise să-i scoată ochii. Intre astea şi alte consideraţii, nu-mi dădui seama de dispariţia doamnei din vecini. Rămăsesem numai cu Ramon, dar plecă şi el curînd. Zice» că trebuie să-i vină musafirii şi se duce să-şi schimbe ţinuta. Atunci de-abia îmi căşună că ceva parcă n-ar fi în ordine. Ciuta mai trecu o dată prin bucătărie şi mă privi cu ochii ei rugători. N-am călcat-o, slavă Domnului, nu, n-am călcat-o. A fost salvată de Per în ultimul moment. Nici nu ştiu bine dacă puii de ren poartă sau nu numele de ciută. S-ar putea întîmpla. In fine, în iarna următoare, de Bobotează cînd pregătii gustarea asta, veni Lotta din Norvegia, unde se măritase cu un inginer care lucra la platforma de petrol din Stavanger, ba nu, era măritată deja cu măcelarul, ştiţi, e vorba de o soră a mea, venise cu doi draci de copii, amîndoi băieţi, care au deşurubat globul de aramă din capul balustradei. Leit ca la bombardament, globul se rostogolise jos în hol şi făcuse o gaură în perete cît un cap de copil. Ştiţi, mulţi dintre noi îşi fac case de lemn, sînt mai călduroase. S-a făcut seară pînă am terminat să dregem paguba.

Sosiră şi musafirii. N-aveam cum să-mi dau seama, asurzit cum eram de zgomotul infernal cauzat de rostogolirea globului de aramă săltînd. pe trepte. Intrai în sufragerie îmbrăcat cu şorţul şi cu castronul în braţe. Ramon luă castronul şi-l puse pe masă, îmi scoase şi şorţul şi mă prezentă, făcînd onorurile casei.

îmi dădui seama imediat că musafirii de onoare erau ceasornicarul, care îşi avea prăvălia imediat după colţ, şi mai ales mama lui. Fără grabă, dumneaei îşi pescui lorgnonul din poşetă, mă examină cu de-amănuntul şi spuse „Ia te uită“. Toţi ziceau că ar fi încîntaţi, dar nu se vedea pe ei, Urmă o pauză cu stranii adieri. Chiar şi gazdele, aşa de vesele pînă mai adineauri, păreau muncite de gînduri. Să spun drept, eu nu simţii adierile, dar nările celor de faţă
120
fremătau în mod aşa de grăitor, încît începui să intru la bănuieli.

Ne aşezarăm la masă. Resimţii o modestă mîndrie cînd poftii lumea să se înfrupte din aperitivul lui Gustav Vasa, dar pricepui numaidecît că nu era cazul.

In capul mesei prezida mama ceasornicarului, care-i domina pe toţi prin profilul ei maiestuos cu nasul împărătesc. Mă simţii cu totul copleşit de prezenţa ei şi recunoşteam în sinea mea că regina noastră zîmbitoare şi puţintică la trup, cum o văzusem cîteodată ieşind de la băcănie, încărcată cu pachete, nu se putea compara cu ea ca prestanţă.

Acvilina doamnă nu-şi scosese pălăria cu voaletă şi, peste voaletă, cu cireşe de sticlă. La gît purta un şirag lung de mărgele negre, îşi păstrase şi mănuşile de dantelă care lăsau libere degetele ei puternice. Aspectul şi reputaţia de vrăjitoare, căci ghicea în cărţi şi făcea şi farmece — se spunea că are şi cîteva vieţi pe conştiinţă —, toate astea mă umpleau de sfiiciune. Totuşi, fiinţa asta de temut se arătă mai clementă decît ceilalţi musafiri. Pesemne văzuse pometţii aprinşi ai invitatului străin şi privirea lui albastră şi rugătoare ridicîndu-se înspre ea. Ceru să fie servită din peştele pregătit de el şi mîncă tot ce i se pusese în faţă fără să crîcnească. Nici un muşchi nu se clinti pe augusta figură marmoreeană. Convivii rămaseră cu ochii la ea, iar eu mă simţeam fericit, triumfător. Am îndrăznit s-o întreb dacă era mulţumită şi ea dădu din cap cu bunăvoinţă, spuse că da, aperitivul era bua. Sării numaidecît şi o rugai să-mi facă plăcerea să se mai servească o dată. Vrăjitoarea însă îmi spuse că peţtele gătit de mine a fost bun, într-adevăr, dar nu chiar aşa de bun ca să se mai servească o dată. Se schimbară priviri, unii zîmbeau. Rămân luă grăbit castronul de pe masă şi îl depuse pe bufetul sculptat de lîngă geam. Bufete de astea nu se mai găsesc la noi decît în podul caselor vechi, dar spaniolii ţin

mult la desuetele lor dulapuri monumentale de sufragerie, împodobite cu armuri, cu naiade. Pe urmă se servi paella. Invitaţii ră- suflară uşuraţi şi o vreme nu se mai petrecu nimic de seamă. Crezui că supliciul meu s-a terminat şi că intrasem în ape mai fericite. Atunci bătu cineva la uşă. Es-
121
meralda era, asistenta dentistului vecin de palier. Văzînd oaspeţii şi masa întinsă, se opri în prag. Purta halat alb peste rochia verde-albăstruie, gîtul ei alb şi plin era împodobit cu un şirag de corali în crenguţe. Scandinavul din mine rămase cu ochii la decolteul fetei. Îmi zisei că naiadele astea mediteraneene au decolteul mult mai promiţător decît fetele din ţara mea, unde femeile îşi plătesc supleţea trupului prin nişte gîturi numai zgîrciuri îşi sfori. Ramon o pofti să intre, să nu stea în uşă. „Intră, domnişoară Esmeralda, sîntem aici ca în familie, cred că cunoşti pe toată lumea. A, pardon, domnul Malmgren din Suedia. Sîntem chiar la paella, pot să-ţi ofer o farfurie ?“ Esmeralda rămase un moment în contemplarea castronului cu paella, pe celălalt nu-1 văzuse încă, văzu şi prăjiturile etalate, apoi îşi aminti de ce venise şi se scuză, nu fără regret, că nu poate zăbovi, „sînt în timpul serviciului, mai avem trei extracţii şi o plombă“, zise. „Ei, hai, domnul doctor nu se supără dacă mai stai cinci minute, iar nouă ne faci o mare plăcere." „Da, zău, întăriră şi alte voci, luaţi loc, domnişoară." Esmeralda se zăpăci. „Iertaţi-mă pentru deranj, domnul doctor vă trimite complimente, dar e vorba de o chestiune..." „Ce chestiune, domnişoară ?“ „Dumnealui vă roagă să vedeţi dacă... se opri puţin şi continuă cu vocea scăzută... să vedeţi dacă nu s-a defectat cumva toaleta la dumneavoastră, căci bîntuie o duhoare îngrozitoare în toată casa, se plîng şi ceilalţi locatari." „Şi aici ?" întrebă Ramon, îngrozit. „Aş spune că da. Desigur, domnul doctor nu ştia că aveţi musafiri, aşa că astea pot rămîne pentru mai tîrziu. Vă rog să mă scuzaţi". Ramon se aprise la faţă şi spuse că el respectă sentimentele unei domnişoare nemăritate, dar cu cele mai frumoase speranţe, le respectă, repetă cu mîndrie, căci întotdeauna a fost un om „de bine", dar trebuie să înţeleagă şi domnişoara că toaleta lui, aflîndu-se tocmai la capătul coridorului — balcon deasupra curţii — nu are cum să miroasă de aşa departe. De altfel, ţine s-o asigure că acolo toate sînt în bună ordine, a trecut şi el „din întîmplare" pe

acolo a- cum vreo jumătate de oră şi s-a putut convinge. Şi că el este foarte grijuliu în chestiuni de astea delicate. Poate s-o fi dereglat ceva la toaleta domnului doctor. Esme-
122
ralda spuse, la rîndul ei, că nu, în nici un caz. „Sînteţi sigură ?“ o întrebă, sever. Da, domnişoara îl asigură, ro$ind, că este sigură. Pe urmă aruncă o privire bănuitoare în direcţia bufetului. Ramon se înfurie groaznic şi spuse că se duce să-i ceară doctorului socoteală. A mai spus că ori îl face să-şi ceară scuze faţă de toată lumea de aici, ori săvîrşeşte moarte de om. Sări şi Rosario să-l înduplece, i se alătură şi mama ceasornicarului trezită dintr-o discretă somnolenţă. Esmeralda căzu pe un fotoliu şi începu să plîngă. Avea o batistă foarte frumoasă, brodată cu mătase roşie. Cînd mama ceasornicarului a- nunţă că, dacă scandalul nu încetează, se duce acasă, Ramon se înduplecă şi Esmeralda se retrase îndoliată. Cînd, în sfîrşit, se potoliră spiritele şi conversaţia luă o întorsătură mai obişnuită, Ramon, crezînd că nu-1 observă ni- 'meni, fură castronul de pe bufet şi îl duse în bucătărie, în urma lui, cineva deschise larg amîndouă geamurile.

Afară, Ramon goli castronul într-o foaie din ziarul local şi văzu poza doamnei cu beregata tăiată cu briceagul despre care vorbea tot cartierul, dar care lui, printr-o neînţeleasă întîmplare, îi scăpase. Făptaşul era un anumit Jose Maria de Ortiz, de meserie şofer de camioane, în vîrstă de 33 de ani, era vorba de o crimă pasională, îi părea rău că nu are timp să citească ştirea pe îndelete. Eu ieşii după el în bucătărie, rămăsei în urmă şi spălai castronul cu apă fierbinte şi sodă. Ramon întîrzia pe scări. Se oprise ca să poată citi în tihnă de ce i-a tăiat numitul Jose Maria de Ortiz beregata doamnei. Află a- tunci că acela trăise timp de zece ani cu ea şi în ajun o prinsese cu un coafor într-o situaţie neîndoielnică şi văzuse roşu, cu toate că era om liniştit de altfel şi foarte la locul lui, aşa spuneau toţi vecinii, se ducea ca toată lumea la meciuri şi la sărbători mergea la biserică.

Ieşii pe balcon şi-l văzui azvîrlind ziarul cu pricina în gunoiul din fundul curţii. Mărturisesc că m-am simţit în acea clipă copleşit de o mare amărăciune.

Dincolo de gard, pe stradă, umblau pisici hoinare, căutîndu-şi de mîncare. Sînt îngrozitoare pisicile din Barcelona. La noi animalele se bucură de mare cinste şi nu mă puteam uita fără

să mă cutremur la epavele alea
123
cu toată claviatura coastelor la vedere, care abia se ţineau pe picioare. Sînt convinsă că gradul de civilizaţie al cuiva se poate judeca după felul lui de a se purta cu animalele şi nicidecum după hainele şi ifosele sale, nici măcar după numărul cărţilor pe care le-a citit, cu toate că un om cu mintea cultivată este de obicei lipsit de sălbăticie. De obicei, dar nu întotdeauna. Sute şi mii de mîţe de-ale nimănui cutreierau oraşul de la un cap la altul, umblînd să scormonească gunoaiele curţilor după resturi. Cutia cu resturi a lui Rămân îşi avea şi ea clientela ei.

Şi iat-o pe prima mîţă — fantomă trecînd gardul, urmată de alte două sau trei. Formaţia se apropie. Şeful, o namilă roşcovană cu pielea lipită de coaste, după cîteva tîrcoale şovăitoare, se ridică în două labe şi mirosi hîrtia. Stătu puţin pe gînduri şi o mai mirosi o dată, rămase ca trăsnită, apoi, ca săgeata, se avîntă în aer la vreo doi metri, o performanţă de care nimeni n-ar fi crezut în stare o arătare de seama ei, şi, instantaneu, o tuli peste gard. Celelalte din suită renunţară să studieze lucrurile mai de aproape şi trecură gardul după el, cît ai zice „pîs". Era verdictul miţelor din Barcelona. Mai puteam spune ceva ?

— Şi cum se cheamă sosul ?

— Skrămdsurfiskskapelse.

— Nu mă mir. Dar tot nu mi-ai dat reţeta.

Trenul intră în Constanţa. Ne-am despărţit, dar corespondenţa noastră durează de nouăsprezece ani. Reţeta n-am aflat-o nici pînă azi, în schimb am învăţat suedeza. Mulţumesc deliciosului Skrămdsurfiskskapelse. Pe româneşte — „unde dai şi unde crapă".

SCOICI

In vara aceea, Capri era ca pe vremea împăratului Tiberiu. Niciodată nu ploua, nimeni nu plîngea, nu era bătrîn, invalid, îngrijorat, preocupat, urît. Toată lumea era tînără. Să te scoli dimineaţa, isă te răcoreşti cu un duş şi să mănînci fructe pe vreo te^ rasă însorită, suspendată peste stînci deasupra mării, să te strecori apoi printre roze şi oleandri în floare, cu parfumul lor pătrunzător de scorţişoară pînă la nisipul de aur al plăjii, să te trînteşti în culcuşul moale şi cald cu faţa scăldată în lumina albă, să umbli cît se poate de gol de dimineaţă pînă seara, cu umerii

în soare, cu fiecare fir de păr prins în azur ca o harfă, toate astea te aduceau prea aproape de paradis. Nu ştiai ce-ţi lipsea totuşi, dar parcă era regretul vag de a nu-ţi putea dori mai mult a$a cum erai obişnuit de acasă.

Mica piaţetă din umbra străvechii biserici, şi ea micuţă, cu ceasul său de faianţă colorată în turnul înnegrit de vreme, adăpostea cafenele şi bazaruri. între două înoturi sau împerecheri, lumea venea aici să bea p oran- jată, să tîrguiască corali, cingători de mătase colorată în dungi, păpuşi. Păpyşi îmbrăcate în port caprez, care nu se mai poartă decît la culesul viilor sau poate nici a- tunci. Nimeni nu cumpăra aţă şi ciorapi, linguri şi chei. Sare. Brîiele de mătase şi păpuşile deveniseră articole de primă necesitate, împreună cu mărgelele şi şiragurile de corali vîndute de pescari, fetişe de lemn, de jad, de fildeş, ca la sălbatici. Eram în adevăr o colonie de fericiţi sălbatici, cu feţele mlădiate în joc continuu între la

crimi şi zîmbet, expresii ale unor sentimente contrarii în orice parte civilizată a lumii, dar aici aduse aproape de un nu ştiu ce suav şi gingaş şi prea frumos, numit poate, fericire. Replica acestei lumi plutea sus, în norii roz şi aurii, deschizînd între ei golfuri de fericite oceane cu ape străvezii. Le inspirai din văzduh şi-ţi ascundeai suspinul sub pleoapele cu franjuri umede de lumină.

Pînă şi cocotele, multele şi frumoasele femei străine ' care inundau insula, îşi luaseră vacanţă şi nu mai păreau să fie în căutare de nimic. Se odihneau. Uitau să-şi dea cu ruj şi goliciunea lor era proaspătă şi nepăsă- toare. Pînă şi ele învăţaseră să umble goale, cu capul sus 1 Era o esenţă suavă şi totuşi puternică în aer, ceva, Doamne iartă-mă, ca un har care te dezlega de păcate. Amintirile, grijile şi iubiţii de ieri fuseseră lăsaţi să putrezească în porturi îndepărtate, nu mai înţelegeai nimic din ziua de ieri, stăteai pe piedestalul unei clipe lungi de aur, paradisul îţi fusese promis, aşteptai la porţile lui chiar, auzeai desluşit cîntecul serafimilor şi zîmbeai.

Pe terasa cafenelei din umbra turnului şedeau femei din lumea întreagă, îmbrăcate sau dezbrăcate după fantezie, se dizolvaseră convenţiile vestimentare, nu te gîn- deai la timp, nu-ţi mai păsa unde te afli, nu reflectai mai mult decît o pisică somnoroasă, animalul cel mai înzestrat cu talentul de a se

desprinde de toţi şi de toate, pentru a-şi trăi propria ei binecuvîntată absenţă. Ca şr ei, îţi ajungea şi ţie doar să respiri. O tînără originală, cu coama blondă lăsată pe spate ca îngerii lui BotticellL intră pe scenă fluturînd o rochie lungă şi flotantă. Pe umeri purta o maimuţă, şi maimuţa mînca dintr-o portocală. Cînd se plictisi de portocală, maimuţa o azvîrli, fructul căzu pe o masă răsturnînd paharele cu îngheţată în poala unor americance. Ele nu se supărară, le scutura rîsul. Tînăra îşi ceru scuze. Cînd doamnele îşi reveniră şi putură să vorbească spuseră it’s all right, şi şterseră îngheţata scursă de-a lungul picioarelor goale, pînă în sandale. — Ce amuzantă este, honey, spuse una dintre doamnele păgubite prietenei sale. Nu mai aveau venin în ele, aveau miere sub limbă şi în vine, şi flori în sîn.

Tineri pescari bronzaţi se aşezau, 'familiari, între noi sau stăteau cu braţele încrucişate la piept în mijlocul pieţei şi se uitau zîmbind la femeile străine, aşa de diferite, vai, de ale lor, necăjitele, desculţe şi bisericoase, civilizate în felul lor cu străvechea civilizaţie care aici nu s-a pierdut niciodată. Cîte-o braziliancă, încărcată de brăţări şi de ani, îi chema să bea un suc. Şi de ce nu ? Unde scria să nu fie fericite şi ele, săracele ?

Dincolo de terasa însorită din colţ, calea ducea în jos în serpentine întortocheate. Coborai printre căsuţele înalte cu portaluri răcoroase pardosite cu faianţă albastră — tot atîtea tuneluri de umbră cu gura boltită deschisă asupra mării cu oleandri vînjoşi şi florile cît pumnul, pe lîngă Madonele gătite cu mărgele, multe rînduri de mărgele şi hainele brodate cu bogăţie, o, luxoasele Madone din sudul Italiei amintindu-ţi de adorarea femeii de către vechii fenicieni, şi sfinţi făcători de minuni dormitînd în nişele lor între candele şi flori. Jos, la picioarele insulei, în prăpastie, plajele mici te îmbiau somnolente, căldări de aur.

Era prea devreme. Marea era mai rece şi mai albastră decît mă aşteptasem şi mă îndemnă la cîteva mişcări repezi şi vii, pînă mă încălzii îndeajuns să pot trîndăvi jucîndu-mă cu apa, lungind înotul prin gesturi vagi şi leneşe, fără altă ţintă decît de a mă îndepărta de ţărm cît mai mult.

— Bună dimineaţa !

în urma mea înota un necunoscut cu părul negru şi ochii albaştri. îl luai drept italian, dar era englez. I-am făcut semn cu

mîna.

— Nu vrei să prinzi arici de mare ?

Avea nouăsprezece ani, eu aveam douăzeci şi trei, dar nici eu nu aveam altă treabă, nici mai multă minte. Şi de ce să fi avut ? Ce-am mai pescuit la arici în dimineaţa aceea, n-oi uita cît oi trăi. Am înotat în apropierea stîncilor pînă departe de plajă. Formau o limbă de piatră şi în jurul lor marea era subţire şi foarte străvezie, şi soarele juca în reţea uşoară de aur pe fundul nisipos. Ne scufundam şi ne azvîrleam asupra aricilor ghemuiţi în gropi sub pietre, ca nişte păsări de pradă.

127

— Ii putem mînca dacă vrei, spunea Lionel, îi tăiem în două, stoarcem o lămîie peste ei şi gustarea e gata.

— Să-i mîncăm de vii ?

Mi-am amintit că văzusem de mai multe ori arici din- tr-ăştia spinoşi şi rotunzi ca un măr, despicaţi cu cuţitul. Mai mîncasem eu şi nişte stridii de vii, pînă ce odată am simţit ori mi s-a părut numai, că una din moluştele acelea scoase cu lingura din scoica cu apă de mare mi se mişca în gură şi am crezut că s-a zis cu mine.

— Nu, nu vreau să-i rnănînc, i-am spus repede.

— Dar ce să facem cu ei ?

— Să-i ducem îndărăt.

Adunasem vreo patruzeci şi-i înşirasem frumos lingă stîncă, le mai şl dăduserăm drumul cîtorva, despre care ziceam că sînt copii, însemnasem şi locul cu nişte pietre, dar nu i-am mai găsit. In timp ce îi căutam, am auzit pe cineva rîzînd. Nu era nimeni. Următorul punct din program a fost o grandioasă cursă de înot de vreo sută de metri. L-am lăsat în urmă pe Lionel, dar poate că el a vrut să se dea bătut. La sfîrşit a spus că am cîştigat „numai cu o lungime de cal“. Am spus că vreau calul, el a spus că nu-1 mai are, s-a înecat. Bine şi aşa. Ne-am căţărat pe stînci şi am mers o mulţime încolo şi încoace, nici pînă azi nu pricep cum am putut urca desculţă stîn- cile alea pleşuve cu colţi şi cu măsele, încinse în soarele amiezii de ai fi putut prăji pîine pe ele. De data asta Lionel nu se mai lăsă bătut. Rămăsesem atît de tare în urmă, încît îl pierdui de la o vreme din ochi. Aşa s-a în- tîmplat că mă pomenii singură. Plaja nu se mai vedea, numai stîncile mă împrejmuiau, fără un fir de vegetaţie, nici măcar un scaiete sau un spin. Pescăruşi cu aripile pline de lumină topită

se roteau foarte sus. Nu mai ştiam unde mă aflu. Deodată auzii pe cineva chemîndu-mă pe nume. Nimeni nu ştia cum mă cheamă pe toată insula asta. Nu era voce de bărbat, nici de femeie, era un glas de ființă foarte tînără. Nu, nu de copil. Şi nicăieri nimeni, numai eu cu amiaza înaltă.

— Aici, aici ! strigă vocea.

Mă aplecai peste parapetul de ţancuri şi văzui, jos, în mare, o femeie cu pieptul gol, rezemată cu coatele pe stînci.

— Ţi-ai pierdut costumul de baie ?

— N-am costum de baie. Vino jos.

— De ce să vin jos ?

— Vreau să-ţi spun ceva. Vino jos.

— Uşor de spus. Cum să cobor de aici ?

— Apucă bine colţul cu amîndouă mîinile şi aşează-ţi piciorul în groapa de sub dumneata.

Nu era chip să-i rezist şi făcui întocmai cum îmi spusese. Mă prinsei zdravăn de colţul de stîncă, apoi, cu nesfîrşite precauţii, pipăii cu piciorul groapa amintită, o găsii, îmi înfipsei bine talpa şi rămăsei aşa cu piciorul liber atîrnînd în aer.

— Am să cad,!

Nici un răspuns. Un cactus ascuns întinse o limbă verde şi mă linse de-a lungul piciorului cu toţi spinii.

— Au !

Eram toată zgîriată şi prăpastia de sub mine mă a- trăgea, abia puteam să-i rezist. îmi închisei ochii.

— Şi acum ?

Doamna fără costum de baie, pe care o blestemam în gîndul meu, îmi strigă să pun puţin înspre dreapta piciorul liber şi voi da de o stîncă ieşită în afară. Şi aşa, din indicaţie în indicaţie, mai ipult în mîini decît în picioare, jupuită şi tremurînd din toate încheieturile, a- junsei jos şi mă prăbuşii în umbra stîncilor, să răsuflu puţin. Numai pe urmă îmi dădui seama ce frumoasă era interlocutoarea mea. Sub tenul alb şi străveziu i se ghiceau vinele verzui. Părea îngîndurată şi teribil de liniştită cum stătea împletindu-şi o salbă de scoici mici şi trandafirii în păr. Totuşi, era ca o reptilă. Uitase de prezenţa mea şi rămăsese cu privirea îndreptată foarte sus, foarte departe. Ochii ei erau ca strugurii în soare. Mă uitai în sus şi eu, dar nu văzui nimic. Pescăruşii pleca- seră. în amiaza senină nu plutea nici o pasăre, nici un nor,

domnea peste tot o tăcere surdă, în micul golf în formă de semilună nu clipocea nici valul, doar la orizont se ghicea un vaporaş. Se făcuse foarte frig. Ce vrea

femeia asta ? Ce poate să aibă de spus ? Aşteptai dîrdîind, adunată între braţele-mi învineţite. Deodată, se ivi din apă un peşte mare, zvîcnind în apropierea ei.

— Fereşte-te ! îi strigai, peştele !

Necunoscuta privi în apă şi spuse indiferentă :

— E coada mea.

Răspunsul ei mă şocă. Ce confidenţă ruşinoasă ! Cum poţi vorbi cu primul venit cu atîta uşurinţă despre propria ta coadă ! Bineînţeles că nu avea coadă, nu putea să aibă. Mă apropiai de ea să mă uit mai bine. Culmea, nu minţise, avea coadă în adevăr. Trupul fără greş scîn- teia acoperit cu solzi mici şi îndesaţi de la mijloc în jos, subţiindu-se într-o coadă zveltă şi bifurcată, argintie la capăt. Aşa ceva nu vezi în fiecare zi. Nu te izbea ca o ciudăţenie, căci o purta cu desăvîrşită naturaleţe, cu eleganţă chiar, ca pe o trenă mobilă şi vînjoasă cu care putea însă izbi mortal. Ea nu păru să dea importanţă curiozităţii mele, considerînd-o, desigur, ca pe unul din semnele de proastă creştere aşa de obişnuite la oameni. îmi spuse, scuturîndu-şi apa din păr, că o să ne certăm.

— De ce să ne certăm ? De abia ne-am văzut.

— Mi-ai lăsat aricii să se prăjească la soare, cît p-aci să crape carapacea pe ei ! Patruzeci de inşi aleşi pe sprinceană, dintre cei mai frumoşi şi zglobii ! Nu ţi-a părut rău ?

— Lionel a vrut să-i mănînce, eu, dimpotrivă, i-am salvat.

— De ce-ţi pui mintea cu el ? El e doar un copil, şi toti copiii sînt cruzi. O sirenă n-ar fi în stare de atîta barbarie. Şi ai ales tocmai ziua de azi ca să-ţi săvîr- şeşti fapta...

— Azi e miercuri.

— Azi se împlinesc două sute de ani de cînd a murit marele Pan, zise cu glasul înecat de lacrimi.

— După Plutarch au trecut de atunci mai bine de două mii.

— O fi spus el aşa, dar nu putea să ştie de fapt. Izgonit de oamenii tot mai numeroşi, de zgomotul armelor, de strigătele celor de pe schelele cetăţilor care se ridicau, de procesiunile multe cu prapuri şi preoţi în

cinstea sfinţilor creştini, de cimitirele care sfîşie cu mormintele lor pajiştea livezilor sacre, marele Pan a rezistat pînă a pornit pe mare primul vapor cu aburi. într-o amiază limpede ca, cea de azi, o linişte surdă încremeni valurile pe loc. închegîndu-se potecile apelor, o corabie se opri prinsă de puteri nevăzute în apropierea acestor insule. Fără pînze, înfricoşătoarea arătare înainta în liniştea înaltă, înnegrind cerul cu fumul ei înecăcios. Şi soarele se opri pe cer văzîndu-1, suspendînd cîntarul timpului pentru o clipă fără sfîrşit. Căpitanul ieşi pe punte. Simţii cu groază nespusă că undeva în apropiere se petrece ceva înspăimîntător, că se sfîşie, se rupe ceva în măruntaiele pămîntului, că se sfîrşeşte ceva şi se smulge şi se duce. Oamenii se adunară pe punte şi rămaseră tăcuţi ca sub farmec, aşteptînd să se dărîme cerul peste ei. La capătul tăcerilor, o voce clară se prăvăli din văzduh : Giovanni di Savoia ! Căpitanul tresări. Nici o umbră nu se clinti pe cer sau pe ape, în depărtări nu pluti nici o pînză. Pe ţărm se adunaseră locuitorii insulei să se uite la nemaivăzuta corabie. Giovanni di Savoia ! răsună iarăşi strigătul, înalt cît amiaza înaltă. Vocea mai chemă o dată, se lăsă apoi tăcerea. Intr-un tîr- ziu reveni pentru ultima oară din mari depărtări, parcă din pragul nemărginirii : Giovanni di Savoia, du-te şi spune-le tuturor că marele Pan a murit ! Cerul se aburi, se întunecă. Cei de pe ţărm fugiră văitîndu-se. Mugeau apele umflate pînă la nouri, ridicînd rămăşiţele corăbiilor scufundate, şi tufe întregi de madrepore şi corali smulse din rădăcini, şi tot ce dormise adăpostit la fundul mării, izbindu-le de boltă, biciuind-o, cu năvalnică pornire, umplînd cupa văzduhului pînă sus cu năprasnică moarte şi tulbur. I-am văzut pe tritonii îngălbeniţi de spaimă şi pe morţii mărilor ridicîndu-se în capul oaselor, cu ochii deschişi şi părul viu ca şerpii. Mulţi au fost duşi de valuri dintre cei de pe ţărm şi au pierit în ziua aceea. Nu, Giovanni a fost cruţat. Marea l-a azvîrlit pe mal, dar corabia lui a pierit.

— Şi Pan ?

— A îmbrăţişat un stejar bătrîn cu toată puterea, pînă l-a sfărîmat în braţe, şi a murit împreună cu el.

131

Aşa ne-au spus rîndunicile de mare care veniseră dinspre Agrigente. De ce tremuri ?

— Mi-e foarte frig. Şi ce s-a întîmplat cu aricii de mare ?

întrebai ca să-i schimb gîndurile.

— Cu aricii ? spuse foarte surprinsă, parcă trezită din somn. A, cu aricii ! I-am scăpat eu. I-am luat frumos unul cîte unul şi i-am pus îndărăt în apă, la locul lor. S-au agăţat de pereţii lor de stîncă şi acum dorm. Dar, spune... se opri ezitînd... spune, n-ai vrea să fii sirenă ? Nu vrei să te iau cu mine ?

— Sirenă ? N-aş vrea să fiu deloc. Abia puteam vorbi, aşa îmi clănţăneau dinţii. N-aş şti ce şă fac toată ziua. N-aş putea deschide o carte, nici să fac o plimbare, nici să mă mişc decît în apă, nu m-aş putea bucura de soare, de umbra unui copac într-o grădină, de cîntecul unui izvor, ori să mai schimb o vorbă cu semenii mei.

— Dar nu ţi-ar mai lipsi nimic din toate astea.

— De ce să nu-mi lipsească ? Nici aşa nu e bine, să nu-ţi mai fie dor de nimic.

Sirena începu să cînte.

— Nu, nu mai cînta, te rog.

— Nu-ţi place ?

— Mă înnebuneşte.

Mă prinsei cu toată puterea de o stîncă şi-mi amintii că aşa făcusem şi înainte, cînd ea mă chemase jos şi mă simţisem atrasă de prăpastie. Ţinui stîncă îmbrăţişată pînă mi se imprimară în trup urmele ei.

— Lasă stîncă !, îmi porunci ea.

îmi închisei ochii şi strînsei cu putere toţi muşchii feţei.

— Plec, zise sirena, dar întîi vreau să-ţi las o a- mintire.

îşi desprinse din păr o scoică mică, roz.

— Nu, strigai, nu mă atinge !

Dar ea se aplecă peste mine şi-mi prinse scoica de breteaua costumului de baie. Atingerea ei mă paraliză cu un fior rece, rece şi mă simţii pătrunsă de un frig de moarte. Pe urmă nu mai ştiui ce se întîmplă cu mine multă vreme. Mă trezii în camera mea de la hotel, culcată în pat. Alături stăteau hotelierul şi o bătrînă şi se uitau la mine cum mă scutură frigul.

— La Fria l’ha toccata, zise bătrîna. La stessa cosa capito a mia nipote.

Ieşiră şi se sfătuiră în şoaptă multă vreme în faţa uşii mele.

Atunci mă rupsei pentru prima oară de toate ale mple. Celelalte au urmat de la sine. Primul lucru cînd mă putui ridica în

picioare, a fost să-mi fac valizele. Departe, departe de mare, să nu mai văd marea niciodată ! în tren, compartimentul mi se umplu de un puternic miros de alge şi o auzii cîntînd. Şi după aceea mi se mai întîmplă asta de cîteva ori.

ASEDIUL ORAŞULUI

Cred că nu aţi mai primit de multă vreme nici o veste de la Sao Antonio do Sur şi am să vă spun de ce, cu toate că autorităţile de acolo au făcut tot posibilul să vă tăinuiască adevărata stare de lucruri.

Trăia acolo în ultimii ani un poet cu numele de Ino- cencio, despre care cred că aţi auzit vorbindu-se, deşi numai în cea din urmă perioadă a scurtei sale vieţi. Acest Inocencio scria versuri cuminţi, cu tîlc, bine sprijinite în iambi şi, după ce le citea logodnicei sale Ma- ria, cucerind sincera ei admiraţie, le trimitea la redac- t ţia celei mai prestigioase reviste din Rio. Deoarece nu se putea vedea nicicum publicat, îşi puse deoparte timp de şase luni economiile rupte din leafa lui de conţopist la Oficiul de Sare şi Piper, îşi cumpără o valiză roşie de plastic şi o pereche de sandale noi şi plecă la Rio, cu un bilet de clasa a treia, şi acela la trenul de persoane. (Ar urma oare, de aici, că toate celelalte trenuri ar fi de nepersoane ? N. A.).

Ajuns la Rio, nu prididi nici măcar să se scuture de praful drumului de o zi şi o noapte şi să se spele pe ochi, că se şi duse, glonţ, la redacţie. în clădirea impozantă care îl dădu gata din prima clipă, numai sticlă şi aluminiu de sus pînă jos, portarul galonat şi arogant ca un toreador îi inspiră un respect atît de copleşitor, încît nu îndrăzni să-l întrebe nimic. De aceea nici nu reuşi să dea de biroul redactorului şef şi se pierdu într-un labirint de coridoare luxos tapisate, unde întîrzia un parfum de tutun yankeu şi nu se auzea decît susurul aparatului de aer condiţionat. Parcă era la biserică. De amîndouă păr

ţile se înşirau uşi în culoarea lemnului natural, cu plăcuţe de aramă numerotate de la unu pînă la două sute. Trecu de multe ori prin dreptul lor, în sus şi în jos, pînă se încumetă să bată la una din ele. Nici un răspuns. Mai bătu o dată, tot zadarnic, apoi îşi luă inima-n dinţi şi apăsă clanţa. în odaia cu un perete întreg de sticlă dînd spre artera cea mai activă a capitalei, văzu un tî- năr fără cravată, în cămaşă albă. Părea foarte îngîndu- rat şi căuta ceva pe podele. Pe pereţi erau atîrnate texte mari, scrise

cu caractere necunoscute. Printre arabescurile somptuosului covor oriental ce acoperea parchetul, Inocencio văzu un zar. Tînărul dăduse cu zarul. Politicos, îl ridică şi i-1 întinse.

— Nenorocitule ! Nu pune mîna ! — asta era mulţumită tînărului — se vede că nu eşti un iniţiat. De unde vii ?

—. De la Sao Antonio do Sur.

— Aşa mi-am închipuit şi eu. Ce cauţi aici ?

— Am venit la redacţie să mă interesez de ce nu mi se publică nici o poezie trimisă la dumneavoastră. Maria le găseşte foarte bune. Ştiţi, Maria este logodnica mea. Nu e frumos s-o laud tocmai eu, dar adevărul este că a avut totdeauna nota zece la portugheză. Asta-i situaţia.

— Eşti membru în mafia noastră ?

— Care mafie ?

— A mistificatorilor.

— Nici n-am auzit de ea.

— Destul de rău. Este o asociaţie infailibilă şi ultrasecretă, care hotărăşte cine are talent si cine nu. O, sancta simplicitas ! Totul depinde de Mafie. Sprijină-mă şi te sprijin. Aşa se calculează cota de împărţire a hîrtiei.

— Şi mi-o spuneţi aşa, în faţă ?

— Noi sîntem intangibili. Dacă nu ţii de Mafia sau nu ai măcar un naş sau un fin care să bea cu noi, o ve- rişoară care... în sfîrşit, poţi scrie ca un înger, cuvîntul tău nu va trage nimic la cîntar. Ai vreo poezie la dumneata ?

Inocencio îşi puse valiza pe podea, scoase din ea mai întîi o batistă şi se şterse pe frunte, pe ui'mă mai scotoci ce mai scotoci pînă scoase de la fundul valizei, fîstîcin- du-se sub privirea rece a tînărului, o poezie scrisă c-u

cerneală violetă. I-o întinse. Băiatul o parcurse din ochi şi i-o dădu îndărăt.

— Nu merge. Pe franţuzeşte „ga ne va pas".

— De ce să nu meargă ? ! Mi-am bătut capul zile şi nopţi fără număr ca să pot exprima ce gîndesc.

— Tocmai de aceea nu merge, răspunse interlocuto- torul lui, înăbuşindu-şi un căscat. Pe cine crezi că poate interesa ce gîndeşti şi ce simţi dumneata ? Eşti prea închipuit dacă crezi una ca asta. Eşti de o îngîmfare de-a dreptul satanică. Dacă vrei să reuşeşti în poezie, trebuie să fii modest, modest de tot, umil

să fii, termină tînărul impacientat, aşteptat în colţul străzii de un Alfa Romeo ultimul răcnet.

— Mai modest decît mine nu poate fi nimeni.

— Modest ? Dumneata ? Care ai pretenţia de a te exprima întocmai după cum gîndeşti ? Fugi de aici, domnule. Scoate-ţi bazaconiile astea din cap. Dumneata nu trebuie să te exprimi, domnule. Dumneata n-ai nevoie să transmiţi nimic. Las' să-şi spargă capul cititorul. Dumneata să captezi, uite aşa cum fac eu.

— Credeam că vă jucaţi cu zarul.

— Păi tocmai asta e. Mă joc cu zarul şi captez.

— Şi ce captaţi ?

— Ritmul universului, făcu tînărul în silă, ca şi cînd ar fi vorbit cu un idiot. Dacă nu ştii, află de la mine că totul se bazează pe cifre. Vezi inscripţiile de pe pereţi ?

— Le văd, dar nu le pot citi.

— Sînt versete din Coran. Mama era musulmană şi caracterele îmi sînt familiare. Deşi secretele meseriei nu se divulgă, consider că n-ai nimerit aici din întîmplare şi am să-ţi dezvălui tainele fraternităţii noastre. Uite, fii atent, arunc zarul. A ieşit cifra 3. Trei. Perfect. O cifră cu multe dedesubturi, pe care nu ţi le pot explica acum. Hai s-o aplicăm la text. Să luăm al treilea cuvînt de aici. Cuvîntul ăsta vrea să spună mogîldeaţă. Să aruncăm din nou. 5. Tocmai cifra mea zodiacală. Să căutăm cel de-al cincilea cuvînt din text. Mătreaţă; Poate dacă nu veneai, nu-mi ieşea numărul ăsta. Perfect, uluitor ! Mogîldeaţă cu mătreaţă. Nici să fi vrut, nu ai fi putut-o brodi mai bine. Iată, am găsit titlul poeziei : Mogîldeaţă

cu mătreaţă. Sigur, îmi ieşea altceva dacă nu apăreai dumneata, căci un lucru depinde de altul, toate-s în legătură. Ia o ţigară. Nici nu e bine să alegi tu singur vorbele, căci siluieşti frumoasa orînduire pe care le au toate de la natură. Şi ce dacă altul nu pricepe ce spui ? Important este să facă şi el la fel. E foarte, simplu, nu ?

-r- De asta nu mai citeşte tineretul suedez versuri.

— Ce face tineretul suedez ?

— Am citit undeva că tineretul suedez, după ultimele anchete, nu mai citeşte versuri şi nici chiar proză modernă şi s-a întors la clasici, pentru că mai ales poe,- zia modernă i se pare o

şarlatanie.

— Aş, ăia sînt nişte neisprăviţi.

Il luă de braţ, îl conduse afară pe culoar şi deschise discret uşile mai multor camere. Peste tot vedeai texte pe pereţi şi tinerei în cămăşi albe şi cizme de lac, toţi aşteptaţi de limuzinele lor după colţ, aflîndu-se acum în toiul creaţiei. Unii purtau eşarfe în loc de brîie, din mătase roşie, şi fel de fel de brelocuri la ceas şi pe lanţul de la gît, nu era prea mare deosebire între ei. Cîţiva aruncau cu zarul, alţii stăteau cu ochii închişi în faţa textelor şi puneau degetul cînd pe un cuvînt cînd pe altul, notîndu-şi-le pe urmă. Se mai aruncau şi cuţite în pereţi, însemnkidu-se vorbele nimerite. Inocencio fu şocat.

— Dar e o înşelătorie, zise.

— Nicidecum, zise tînărul său ghid. Creaţia se bazează tot pe cifre. Însuşi Creatorul a aruncat cu zarul înainte de a face lumea. Zarul lui era însă ceva mai complicat. Existau pe atunci mai multe zaruri, nu numai de un fel, erau chiar nesfîrşit de multe, cu înmulţiri, scrise pe feţe. De pildă : 2X2 = 4. Din întîmplare, cifrele astea se află tocmai la baza lumii noastre. El însă n-a în-ceput aşa, ci a aruncat întîi aşa : 3 X 4 = 25. A ieşit o pramatie de lume, mamă Doamne. Tot ce era greu plutea în aer şi penele se lăsau la fund, şi nu e nevoie să-ţi mai spun că toţi umblau cu capul în jos. Domnului i s-a făcut milă de pălărieri, se temea că or să moară toţi de foame, că el ţine cu cei slabi, deşi îi ajută mai mult pe cei tari şi ai dracului, că ăia sînt, de fapt, creaţi după chipul şi asemănarea Lui. Cine ştie cît o fi dat şi El din

coate pînă a ajuns ce a ajuns. Nu uita cîte generaţii de zei au trebuit să se prăbuşească pînă la venirea Lui, ca să’nu mai vorbim de îngerii rebeli. Dar să lăsăm toate astea. De mila pălărierilor sau nu, Dpmnul a suflat vînt în lumea aceea şi a mai dat o dată cu zarul de a ieşit 2X2 = 4, adică lumea noastră. Aşa, numai într-o doară bineînţeles, căci ar fi putut ieşi orice altceva, şi Doamne, mare pomană ar fi fost. Grecii ştiau şi ei că Ritmul este cel mai tare, numai creştinii se cramponează de graţii şi atotputernicii. Mofturi. Ritmul precede creaţia. Acuma, dumneata, care eşti un necăjit, că te văd după sandale, zece pesos perechea, dar chiar de-ar fi ciocănite numai din foi de aur, ar fi acelaşi lucru : de ce crezi dumneata că eşti mai cu moţ decît El şi poţi crea fără cifre, numai după capul dumitale cel

slab ? Fugi de aici, domnule.

Şi cu asta, mai aruncă o dată cu zarul, semnalînd în felul ăsta că audienţa a luat sfîrşit.

Inocencio nu era pe deplin convins, dar această călătorie a poetului la Rio avu alte urmări mai neaşteptate şi chiar catastrofale, după cum le vom înşira mai jos.

Sao Antonio do Sur, de unde plecase eroul nostru, era un orăşel aciuit la marginea junglei, şi locuitorii săi duceau o luptă neîntreruptă cu vegetaţia ce năvălea aprig din desiş înspre zidurile sale, ameninţînd ca la cea mai neînsemnată neglijenţă din partea locuitorilor să-i cotropească în întregime. De aceea legile prescrise pentru a-i ocroti de acest prăpăd erau draconice şi trebuiau să fie respectate cu străşnicie de fiecare cetăţean.

în zorii zilei trecea paznicul pe străzi şi cînta în gura mare :

,,Ia seama, cetăţene,
La ierburi şi liene.“ înspre seară cînta din nou :

,,De-ai săpat şi ai plivit,
Somnul ţi-o fi liniştit. “

Dacă cineva părăsea oraşul în mod vremelnic, era o- bligat să-şi anunţe plecarea la primărie, ca autorităţile să se poată îngriji de un locţiitor pentru păstrarea grădinii şi împrejurimilor casei în bună orînduială, serviciu care se plătea din taxele comunale.

Or Inocencio, în graba lui de a se duce să-şi caute dreptate, neglijase complet amănuntul ăsta şi plecase la Rio luînd cu el cheia micului său apartament.

Locuia pe o stradă liniştită şi lăturalnică, fără circulaţie, într-o casă veche cu un etaj. Odaia lui nu avea vedere spre stradă, ci asupra unui patio. Vă rog să reţineţi amănuntul, este foarte important, deoarece dacă odaia lui Inocencio ar fi avut geamul spre stradă, povestea de faţă ar fi luat alt curs, ba e foarte probabil că nici nu s-ar fi scris vreodată. Patio-ul era în ruine sau aproape, în mijloc cu o fîntînă cu arhangheli de pe vremea. conquistadorilor. Intre mozaicurile pavajului pătrunseseră seminţe de iarbă, dar proprietăreasa, o preacinstită văduvă de tambur major prăpădit într-unul din nenumăratele războaie civile, vorba aia, săptămîna şi revoluţia, şi decorat post-mortem cu Ordinul Leuşteanului, o smulgea de două ori pe zi, conform instrucţiunilor din cîntec. Văduva avea astmă, mai era şi foarte

mioapă, şi vă rog să nu nesocotiţi nici acest amănunt din urmă, ori- cît ar părea el de lipsit de însemnătate, căci nu ştii niciodată unde dai şi unde crapă şi chiar dacă n-ar fi adevărat că lumea s-a născut dintr-un fir de praf, ea este, totuşi, o lume unde încape şi această presupunere.

Apartamentul lui Inocencio se compunea dintr-un mic vestibul şi o odăiţă mobilată cu un pat de fier forjat, un chilipir găsit la talcioc şi despre care se spunea că ar fi aparţinut, pe vremuri, unui episcop, mai era un scrin vechi cu oglindă şi cu tăblia mobilă, care îi servea amicului nostru drept sufragerie şi masă de scris, se mai afla acolo şi un scaun, cu speteaza ovală cusută cu go- belin, pentru un eventual vizitator. în cazuri de astea destul de rare, gazda se putea aşeza pe pat sau să stea rezemată de perete, după plac. Il n’avait que l’embarras du choix. Odăiţa avea o uşă de sticlă dînd asupra unui balconaş tot de fier forjat, iar balconaşul dădea spre patio. Şi precum slăbiciunea Cleopatrei, care nu-1 putuse lăsa în pace pe Antonio nici măcar în ziua bătăliei de la Actium, decisese soarta armatelor nefericitului general, tot aşa ăst balcon de fier a fost hărăzit să hotărască soarta oraşului Sao Antonio do Sur. Unde mai pui co

incidenţa de nume şi ce alta mai poţi spune decît vechea zicală cu datul şi cu crăpatul.

De-ar fi fost numai balconul, mai treacă-meargă. Dar nu era numai balconul. Nu, nu era numai el de vină. Conjunctura nefavorabilă a unor aştri duşmănoşi a vrut ca Inocencio să planteze într-o zi o garoafă roşie într-un ulcior de faianţă verde şi să aşeze ulciorul cu garoafa tocmai în balcon.

Ulciorul era destul de mare şi, pe lîngă garoafă, îşi mai făcu loc în el şi un cactus sosit în chip de sămînţă purtată de vînt tocmai de la al treilea vecin, un negustor de viori despre care se spunea că ar fi fost odată în posesia unui Amati original, fapt care n-a fost contestat niciodată, dar nu putem vorbi prea multe despre asta, nu atît din discreţie, discreţia nefăcînd parte dintre virtuţile noastre de căpetenie, ci mai ales pentru că amănuntul nu are cu povestirea noastră nici în clin, nici în mînc că. Să ne întoarcem dar la ulciorul nostru.

în cele trei zile şi jumătate cît a durat absenţa lui Inocencio — căci mai zăbovise la Rio la o mătuşă din partea mamei care

ţinea o tutungerie într-un cartier foarte populat, prin urmare îi mergea din plin şi avea o casă unde nu te puteai mişca de atîtea colivii cu papagali, busturi de bronz, feţe de masă din dantelă scrobită şi pisici supraalimentate, Inocencio petrecu acolo în calitate de nepot două zile, jucînd cu mătuşa partide de ecarte după îmbelşugatele mese de seară. Acasă nu mînca el într-o lună cît mîncase în cele două zile, şi ar fi vrut să mai rămînă, dar concediul său era pe terminate şi fu nevoit să plece. Mătuşa Isabella plînse mult la despărţire şi îi dărui un coş de fursecuri şi mandarine. îi cumpără şi biletul de tren, totuşi n-o lăsă inima să ia un bilet mai scump decît de clasa a treia. în lunga lui călătorie spre casă, Inocencio se gîndea întruna la ciudata experienţă cu zarul şi cuţitele, şi de cîte ori îl apuca melancolia din pricina asta, mai mînca unul din delicioasele fursecuri pe care mătuşa Isabella le ştia pregăti dumnezeieşte, şi, oricum, se mai mîngîia. în definitiv, nu este al tău decît ceea ce mănînci, asta fiind tot una dintre lozincile care încap în sistemul 2 X 2 = 4. Şi se mai gîndea la acea ameţitoare mişunare a posibilităţilor care

foiesc nevăzute în golul iluzoriu care ne împrejmuie, şi cum s-ar putea scrie despre ele o poezie pe care oricine ar fi în stare să o înţeleagă ori măcar s-o citească, fără să se simtă complet idiot şi pornit să se prezinte la liceul pe care îl terminase odată, ca să-i ceară directorului să-i returneze taxele şcolare.

între aceste întîmplări, garoafa lui Inocencio creştea şi se lungea văzînd cu ochii, tot întinzîndu-şi gîtul spre lumină. Şi dacă ar fi fost numai garoafa ! Dar nu era numai garoafa, era şi cactusul de lîngă ea. Proprietă- reasa nu le vedea nici ea pe toate, pentru că era mioapă, cum am mai spus-o şi o repet, să nu aveţi în privinţa asta nici o îndoială care să se întindă apoi ca pirul, cu privire la propriile dumneavoastră capacităţi spirituale pînă la punctul de a cere înapoi taxele şcolare de la directorul liceului dumneavoastră, nu de alta, dar directorii de liceu sînt fiinţe extrem de dezagreabile şi e mai bine să nu vă faceţi cu ei de lucru, îşi iau nişte aere de împărat şi par a nu se îndoi că li se va ridica după moarte cel puţin o statuie dacă nu mai multe, dar, în lumea asta infectată de artă abstractă, e puţină nădejde de aşa ceva şi se pare că va trebui să se mulţumească a fi imor- talizaţi în chip de dovleci, ceea ce n-ar fi lipsit de anumite analogii intrinseci.

Cum spuneam, proprietăreasa era mioapă iar singurul locatar al ei, în afara poetului, era un muncitor de la fabrica de ţigări, firavă întreprindere, abia mai mult decît un mic atelier lucrînd cu o singură tură, fapt iarăşi demn de reţinut deoarece, din cauza lui, omul pleca de acasă cu noaptea în cap şi se întorcea spre seară, nu înainte de a fi trecut pe la cîrciuma din colţ unde-şi îngăduia o porţie destul de mare de rom, să mai uite de lumea asta păcătoasă. Era cam bătăuş din fire şi nevasta îi fugise demult îndărăt, în satul ei de munte, unde taică-su trăia din împletitul pălăriilor de pai vîn- dute la tîrg de ziua Sfintei Mării. Se gîndea că mai bine mănîncă plăcinte de mălai cîte zile o mai avea decît să stea cu nebunul de bărbatu-său, îi va fi mai uşor să împletească la pălării sau ce s-o nimeri. Mai venea cîte cineva cu treburi de prin părţile acelea şi-i povestea că
141
nevastă-sa se ţinea cu jandarmul din sat şi supărarea îl făcea să-şi mărească tainul de rom pe zi ce trecea. In felul ăsta, cînd se întorcea seara acasă, era aşa de plin de jpropriul său paradis lăuntric, încît şi vaca întîlnită pe drum i se părea, Doamne iartă-mă, un arhanghel. Nici o mirare aşadar că aceştia doi, văduva şi cu beţivul, nu vedeau nimic din prăpădul ce se pregătea.

Se făcea că în spatele curţii era un cimitir şi, cu ori- cîtă străşnicie ar fi ţinut în frîu paznicul toate plantele de acolo, nu le stăpînea nici el chiar pe toate şi, într-o noapte fără lună, o liană o luă razna. Liana se strecură tiptil pe sub ierburi, se urcă pe streaşină şi de acolo se căţără drept pe balconul lui Inocencio. Vă mai aduceţi aminte de cactus şi de garoafă ? Ei bine, să ştiţi că nu le-aţi mai fi recunoscut, dacă le-aţi fi întîlnit a- tunci, căci nici ele nu-şi pierduseră vremea degeaba. Garoafa se făcu copac cu tulpina lemnoasă şi nişte flori cît merele domneşti, iar de cactus, ce să mai spun ? Ne- maiîncăpîndu-şi în piele, pentru că plouase mult în zilele acelea şi nu mai venea nimeni să-l mai ciupească, aşa, ca altădată, s-a tot lăţit şi s-a umflat pînă oala de faianţă a plesnit şi rămase cu rădăcinile în aer, dar nici că-i păsa, el se simţea foarte bine şi aşa. Liana se opri în pragul balconului.

— E voie ? întrebă.

Florile garoafei se aprinseră ca nişte semafoare, dar, în lumea florilor, roşul nu înseamnă tăgadă.

— Ştiam asta, spuse garoafa cu aprigul ei parfum de

scorţişoară, am visat demult că va veni odată şi ziua noastră !

Şi, fără împotrivire, se aruncă în braţele lianei. Atît i-a trebuit acesteia. Din îmbrăţişarea lor care îl cuprinse şi pe cactus, deşi nu se ştie precis ce rol avusese ţeposul în acest trio, se iscă o învălmăşeală nebună.

Dimineaţa cînd se trezi proprietăreasa, curtea era o junglă. Garoafele roşii, mari cît nişte flori ale soarelui, se răspândiseră în îmbrăţişarea lianei prin toată curtea. Mare botanist trebuia să fii să te ştii descurca în cele ce vedeai în faţa ochilor. Cînd stufoasa încăierare se ramifică şi apucă să se reverse înspre stradă, se dădu a- larma. Exercitîndu-şi funcţia, pompierii nu făcură decît

să precipite nenorocirea, căci în urma stropirii îmbelşugate, răul se înteţi peste poate. Armata ocupă gara, trenurile fură oprite, călătorii coborîţi fură percheziţionaţi.

In aceste dramatice împrejurări sosi şi Inocencio. Fu cercetat şi el dacă nu ascunde cumva nişte seminţe prin buzunare şi cînd, enervat de căldură, urlete şi înghesuială, la capătul răbdărilor, ajunse în sfîrşit în faţa casei lui, îşi dădu seama că nu poate intra, poarta fiind blocată de verdeaţă. Pompierii apărură aducînd scări. Ino- cencio se sui pe acoperiş, de acolo se lăsă pe balcon şi intră în casă cu mare chiu şi vai. Proprietăreasa şi fa- bricantul de ţigări se mutaseră într-un pom şi înnoptaseră, ca baronul lui Italo Calvino. Li se aducea mînca- rea în curtea vecină în coşuri legate cu frînghii şi ei o trăgeau în copac. Văduva plîngea şi spunea că dacă răposatul ar fi trăit, nu lăsa el ca lucrurile să ajungă pînă acolo. Poate avea dreptate, dar nu se poate, totuşi, trăi la modul condiţional. Pînă la urmă îşi dădu şi ea seama de asta, îşi şterse lacrimile şi se apucă să-şi cîrpească ciorapii.

Cînd intră în casă, poetul pricepu că îi va fi foarte greu să mai iasă afară vreodată. în frigider găsi o sută cincizeci de grame de brînză şi un castravete, care, în mod miraculos, crescuse şi el ; abia putu deschide frigiderul să-l scoată de acolo. Mai avea la el şi o parte din fursecurile mătuşii. Marele lui noroc era că mandarinele, printr-o tainică înţelegere cu plantele din apro- piere, începură să crească văzînd cu ochii, putea să tot mănînce din ele, că nu se mai terminau. înţelese că nu-i mai rămînea decît să se culce în pat şi să scrie versuri, ceea ce şi făcu.

Scrise un poem lung cu titlul Zarul şi Creaţia şi, cînd îl termină, îl reciti şi plînse de bucurie. „Iată marea operă a vieţii mele“, îşi spuse.

între timp lianele îşi făcură de cap. Ramificaţiile lor umplură curţile vecine şi, curînd, strada întreagă fu năpădită şi baricadată. Ierburi din toate crăpăturile îşi dădură mîna şi se urcară ca o flacără verde, înghiţind totul. Oamenii nu mai pliveau, nu mai prideau să dea cu

143

sapa, căci verdeaţa era ca balaurul, cînd îi tăiai unul din capete, îi creşteau în loc altele zece. Aşa înainta procesul de ,,junglificare“ a oraşului, în progresiune geometrică. Nu se mai lucra, lumea nu se mai căsătorea, cei aflători în agonie nu mai mureau fiind prea curioşi să vadă ce se mai întîmplă. Duşmanii de moarte se împăcau plîngînd, se plăteau datoriile uitate, păcatele vechi se spovedeau, peste tot vedeai preoţi urcînd în copaci sau prin geamuri în casele încă locuite, să împartă iertarea păcatelor. Sosise, în sfîrşit, Armaghedonul proorocit, un Armaghedon verde, nevisat vreodată, dar care încăpea şi el între virtualităţile sistemului 2X2 = 4.

Atunci Inocencio o chemă la telefon pe logodnica lui şi află că nu se mai puteau vedea deoarece strada ei era şi ea asediată de verdeaţă. îi citi atunci poemul Zarul şi Creaţia. Logodnica, de profesiune stenografă la firma „Dario şi Fiii, Fabricanţi de Sicrie şi Accesorii", notă fiecare cuvînt aşa cum ajungea pînă la ea, dar asta este o nouă poveste. în timp ce Inocencio citea, lianele încolăcite pe firul de telefon, scuturate de vînt, făceau să se piardă fiecare al treilea sau al patrulea cuvînt ; pe de altă parte, cum de firul cu pricina se frecau altele, cu alte convorbiri, pierderea fu totuşi recuperată. Astfel luă naştere poemul re-creat de hazard, care începe astfel :

„în aurul cupă trecea o vacă în oala cu supă Mijeau şi mîţe în sac cu ochii de lac despicaţi în şalupă Cine mai va şi regele’n şa criţarii pe criţă Lehuzele verzi se adapă cu melci piurea şi costiţă."

Dar de ce să mai continuu, poemul este cunoscut azi în toată lumea, figurează în toate antologiile, nu există copil de şcoală să nu-1 ştie pe de rost. Cifra, divina cifră, hazardul care e singura voce posibilă în faza actuală a lui 2X2 = 4, îşi spusese, în sfîrşit, şi el cuvîntul.

Meritul păstrării acestei incomparabile creaţii i se datorează în întregime logodnicei Maria, care locuia la capătul oraşului şi anume, nu în cel dinspre junglă, ci acela de către platoul deschis şi arid, pe unde se putea încă pleca. Maria acţionă imediat, telegrafiind poezia la redacţia cu pricina din Rio. Poezia apăru, făcînd mare vîlvă. Fu tradusă întîi în englezeşte şi aşa se întîmplă că doi

cercetători literari de la Universitatea Yale apărură în- tr-o bună zi cu helicopterul deasupra oraşului-junglă. Locuitorii erau toţi urcaţi acum în copaci, cu familiile lor şi se aranjaseră, de bine de rău, cu toate catrafusele şi obiectele lor de menaj, unii aveau şi pian. Maimuţele venite din junglă le dădeau tîrcoale, sosiseră şi papagalii. Cei ce nu-şi procuraseră frînghii omorau şerpi şi îi în-tindeau între crengi ca să-şi usuce lenjeria. Oamenilor părea să le tihnească viaţa asta de şatră, ziceau că /e ca la sanatoriu şi preferă aşa decît să trudească prin fabrici pentru nimica toată. Tolăniţi pe crengi, fumau ne- sfîrşite ţigări, urmăreau cu interes scandalurile menaje- lor vecine, se despăducheau. în condiţiile astea le fu foarte greu să găsească adresa lui Inocencio, reuşiră totuşi să-i dea de urmă.

Poetul stătea în pat. I-ar fi fost cu neputinţă să găsească un alt loc unde să încapă de frunzele şi rădăcinile care îl urmăreau pînă în culcuşul lui. Se vedea pe el că n-o mai duce mult în aerul acela ucigător, totuşi nu dorea să iasă afară. Cînd profesorii înarmaţi cu lame şi topoare izbutiră să pătrundă, în sfîrşit, în odaie, şi-l descoperiră în lumina aceea verde fosforescentă, cu garoafele enorme culcate pe pernă, cu frunze în păr şi în barbă, şi picioarele întinse pe crengi de bananier, poetul era palid şi la fel de verde ca şi vegetaţia din jur, dar zîmbea şi zicea că e fericit, pentru că nu mai are nimănui nimic de spus, şi şi-a încheiat munca vieţii sale. Cei doi îl întrebară dacă mai are vreo dorinţă. Un surîs îi lumină faţa emaciată cînd le răspunse că ar vrea să mănînce salam de Sibiu. întrebară unde e Sibiul.

— Căutaţi în Larousse, zice Inocencio, trebuie să fie sub pat.

Cu ajutorul securilor reuşiră să scoată de acolo micul Larousse ilustrat, ediţia din 1966, unde scria : „Sibiu, viile de Roumanie, en Transsylvanie, 98.000 habitants. Industrie textile

Aşa se întîmplă că un aviont-jet ateriză în ziua următoare pe aeroportul din Sibiu şi peste douăzeci de minute plecă încărcat

cu o sută de kilograme de salam, scutit de vamă de astă dată, fiind declarat articol cu caracter cultural.

Cînd cei doi americani reveniră ᶠ cu salamul de Sibiu, îl găsiră pe Inocencio pe moarte. Florile acelea a- gresive îl acoperiseră de tot. Numai zîmbetul lui maj era liber, dar nu se adresa* salamului, ci bunăvoinţei omeneşti care împînzeşte cu firele ei subţiri lumea asta ticăloasă, în ciuda a tot ce se întîmplă.

KERMESA

Mare alarmă în curtea de păsări. Nu pentru că i s-ar fi întîmplat ceva lui Leu, orişicît, personajul cel mai de seamă de acolo, sau că ar fi păţit ceva Mary, scroafa engleză cu certificat de naştere. Ea era mai de temut decît Leu, dar nu întotdeauna, numai atunci cînd îşi aducea aminte că nu are bărbat. Cînd o apucau hachiţele, îşi rupea coteţul, năvălea în mijlocul curţii, răsturna găleţi, străchini, sfîşia pernele puse la aerisit, de zburau fulgii ca în toiul iernii. Cocoşul se urca în cireş, chiar şi Leu se ascundea sub coşarcă. Miţele, atît de curioase din fire, încît nu scăpau nici un . spectacol, savurau cu aceste ocazii scena din odăi, de după gratii. Alte evenimente de seamă : găina cea albă fusese găsită moartă într-o dimineaţă, răpusă de cocoşul cel şchiop, complexat şi misogin, care nu se ridica niciodată în picioare decît la mîncare sau pentru a săvîrşi vreo mîr- şăvenie. Iepuroaica fătă şase pui şi deveni de şase ori mai fricoasă, renunţînd pînă şi la agrementele conjugale, numai ca să nu-şi piardă puii din văz, dînd naştere la multe neînţelegeri cu iepuroiul şi la necurmate certuri nocturne, ascultate cu mare plăcere mai ales de puii de găină crescuţi în spirit puritan. Mama lor le pretindea surorilor ei să nu se zbenguie cu cocoşul decît în dosul fîntînii „ă cause des enfants".

Orişicît, astea nu erau decît întîmplări obişnuite.

Intr-o bună zi lumea începu să vorbească despre altceva. Motanul auzise la masă nişte vorbe şi seara se în- fiinţă la colivia Turturicii pe care o adora, pentru că mirosea a pasăre, dar, fiind mereu închisă, era de ne-

atins. Aşa se nasc marile amoruri platonice. Spaniolele, şi ele n-ar fi fost iubite cu atîta disperare dacă n-ar fi apărut aşa de rar la vreo serbare sau acasă după ză-* brele, nu ca azi cînd dai de femei peste tot ca de piaza rea. In seara cu pricina Motanul,

care nu iubea pe nimeni decît pe Turturică, întîrzie mult pe sub colivia ei şi îi vorbi îndelung. Toată curtea îşi ciulea urechile. Motanul spunea : ' ,

— O, prealuminată Arătare, ce răspîndeşti peste mî- ţîmea ticăloasă un parfum atît de răscolitor şi suav de pasăre fragedă — şi aici mustăţile lui începură să zvîc- nească — încît urechile noastre toate se îndreaptă spre tine cu dor ca acul busolei spre steaua de la miazănoapte, iată am venit şi eu să te distrez cu ghiduşiile mele de motan sărman.

Zicînd astea se dădu de trei ori peste cap. Dar Turturica nu avea simţul umorului şi Motanul încercă să şi-o aprbpie din altă parte.

— Ai auzit ce se vorbeşte în lume ? Ştii ce se pregătesc oamenii să facă ?

Turturica nu ştia.

— De unde să ştiu ? Doar sînt captivă.

— Da, zău, oftă motanul. Captivitatea ta e marea mea durere.

„Cred şi eu, gîndi Turturica, altfel m-ai fi înghiţit de mult. Ce, nu te ştiu eu ?“, dar cu vocea tare zise :

— Eşti foarte amabil, domnule. Păcat că nu te pot răsplăti cu nimic.

Motanul zise că i-ar ajunge ca răsplată o fluturare de aripi, dar minţea ca toţi bărbaţii. Care dintre ei s-ar mulţumi doar cu o fluturare din aripi ? Pasărea se scutură un pic, se săltă de două ori şi, cochetă, îşi lăsă capul într-o parte. Motanul oftă iar, închise ochii, zvîcni din mustăţi şi, mai cu voie, mai în neştire, îşi întinse o lăbuţă de catifea cenuşie înspre gratii. Turturica i-o ciupi rapid, dar zdravăn şi Motanul şi-o trase îndărăt şi făcu miau. Cerîndu-şi iertare, spuse că vederea atîtor nuri îl zăpăcise de cap. Reuşi să verse şi o lacrimă.

— Nu m-aş fi aşteptat la una ca asta, zise Turturica, tocmai de la dumneata, un domn aşa de distins, preşedintele asociaţiei vînătorilor...

— Psst ! — îşi roti Motanul privirea împrejur — vrei să mă pierzi ? Virtuţile astea nu mai sînt apreciate ca pe vremuri. Vreau să spun că Legea Junglei nu mai e în vigoare decît în codrul care se tot împuţinează, dar în jurul casei omului domnesc, azi, alte prejudecăţi. Un animal care nu s-a putut

îmblînzi de tot şi şi-a mai păstrat unele apucături 'din junglă trebuie să se păzească cu străşnicie, să nu fie dat în vileag, căci va fi judecat după legea omenească, cea mai cumplită dintre toate, impusă de animalele astea mai mari, ipocrite şi denatu- rate, care se sfîşie între ele şi ne au şi pe noi în puterea lor. Spune, zău, nu ţi se pare nedrept ca ei, care au întotdeauna şi brînză, şi carne, nu numai pentru azi, ci şi pentru mîine şi poimîine şi nesfîrşit de multe zile pe care nici nu le poţi număra pe gheare, să te stîlcească în bătăi pentru un pui de găină ?

Turturica clipea somnoroasă. Ce-i păsa ei dacă oamenii mîncau pe crăpate ? Să-şi aibă ea tainul ei de grăunţe şi pace.

— Parcă voiai să-mi spui o noutate, tresări. Sau am visat ?

— A, da. Aseară cînd căutam pe sub masă după fă- rîmituri, în timp ce stăpînii huzureau în mîncăruri alese, hălci de carne cu orez, crăpa-le-ar maţele, am auzit-o pe stăpîna că se duce după carne, căci duminică vrea să facă kermesă.

— Ce-i aia ?

Leu se apropie şi el cît îl lăsa lanţul, adulmecînd vorba nemaiauzită. Kermesă ! Ce-o mai fi şi aia ? Kermesă ! vorbă cu dinţi. Nu-i plăcea. Motanul se simţea plictisit de atîta ignoranţă. Ăştia toţi erau nişte provinciali, omul, ca să ştie pe ce lume trăieşte, trebuie să mai şi circule. Kant nu zicea însă aşa şi aici se afla unul dintre cele cîteva puncte de diferenţă dintre el şi motani.

— O, voi nu ştiţi nimic, le zise. Kermesă e lucru mare. Nici n-am cuvinte s-o descriu. Ce adieri divine plutesc în aer, ce hălci de carne se frig pe jăratic, cît un şobolan fiecare, ce mai, peste tot numai fripturi suculente risipite prin iarbă, abia roase un pic şi aruncate, costiţe, poţi mînca pe crăpate, nu te simte nimeni, şi

dacă te simte nici că le pasă, oamenii se întind pe scaunele lor, prostiţi de băutură. Atunci e de noi !

Leu rămase îngîndurat. întotdeauna se simţea umilit de vastele cunoştinţe ale Motanului în cele lumeşti, a- nimal tolerat în casă şi cînd se mănîncă. Asta apucă tot ce cade sub masă, observă tot ce* se întîmplă, aude ce se vorbeşte, nimeni nu se fereşte de el, crede lumea că nu înţelege. Chestia cu kermesa nu-i mai ieşea din cap. Oasele alea grase zvîrlite în iarbă, cu carnea pe ele. Oare, chiar aşa o fi ? Ceva nu mergea totuşi,

Dumnezeu ştie de ce. însăşi vorba „kermesă“ îţi rîcîia gîtlejul, înainte de a-ţi ieşi din gură.

Găinile se culcaseră de mult şi luminile din casă erau şi ele stinse. Semn că dormeau şi zeii. Numai pisicile n-aveau somn. Cînd veneau acasă dimineaţa, duhneau a ţap, îl înfuriau. Leu ştia ce este un ţap, căci crescuse la stînă, dar foarte demult, uneori credea că doar o visase şi pe asta, ca pe atîtea altele.

Leu credea în zei. în toată curtea asta mare numai el credea neclintit în superioritatea omului. Găinilor nu le păsa de stăpîni, atît doar că se fereau din calea lor, să nu fie călcate şi veneau să cîrîie la uşa lor, să li se dea grăunţe la timp, încolo — salutare. Mîţele erau mari curtezane, se linguşeau pe lîngă om şi se prefăceau c^-1 adoră cînd le trebuia ceva. Uneori întîrziau în poala stăpînei torcînd, schimbul de căldură şi fluid vital cu aceste animale mari era priincios pentru igiena lor sufletească. Dar după ce se umpleau de mîncare şi de magnetism omenesc, ca nişte baterii, plecau nepăsătoare, îşi vedeau de somn şi alte treburi strict personale. Leu, umilul, captivul, era singurul care simţea nevoia aceea sfîşietoare şi continuă de prezenţa omului, acea adoraţie veşnică şi necondiţionată, rostul vieţii lui. O vorbă aruncată în treacăt îl fericea pentru o zi întreagă şi adesea prefera să fie mîngîiat decît să mănînce. Cînd omul îi întorcea spatele, cînd uita de el, soarele îşi pierdea strălucirea, verdele ierbii se umbrea, cerul se mohora şi salivaţia întîrzia să vină la ora mîncării. Cu patimă ar fi vrut atunci să nu mai fie, să-şi dea sufletul la picioarele omului, să fie călcat ca un covor pe care

îl ţesea mereu din gingăşia nesfîrşitei lui iubiri şi suferinţe.

încolo, avea apucături de zgîrcit. Ca şi omul. Şe gîn- dea şi el la ziua de mîine. De pui nu se atingea, chiar îi iubea părinteşte cînd îi vedea aşa de mici, iubea pînă şi puii de mîţă. Şi apoi, avea viziunea lui personală : orătăniile, ca şi tot ce era al stăpînilor, le vedea asudînd o lumină difuză şi gălbuie, ca aceea din jurul flăcărilor din sfeşnice. Aura asta le întovărăşea peste tot. în primul rînd, pe stăpîni îi vedea aşa, înfăşuraţi în giul- giuri de lumină aproape orbitoare, nici nu-i putea privi mai îndelung. Lumina asta îi amintea de fericire, de mîncare, de pîine caldă, de aburii supei dătătoare de viaţă, de spaţiile aproape uitate văzute de la stînă, de tot ce era bun şi frumos, de îngerul pe care îl zărise odată. îi venea salivaţia, îl cotropea un val de bună

stare. Chiar şi pisicile aveau o mică aureolă cînd ieşeau din casă, dar nu multă vreme. Aduceau cu ele şi un miros care îi displăcea, îl tulbura, simţea că ele nu au dreptul să miroase aşa. Puii de găină, bucurîndu-se de atenţia specială a stăpînei, aveau şi ei o mică lucire în jurul lor, abia vizibilă, semnul era însă suficient ca să-l oprească să se atingă de ei fie |?i în joacă. în schimb, cînd li se împărţea mîncarea, nu le mai arăta nici o consideraţie. îi jecmănea fără milă de boabe şi păsat cît îl lăsa lanţul, uza de trucuri, ca şi dezvelirea dinţilor săi puternici, mai galbeni înspre rădăcină, şiretlic care nu rămînea niciodată fără efect. Dacă mai şi mîrîia pe deasupra, le băga în boală chiar şi pe găinile bătrîne, ţinute pentru că erau bune de supă. Găinile astea ştiau că Leu nu muşcă şi că n-a fost văzut niciodată păgubind alte vietăţi în afară de muşte şi purici, şi cu toate astea, dinţii săi gălbui ivindu-se sub botu-i încreţit moţ, vedenie întovărăşită de mîrîitul răscolitor venit ca din fundul pămîntului, le evocau fără greş chipul unei bestii primare uluitoare şi de nedescris, un patruped cu pene şi împuţit, care odinioară, cum îşi aminteau ele, deşi nu ştiau de unde şi de cînd, mînca găinile, zdrobindu-le oasele şi înfulecîndu-le cu pene cu tot. Leu avea dinţii ca nişte cuţite, căci şi de cuţite ştiau găinile, deşi nu a- veau de unde să le cunoască, în viaţă fiind. Totuşi, tre
151
săreau totdeauna cînd se tăia o pasăre undeva, ştiau şi în ce fel erau răpuse, unele gospodine le suceau gîtul să nu vadă sînge, altele le tăiau cu cuţitul. La fel îl ştiau şi pe monstru, îl visau adesea în somnul lor subţire şi cocoţat, făcîndu-le să tresară şi să-şi scuture din aripi duhoarea dihaniei din vis, arătare aducătoare de spaimă galbenă. Multe grăunţe mai trebuiau să mănînce pînă îl uitau din nou. Păsările aşa măsoară trecerea timpului, prin intervalul dintre o mîncare şi alta, ca şi puşcăriaşii.

Puterea astfel cîştigată asupra găinilor, cîinele o întrebuinţa pentru a le prăda cînd mîncau. Avea o mare pasiune, mai ales pentru dovleci. Cînd se dădeau dovleci, nu sărea asupra lor dintr-o dată, mai chibzuia în umbra dudului de lîngă coşarcă, apreciind bucăţile şi ochind fără greş pe cea mai mare. O apuca cu dinţii, rotindu-şi ochii cu albul injectat şi dispărea cu prada. Era groaznic la vedere, curcile plîngeau.

Sub coşarcă îşi aranjase cămara. Se înşirau acolo coji de pepeni, de pîine, ciolane roase numai pe jumătate, castraveţi,

cîlţi, ştiuleţi de porumb, cîteodată chiar cîte un papuc uitat, furat noaptea cînd era liber. în lungile ore de singurătate stătea culcat cu botul pe labe şi se uita la toate cu bucuria avarului, se mai distra cu cîte o coajă străveche de pepene, îşi vîra botul în ea, adulmeca sub stratul de praf mirosul mustos şi răscolitor al fructului de toamnă. Păzea pe cele stricate cu aceeaşi vigilenţă straşnică, ca şi pe achiziţiile noi. Interesul găinilor pentru comorile sale îi pricinuia o bucurie rea. Faptul că pepenele era al lui şi găinile rîvneau la el îi înzecea plăcerea posesiunii. îşi mai scotea botul prin coajă şi îşi împlînta laba în ea, uitîndu-se sfidător la păsări. Apoi îşi încreţea botul şi mîrîia. In ochii găinilor, ochi rotunzi, galbeni, în ramă roşie, reapărea monstrul, iar ele ţipau şi fugeau gîdilate de o spaimă plăcută. Unele se re-întorceau numai ca s-o mai poată retrăi o dată, dar n-o suportau multă vreme şi iar o luau la sănătoasa, răscolindu-şi aripile fluturate ca pe nişte fuste. Golite de răceala sperieturii, se opreau lîngă fîntînă să-şi mai scuture penele şi se uitau unele la altele cu un piuit

de mirare — „ai văzut, soro ?“ şi fugeau îndărăt, să mai fie speriate o dată.

Leu nu era în apele lui în seara aceea. Cînd se culcă, atinse cu botul, din întîmplare, un ciolan. Altă dată ar fi găsit că miroase foarte ademenitor, dar acum nu simţi nici o plăcere şi-l împinse departe de el — nu-i trebuia. Nu dorea nimic şi nu voia să ştie nimic, mai ales despre kermesă. încercă să privească situaţia în faţă, băr- băteşte. Se întrebă ce putea să fie, în definitiv, kermesa aia, de-i face viaţa aşa de grea. Cuvîntul îi displăcea profund, era prea barbar. Prima silabă, „ker“, era ca o muchie de cuţit în gîtlej, nu reuşea s-o scuipe afară. Silabă colţuroasă, cruntă. Şi următoarele două, „me-sa“, erau şarpele alunecînd după ker. Coada lui ker. Dar la urma urmei, de ce să se teamă de ker ori chiar de kermesă ? Motanul spusese că va fi o fericire fără seamăn. Ei şi, parcă Motanul ştie ceva. Plăcerea unuia poate fi ciumă pentru altul. Cînd a luat odată bătaie pentru că îşi rupsese lanţul, Motanului puţin îi păsase, nu simţea nimic, stătea pe gard şi pîndea după vrăbii. Şi Leu ştia că vremea fusese atunci frumoasă, pentru că toţi se purtau ca şi cînd ar fi fost frumoasă ; găinile picoteau în soare adunate în pene, curcile se întindeau cu cozile desfăşurate ca nişte

umbrele. Nimeni nu părea să simtă ceva din ce simţea el. Poate dacă ar mai fi fost şi un alt cline în curte ? Ştia şi el că soarele străluceşte, dar pentru el era întuneric, nu de la nor, nici de la pleoape. Fumul negru ieşea chiar din el, din Leu şi nimic nu mai avea vreo însemnătate, se deplasase un şurub în roata lumii, şurubul era el, ce le păsa altora de asta ? De a- ceea, să-l lase în pace Motanul cu aprecierile lui. Kermesa este ceva rău, şi pace. Fiecare este, pînă la urmă, singur cu gîndurile lui.

Se mai auzea cîte un piuit indignat, găinile vorbeau în somn. Turturica aţipise şi ea, Motanul era plecat după treburi. Cînd revenea din escapadele lui, avea urechile sfîrtecate, cu greu le putea ţine drepte, era plictisit, morocănos, cum s-ar zice, cu chef.

Ce ciudate sînt drumurile Motanului, îşi zicea dinele. El trece peste garduri şi acoperişuri cu uşurinţă, merge unde-i place şi face ce-1 taie capul. Potecile lui

nu sînt pe pămînt. Face un ocol între hornuri, pe acoperişurile vecine unde ştie de orice ţiglă şi burlan, intră prin poduri străine şi se plimbă printre lăzi şi găuri de şoareci, iese pe vreo ferăstruică uitată pînă şi de stăpîni şi amintită numai de el, o ia de-a lungul şindrilelor de pe vreo şură veche scăldîndu-se în lumina lunii, pe la al şaptelea vecin, ascultă cum răsuflă dedesubt vacile, le miroase de la distanţă laptele din ugerele umflate. Pe drum se întîlneşte cu duşmani şi cunoscuţi. Prieteni nu are. Vînează, se încaieră pe viaţă şi pe moarte cu alţii ca el, face dragoste. Merge mai departe apoi, cu suflarea grăbită şi urechile tresărind la orice zvon, îşi întinde paşii, regeşte, prin buruienişul grădinii străine. Mai ascultă un pic, poate o fi vreo pasăre în apropiere, dar mai mult ca să se distreze, căci e sătul, e mulţumit, îşi trăieşte ceasul lui de împăcare cu lumea, şira spinării lui, cu nervi cu tot, e perfect înglobată în axa creaţiei, şi simte în jurul burţii o moleşeală plăcută. Ştie că şi-a făcuţ datoria, că a mai pus la cale cîteva generaţii de miţe, şi că aşa trebuie.

Leu nu avea pe nimeni. Foarte rar, visa şi el la căţeaua ideală. Era blîndă şi albă, idealul romantic, cu ochii trişti, mirosea a brînză de oaie, a iarbă, a blană udă pe timp de ploaie, era tandră. O visa încă, dar îi cam trecuse vîrsta iubirii, avea peri albi şi în oase reumatism. Se închidea tot mai mult în sine

sub coşarcă, nici nu-i mai prea păsa dacă era legat sau liber. Lătra fără pasiune, doar din obişnuinţă. Stătea aşa întins pe burtă cu botul pe o labă şi se uita la trecători, numai picioarele li le vedea, cizmele îl supărau, nu-i plăceau militarii, nici poştaşii, purtătorii de uniforme de nici un fel, chiar cînd îi auzea umblînd fără să-i vadă. Mai treceau ghete greoaie, glezne subţiri pe tocuri ascuţite, pantofii de copil îl stînjeneau cel mai puţin. Numai pe stăpîni îi iubea. Cînd se stingea lumina în casă, ca acum, i se strîn- gea inima, de parcă ei ar fi plecat foarte departe. Fără ei, lumea era pustie. Moţăi trist o vreme şi adormi cu greu. în primul somn o visă pe căţeaua albă că-i făcea semne s-o urmeze înainte de a se mistui în tufele din fundul grădinii. Merse după ea pînă la rîu, dar cînd încercă să se apropie, căţeaua se prefăcu în pisică. Nu cu

noscuse căţelele decît după mirosul lăsat în urmă, mai ales primăvara, cînd treceau pe lîngă poartă. Pisicile în călduri miroseau mai altfel, dar cîteodată le confunda puţin, atunci le înconjura adulmecîndu-le, ele se fereau întotdeauna. Confuzia mergea şi mai departe, căci sfîrşi prin a se purta la fel şi cu motanii. Mîţele îl tratau cu politeţe, dar cu multă reţinere, respectînd nişte limite precis trasate. Desigur, li se părea un excentric. Animalele astea păreau să aibă ceva de tăinuit, un mare secret. Nu voiau sau nu puteau să-i spună ce aveau pe suflet, el presimţea că o să moară fără să afle nimic. Simţea cîteodată şi în vis duhoarea aceea a animalelor în călduri care pentru el nu era una. O avusese şi berbecul de la stînă. Era foarte intrigat. Tresări şi acum din somn, nu era nici urmă de pisică nicăieri. înţelese că iar umblase prin cîmpul nălucirilor, acolo unde nu te poţi duce de două ori. Se trezi înconjurat de coji de pepeni aproape ca altădată dar erau alte coji, nu acelea cu care era el obişnuit. Una dintre ele, mai ales, îi a- trase atenţia şi o cercetă mai lung. Sfios, îşi apropie boţul de ea, părea că trăieşte. Făcu un salt îndărăt şi îşi ciuli urechile. Coaja'se umfla mereu şi mirosea îngrozitor. între timp şi coşarca se topi, şi el rămase cu capul âub stele. în faţa lui se ridica o arătare greoaie, mătăhă- loasă, sub burtă avea solzi. Namila îşi căscă fălcile, înăuntru se deschise un fel de peşteră roşie cu pereţii bă- loşi, ieşea de acolo un abur fierbinte şi urîcios, auzea cum şuieră ,,ker-ker“, zicea duhul pepenelui, căci el era, şi

dădea drumul aburului înecăcios. Nu mai putea nici să răsufle. îşi închise ochii şi, pînă să-i crape din nou, ker se mistui şi veni în locul lui năprasnica „mesa“, coada de balaur. Cîinele înţelese că lupta nu mai are rost. Ascultător, ca dimineaţa cînd i se punea lanţul, îşi întinse gîtul în faţa arătării. Mesa cea cruntă îşi înnodă coada în jurul lui, tot mai strîns. în toiul uci- gaşei îmbrăţişări simţi un val de adoraţie cuprinzîndu-1 faţă de monstru, pentru că era aşa de puternic şi necruţător. îşi înclină capul şi se lăsă răpus. Apoi multă vreme nu mai fu Leu. Cînd îşi deschise ochii, era dimineaţă ca în fiecare zi, şi Leu era şi el cel de altădată.

155

Ştia că mai există undeva un alt Leu, care fusese răpit de kermesă. Leul ăsta răpit sau răpus se suprapunea celui care mirosea pepenele şi rodea osul, şi cîinele ştia că visul lui nu era numai o nălucire din lumea celor care sînt şi nu sînt, ci una dintre alunecările de planuri cînd timpul te ispiteşte nechemat, înainte de a fi primit învoirea de a veni cu adevărat. Azi e azi şi mîine mîine, dar se întîmplă uneori ca mîinele să vină să te cerceteze azi şi se culcă peste clipele cu soare şi le suge mă- duva de lumină. Şi era singur în ştiinţa lui, o ştia şi pe asta. Prin însingurarea lui amară, privea afară ca din- tr-o închisoare spre curtea însorită. Era cald. Motanul stătea în soare şi îşi făcea rugăciunile. După ce termină clipi o dată foarte lat şi adormi. Soarele îl înveli în mantaua lui de foc. Motanul torcea într-o mare fericire, ca într-un pat de puf. Soarele iubea Motanul, dar nu-1 mai iubea pe Leu. Chiar cînd ieşi din umbră, căldura lui i se opri în vîrful perilor şi-i lăsă pielea şi oasele scufundate într-o hrubă de frig. Acolo unde se încuibase celălalt Leu, cel răpus de kermesă.

*

în sfîrşit, sosi Ziua. Stăpîna se întoarse din oraş cu un coş mare cu carne. Miţele o petrecură de la poartă pînă la bucătărie cu coada ridicată cîrlig, legănîndu-se în vîrful picioarelor, după aceea nu-şi mai găsiră locul. Tînăra mamă dungată zisă Sheila, motănaşul negru, adolescent curtenitor şi afectat din vîrful mustăţilor pînă în vîrful cozii, chiar şi Motanul prin Excelenţă, adică, Excelenţa Sa Motanul, umblau forfotă prin bucătărie, îşi frecau capetele de picioarele groase ale oamenilor, căutînd să‘ le capteze privirile, altădată evitate cu sfială sau indiferenţă.

Mătura cădea pe ele ca grindina, dar ele ieşeau pe uşă ca să intre apoi pe fereastră, apărînd mereu cu un aer de mişcătoare nevinovăţie. îşi întindeau labele 'spre masă, făcîndu-se mult mai lungi decît fuseseră înainte. Mîţele se pot lungi uimitor, pînă devin de nerecunoscut cînd vor să ajungă pînă la cele mult rîvnite, dar interzise. Coada cuţitului le pocnea capetele, dar nici că le păsa, căci li se deschisese în faţă o pri
156
velişte pentru care merita să mori. Bărbatul tăia carnea, zicea că femeile nu ştiu decît s-o ciopîrţească de ţi-e lehamite să te uiţi, adevărul era că îi plăcea să umble cu carne crudă, ar fi trebuit să fie călău sau măcelar, nu subşef la cartea funduară. Cînd feliile de carne pregătite pentru grătar, aşezate frumos unele peste altele dispărură în frigider, trei perechi de ochi de aur sclipeau a jale din cauza marii dureri resimţite. Motanul nu mai putu rezista. Cînd stăpînul stătu cu spatele, îşi închise ochii, sări şi înhăţă'o gogoaşă. Nu era carne, ce-i drept, dar era caldă şi mirosea dumnezeieşte. Trei lovituri de mătură pe spinarea în zbor, dar face, îşi spuse peste cî- teva secunde cînd, pe creanga de sus a nucului, liberă în sfîrşit, îşi vîrî cu patimă botul în aluatul proaspăt copt şi auriu.

Motănelul cel negru era conformist. Din laşitate nu fura, şi din viclenie, ştia că virtutea se răsplăteşte. Motanul cel mare nu putu înfuleca mult din gogoaşa furată, o scăpă din gheare şi ajunse prada găinilor. Sări între ele, şi motănaşul cu Sheila asistară cu plăcere la bătaia mîncată de Excelenţa Sa ajunsă pe mîna stăpî- nilor. Schimbară priviri de complicitate victorioasă : „Vezi, noi n-am mîncat bătaie. Noi sîntem buni. Stai să vezi ce mai urmează. “ Şi dă-i înainte cu torsul, pe întrecute.

Ei doi erau camarazi ,buni. Noaptea puneau la cale împreună pui, dar în timpul zilei uitau de astea cu de- săvîrşire, îi legau atunci alte interese. Sheila era o mîţă foarte prefăcută. Părea o fiinţă modestă şi ponderată, stăpînirea avea despre ea cele mai bune păreri. Ea şi cu motănelul cel negru reuşeau prin atitudinea lor blîr.-[1]”. şi pasivă să încondeieze şi mai mult purtarea Excelenţei Sale Motanul. Acesta din urmă se discredita pe zi ce trecea, pe cînd ei doi recoltau toate premiile. Stăpînii, cînd discutau împreună cele întîmplate la birou, învîr- teau cîteodată în mînă nişte foi de hîrtie pe care le comentau foarte serios. Mîţele se uitau şi ele la foile de hîrtie, constatînd că erau

bune doar pentru şoareci. Nu ştiau că erau hîrtii de birou, nici că biroul e un loc foarte solemn şi de temut unde se iau hotărîri privind şi buna lor stare, de aceea purtarea stăpînilor, părînd

să dea atîta importanţă foilor acelora, putea, pe drept cuvint, să li se pară foarte prostească. Totuşi, adoraţia lor pentru ei nu era pe de-a-ntregul simulată. Ar fi fost şi greu să nu adori nişte fiinţe care, deşi toată ziua vorbeau prostii şi se zdrobeau fără noimă deţineau totuşi brînza, carnea şi cîte şi mai cîte lucruri minunate. Nu arareori reuşeau cu un pic de linguşire să obţină din bunătăţile interzise Motanului prin Excelenţă. Acum e- rau foarte mulţumiţi de izgonirea lui. Mai ales cînd Stă- pîna luă oasele de pe masă, unele ciî ceva carne pe ele, şi le puse sub masă, în farfuria lor de tinichea. Numai după ce ele rodeau toată carnea, oasele ajungeau afară la blidul cîinelui. După-masă fu cald şi urmă o siestă lungă pentru toată suflarea.
*
Trecu de ora şase cînd sosiră musafirii. Leu îi în- tîmpină cu lătrături furioase, dar fu gonit sub coşarcă. Mai scoase cîteva răbufniri indignate, nu-i plăceau oamenii străini. Ştia că de fiecare dată sînt poftiţi să mă- nînce cîte ceva, şi păgubesc cămara casei de unde-i mai cădeau şi lui cîteva firimituri. Era şi gelos. Trebuia să vină cineva de multe ori ca să se dedea cu el. Să împrumute şi el ceva din mirosul şi fluidul celor din casă, să se petreacă în el o schimbare tainică sesizată numai de Leu. Cu încetul, străinul îşi însuşea ceva din lumina din jurul stăpînilor, e adevărat că mult mai palidă, destulă totuşi ca să-l facă suportabil. Un singur musafir purta azi acea mantie miraculoasă de protecţie, un bărbat între două vîrste, cu favoriţi şi barbă roşcată, avînd şi cl mirosul lui personal, foarte reconfortant, de usturoi. brînză stătută şi grajd şi chiar de cîine, veterinarul Klug. Leu înţelegea şi el să ai un miros al tău, cînd îşi avea rostul, cum erau mirosul de mîncare, de aburi din bucătărie, o adiere de fructe nu chiar putrezite, de sudoare şi chiar de bălegar, astea aveau tîlc şi ţineau de viaţă, îi plăcea să le descifreze, să le despartă în fire separate cînd erau mai multe, să le analizeze, dar Cha- nel, Rochas, Lanvin, ce nevoie era de atîtea orori fără sens ? Or fi ieşind direct din oameni duhorile alea ? Ar fi fost peste putinţă, le simţea adăugate din afară, cine

ştie ce-or fi greşit de au fost pedepsiţi să miroase astfel. Strîmbă din nas cînd trecură cei astfel stigmatizaţi pe lîngă el şi îşi înfundă botul, mîrîind, într-o coajă de pepene.

Peste vreo jumătate de oră se ridică din grădină un fum acrişor, vîntul îl aducea în curte. Venea strecurat prin frunzişul încă ud, căci plouase puţin, Leu descifra mirosul păsărilor cu penele umezite şi al ouălor din cuiburi, ele îi aminteau de primăvară şi doar trecuse ceva timp de atunci. Cine mă dezleagă, cine mă dezleagă, se canonea cîinele. Voia să se ducă în grădină. Veni a- tunci domnul Klug dinspre baie şi îl liberă din lanţ. Domnul Klug înţelegea tot ce spuneau cîinii. Ca mulţumire îl adulmecă vîrîndu-şi botul în hainele lui şi săltă de bucurie. „Băiat bun, băiat bun“, zise domnul Klug, bătîn- du-1 cu palma pe cap.

In grădină, musafirii şedeau în jurul focului cu frigările în mînă. Stăpînul ungea întîi bucăţile de carne cu usturoi.

-r- Ai venit cu maşina, domnule doctor ?

Nu, domnul Klug nu venise cu maşina, venise pe jos, să-şi mai dezmorţească picioarele.

Doamna lui Petrică zise că Petrică adoră viteza. Nici nu umblă pe jos, spuse umflîndu-se în pene. Era pentru tot ce se purta la ora aceea, mini, maxi, blugi, ce-o fi fost, şi conversa exclusiv despre meciuri şi problemele automobilului. Totdeauna ştia cine a băgat în săptămîna respectivă golul cu pricina, de aceea se zicea că este inteligentă. Klug-Barbăroşie i-o tăie scurt de astă dată, zicînd că viteza nu are nici un rost. Motanul cel negru apăru dintre tufele de liliac. In urma lui, Sheila îşi desfăşură dungile ca un şarpe prefăcut în evantai. Doamna lui Petrică începu să înşire avantajele unor mărci de automobile, şi domnul Klug spuse că îl doare capul, de altfel îl strîng şi pantofii.

— Proştii ăştia nu se uită încoace, ia vezi, bucăţile alea de carne de lîngă doamna care miroase a lapte acru. Fii isteaţă !

— Dumitale îţi dă mîna să nu mai vorbeşti de mărci, dumneata ai pus mîna pe o „Lada“.

— Am cumpărat-o pentru vacile mele, zise Klug.

— Ce spui ?

— Uneori nasc foarte greu, săracele, atunci trebuie să mă grăbesc.

Domol, foarte domol şi pe nesimţite, două bucăţi frumoase

de carne îşi schimbară stăpînul. Fură cărate departe, lîngă rîu, în tufiş.

— Un barbar, veterinarul ăsta, îşi spuse doamna.

Amfitrionul era totdeauna furios cînd se vorbea de maşini. Avea leafa mică şi nu-şi putea permite luxul. „Mă rog, ce cîştigi cu viteza ? Trăieşti mai repede ? Ăsta nu-i un avantaj.“ Doamna Petrică, indignată, nici nu răspunse. Doamna casei îi ceru lui Klug patru bucăţi de carne. ,,Sînt la spatele doamnei Calomfirescu“, îi explică.

— Aici nu văd decît trei bucăţi.

— Patru erau, sînt sigură.

— Cinci erau, interveni stăpînul.

— Pentru că dumneata, continuă domnul Klug imperturbabil, dumneata, cînd iei avionul, te duci pur şi simplu cu o mie de kilometri mai departe ca să faci aceeaşi prostie pe care o comiteai înainte prin vecini.

— Cine, eu ? strigă doamna Petrică, înecîndu-se din cauza indignării.

— Dar ce s-o fi ales de carne ? Motanul, numai Motanul. Dacă nu l-oi ciunti azi de coadă, să nu-mi spuneţi pe nume.

— Las’ că mai avem destulă. Adu din celelalte.

— Progresul nu-1 poţi opri.

— Ba bine că nu. Am mai văzut eu de-astea. Zici că e un progres să faci prostii în condiţiuni mai avantajoase decît bunicul dumitale ?

— Ia bucata asta, doctore. Vrei piper ?

— Ferească sfîntul. Mi-e pipărată viaţa destul.

Atunci apăru Motanul. Excelenţa Sa. Stăpîna îl ademeni cu o bucată de friptură. Cînd animalul ajunse în a- propiere, îl prinse zdravăn şi îl pocni peste bot de două ori. Motanul ţîşni orbit din mîinile ei, sări peste foc şi dispăru.

— Uite la ce serveşte viteza.

— Cam postumă, dădu cu părerea doamna Lapte- Acru.

160

— Eu mă refeream la altceva. E înfricoşător să fii ciocanul lui Dumnezeu în mîinile diavolului.

— Amin. Hai să bem.

Se apucară de băut. Nu peste mult, fiecare îşi oferi luxul de a crede în tot ce îi convenea. Altădată n-aveau timp. Cineva credea în farfurii zburătoare, da’ de unde, te îmbătaseşi, ba nu

eram beat deloc, e interesantă chestia cu ciocanul diavolului, e lucru mare, Doamne fereşte de război, aşa spunea o doamnă, dar de ce să te temi de război, nu-i tot aia ?, nu-i tot aia că-i mai rău, ce n-aveţi altceva de discutat, că nu de aia ne-am adunat aici, am dat şi două sute de lei pe carne, dar rea mai eşti de pagubă, să nu uitaţi vorba mea că în anul două mii, a spus şi Nostradamus, progresul, zic eu, cred că numai progresul. Dar nu era vremea să-ţi. pese de ce credeau ceilalţi, fiecare vorbea aiurea, cu toate că toţi erau foarte îngăduitori unii cu alţii. Peste toate jumătăţile şi sferturile de convingeri, aburul vinului insuflă un crez general şi anume că toate se află în cea mai perfectă ordine în lumea asta şi toţi cei de faţă îs băieţi buni, deşi convingerea că el singur este centrul universului şi-o rezerva fiecare cu cea mai mare grijă, numai pentru el personal.

Pisicile stăteau în tufă, se uitau la oameni şi se distrau de minune. Peste tot, în iarbă, numai ciolane, cio- zvîrte, zgîrciuri, resturi de carne. Atîta risipă vană, atî- tea comori care nu mai aveau nici o valoare. Toate burţile erau pline, şi pisicile nu se gîndesc la ziua de mîine.

Deodată, nu se ştie de unde, răsări Leu. Ca întotdeauna, apariţia lui era discretă şi modestă, parcă şi-ar fi cerut iertare pentru înfăţişarea lui. Cu pasul uşor săltat, dînd din coadă şi evitînd privirile, se furişă de-a lungul tufişului de lilieci înspre oameni, spunînd parcă : Aşa sînt, cum mă vedeţi şi n-am ce-i face. Nu-s nici buldog, nici Dobberman deştept, nici ogar distins, nici măcar un cîine-lup zglobiu, ştiu că nu aş avea nici o şansă la o expoziţie de cîini. Cine ar rîvni să aibă o javră ca mine ? Mai bine nici să nu vă uitaţi la mine.

— Dar deşirat mai e şi cîinele ăsta al vostru, zise domnul Klug. Nu cumva tuşeşte ?

161

Stăpîna îi sări în defensivă.

— Dar nicidecum. Mănîncă cît trei. Tocmai năpîrleşte, de aia pare mai costeliv.

Leu năpîrlea într-adevăr. Blana sa lungă, sus vulpie, dedesubt sură, se desfăcea în zdrenţe cenuşii, le pierdea javra pe unde umbla. Porumbeii, vrăbiile, le culegeau de jos, îşi căptuşeau cuibul cu ele. Era timid, avea un fel al său de treacă-meargă în umblet, o neglijenţă care îl descalifica. Tipul de cîine predestinat să i se agaţe tinichele de coadă. Nimic din liniştita siguranţă

domnească a unui seter, din privirea fioroasă a buldogului încruntat, distincţia rece a ogarului rusesc din portretele lui Reynolds, cîini care se uită prin tine ca prin sticlă, reducîndu-te la zero. Prietenia cîinilor ca Leu nu e rîvnită de nimeni, este căutată de copii sau de oameni lăsaţi în curte să aştepte pînă vine cineva să stea de vorbă cu ei. Ei nu sînt lăudaţi decît ca să se cîştige bunăvoinţa stăpînului lor. Era de castă joasă, javră, ceea ce se cheamă o javră, şi o simţea, şi ţinuta lui umilă mărea mai mult dispreţul lumii faţă de el. Lumea e snoabă şi-i apreciază pe cîini şi oameni după rangul lor social. Ii mai lipsea şi orice urmă de obrăznicie, habar n-avea cum trebuie să te porţi ca să ajungi la ceva în viaţă.

Domnul Klug cunoştea statutul lui Leu în familie şi se purta cu el drăguţ tocmai din cauza aceea. Se întunecase puţin, şi javra putea fi luată drept ogar de către cei ignoranţi, mai ales după două pahare.

— Ia vino-ncoa, băiete, nu te codi, îi spuse, pentru că animalul se opri (din mers şi parcă aştepta o vorbă bună, că nu spera la mai mare. Uite că-ţi dă nenea ceva. Şi-i aruncă în faţă un os.

Leu privi osul, îl privi şi pe domnul Klug şi îşi ciuli urechile.

— la-ţi osul şi cară-te de aici, îi porunci stăpînul.

Lui nu i te puteai împotrivi. Sfios, cuprins de îndoială, înaintă şovăitor dînd din coadă. Se încumetă să studieze osul mai de aproape. Mirosea foarte ademenitor, nu-i vorbă. Osul zăcea în faţa lui în iarbă. Ce era să facă ? Osul e os şi cîinele e cîine. în constituţia ne

scrisă a cîinilor spunea că un os care ţi se aruncă în faţă pe nemîncate, nu se refuză.

Leu luă osul. ll scoase din iarbă, cu grijă, cu vîrful dinţilor, şi plecă cu el prin grădină. Prin spărtura gardului trecu în curte. Nu se grăbea. Osul mirosea tare îmbietor, avea pe el şi o bucată de carne friptă. Nu-i pica lui un chilipir ca ăsta în toate zilele. Friptură, auzi, Leule, friptură. Cum să refuzi tu friptura ? Ai uitat ce scrie în Constituţia cîinilor ?

Mireasma vrăjitei Fripturi avea culoarea lunii, dar mai avea ceva ce nu ţinea de carne, numai de ceasul ăsta. Ceva ce nu era în ordine. îl încerca o amintire, nu mai ştia ce anume. Se aşeză în faţa osului şi rămase multă vreme nemişcat, uitîndu-se la el.

întoarse osul cu botul pe o parte şi pe alta, gînditor. Salivaţia începu să vină abundentă, nu mai mîncase nimic de la amiază. Apucă osul şi iar îl lăsă jos. Văzu apoi Motanul că îi dădea tîrcoale, mîrîi urît la el şi iar luă osul între dinţi.

Din cauza Motanului, osul se făcuse mai bun, mai ademenitor. Saliva adunată ţîşni, sucul dătător de viaţă începu să curgă pe gîtlej în jos, muşcă zdravăn, înghiţi, touşcă din nou şi dintr-o dată... ce-a fost asta ? Osul i se opri în gît. îşi aduse aminte ce s-a mai întîmplat odată acolo sub coşarcă şi ştiu dintr-o dată ce-1 aşteaptă. Ştia că se apropie marele Ker. *

Se icni sprijinindu-se. cu amărnicie în labele din faţă pînă i se înfipseră ghearele în pămînt şi se strădui prin- tr-o tuse opintită să dea osul afară. Dar osul nu voia, se încăpăţîna, devenea mai duşmănos, i se înfigea în gît ţnai adînc, scrîşnea în el înăuntru, ,,ker-ker ‘, hîrîia rana din piept, ieşea din gîtul său propriu împreună cu tuşea ucigaşă. Monstrul uriaş se împlîntă în gheare şi el. Acum stăteau faţă în faţă. Gura fierbinte vomita aburi urîcioşi. Trupul acoperit cu pene înfoiate, mătăhălos, vibra cînd ieşea din gură urletul fierbinte. Era tot mai mult al lui, parte din el, pînă nu mai rămase din Leu idecît supunerea. Ştiu deodată că lupta nu mai are rost. Ascultător, îşi lăsă capul jos ca în dimineţile cînd i se ţ>unea lanţul. Cu privirea din urmă cătă în jur. Nu, nu venea nimeni să-l scape. îl văzu apoi şi pe şarpele Mesa,

coada lui Ker. Şarpele îi înconjură gîtul tot mai strîns pînă îl zdrobi cu inelul său neiertător. Viata ieşi din el ca suflarea dintr-un cimpoi care se desumflă.

Se eliberă cu un ultim efort. Peste o clipă, un abur subţire în formă de cîine trecu peste curte ca norul. Pisicile îl văzură şi se înfiorară. îl petrecură din ochi pînă trecu, alene, peste acoperişul şurii vecine şi se mistui.

— Se duce Leu în paradisul cîinilor, zise Motanul.

Multă vreme nu mai avu nimeni nimic de spus apoi.

ISTORIE CIUDATA ÎN CARE SE SUCCED O SEAMĂ DE ÎNTÎMPLĂRI MIRACULOASE ŞI SE POVESTEŞTE VIAŢA LUI RAMON DE LA SIERRA MORENA ÎN STIL DONQUIJOTESC

— Poveste cu fauni, capre şi dulapuri vechi —

Din astă poveste ciudată, nu veţi înţelege nimic dacă nu vă destăinuiesc mai întîi ceva şi mai curios : dispariţia faunului din

grădina părintelui Alvarez. Faunul era de piatră şi, ca atare, fuga lui din grădină a fost destul de neaşteptată. Dacă în toată întîmplarea asta ar fi existat un dram de logică, din capul locului nu m-aş fi a- pucat să v-o povestesc.

înaintea dispariţiei sale, faunul lăsase în scorbura nucului cel mare următorul răvaş :

„Dragă Juanita eu mam dus nu fi tu supărată pen- trucă a-u venit din spre pădure 2 oameni din sat şi sau oprit la gard au spus am auzit Eu de Capre am fujit după iei dar iei nu mau văzt tare miera dor de Capre şi lor le place mult cîn Eu zic din fluier nu tesupăra Juanita aţ fost tare buni cu mine că maţ scos din Munte şi maţ adus la voi şi tu eşti bună şi miroş tare frumos dacă nu auzeam de Cappre aş fi rămas la Toamnă oi veni în- dărăt numa să aduc Mure şi a-lune să trimiteţi un Coş mulţam de tăte
Faunul.“

Ce să vă mai spun. Dispăruse faunul, pieri şi pescarul Ramiro trimis să-i dea de urmă. Ne-am hotărît atunci, eu cu părintele Alvarez şi nepoata dumisale Juanita, să mergem să-i căutăm pe amîndoi. Esmeralda, logodnica pescarului, ceru să fie luată şi ea cu noi.

Drumul, cam de treizeci de kilometri pînă la San Bartolomeo, parcurs într-un car cu coviltir, ne părea un eveniment din cale afară de promiţător şi aventuros. Abia am închis ochii toată noaptea de bucurie că a doua zi o

să ne ducem la San Bartolomeo. Devreme dimineaţa
— abia cîntase cocoşul nostru cel roşcovan cînd Alvarez, nepoata Juanita şi Esmeralda mă aşteptau deja în curte. Lumea agitată, caii înhămaţi, bătînd nerăbdători din copite, Esmeralda în port de sărbătoare, pe cap cu un şal de dantelă scrobită. Părintele îşi luă şi el pălăria de duminică, cu boruri mari deşi era luni, iar Juanita ieşea şi intra în casă, în continuu val-vîrtej, aducînd întruna băuturi şi merinde pentru drum.

Era vorba de o adevărată călătorie acum, cu tot protocolul complicat al drumurilor de odinioară parcurse călare sau cu diligenţa între Burgos şi Santander, cu fel de fel de peripeţii, căci bandiţi mascaţi aşteptau pitiţi în tufişurile de lîngă drumuri, contese frumoase şi suferinde erau răpite de cavaleri misterioşi, deghizaţi sub glugi de călugări franciscani, cai mureau muşcaţi

de ţîn- ţari de baltă şi nu puteau fi salvaţi, în ciuda leacurilor administrate de toţi participanţii, sau poate îşi dădeau duhul tocmai din pricina lor, mai întîlneai în cale şi pelerini umblînd cu picioarele goale pe drumul spre San Ioga de Compostella, şi cîte şi mai cîte nu vedeai. Zic şi eu călătorie !

Carul pe care ni-1 împrumutase morarul îl avea moştenire din bunici. O minune de car, nici vorbă. Coviltirul de lemn era zugrăvit cu legenda lui Tezeu şi a A- riadnei, povestită într-o succesiune lungă de imagini, fiecare moment decisiv fiind încadrat în chenar negru ca să nu se amestece trecutul cu viitorul. Vopseaua de ulei crăpase în multe locuri, Ariadna apărînd în unele evoluţii ale ei fără cap sau cu trupul sfîrtecat, dar tot ea era, o recunoşteai după rochia lungă şi umflată de vînt si de vîrtejul mişcărilor şi după panglica albastră cu care era încinsă. Pe partea cealaltă, coviltirul povestea legenda lui Pan şi a mlădioasei Syrinx, unde se amestecau, neaşteptate, fragmente din metamorfozele Ledei şi din vieţile apostolilor. Sub coviltir, băncile erau aşezate faţă în faţă, pe jos era întins fîn proaspăt. Juanita propti cu grijă coşurile cu merinde în fundul carului. Caii înhămaţi scuturau din coame nerăbdători şi vizitiul, un flăcău de vreo douăzeci de ani, îmbrăcat cu un bolerou negru de catifea din care se revărsau mînecile bogate ale cămăşii şi

1G6

încins cu brîu de mătase verde, se urcă pe capră şi ne pofti să luăm loc în car.

Ne grăbirăm să ne cuibărim în fîn. Părintele, voluminos cum era, se urcă cu mare icnet, tras de noi şi împins din spate de vizitiu, nu fără cîteva suspine, soli- citînd ajutoarele cereşti şi în special pe ale Sfintei Te- reza de Avila. în sfîrşit, ne văzurăm instalaţi, coşurile cu de-ale gurii fură numărate pentru a zecea oară. Carul ieşi scîrţîind pe poarta parohiei şi o luă 1a. pas în jurul bisericii, cotind pe uliţa lăturalnică spre şosea. Lumea ieşea la porţi să ne vadă plecînd. Oare unde se duce părintele Alvarez ? Bărbierul stătea pe o laviţă în faţa prăvăliei sale, savurîndty-şi cafeaua şi ne ură drum bun cu gesturi aşa de elocvente, încît îşi vărsă ceaşca în poală. Nu făcea să nu ne oprim pentru a-1 saluta, cu care prilej ne întrebă, aşa, într-o doară, unde ne ducem. Părintele spuse că la San Bartolomeo, şi fu auzit de cîţiva copii care se jucau în praf. Vestea umbla mai repede decît caii noştri, şi, cînd ne mai oprirăm o dată în capul

satului la han, pentru că părintele îşi adusese aminte că nu are tutun şi Antonio trebui să coboare să cumpere o măsură „din cel bun“, toată lumea ştia că plecăm la San Bartolomeo. Ce aventură ! Şi la moară mai stătu- răm oleacă, să-i mulţumim morarului că ne-a împrumutat carul şi ne-a făcut rost şi de vizitiu. Din aceste multiple pricini soarele ajunsese foarte sus pe cer cînd ieşirăm pe drumul mare, numai gropi şi hopuri, ca holda muncită de plug. Aerul fierbea. Curînd ne răzbi setea şi destuparăm damigeana ; din coş apărură paharele din sticlă groasă, şi-l rugarăm pe Antonio să oprească şi să bea şi el un pahar cu noi. Pe urmă, fireşte, ni se făcu şi mai cald. Antonio şi Esmeralda se apucară să cînte, dar toropeala îi învinse curînd şi cîntecul rămase agăţat departe în zare, unde îl trimiseseră ei. Ne cuprinse moţăiala, şi nu ne mai dezmeticirăm decît la o hurducătură zdravănă, cît p-aci*să ne azvîrle afară în iarbă. Căci a- dormise şi vizitiul, şi caii o luaseră razna peste cîmp, oprindu-se, brusc, la marginea unui şanţ cu apă. De-a valma sărirăm afară din car şi Antonio trase caii la o parte, înainte de a se trezi de tot.

Se pare că rătăciserăm multă vreme, deoarece, ori- cît ne căscam ochii în toate părţile, nu zăream urmă de drum. Eram într-o luncă întinsă, ici-colo cu cîte-un lă- mîi încărcat cu fructe sau vreo salcie, dar nici sat, nici casă singură măcar, nimic. Luncă, iarbă, la oarecare distanţă zăreai o fîntînă. Dincolo de ea, o pădure de pini. Ce să facem acum ? Hai să mîncăm ceva în umbra copacilor, pe Antonio l-am trimis să caute şoseaua. Am desfăcut un şervet pe iarbă, din coşuri apărură plăcinta de iepure, plăcinta cu afine, pateuri fel de fel fură înşirate frumos pe iarbă, în farfurii de pămînt zmălţuit. Părintele desfăcu sticla cu vin de Malaga, dulce şi greu. Cu- răţirăm mere, portocale, rodii. Esmeralda plecă la fîntînă după apă. într-un tîrziu se întoarse şi Antonio. Ne spuse că a înconjurat tot hotarul, dar nu văzuse decît livezi şi vii şi iar vii şi livezi, încolo, pădurea, dar de drum nici urmă. După mîncare, dar mai ales după vinul tare care aluneca pe gît ca uleiul, lenea şi toropeala ne doborîră. Ne culcarăm în iarbă şi iar ne fură somnul. în somn auzii cîntec de nai şi-mi dibuii cale după sunetele subţiri ca picuratul apei unui şipot firav captat într-un jgheab. Ajunsei la o pădure deasă. îl zării pe faun după un copac, cînd mă văzu îmi zîmbi larg, ca un

ţărănoi şiret. Nu voia să se apropie. Mă dusei încet spre el, dar o rupea mereu la fugă, jucîndu-se de-a v-aţi-ascunselea, ba îi luceau copitele sub o tufă, ba i se ivea capul din- tr-o scorbură. Mă apropiai tiptil, cu vorbe blînde, să nu-1 sperii, dar, făcîndu-mă mai aproape, pricepui că faţa ghicită nu fusese decît înşelăciunea zgîrciurilor scoarţei şi jocul umbrei, cîntecul picurat amăgea mai încolo, cînd în faţă, cînd undeva în urmă. Faunul, nicăieri. Cînd mă trezii, soarele lăsa umbre lungi şi albastre peste iarbă, şi-n liniştea adîncă a după-amiezii tîrzii nu se auzeau decît ţîrîitul greierilor, gîngurit de porumbei şi sforăitul adînc al părintelui Alvarez. Ai noştri dormeau duşi.

— Săriţi ! am strigat, săriţi că se face noapte !

Primul care se urni din loc fu Antonio. Sări în picioare şi se întinse din toate încheieturile.

— Vai, dar mult am mai dormit, se miră frecîn- du-se la ochi, scoală, părinte, că se face noapte !

Alvarez se întoarse pe partea cealaltă şi, după o scurtă pauză, iar începu să sforăie. Băiatul îl scutură cu tot respectul cuvenit pînă izbuti să deschidă supapa greu înşurubată a somnului său. Cînd se dezmetici, tot nu ştia unde se află. Se treziră şi fetele şi, cînd ne pomenirăm toţi în picioare, în mijlocul acelui peisaj absurd de frumos, ni se păru că mai visăm şi nu simţeam nici o dorinţă de a pleca în altă parte.

— Acum ce facem, unchiule ?, întrebă Juanita. Părintele se uită la ceasul lui.

— Nu ştiu cît o fi ceasul. Al meu s-a oprit. Drumul ăsta e ca un făcut.

— O fi în jur de şapte, zise Antonio.

— Dimineaţa ?

— Ba seara.

Juanita credea că e dimineaţă şi soarele răsare.

— De unde ştii că răsare ?

— Hai să ne uităm puţin la soare, propuse unchiul ei, să vedem dacă urcă sau coboară.

Stăturăm aşa, uitîndu-ne la soare vreo cinci minute, fără să-i putem ghici intenţiile. Părerile tot împărţite ră- măseră. Părintele şi Antonio plecară în recunoaştere, curînd după aceea, ne dădurăm seama şi noi că soarele apune. Iar aşternurăm masa pe iarbă, de data asta pentru cină, şi ne apucarăm de strîns

vreascuri pentru foc. In preajma fîntînii erau crengi uscate. După urme, se cunoştea că trecuseră capre pe acolo, iar păstorii îşi fripseseră carnea pentru prînz. între timp se întunecă de tot. Esmeralda tresări.

— Vine cineva.

— O fi unchiul cu Antonio. Ascultară cu încordare foşnetul frunzelor, apoi o puserăm pe Esmeralda să a- prindă focul.

— Doamne, oftă Juanita, de ce-or fi întîrziind atîta bărbaţii ăştia, uite că ne lasă singure, noaptea, aici. Să nu li se fi întîmplat ceva rău ! Ascultînd mai departe, ni se păru că vin mulţi, parcă auzeam apropiindu-se o armată întreagă de bandiţi. Figura uriaşă care se desprinse din întuneric cu cît se apropia, cu atît se făcea mai mică. Cînd ajunse în bătaia focului, respirarăm uşurate : nu mai aveam nici un motiv de îngrijorare. Cel care a

169

păru era un om foarte-foarte bătrîn, cum nu mai văzuse- răm altul. Ţinuta lui era dreaptă ca a unui rege, barba-i foarte lungă îi acoperea pieptul întreg, şi era îmbrăcat cu o veche mantie de călugăr, încinsă la brîu cu o frîn- ghie. Se opri sprijinindu-se în toiagu-i noduros, şi în urma lui se ivi o căpriţă sură, la gît cu o panglică.

— Cine umblă noaptea cu capra după el dacă nu necuratul ? suflă Esmeralda.

— Taci, îi şoptii.

Vocea bătrînului sună răguşită şi tremurătoare.

— Bună seara, domnişoarelor ! Ce faceţi noaptea, singure, pe cîmp ? Nu vă este frică ?

— Facem cafea, răspunse sprinten Juanita, şezi aici, moşule, o să bei şi dumneata o ceaşcă.

Respirarăm uşurate că, în loc de o oaste de briganzi călare, ne pomeniserăm cu un moşneag şi o capră. Eram aşa de bucuroase, încît nu ştiam ce să-i mai dăm, cum să-i mai vorbim ca să-l răsplătim pentru faptul că nu era decît un bătrîn singur. Moşneagul se aşeză oftînd din greu, cum se aşează cei împovăraţi de ani mulţi şi rămase cu bărbia sprijinită în toiag, pe mîinile încrucişate. Căpriţa se culcă la picioarele lui.

— Cafea !, n-am mai băut cafea de pe vremea războiului celui mare.

— Cîţi ani ai, dacă nu te superi ?

— Cînd cu războiul aveam cincizeci şi cinci. De a- tunci nu-i mai număr.

— Stai departe de aici ?

— Nu prea departe. Uite'n pădurea de colo, unde răsare luna.

— Dar sînt case pe acolo ? Bătrînul rîse şi mîngîie căpriţa între coarne. Auzi, Ines ? Ce-ar fi să avem şi noi o casă cu odăi văruite şi tavane cu grinzi, ca alţii ? He- hei, cum am avut şi eu pe vremuri, ba şi mai şi ! Cînd ai vrea să mă chemi afară, te-ai ridica în două labe, să behăi la fereastră ! Nu avem noi casă, domnişoarelor, o peşteră şi atît, dar mare cît o biserică. N-am da-o nici pe palatul arhiepiscopului din Toledo. Aţi auzit vreodată de Ramon de la Sierra Morena ?

— Ramdn ? Juanita să cadă fulgerată, nu alta.

170

— Dumneata eşti Ramon de la Sierra Morena ?

Se ridică îngrozită. Aşa făcurăm şi noi şi fără îndoială că am fi rupt-o la fugă, deşi nu ştiam despre ce era vorba, dacă nu soseau Alvarez şi Antonio tocmai atunci.

— Văd că voi aţi avut mai mult noroc decît mine, zise părintele. Noi nu ne-am întîlnit cu nimeni.

— Unchiule, auzi, unchiule, — Juanita abia putea pronunţa vorbele, — bătrînul ăsta este Ramon de la Sierra Morena.

Alvarez nu-şi pierdu cumpătul.

— Fii binevenit oricine ai fi, spuse, şi împarte cu noi masa noastră de seară.

— Mulţumesc, părinte, spuse bătrînul, să te ţie Domnul mulţi ani cu bună voie şi sănătate. Da, zău, oftă, că puţini sînt cei care mă rabdă în preajma lor după ce mi-au auzit numele. Dar să nu arunci cu pietre asupra nimănui pînă nu afli ce necazuri s-au abătut asupra lui. Eu ştiu că m-am căit destul pentru cîte am făcut în tinereţe şi mi-am ales viaţa de pustnic drept ispăşire. Zdrenţele astea de pe mine, căci haine nu le pot numi, nu sînt straie lumeşti, aşa cum nici gîndurile mele nu mai sînt lumeşti de cînd am venit să trăiesc în pădurea asta.

— Avem tot respectul pentru anii tăi şi hainele pe care le porţi, zise Alvarez, şi dacă te aşezi cu noi la masă ne faci nu numai o bucurie, dar şi o mare cinste. Cît despre haine şi încălţări, ţi-om trimite noi ceva mai bun cînd o da Dumnezeu să ajungem acasă.

— Să vă aibă Domnul în pază pe toţi, zise bătrînul.

Ne aşezarăm în jurul şervetului, la lumina focului şi Juanita împărţi friptura, iar părintele binecuvîntă bucatele din faţa noastră.

— Toată ziua am mîncat azi, zisei, am tot mîncat şi am băut, de altele nu am avut grijă. De aceea am rătăcit drumul.

— Dar unde aţi vrut să mergeţi ?

— La Şan Bartolomeo.

—• Tocmai acolo ? Şi cum de v-aţi abătut pe meleagurile astea ! ?

171

— Am adormit din cauza vinului şi a căldurii şi caii au luat-o razna. Mai e mult pînă la San Bartolomeo ? Unde e şoseaua ?

— San Bartolomeo e la vreo opt ceasuri de drum, trei călare, dacă-mi aduc bine aminte, zise moşneagul, şoseaua este drept înainte, în direcţia dealului de colo — arătă peste cîmpia bătută de lună — la vreo leghe de aici. Se vede că aţi înconjurat dealul şi aţi trecut lunca de colo de-aţi ajuns aici.

— Mult am mai dormit, zise Juanita, bine că nu ne-am răsturnat, cu car cu tot, în şanţ. Caii s-au oprit în ultimul moment.

— Va trebui să aşteptaţi pînă dimineaţa ca să găsiţi şoseaua. Noaptea va fi răcoroasă, s-ar putea să şi plouă. Mai bine dormiţi în peştera mea. Paturi moi cum aveţi acasă nu vă pot oferi, dar vă voi aşterne culcuş din fîn proaspăt. Se doarme bine în peştera mea dacă nu te supără murmurul izvorului şi Ines nu visează urît.

Părintele îi mulţumi lui Rămân de la Sierra Morena şi se întoarse spre noi.

— Cred că nu avem altceva mai bun de făcut dacă va trebui să înnoptăm aici, ne spuse. Esmeralda, sînt gata cafelele ?

Fata sări la focul muribund şi-l aţîţă cu vreascuri. Turnă apoi în ceşti şi ne servi pe rînd. Părintele o rugă să mai pună pe foc. Flăcările se înălţară şi în lumina lor tremurată feţele trăiau o altă viaţă decît a noastră, flutu- rînd pe adierea lor. Se făcu linişte. Râmaserăm cu ochii aţintiţi asupra bătrînului, de parcă am fi aşteptat ceva de la el. Dînsul simţi încordarea noastră şi spuse :

— Vă datorez o povestire ca să vă răsplătesc încrederea cu încredere. Desigur, vă pare lucru curios cum trăiesc eu singur în pădure, retras într-o peşteră ca fiara, şi vă înfioară chiar şi

numai auzul numelui meu, deşi mulţi ani au trecut şi mult m-am schimbat şi eu de cînd acest nume era spaima tuturor oamenilor paşnici şi cu frica lui Dumnezeu. Nu mai port de mult numele moştenit de la strămoşii mei care erau oameni nobili şi onoraţi pe tot întinsul Spaniei. Dacă m-ar chema la fel ca odinioară, alta mi-ar fi soarta, dar ascultaţi-mi povestea

cu răbdare, să vă daţi seama unde ajunge bărbatul drept şi cinstit dacă-şi leagă soarta de o femeie uşuratică.

în tinereţe mă chema don Rodrigo, dar, cum v-am spus, numele întreg nu vi-1 pot dezvălui, din respect pentru rudele pe care le-aş mai putea avea. Castelul meu nu era departe de Oviedo. Moştenisem, împreună cu numele, şi o avere în pămînturi întinse. Grija moşiei mele, vînătorile şi lectura îmi umpleau tot timpul şi nu-mi doream decît o viaţă liniştită alături de o soţie iubitoare şi de fiii mei, dacă mi-ar fi fost scris să am urmaşi vreodată.

Cea pe care mi-a hărăzit-o soarta era departe de a-mi dărui această fericire. O luai săracă şi orfană, scă- pînd-o de teroarea unchilor ei care o ţineau închisă la ţară şi voiau s-o călugărească cu forţa. De bună seamă, ştiau ei ce ştiau, şi-i cunoşteau năravurile mai bine decît mine. De arătat, se arăta atît de blîndă şi de supusă în toate, încît nu puteam bănui cît era de prefăcută şi de capabilă de cea mai desfrînată purtare. Credeam că distracţiile ei erau simple şi nevinovate, o plimbare prin grădină, o vizită la mănăstire în tovărăşia cîtorva prietene, în sfîrşit, purtările cuvenite unei femei de rangul ei şi, în general, oricărei femei măritate în absenţa soţului. Cînd plecam la vînătoare, avea toată libertatea să facă ce pofteşte. Aşa merseră lucrurile o vreme, dar liniştea mea nu avea să dureze mult. O întîmplare neaşteptată mă dezmetici dezvăluindu-mi adevărul.

într-o seară de vară, cînd mă întorceam de la vînătoare, îl văzui pe vecinul şi prietenul meu, om de-o seamă cu mine, contele Jose Antonio, ieşind călare pe poarta castelului meu. Crezui că venise să mă caute şi-l strigai de mai multe ori, dar el, în loc de a se opri, dădu pinteni calului şi se îndepărtă în goană. Tulburat, intrai în iatacul soţiei mele. Ea mă primi surîzătoare. O întrebai dacă Jose Antonio fusese la noi. Făcu greşeala de a spune că nu. Dar să ascultaţi povestea mea pînă la capăt, să vedeţi dacă s-a mai pomenit vreodată ceva a- semănător.

Cum eu îmi dădusem foarte bine seama că am văzut un cavaler ieşind pe poarta mea în seara cu pricina şi în acel cavaler îl recunoscusem pe contele Jose Anto
173
nio, mă hotărîi să tac şi să-mi deschid bine ochii pînă oi reuşi odată să-i prind împreună. într-o zi îi spusei că mă pregătesc pentru o lungă călătorie. Dona Isabella mă petrecu pînă la poartă. Plîngea şi-mi spunea că nu-şi va găsi liniştea pînă cînd nu m-o vedea teafăr acasă, că în asemenea escapade se poate întîmpla orice, un glonte rătăcit, o cădere fatală şi cîte şi mai cîte. Se jură că nu va ieşi cu o iotă din cuvîntul meu, dinspre partea ei pot fi liniştit. Cîte nu minte o femeie şi ce prost este bărbatul care îi dă crezare !

Eu mă dusei numai pînă la Oviedo, nu mai mult de- cît trei leghe de acasă şi mă retrăsei într-un han părăsit, care se afla în apropierea oraşului. Ascuns acolo, meditai mai multe zile la rînd la un plan de răzbunare în toate amănuntele lui, liniştindu-mi conştiinţa cu gândul că dona Isabella şi-a pregătit singură soarta pe care i-o hărăzeam eu. Dar poate numai acum îmi închipui că aş fi fost în stare să-mi liniştesc conştiinţa. Conştiinţa mea era îngropată sub năvalnica pornire de a-i pregăti năpasta.

într-o seară tîrziu, mă întorsei spre casă călare şi în poarta castelului o găsii pe doica nevesti-mi, o bătrînă de care ea nu se despărţise niciodată. O întrebai ce caută afară la ora aceea tîrzie, de ce nu s-a dus la culcare. Nu fu în stare să-mi dea un răspuns cit de cît mulţumitor şi, fără să-mi mai pierd vremea cu ea, o împinsei în lături, mă năpustii sus pe trepte şi dădui buzna în odaia soţiei mele. O găsii singură, răsfoindu-şi liniştită cartea de rugăciune. O întrebai de Jose Antonio. îşi lăsă cartea pe genunchi şi îmi spuse liniştită că apucăturile mele din ultima vreme o pun pe gînduri. „Ce-ţi tot trece prin minte ? Sînt eu, oare, păzitoarea lui don Jose ?“ I-am strigat că minte, şi, rotindu-mi privirea prin odaie, rămăsei cu ochii pe dulapul din colţ.

Era un dulap dintre acelea care nu se mai vedeau decît în case foarte vechi, încăpător cît un cabinet, unde îşi ţineau bunicile crinolinele şi podoabele. Era migălos sculptat, din lemn de stejar, cu figuri de fauni şi naiade, împodobit cu copcii ciocănite din aramă.

Să nu vi se pară ciudat cît de minuţios îmi amintesc de amănuntele sale. Era de parcă atunci l-aş fi vă

zut aievea pentru prima oară. Şi parcă aş fi presimţit că mobila aceea era aşezată în centrul şi la răscrucea soartei mele, şi căile vieţii mele următoare mi se vor deschide tot din acel dulap.

Cînd dona Isabella observă că îmi îndrept privirile într-acolo, îşi pierdu toată siguranţa de sine şi începu să tremure. Sării la dulap şi rămăsei înăuntru pînă dimineaţa. Atunci, acolo, aflai, într-adevăr, cine era soţia mea. Staţi şi judecaţi şi domniile-voastre de ce femeie am avut eu nenorocul să-mi leg soarta.

Ştiindu-mă absent, contele venise spre seară, chemat printr-un bilet al Isabellei. Pe la orele zece, cînd stăteau împreună, auziră paşi pe scări. Repede, contele se ascunse în dulap, de unde fu martorul unei scene cu totul diferite de aceea pentru care era el pregătit. în iatac intră un tînăr străin, care o luă pe doamna în braţe şi, ca scos din minţi, îi debită un şir de vorbe înflăcărate. Din spusele lui se lămuri că era un văr de-al doamnei, cu care dumneaei întreţinuse legături de dragoste încă de pe vremea cînd era nemăritată şi care, pentru a scăpa de răzbunarea unchilor ei, fugise în Peru. Reîntors acum, aflase că ea era măritată şi venise la ea sub protecţia nopţii ca s-o implore să fugă cu el. Scena fu întreruptă de o nouă bătaie în uşă. „Doamne sfinte, ascunde-te, Paolo !“ Vărul Paolo îşi găsi şi el refugiul în dulapul unde-1 întîlni pe contele Jose Antonio. Aşteptările fură însă înşelate şi de astă dată. Cel care intră în iatac era un călugăr iezuit care se întorcea din pelerinaj. Tocmai începuse să plouă cînd trecea pe sub zidurile castelului şi omul se întreba ce-ar fi, la urma urmei, să intre şi să ceară azil pentru noaptea aceea u- medă şi rece. Auzise şi cuvioşia lui cîte ceva despre dona Isabella, că îi ştiau toţi de faimă în afară de mine, nenorocitul, aşa că ar fi dorit şi el să se convingă dacă erau adevărate poveştile despre soţia mea. Auzise şi de pasiunea mea pentru vînătoare şi nădăjduia să nu mă găsească acasă. De-ar fi fost să dea de mine, ar fi cerut adăpost în numele milostiveniei creştineşti. Căci cine îi refuză călugărului nevoiaş un pat şi o pîine ? Dacă însă aş fi fost plecat, socotea că ar fi cazul să-şi încerce şi

el norocul, după atîtea luni de posturi şi rugăciuni. Dar abia schimbase cîteva vorbe cu dumneaei, cînd auziră pe cineva năpustindu-se pe trepte în sus. Ce era să facă ? Iezuitul se lăsă

şi el vîrît în dulap. Mai sosiseră alţi doi, sub pretexte neclare. Cum zice vorba din bătrîni : „ori secetă, ori potop‘\ Unul era îmbrăcat croitor, iar celălalt era un tînăr abate de la Oviedo, în drum spre San Iago de Compostelia. Astfel încît, atunci cînd intrai şi eu în dulap, găsii înăuntru o numeroasă companie.

Cît era de încăpătoare mobila aceea, vă puteţi da seama dacă vă spun că şedeam toţi comod în ea, cu armele şi mantiile noastre, tăifăsuind la lumina lanternei abatelui şi povestind fiecare cum a ajuns acolo. Nu am ieşit, şi am rămas acolo aşteptînd şi alţi muşterii, dar nu se mai prezentă nimeni. Cînd toate se lămuriră în privinţa fiecăruia dintre noi, ne cuprinse deodată o asemenea silă faţă de toate femeile din lume, încît ne înfrăţirăm, hotărîndu-ne să nu ne mai despărţim niciodată. Soarta însă hotărî altfel.

Cînd ieşirăm din dulap spre dimineaţă, toţi şase la braţ, o găsirăm pe Isabella rugîndu-se în faţa icoanei. Nenorocita îşi aşteptase soarta noaptea întreagă. In cîteva ore părul îi albise şi arăta ca o bătrînă. Am întrebat-o de ce nu plecase.

— Unde să fi plecat ?

— Intr-adevăr, nu ai unde te duce.

Şi totuşi, îmi veni foarte greu să săvîrşesc ceea ce aveam de făcut. După aceea, mă întorsei spre tovarăşii mei.

— Acum, că am isprăvit, le spusei, mai aşteptaţi puţin. îndată apoi ne vom vedea de drum.

Golii în grabă vistieria de bani, luai şi podoabele Isabellei, o trecui şi pe doică prin sabie, slugilor, îngrozite, care se îngrămădiră în calea mea, le-am spus să ia tot ce mai rămăsese de luat. Apoi dădurăm foc castelului.

Noi o luarăm călare peste cîmp. Nu ne-am mai uitat > îndărăt, ne-am lăsat trecutul şi toate rosturile în urmă, ne schimbarăm şi numele. După multe peripeţii ajunserăm în munţi, la un castel păzit de un bătrîn şi o castelană îngreunată de ani. îi trimiserăm şi pe ei pe lu

mea cealaltă. Nu ne mai păsa de nimic. Ne baricadarăm acolo, găsirăm pivniţele pline de vinuri vechi, şi în nopţile de vară vuiau văile de ecourile petrecerilor noastre. Cînd ni se sfîrşiră banii, trăirăm mai departe din furturi şi din jafuri, îi răpuneam pe călătorii rătăciţi pe drumurile noastre, le siluiam femeile, smulgeam cerceii din urechile lor şi inelele x din degetele

morţilor, coboram uneori şi în oraşe unde dădeam foc bisericilor, prădam odoarele sfinte şi le vindeam unui evreu din Saragoza, care le topea şi le prefăcea în podoabe.

Ar fi fără de rost să vă înşir toate fărădelegile noastre, le şi cunoaşteţi din auzite. Pedeapsa nu întîrzie mult. Călugărul şi Paolo fură prinşi şi spînzuraţi în piaţa mare din Madrid, abatele şi croitorul îşi întîlniră sorocul în luptele cu jandarmii. Răsplata promisă celor care ar fi dat de urmele mele şi ale contelui era aşa de mare, încît întreaga provincie gonea după noi. Ne ascundeam prin bîrloage, nu mai ieşeam cu lunile din codru, ne crescuseră gheare şi plete lungi, ne hrăneam numai cu boabele tufelor şi cu ciuperci, căci nu mai aveam cu ce vîna, hainele putrezeau pe noi de mucegai, de ploi. Aşa ajunserăm la o mănăstire de franciscani între munţi. Ni s-au dat haine şi adăpost, am fost hrăniţi şi trataţi ca oamenii. Am rămas acolo ani de zile, cărînd apă şi spărgînd lemne, ajutînd la treburile grădinii şi ale bucătăriei. Nu ne-a întrebat nimeni de nimic, nici chiar cu prilejul spovedaniilor. Abatele ne dădu dezlegarea de a păstra tăcerea asupra unor lucruri pe care voiam noi să le ţinem tăinuite.

Cînd izbucni marele război în Europa, Jose Antonio mă părăsi. Nu mai eram tineri, nici eu nici dînsul, dar eu reuşisem să mă liniştesc, pe cînd el dorea să se izbăvească în mod mai crîncen. Nu mai putea suporta viaţa împăcată din mănăstire. El nu era împăcat. Intr-o zi plecă şi nu se mai întoarse. Abatele mănăstirii, văzîn- du-mă cît de greu îmi găsesc locul fără Jose Antonio, mă luă de multe ori la o parte căutînd să mă mîngîie. Odată îmi spuse că m-am căit destul, oricît aş fi greşit, ca să mă poată primi în rîndul călugărilor săi. Am plins şi i-am spus că mă simt nedemn să trăiesc între ei ca un frate şi un egal, şi l-am rugat doar să-mi dea încu

viinţarea să îmbrac straiele ordinului lor şi să plec singur în lume. încercă să mă înduplece, dar nu mă clinti în hotărîrea mea.

Cînd văzu abatele că toate rugăminţile lui rămîn zadarnice, deoarece nu-mi poate schimba gîndul, îmi dădu haine şi sandale, zece galbeni, merinde în traistă, mă binecuvîntă şi mă lăsă să plec în lume. Făcui drumul pe jos pînă la Barcelona în multe săptămîni, trăind din mila oamenilor buni întîlniţi în cale.

Din cei zece galbeni, plătii cinci pentru biletul de vapor cînd am venit la Ibiza. Cu ceilalţi cinci, mi-am cumpărat aici două capre, să mă hrănească cu laptele lor, şi de atunci trăiesc retras în peşteră şi nu mă ştie nimeni, decît ciobanii. Nici ei nu-mi spun altfel decît „sihastrul".

Cît timp a trecut de cînd m-am aciuit aici — treizeci de ani ? patruzeci ? Nu-mi pot da seama. La început, obişnuiam să ţin un răboj într-un stejar. într-o zi veniră nişte oameni şi-mi tăiară stejarul, de atunci m-am încurcat cu socoteala. Trăiesc cu gîndurile mele şi mare este milostivenia Domnului faţă de mine, că mi-am găsit pacea pe pămînt, cum rar le este dat şi celor cu mult mai vrednici decît mine.

Şi acum, că v-am înşirat faptele vieţii mele, mă aştept să vă întoarceţi de la mine cu silă şi groază, gîn- dindu-vă că v-aţi oferit ospitalitatea cu prea multă uşurinţă.

■— Poate că păcatele noastre nu sînt aşa de mari ca ale tale, zise Alvarez după o tăcere, deşi cîntarul Domnului rămîne pentru noi o taină, dar, aşa cum sînt, le purtăm cu noi şi ne-am obişnuit să trăim cu ele. Mai degrabă tu ai putea să arunci cu piatra în noi.

Ramaserăm multă vreme în jurul jarului topit sub spuză şi ne gîndeam la mediocrele noastre greşeli, cu care ne-am dedat ca şi cu o boală ; vedeam linia întortocheată a vieţii noastre, cu oscilaţiile ei mărunte între bine şi rău. Ce meschine păreau ele pe lîngă avîntul puternic al soartei lui Ramon ! O viaţă ca a lui, cu conţinutul ei limpede şi liniar, se putea povesti, dar vom pu- tea noi, oare, povesti vreodată vieţile noastre, aşa, ca altul să ne înţeleagă ? Oare, le cunoaştem bine chiar

noi înşine ? Şi nu se poate spune că n-am trăit, profund şi frămîntat uneori, am plîns lacrimi negre şi otrăvite ca fierea, am plătit pentru fiecare bucurie din plin, dar cu ce ne-am ales din toate cîte-am pătimit ? Nici măcar cu amintirea. Generaţia noastră este lipsită de memorie. Ne dăm seama doar că tinereţea şi vlaga se duc, se macină, că viaţa îşi lasă urmele în noi ca anii în cercurile unui copac, dar ne-am dezobişnuit de a mai căuta în aceste cercuri şi le-am uitat sensul. Cum, în ce fel am devenit aşa cum sîntem ? De ne-ar întreba cineva din ce greşeli ne-am dori izbăvirea, am spune că din toate, dar nu ne-am aduce aminte de nici una. Am rămas cu sufletul sfîrtecat şi

neîmpăcat, dar nici nu mai ştim pentru ce.

Se făcuse foarte tîrziu, din pădure se auzea cucuveaua. Lăsarăm carul şi caii în livadă în paza lui Antonio, care putea dormi în fîn, sub coviltir. Avu grijă să deshame caii şi să-i priponească de copaci, nu cumva să se trezească noaptea plimbat pe cine ştie ce meleaguri. Atît ne mai lipsea. Ramon ne pofti să-l urmăm.

Străbăturăm lunca scăldată de lună de-a lungul unui pîrîiaş şi ajunserăm la pădure. Era o pădure de pini. Ramon mergea în faţa noastră. Era de mulţi ani înfrăţit cu pădurea, îi cunoştea cele mai ascunse şi tainice poteci. Se mişca cu siguranţa lupului umblînd noaptea în desiş, cînd nu se ştie observat de nimeni. Era la el acasă printre copaci şi tufărişuri, şi ne făcu să simţim că se poate trăi singur într-un codru, în teribila intimitate a pămîntului şi a furtunii, fără căldura vocii iubite, fără casă, fără pîine, fără nimic. Intrarăm cu evlavie în lumea lui tăcută, păşind pe muşchiul gros şi moale sub bolta crengilor, şi ne oprirăm cu el în faţa unei grote. La intrarea scundă, bătrînul ne făcu semn să ne aplecăm. Aprinserăm un chibrit. Ne oprirăm puţin, vă-zîndu-1 că ascultă cu încordare şi ne făcu atenţi, să stăm liniştiţi. După un lung moment se dezlănţui în peşteră o goană nebună. Pereţii boltiţi răsunară de bătaia paşilor tari în piatră. Bătrînul ne spuse să-l urmăm fără teamă.

Părintele reuşi să-şi aprindă lanterna şi intrarăm, a- plecaţi unul cîte unul, după moşneagul urmat de ca

pra lui. După cîţiva paşi, peştera se lărgi într-o încăpere boltită şi lunguiaţă. în penumbră desluşirăm un crucifix înnegrit deasupra unui culcuş de paie, mai încolo, un su-, port de fier cu o căldăruşă de aramă. Înaintînd, aproape ne împiedicarăm de nişte vase de lut umplute cu lapte şi cu miere, înşirate pe jos. Intr-o firidă naturală din stînca^ peretelui, sprijinite unele de altele, stăteau cîteva cărţi vechi legate în piele mucegăită, iar pe o stîncă rotunjită în formă de masă, lîngă un buchet de ierburi înmiresmate, stătea un ceas de nisip. Toate le văzui ca prin vis, cum mergeam tiptil în urma bătrînului, oprin- du-ne, din cînd în cînd, să tragem cu urechea. Ecoul paşilor se auzea tot mai surd, tot mai departe, dar nu se curmă goana lor sălbatică, tot mai durduia tropotul lor, undeva, pe sub bolţi. Ne strecurarăm printr-un coridor lung şi foarte întortocheat, scund

tare, de eram siliţi să umblăm mai mult aplecaţi. Şipotul amintit de Ramon izvora de aici, urmîndu-şi matca săpată în stîncă, în pantă lină, pînă la intrare. După ce trecurăm de gura izvorului, bătrînul se opri iar şi ascultă cu atenţie.

— Nu se mai aude nimic, zise. S-o fi rătăcit în sala curcubeielor sau a dat de ieşirea dinspre miazănoapte.

Tavanul gangului se ridică puţin şi se strecură pînă la noi o părere de lumină ; flacăra lanternei pălea pe măsură ce pereţii gangului se umpleaxi de luciri suave, albăstrii. Călcam cu mirare şi teamă pînă cînd, după o ultimă cotitură ajunserăm în faţa unei privelişti uluitoare. înaintea noastră se deschidea o sală imensă şi boltită, rotundă, o cupolă uriaşă cu pereţii clădiţi din ne-stemate de toate nuanţele ; sclipirea lor feerică, vie, ne luă lumina ochilor. Razele albastre scurse din mă- nunchiurile de safir se înnădiră cu purpura rubinelor ; topazurile îşi turnau mierea în izvorul verde al smaraldelor, pilaştri puternjei de opal jucau în bătaia scăpărărilor şi seînteiau în chip de curcubeie. Ramon ne chemă să-l urmăm sub cupolă şi trecurăm pragul vrăjit, cuprinşi de reculegere şi ineîntare. Orbiţi, ne oprirăm în mijlocul sălii, dar gazda noastră, dedat cu această privelişte, părea muncit de alte gînduri. Ochii lui neliniştiţi căutau în toate părţile.

130

— Cine se ascunde aici ? Strigătul lui se prăvăli ca tunetul sub arcul bolţii imense. După o tăcere încremenită, Ramon înconjură stîlpii şi se opri brusc : — Cine sînteţi ?

Faunul apăru. Scăldat în raze, marmora albă şi netedă a trupului său ardea încinsă în focuri incandescente, faţa lui ridicată spre lumina bolţii sclipea mistuită de flăcări ; sub învelişul străveziu al membrelor sale părea că s-a aprins, din măduva ei tăinuită şi dură, piatra.

în urma lui călca un Ramiro pădureţ, cu privirile piezişe, pe care nu-1 cunoscusem. Trupul lui dezgolit pînă la brîu era împodobit cu ghirlande şi flori, în păru-i încilcit se împleteau frunze de stejar şi boabe negre, sclipitoare ca sticla.

*

Esmeraldei, văzîndu-şi logodnicul plecat de atîta vreme, îi scăpă un strigăt :

— Ramiro !

Băiatul o. privi o dată, dar faţa lui nu oglindea bucurie. îşi

coborî privirea şi rămase încruntat.

— Ramiro, nu ţi e ruşine să te arăţi gol în faţa mea ?

— Ce-ti pasă ţie dacă sînt gol, răspunse dur şi încăpăţînat. Dacă nu-ţi place, n-ai decît să nu mă priveşti.

Fata izbucni într-un plîns sfîşietor, deznădăjduit, dar el nu se lăsă înduplecat. Ne privi drept în faţă, dîrz, a- meninţător, îşi plecă apoi faţa încruntată şi rămase mut.

— Thvrsos, se întoarse Alvarez către faun, Thyrsos, tu arzi cu toate focurile curcubeului, umerii tăi sînt spălaţi de izvoarele luminii, faţa ta este încununată de stele. Amin'teşte*ţi de secolele fără număr, cînd ai zăcut înmormîntat, un munte întreg îţi apăsa atunci pieptul. Primăverile îşi prelingeau potopul de flori peste tine, dar tu stăteai cufundat în beznă, încătuşat, rădăcinile te ţineau înlănţuit, bolovani grei îţi zdrobeau pieptul, naiul tău era astupat cu pămînt. Thyrsos, adu-ţi a- minte.

181

Faunul îşi aplecă fruntea oarbă înspre el şi, o clipă, lumina feţei lui se întunecă, se stinse. Faunul îşi aducea aminte.

— Thyrsos, ai uitat de primele lovituri de sapă care au subţiat pămîntul peste fruntea ta, mai ştii de prima rază de soare care ţi se strecură, albă şi dureroasă, sub pleoape ? Cine stătea atunci lîngă tine ?

— Tu stăteai lîngă mine, murmură faunul, şi trupul lui se umplu de zumzet.

— Eu te-am smuls, din măruntaiele pămîntului, eu te-am redat luminii, eu ţi-am destupat naiul ca viersurile tale să curgă pe aripile tuturor adierilor, Thyrsos, tu eşti al meu pe vecie şi mă vei urma oriunde mă voi duce.

— Te voi urma, zise faunul.

Esmeralda se întoarse spre Ramiro :

— Vii şi tu cu noi ?

—- Eu merg unde se duce faunul, zise băiatul,, evi- tîndu-i privirea. Cînd ne îndreptarăm spre ieşire, faunul se opri şi se întoarse spre Alvarez.

— Mă laşi să-mi iau caprele cu mine ?

— Iei pe cine vrei. Unde-s caprele tale ?

— S-au împrăştiat în pădure, dar le adun eu.

— De unde le ai ?

— Am cîntat din nai şi ele au venit după mine.

— De la tîrg ?

— Da.

— Pe tine te-a văzut cineva acolo ?

— Am avut eu grijă să nu mă vadă.

— Va să zică, sînt de furat caprele astea.

— Ce puteam să le fac dacă ele au vrut să mă urmeze ?

La asta părintele nu găsi nici un răspuns. Faunul nu ştia ce înseamnă să furi. El asculta de legi mai vechi.

Reîntorşi în adăpostul lui Ramon, bătrînul ne aduse legături de fîn proaspăt şi ne făcu paturile în colţuri ferite de adiere. Ne culcarăm îndată zdrobiţi de oboseală şi ne cufundarăm într-un somn adînc şi negru, fără vise.

*

Dimineaţa, Ramon ne trezi vociferînd voios :

— Sculaţi-vă, adormiţilor, sculaţi, soarele a făcut cale lungă pe cer. Vă aşteaptă gustarea !

Sărirăm în picioare şi, după ce ne spălarăm la izvor, ne aşezarăm la masa de piatră unde ne aşteptau căni de pămînt umplute cu lapte proaspăt muls, fragi serviţi pe frunză de lobodă, lipii. Ramiro şi faunul şedeau retraşi într-un ungher umbrit, lingă un coş de trestii şi mîncau alune.

— Precum vedeţi, ei au avut timp să-mi prade şi cămara, spuse Ramon fără mîhnire. Nu pricep cum de-au găsit alunele, că erau tare bine ascunse de frica veveriţelor. Cînd m-am trezit dimineaţa, i-am găsit mîncînd.

— Thyrsos, ne dai şi nouă alune ? întrebă Esme- ralda.

Faunul făcu „nu", din cap, foarte serios şi gînditor, mîncînd întruna. După dejunul său frugal se îndreptă spre deschizătura peşterii şi suflă în nai. Una după alta, apărură caprele din toate cotloanele pădurii şi se adunară în jurul lui, privindu-1 cu ochii lor de aur şi ciu- lindu-şi urechile. Ines săltă de bucurie, frecîndu-şi căp- şorul de genunchii faunului.

— Ia te uită, exclamă stăpînul ei, n-am mai văzut-o pe Ines aşa de bucuroasă. Faunule, să nu mi-o iei !

— Nu vreau să ţi-o iau, spuse faunul, dar s-o ţii în braţe pînă ne îndepărtăm. După ce îi ascultarăm bunele poveţe de drum, îl părăsirăm pe Ramon cu regret. îi promiserăm că o să mai venim să-l vedem şi altă dată, că 6 sâ-i aducem haine şi'pîine şi altele trebuincioase. El rămase la gura peşterii cu Ines în braţe, pînă ne înghiţi frunzişul. Ajunşi îndărăt în lunca unde poposiserăm în

ajun, îl găsirăm pe Antonio dormind încă în umbra coviltirului. Cînd se trezi, i se rotunjiră ochii a uimire, mai ales pentru că era şi faunul cu noi. Văzîndu-1 pe Ramiro, îl apucă rîsul.

— Măi, ţapule, îi strigă lui Ramiro, ce-ai păţit peste noapte ? E vremea de umblat cu paparuda acum sau te-ai angajat la circ ?
183

Atunci s-a trezit Ramiro. îi trase lui Antonio un pumn în falcă de-1 lăsă lat în iarbă. Nici la bătaia din circiumă de ziua de Sfîntul Ion nu lucrase mai prompt şi mai sigur. Zadarnic îl scutură Alvarez pe cel lovit. Ce-ai făcut omule, se văietă, ne-ai lăsat fără vizitiu.

— Nici o grijă, părinte, mai ştiu şi eu să mm- o pereche de cai. îl apucă pe Antonio ca pe un sac cu făină şi îl trînti în fîn, sub coviltir, dezlegă caii priponiţi, îi înhămă iute, cu mişcări repezi şi pricepute. Era o plăcere să te uiţi la el. La urmă se urcă pe capră, aştep- tînd să ne urcăm şi noi.

— Gata, părinte ?

— Dar cunoşti tu drumul ?

— Cum să nu-1 cunosc, doar am venit pe aici.

— Dă-i drumul atunci !

Şi o luarăm îndărăt spre San Miguel, cu fiul risipitor şezînd mîndru pe capră, Antonio leşinat în paie, Esme- ralda bucuroasă şi îmbujorată, părintele cu luleaua plină de tabac englezesc din cel fin, de trei pesos, lăsînd cele mai frumoase cercuri de fum în aer, deşi carul ne hurduca crîncen, iar faunul, de, ca faunii, săltînd şi ţopăind cînd înaintea noastră, cînd în urmă, suflînd din nai, cu caprele după el. în apropierea satului, părintele îşi dădu cu părerea că, aşa cum arătăm, nu ne prezentăm destul de respectabil şi s-ar cuveni să aducem cîteva modificări în ţinuta caravanei noastre.

întii de toate, faunul nu trebuia văzut, mai ales în tovărăşia noastră. îl expediarăm să-şi continue drumul pe poteca din dosul grădinilor, pe unde nu prea umblş nimeni, şi chiar dacă ar da de cineva acum, respectivul tot nu şi-ar crede ochilor întîlnind o aşa de ciudată arătare. Esmeralda scoase frunzele şi boabele negre din pletele lui Ramiro şi ghirlanda de flori din jurul gîtului. Domesticit, băiatul se lăsa tratat în fel şi chip. Cu mare greutate, îl dezbrăcarăm şi pe. Antonio de cămaşă, să a- vem cu ce acoperi goliciunea lui Ramiro. Puserăm toate coşurile goale peste Antonio şi o grămadă de fîn pe deasupra, şi în felul

ăsta arătam destul de normali, impresionanţi chiar. Cînd intrarăm în sat, oamenii îşi spuneau :
184
— S-a întors părintele de la San Bartolomeo. Dar Antonio unde o fi rămas ? Uite-1 şi pe Ramiro, ce mîn- dru mînă caii.
— Sînt caii morarului.
— De. La sat sărac, popă cîrpănos. Las' că mai sînt şi alţii ca el.
— Şi mai şi.
— Chiar aşa.
— De.
Temîndu-se să nu ne pună careva deştept o întrebare să ne încuie, trecurăm prin mijlocul satului în mare galop şi reuşirăm să intrăm pe poarta parohiei fără să fi lămurit vreuna din multele nedumeriri lăsate în urma noastră.
JUDECATA BÂTRINULUI MOTAN
Ura dintre cei doi motani era veche de nu mai ţineau minte. Mai exact, Motănaş uitase, Negruţ ştia, dar îl oprea mîndria să şi-o reamintească.
Foarte demult, înainte cu vreo două-trei cicluri din calendarul miţelor, Motănaş fusese un pui obidit şi rîios fără mamă, şi Negruţ, milos cum era, îl luase de suflet, îl răbda să lipăie alături de el din blidul cu lapte măsurat cu gramul. Căci vaca nu mai dădea lapte aproape deloc. Căzuse în melancolie de dorul păşunilor acoperite cy brumă şi al taurului rămas închis în grajd străin, totuşi Negruţ îi mai lăsa puiului flămînd un strop de lapte din porţia lui împuţinată, îi făcea loc şi lui să se încălzească sub plită, uneori chiar în puful propriei sale burţi. Cînd îi ardea de joacă, îl prindea cu grijă de pielea de la ceafă şi îi plimba în jurul odăii ca pe un şoarece ; isprava asta stîrnea mult haz. Mai mult decît hazul provocat, Negruţ aprecia rostul cocoloşşelcr de mămăligă cu brînză care îi picau cîteodată după reprezentaţie. Ca motan realist ce era, înţelese că parada cu Motănaş plimbat în chip de şoarece îi aducea avantaje de-ale gurii, astfel, în momentele acelea de tandreţe jucăuşă, se gîndea şi la eventualele cîştiguri.
Nu s-ar putea spune că l-ar fi tratat pe Motănaş întotdeauna cu mănuşi. îşi avea şi el tabieturile lui, de
186
pildă nu-i plăcea să “fie deranjat cînd dormea. La ce visa Negruţ

?

Foarte des vedea soarele în vis. Iarna, cînd stătea culcat lîngă sobă şi răspundea prin torsul lui la cîte-i povestea focul, Negruţ visa soarele. Focul mereu cade în scrum, se înnegreşte, se stinge, dar soarele nu-i ca focul, e mai egal, mai puternic, mai de aur. Iţi intră în blană, îţi electrizează rădăcina perilor, nimeni nu-1 poate stinge. Cîte-un norişor şugubăţ îl mai ascunde, îl umbreşte şi se duce, soarele rămîne tot puternic. Apoi Negruţ mai visa şi pisici. Simţea atunci un leşin plăcut, îi venea să se întindă, să nu se mai oprească, iar cînd se trezea, scotea nişte miorlăituri cu triluri de rămîneau miţele ca trăsnite pînă-n a cincea curte, cînd le ajungeau la ureche.

După vreo cină mai sobră, numai cu terci sau macaroane rămase de la prînz, visa la^cîrnaţi mustoşi picu- rînd. de grăsime şi la oale cu smîntînă spumoasă şi dulce,- şi se lăsa des răpus de nălucirile astea, încît înghiţea în somn, de mai să se înece. Motănaş habar n-avea la ce visa el şi venea chiar în acele clipe de înaltă trăire spirituală să-l bufnească cu botu-n burtă, unde îl ştia mai sensibil. De obicei urmau la ţanc două labe fulgerătoare. Efectul lor era miraculos. Ce-i drept, elevul îşi uita lecţia de zece ori şi se trezea cu gheapele lui Negruţ pe bot de tot atîtea ori, a unsprezecea oară mai repeta o dată încercarea, numai să se asigure dacă sistemul lucrează fără greş, încasa şi cea de-a unsprezecea serie de scatoalce, de astă dată fără să se mai mire, şi se mulţumea cu atît. Prin obţinerea unei certitudini, cîş- tigi înţelepciune, chiar dacă asta te costă ceva.

După cîteva luni de convieţuire, Motănaş începu să dea semne de alte apucături mîrşave. înainte vreme,

I y*

cînd îl vedea pe Negruţ la blid, se dădea pe lîngă el cu

sfială şi un mieunat foarte mic, vrînd să spună pe pi- siceşte „săru’ mîna“. Atunci Negruţ se trăgea puţin mai încolo şi-i făcea loc. Şi nici nu-i pricinuia puiul cine ştie ce pagubă la mîncare, dar, cu timpul, se făcea tot mai obraznic. Se înfiinţa la blid fără să salute, rece şi corect ca o persoană care îşi cunoaşte drepturile ; cînd pluteau în supă fărîmituri de găluşte, ce prin uzanţe străbune îi reveneau lui Negruţ, Motănaş i le pescuia din faţă pur şi simplu, împingîndu-1 pe el la o parte cu capul. Colac peste pupăză, înfuleca, nesimţitul, cit şapte. Negruţ uşor l-ar fi

putut pune la respect, dar era prea nobil ca să-l bruscheze. Îşi zicea că avea să împartă mîn- carea cu el pînă o ajunge dumnealui la majorat. Pentru cei ignoranţi în materie de pisicologie, notăm aici că majoratul are loc la mîţe atunci cînd ele prind primul şoarece. Cu ocazia asta, se aranjează mari festivităţi nocturne de care oamenii nu ştiu, se benchetuieşte la lumina lunii, se serveşte mîncare de guzgan în suc propriu, se pradă înainte cîte o cămară de lapte acru, se şterpelesc şi alte bunătăţi şi se chercheleşte toată suflarea. După banchet, motanul cel mai bătrîn conferă proaspătului vînător gradul de mîţă majoră, iar dacă este motan îi înmînează un bilet de voie, să frecventeze mîţe cu moravuri uşoare. Negruţ se hotărî să aştepte pînă a- tunci nu atît de hatîrul lui Motănaş pe care nu-1 mai suferea, ci mai ales de dragul Rebecăi, defuncta mamă a respectivului, o pisică spirituală şi plină de viaţă, cu care se distrase mult în tinereţe.

— După majorat, îl gonesc de la blidul meu, îşi zise. Ducă-se mişelul în plata Domnului, că altfel oi ajunge să mă scoată el pe mine din pîine. De ce să-mi leg o piatră de gît, acum, la bătrîneţe ? Doar nu mi-e piele, nici cămaşă.

Numai Sheilei i se plîngea citeodată. Sheila era mîţa fatală peste multe curţi şi poduri. Mlădioasă, toată nu
mai dungi calde de chihlimbar, le unduia în mers prin faţa motanilor de le pierea piuitul, cu privirea verde ca raiul vrăjit al străvechii jungle visate mereu, lucire repede stinsă de clipirea pleoapelor şi dăruită rar, ba din cochetărie, ba ca să se amuze numai, în fine, o fiinţă periculoasă, care aprindea patimi şi aprige vrăjmăşii în pieptul motanilor. Era, totuşi, chibzuită şi ţinea la bunul ei renume mai mult decît la orice, în afară, bine-înţeles, de brînză. Cu mare greutate se dădea pe brazdă după multe nopţi de grele suferinţi şi tînguieli motă- neşti, care ar fi înduplecat şi o inimă de piatră. Nimeni n-o putea învinui că ar fi dus vreodată mai mult de două legături în acelaşi timp sau cel mult trei. Altele, ca Miţa Morarului sau Pusi Bălţata, îngăduiau în jurul lor for- foteli nemaipomenite, un motan ieşea pe horn, altul intra pe gîrliciul podului, pe cînd alţii cinci aşteptau, pă- ruindu-se cu nădejde, să le pice graţia. La Sheila nu se pomenea de aşa ceva. De aceea marele pontif Kergue- len o declară sfîntă şi-i conferi dreptul de a intra pe toate uşile înaintea altor mîţe, chiar de-ar fi fost angora, siameze sau însărcinate.

Sheila locuia în mai multe case. Existau trei sau patru proprietari în strada aceea care se jurau că Sheila este pisica lor. Avea un stăpîn măcelar, altul cu o droaie de vaci, al treilea avea în pod fîn foarte moale. Acolo dormea mai mult şi dimineaţa catadixea, uneori* să accepte un blid de lapte, din care lipăia de cîteva ori. A- legea numai din ce era mai fin în fiecare casă, de altfel nu simţea pentru amfitrionii ei nici un respect şi nici o afecţiune.

Onora casa unde locuia Negruţ, dormind şi acolo cî- teodată. Il mai răbda uneori şi pe el, dar destul de rar, să stea lîngă ea în fînul din pod, dar de cele mai multe ori îl scuipa şi îl pălmuia groaznic. Negruţ, cu botul cres

tat şi inima zdrobită, se retrăgea atunci sub scara de la intrarea podului şi plîngea ciulindu-şi din cînd în cînd urechile, să-i audă suflarea măcar.

Timpul trecea şi Motănaş se făcea un vlăjgan tot mai chipeş, cu blana lucie şi neagră, musculos şi bine legat. ,.Te pomeneşti c-o fi de-al meu[1]’, îşi zicea Negruţ, uitîn- du-se la el mai cu atenţie, dar gîndul nu-1 tulbura peste măsură. Motănaş mergea pe zece luni şi începea să se uite după pisici, în apropierea lor îşi încîrliga coada şi păşea săltat. Se credea nespus de frumos. Stătea mult pe marginea fîntînii, se admira în apă şi îşi cînta imnuri de slavă. Din păcate, toată frumuseţea lui era zadarnică. Pisicile nu se uitau la el, pentru că nu prinsese încă nici un şoarece. La o sindrofie de doamne în jurul unei găini care fusese tăiată şi aruncată la gunoi, pentru că o um- pluseră căpuşile, veni odată vorba de el, şi doamna Mr. Mr. a gestionarei exclamă cu indignare :

— Motănaş, frumos ? Fugiţi de-aici ! Ia, un motan negru acolo ! Frumuseţe de frizer ! — şi ronţăi mai departe cu multă delicateţe un capăt de maţ. Celelalte o ascultau cuprinse de respect. Cum, cum nu, Mr. Mr. reuşise să facă pui aproape de angora cu motanul colonelului pensionar care locuia într-un cartier îndepărtat, deloc plebeu, unde toate mîţele erau grase. De atunci nu-i mai ajunge^ nimeni cu prăjina la nas. Părerile ei erau consultate şi sentinţele ei se repetau în toată mahalaua. Doamna Mr. Mr. era tot ce putea fi mai şic şi mai distins. Deoarece obişnuise într-un timp să-şi poarte coada încîrligată ca pe un covrig, o vară întreagă toate mîţele din cartier şi le-au

purtat pe ale lor la fel. Era o nebuni?, nu alta. Judecata ei cu privire la Motănaş ajunse proverb : Motănaş era frumuseţe de frizer. Motanii negri ieşiră imediat din modă, mîţimea le întorcea spatele, nu se mai purtau pur şi simplu. Erau siliţi să-şi transporte

190

jalea şi amarul tocmai în celălalt capăt al oraşului, unde domneau alte prejudecăţi. Intre timp, Sheila făcu trei pui, toţi trei feciori. Negruţ fu felicitat în repetate rîn- duri de mîţe invidioase cu clipiri şirete.

— Să-ţi trăiască puii, domnule Negruţ, halal să-ţi fie ! Hai, nu te mai izmeni. Ştim noi ce ştim.

Pe Negruţ îl străpungeau vorbele astea cu ace de foc. Lumea îl credea în bunele graţii ale Sheilei, pe cînd el, săracul, se ştia doar o foarte vremelnică zăbavă, fericire pierdută, şi uitase de cînd. Din înfăţişarea puilor nu se putea înţelege nimic, toţi vărgaţi şi de culoarea chihlimbarului, ca mama lor. Sheila, vicleană cum era, poate a fost în stare să le măsluiască şi culoarea, mîncînd ierburi vrăjite, noaptea, în livadă.

Negruţ, cum îi arăta şi numele, era negru şi el, dar cu pete albe. Mai bine zis, petele lui fuseseră albe odată, acum era foarte murdar, nu se mai spăla deloc, negli- jîndu-şi ţinuta într-un hal fără hal. îşi spunea că nu face să-şi strice bunătate de limbă pe blana asta a lui roasă de molii, cînd tot nu-1 iubeşte nimeni.

Cu puii ei, Sheila săvîrşea manevre ciudate. Parcă ar fi simţit ceva, îi lua în dinţi cîte unul de cum făceau ochi, trecea gardul cu ei şi-i depunea, pe rînd, la picioarele stăpînei celor şapte vaci. Cînd o văzu venind pentru prima oară, femeia crezu că Sheila prinsese un şoarece. Dîndu-şi seama că aduce un pui, îi zise : ,,Ce> ispravă făcuşi, mîţă hăi ? Ia să ţi-1 văd“. Şi ridică de jos tigri- şorul plăpînd cu ochi cenuşii.

— Miauuu, făcu puiul către maică-sa.

Dar ea îl învăţă :

■ — Nu mai plînge. Pune-te bine cu femeia asta şi n-are să-ţi meargă rău. Deocamdată, rămîi aici.

Mai aşteptă oleacă pînă văzu că femeia se duce în bucătărie şi aduce de acolo o farfurioară de lapte, pentru

191

ea şi pentru pui. După ce se sătură, îşi lăsă puiul acolo şi se

întoarse în fînul din pod unde-i lăsase pe ceilalţi doi. înainte de a-i adormi, le povesti despre oameni şi le dădu poveţe cum să se poarte cu ei. Dimineaţa îl linse frumos şi pe cel de-al doilea pui peste tot şi îi îndreptă mustăţile, îl luă şi pe el între dinţi şi, pe-aci ţi-e drumul, se duse la femeia cu şapte vaci.

— Ei comedie, zise femeia, dar nu mai isprăveşti odată ? Ce-i casa mea, azil de mîţe ?

Sheila se uită în ochii ei ca de la femeie la femeie şi stăpîna celor şapte vaci se lăsă înduplecată şi de data asta.

— Hai, fie, zise, treacă de la mine încă o dată. dar să nu te mai prind cu de-alde astea.

Nici nu se mai duse la ea Sheila vreo trei zile. în cea de-a patra zi, cînd îi duse ultimul pui, femeia să dea cu el de pereţi, nu alta. Salvarea veni de la bărbatul ei.

— Ce-i pocitania asta, întrebă, parcă numai adineauri mă încurcai în tindă în două netrebnice ca ea. Ţi-a mai venit una ? Pe cinstea mea că mă mut din casa asta. îmi iau catrafusele şi mă mut. Cu cine vrei să stai în casă, cu mîţele sau cu mine ?

— Dacă-i vorba, mai mare lipsă am eu în casă de mîţe decît de tine. Toată ziua şezi pe laviţă şi tragi la măsea. Mîţele măcar prind şoareci.

— Şi beau lapte.

— Şi ce dacă beau lapte ? Asta-i amu ! Da' ce-ai vrea să bea, vinars, ca tine ? Vacile-s zestrea mea, casa tot zestrea mea este, şi dacă nu-ţi mai place aici nu te ţine nime cu forţa, te poţi duce unde vezi cu ochii. Călătorie sprîncenată !

Aşa era Firuţa gazdei. Tu-i spuneai una, ea îţi răspundea zece. Şi, a dracului cum era, îl luă şi pe cel

de-al treilea pui şi-l puse pe cuptor în bucătărie lingă ceilalţi doi.

Inter duos litigantes, tertius gaudet.

*

Timpul trecea şi Motănaş nu prinsese nici măcar un cărăbuş.

— Da’ bărbat eşti tu, mă ? îi zicea Negruţ, că nu mai putu răbda să tacă. Te-ai învîrtit o dată cu zece luni pline, şi tot n-ai făcut nici o ispravă. Ce nu făceam eu la zece luni ? N-aveam încă nici şapte — că mă născusem sub lună plină şi cea de-a şaptea încă nu-şi rotunjise caşcavalul — că am şi depus la picioarele mamei Refeca primul meu şoarece. Şi ce şoarece ! Gras, barosan, urecheat nevoie mare, aproape cît şi mine.

Guzgan de soi, ce mai. Alea zic şi eu vremuri. Dar tu ? Că azi-mîine îţi trece şi vremea însurătorii şi tu, tot nimic. Eşti Un pierde-vară, nu ştii decît să-ţi vîri mustăţile în blidul altuia, rîd miţele de tine de-şi rup şalele, tăndălău mare ce eşti !

Dar şi-a găsit-o. Putea să-l tot dăscălească pînă i se ura, vorbele înţelepte îi intrau pe o ureche şi-i ieşeau pe ailaltă cu fulgerătoare repeziciune. La masă se purta tot mai neobrăzat. Miţă mare de-acum, aproape egal în putere cu Negruţ, fiinţă zdravănă şi el, Motănaş venea la blid ca un nesimţit, nici tu bonjur, nici sănătate, măi fîrtate, îl împingea la o parte cu una cu două. Negruţ era aşa de scîrbit, încît pleca şi-l lăsa să se înfrupte singur. îşi făcea de lucru în altă parte, mai prindea cîte un şoarece, mai adulmeca prin vecini dacă nu se taie vreun porc, vreo oaie şi se sătura prin străini pentru mai multă vreme.

Iar i se plînse Sheilei :

193

— Ce să-ţi spun, coană Sheila, halal de tineretul de azi. Mă uit şi la tembelul ăsta de Motănaş. Umblă pustiu cit e ziua de lungă, cînd nu hoinăreşte, doarme, cînd nu doarme, se uită în fîntînă, să se vadă cît e de frumos. .Auzi dumneata, a intrat într-a unsprezecea lună a vieţii şi n-a prins decît pureci. Dar, de, să scoată pe altul din piine, la asta se pricepe. Am ajuns să nu mai pot mînca dintr-un blid cu el. Spun drept, cînd îl văd, mi se face lehamite.

—• Tare mai eşti nervos dumneatale, coane Negruţ. De cc nu te cauţi ? Şi apoi, prea stai mult în casă. Mai du-te şi dumneata ca omul, să vezi lume, mai schimbă ■cîte o vorbă cu unul şi cu altul. Dacă stai tot acasă şi te frămînţi, ai să intri la idei. Lasă-1 pe fiecare să facă ce-1 taie capul.

Şi. indiferentă, se jucă mai departe cu un şoarece mort. Negruţ oftă şi plecă abătut. Nici de data asta nu ■găsise la Sheila nici o fărîmă de înţelegere. Puse şi vorbele astea ale ei pe socoteala nepăsării ei obişnuite. Nu trecu însă mult pînă descoperi un adevăr prea crunt de suportat de către un motan care se respectă.

*

Motanul tînăr şedea la fîntînă şi se uita în apă.

— Sînt frumos, îşi spunea Motănaş. Sînt aşa de frumos,. încît m-aş îndrăgosti de mine însumi dacă aş fi un .altul. Miau ! Ce mai trup mlădios, ce ţinută ! Mustăţile mele perfect arcuite se

înfig în azurul bolţii. în vibrarea lor subţire ca un zumzet tremură chemarea tuturor adierilor, blana mea zvîrle scîntei şi scapără de tinereţe. Ce ochi, ce mai urechi minunate ! Nimeni nu mai este ca •mine !

în spate auzi un rîset înfundat.

— Ai grijă să nu cazi în fîntînă !

întorcîndu-se, o văzu la doi paşi de el pe Sheila. Se juca cu un mac roşu. Era culcată[1] pe spate şi se uita sus

la floare, pălmuind-o delicat şi urmărind din cap cu mişcări line unduirea florii.

— Mai bine vino şi tu să te uiţi de jos la floarea asta, să vezi ce frumos se limpezeşte soarele în ea. Parcă ar fi o flacără. Parcă ar fi un soare micuţ în amurg.

Foarte flatat, Motănaş veni şi el sub floare. Privi în sus şi rămase aşa, cu ochii întredesphişi, cum plouă peste el o bucurie roşie.

— Nu zic, e frumos, dar, totuşi, nu-i ca mine. N-am văzut nimic mai frumos decît mine.

— Dar eu ?

Motănaş o privi. Dungile ei aurii jucau în ape, trimi- ţîndu-şi valurile sub propria lui piele. Simţea unduirea dungilor ei, le respira împreună cu un miros neînchipuit de sălbatic şi dulce, izvorînd parcă nu de lîngă el, ci din vremuri străvechi, cînd miţele dintîi, libere, mari, puternice, se căutau spre bucurie şi se regăseau.

— De unde cunosc eu miresmele astea răscolitoare ? Sînt ea o băutură a zeilor. Poate asta se cheamă istorie. Simt şi ştiu că toată istoria mîţimii este cuprinsă în mireasma asta fără seamăn. Merită să mori pentru ea.

îşi înălţă botul şi adulmecă mirosul crud, tremurînd să nu-i scape din nări. Dungile frumoasei se topiră în linii calde, învăluindu-1 de la vîrful ghearelor pînă la urechile lui aprinse, şi se umplu pe de-a-ntregul de prezenţa ei dulce şi înfricoşătoare. Fără să-şi dea seama, e- mise un miorlăit prelung, tandru şi totodată fioros, cu contrabasuri, flauturi şi viori, un sunet pe care nu-1 scosese pînă atunci niciodată. Traduse în limbaj omenesc, acele miorlăituri sunară aşa :

— Nu ştiu ce mă mistuie, frumoaso, atîta ştiu că mor de dragul tău. O fi dat o boală grea peste mine, mi-ai făcut vrăji,

Sheila, numai tu mă poţi dezlega. Nu refuza cîntul meu, în el răsună clipa de aur, clipa eternă, re-
195
petală din miţă în mîţâ de la începutul yremilor cînd pisicile aveau solzi şi trăiau în apă.

— Ce vorbeşti, Motănaş ? Cînd au avut miţele solzi ?

— Nu ştiu cînd, frumoaso, dar au avut, asta o ştiu, -căci a coborît duhul sacru peste mine. Şi mai ştiu că milioane de mîţe răposate miaună prin mine şi tot atî- tea milioane şi din cele ce nu s-au născut încă. Aju- tă-mă, zeiţă vărgată, salvează-mă, că pier.

Iar cheia majoră spunea :

— Sînt foc şi pară, nimeni să nu îndrăznească să se apropie de mine. Nimeni să nu pună laba pe mîţa mea, căci am să-l sfîrtec şi am să-l desfiinţez ca pe un şoarece ticălos, chiar dacă ar fi cel mai nemaipomenit motan peste o mie de curţi şi poduri ! Miau !

Cine ştie ce întorsătură ar fi luat lucrurile dacă pe gard nu ar fi apărut Negruţ, ţanţoş şi superb, cu guzganul între dinţi. Trecu pe lîngă ei tăcut şi se aşeză nu departe, sub streaşină. Acolo se apucă să-şi ronţăie prada în faţa lor.

Temperatura ridicată din jurul perechii se răci subit.

Apariţia lui Negruţ cu guzganul le aminti amîndurora ■ce-i lipsea lui Motănaş, şi anume că el nu prinsese încă nici un şoarece şi nu avea dreptul să viseze la mîţe care au răposat şi altele pe cale de a se naşte. Dintr-o dată, viaţa îşi pierdu sensul. Sheila se zgribuli în blana ei vărgată, căscă, se scutură şi se mistui în tainiţele podului, fără să se uite îndărăt. Motănaş rămase muncit de o furie neputincioasă. Cu un minut în urmă ştiuse de ce a venit ei pe lume şi de ce veniseră miţele toate. Dar undeva s-a stins o lumină. L-au părăsit căldura şi duhul dintr-o dată, şi simţi o contracţie silnică a trupului, a întregii fiinţe, toate din pricina lui Negruţ. Căci Negruţ era Inamicul. Il privea cu ură cum îşi roade prada, plin de sine, cum se făleşte sfîşiind guzganul prins de
193
el în persoană, pe care nimeni nu i-1 dăduse de pomană şi nici nu făcea să-l împartă cu altul, putea să-l mănînce în văzul lumii, singur. Legea nescrisă a gintei feline al~ toieşte în sîngele fiecăreia, încă din cea mai fragedă vîrstă, respectul pentru

prada altuia. Oricît ar fi fost el’ de obraznic, Motănaş n-ar fi cutezat să se înfigă la vî- natul lui Negruţ, aşa cum îşi permitea să-l împingă la parte de Ia blidul stăpinirii. Chiar dacă Negruţ nu l-ar fi putut mînca dintr-o dată şi ar mai fi lăsat din el pentru mai tîrziu, Motănaş tot nu s-ar fi încumetat să se apropie de el. Văzîndu-1 acum victorios, umflat în' pene, rupîndu-şi fîşii din pradă cu ghearele, simţi pentru el admiraţie, dar şi o ură nesfîrşită.

Şi totuşi, guzganul îşi pierdu toată savoarea în gura* lui Negruţ. îl mînca numai din obişnuinţă, căci ce altceva putea să facă cu el ? Saliva lui căpătă o acreală- coclită, îl mesteca în silă. între timp mîrîia înfiorător, clar se prefăcea numai pentru ca celălalt să creadă că eP mănîncă ceva bun şi de preţ, să-i facă ciudă. într-un cuvînt, se fandosea ca să-şi dea importanţă, pentru că se simţea straşnic călcat pe coadă. Auzise foarte bine? miorlăitul focos al lui Motănaş, văzu şi ochii Sheilei a-runcînd scîntei. Ştia bine unde duc astea toate. Ura lui împotriva lui Motănaş se contură definitiv : era străvechea duşmănie dintre motan şi motan, fără iertare şi fără leac. Nu numai la mîncare erau rivali aşadar. Motănaş era gata să-l împingă pe el la o parte şi de la Sheila, tot aşa de firesc ca şi de la blidul cu lapte. Dintr-o dată, pupilele i se dilatară şi văzu roşu. Sări ca ars, părul i se zburli şi îşi făcu o spinare ca de arici, apoi începu să mîrîie, dar de data asta nu din pricina guzganului, pe care-1 lăsă în plata Domnului. Motănaş pricepu aluzia şi se mistui prin crăpătura gardului.

*

Nici Sheila nu se arătă cîteva zile. Ştia că soarta ei era pecetluită, căci jurămîntul lui Motănaş din ziua fatală era o vorbă care îi lega pe amîndoi, numai moartea i-ar fi putut dezlega. De aceea fu mai tandră decît aricind cu puii ei, se ducea să-i vadă în fiecare zi, îi lingea, îi pieptăna, le înşira fel de fel de poveşti, ba cu şoareci, ba <?u cîrnaţi şi chiar le aduse un şoarece mort pe jumătate, să se exerseze cu el. Şi le spuse aşa :

— O, dragii mei, voi sînteţi mari de acum şi o să ştiţi să vă descurcaţi şi fără mine. Să fiţi frumoşi şi cuminţi cind eu nu voi mai fi, să ascultaţi întotdeauna de stăpîna voastră cînd se uită la voi şi niciodată cînd se «iui în altă parte. Cînd furaţi smîntînă, să aveţi grijă să $11 lingeţi bine pe mustăţi după aceea, şi, mai

ales, să nu răsturnaţi, oala, căci ar putea să vă coste viaţa. Cînd căpătaţi ceVa ce nu vă place, să vă prefaceţi, totuşi, că sîn- teţi mulţumiţi, din politeţe, iar cînd vedeţi năpasta ri- dicîndu-se asupra voastră sub formă de băţ, mătură, lopată sau par, să nu zăboviţi în a fugi şi a vă pune la adăpost. Să nu uitaţi că linguşirile şi buna cuviinţă cîş- tigă inima oamenilor. Căutaţi cheia inimii înainte de toate ! Ea vă va deschide calea spj-e laptele dulce şi brînza cea grasă. Spre mîngîieri. în ploaie să nu staţi, umezeala este moartea noastră. Zăboviţi cît mai mult la soare şi în preajma focului. Iar dacă vreodată prea o faceţi de oaie şi urmează vremuri de bejenie, să nu mai daţi po acasă pînă nu se potolesc lucrurile. Căci oamenii mai uită, au multe griji. Atunci e timpul să vă dedaţi cu vinătoarea de şoareci, străvechea îndeletnicire a gintei noastre, cu care e bine să vă deprindeţi cît mai curînd. Poate o să mă mai vedeţi vreodată, poate că nu. Tot ce vă spun acum este pentru binele vostru. Să rămînă săpat in inimile voastre cu litere de foc.
198
Acasă, Negruţ stătea întruna la pîndă. Şi, în adevăr, după puţine zile, îl prinse pe Motănaş pe cînd cobora din podul cu fîn. Explicaţia dintre ei doi fu scurtă, dar hotărîtoare. Rămaseră amîndoi literalmente fără urechi dernne de menţionat. Duelul făcu vîlvă mare şi se dădu sfoară în ţara pisicilor. In urma evenimentului, Sheila, cînd apăru într-o seară la un supeu select de maţe de găini sacrificate cu ocazia unei nunţi de oameni, fu primită cu multă răceală de către crema societăţii prezente la acel ospăţ. Mr. Mr. o măsură de la urechi pînă la coadă — îi lipsea numai lorgnonul — şi declară răspicat că regretă, dar mama ei a fost mîţă d.e parohie şi o* crescuse şi pe ea tot acolo, în umbra clopotniţei, şi, deci, pentru ea nu-i chip să stea la masă cu o declasată,; să plece 'ea sau plec eu. Atunci să fi văzut forfotă printre invitate, care de care s-o asigure pe doamna Mr. Mr. mai cu foc, că, mă rog, nu se poate una ca asta, că fără ea nu stau nici dumnealor, să se ducă la dracul ospăţul cu maţele de găină cu tot, că or mai fi nunţi şi altă datăr cum să plece ea, chipurile mîţă de duhovnic, ex-consoarta unui angora pur-sînge, se poate ? Şi de ce să plece, Doamne iartă-mă, din pricina unei parii nedemne de a-şi purta coada, această podoabă şi emblemă a castei pisiceşti, batjocorită de ea şi călcată în picioare şi aşa şi iar aşa vreo jumătate de oră şi mai

bine, cu miorlăituri şi mîrîieli pînă veni mireasa şi le izgoni cu mătura. Sheila se întoarse acasă, înlăcrimată. Se duse drept în> pod, se ascunse în fîn şi plînse multă vreme amarnic. Negruţ şi Motănaş o ascultau şezînd la intrarea podului. In ochii motanului mai vîrstnic mocnea focul unei mulţumiri reale.
199
*

Toţi se aşteptau la evenimente extraordinare. Sheila slăbea văzînd cu ochii, la pui nu se mai ducea, de mîn- eare nu se atingea. Zbuciumul ei îl lăsa pe Motănaş complet indiferent. Scăderea elanului vital al Sheilei îl respingea. O vedea umblînd ca o nălucă, cu toate luminile ei stinse, şi nu era vinovat dacă nu mai putea regăsi la vederea jalnicei arătări farmecul de altădată. Cu toate că o întîlnea în fiecare zi, ea nu mai însemna pentru el nimic.
*

Negruţ, dimpotrivă, suferea împreună cu ea. După primul moment de satisfacţie pricinuită de înfrîngerea ei, începu să bănuiască în apropierea Sheilei; o umbră înfricoşătoare, ceva rece şi tainic la care amîna mereu să se gîndească, cu toate că ştia că va trebui într-o zi să -o întîlnească şi el faţă în faţă. îşi învingea groaza şi se ducea să doarmă lîngă Sheila în fîn ca s-o încălzească. Sheilei îi era mereu frig. îi era frică şi se zgribulea mistuită de umbra aceea care n-o mai părăsea. Sub suflarea ei rece Negruţ slăbi şi el şi prezenţa umbrei ii deveni aşa de nesuferită, încît din cauza ei o părăsi şi el pe Sheila pînă la urmă. Ea se stingea singură în podul •eu fîn.
*

La prima lună plină, se împărţiră convocatoarele. Că- 'tre miezul nopţii se ţinu mare adunare în fînaţul zis al lui Moga, prezidată de excelenţa sa Kerguelen. Au fost de faţă Motănaş, Sheila, Miţa Morarului, Miţa văcarului, doamna Mr. Mr., Pusi Bălţata, toate pisicile din cartier, plus alte multe venite de hăt departe, de la balta lui
200
Dolfi. Motanul angora al domnului colonel Păcală se înfiinţa şi el. Întîi se duse să-şi facă complimentele coanei Mr. Mr. şi s-o întrebe de sănătate şi ce mai fac puii. Mr. Mr. nădăjduia din toată inima că tete-ă-tete-ul lor a fost remarcat de toată suflarea prezentă, Cum s-a şi în- tîmplat. ,

Fînaţul se desfăşura sub forma unui amfiteatru şi pisicile se aşezară în el după ierarhie. In rîndul din faţă şedeau pisicile angora — trei la număr — şi pisica persană a responsabilului cu cinematograful. Siameza, unica din judeţ, se cocoţă singură pe o salcie, deoarece aici nu se potrivea cu ea nimeni în rang, nici pe departe. Ker- guelen se sui şchiopătînd pe arinul din faţa adunării. Ochii tuturor se îndreptarăasupra luişi nimeni nu mai suflă o vorbă. Doar o pisicăbătrînă îşicîrpi nepotul, care ■se cerea afară tocmai în acele clipe solemne.

Excelenţa sa fixă adunarea cu ochii săi galbeni, tuşi de trei ori şi'începu :

— Prea onorată siameză, cinstite angora şi persană, aleasă mîţime !

îşi plimbă privirea peste rindurile auditoriului care 'îşi ţinea suflarea, numai un mic mîţ întrebă :

— Mamă,de ţe nu ale nenea păr pe coadă ?

.— Delict ! Afară, afară! strigarăvoci zeloase, din public.

Delincventul fu scos de urechi de la locul lui şi izgonit din fînaţ. Kerguelen continuă :

— Vremurile nu mai sînt ce erau odată.. Laptele s-a împuţinat, şoarecii se arată tot mai rar, vînătoarea devine tot mai aprigă. De aceea se impune să veghem cu cea mai strictă vigilenţă asupra sănătăţii gintei noastre. Vechea lege a gintei, potrivit căreia nimeni nu-i liber să procreeze pînă n-a prins măcar un şoarece, trebuie observată cu cea mai straşnică stricteţe, căci vă întreb eu :

ce rost mai are să aduci pe lumea asta de lipsuri alţi neajutoraţi, scăzîndu-se, în felul ăsta, vitalitatea neamului, o vitalitate de care noi toţi, în aste vremuri critice, avem o nevoie aşa de imperioasă ?

Oratorul făcu o pauză privindu-şi auditoriul cu severitate şi aşteptînd să izbucnească aplauzele, cum era prevăzut in protocol. Ovaţioniştii se executară cu atîta entuziasm, încît unii trebuiră să fie transportaţi acasă pe tărgile dinainte pregătite.

Motănaş se făcu una cu pămîntul, Sheila leşină, preşedintele înghiţi o gură de lapte acru şi-i dădu înainte.

— Nu putem tolera abuzuri de astea şi vom lua cele mai severe măsuri pentru a le pune capăt. Cine este responsabil cu

morala publică în sectorul „Şoarecele şi Vrabia[1]’ ?

— Negruţ se ridică în picioare.

— Dumneata, coşcogeamite motan în toată fir^a şi vechi luptător, n-ai văzut ce se petrece sub ochii du- mitale ?

Negruţ tăcu.

— De ce n-ai raportat ?

— Vă rog să mă scuzaţi. Mă temeam să nu se creadă că o fac din motive personale.

— Cum din motive personale ? Te poftesc să fii explicit.

— Lumea ar fi crezut că sînt gelos.

.— Şi nu erai ? Negruţ tăcu. Motivele personale trebuie să treacă pe planul doi cînd se află în joc interesele rasei. Cine a catechizat-o pe Sheila ?

Un soi de prelat bătrîn, cu blana roşcată mîncată de molii, înaintă şontîc-şontîc în trei labe.

— Dumneata i-ai dezvăluit tainele legii ?

— I-am spus tot ce trebuie să ştie partea femeiască.

— Cum stătea inculpata la Principiile Selecţiei ?

202

— Avea numai nota zece.

— Dacă şi le-ar fi însuşit, n-ar fi ajuns aici.

— Dar...

— Nici-un ,,dar“. Dumitale şi lui Negruţ vi se prescriu trei zile de post şi rugăciuni către Marele Sfinx şi altele trei îndreptate către Zeiţa Caşcavalului. Ca penitenţă, veţi umbla cu coada între picioare pînă cînd pă- mîntul o să-nceapă să miroase a încolţire. Motănaş la liausarest absolut, pentru douăzeci de zile. Iar femeia

— îşi ridică vocea — căci ea este principala vinovată în aceste cazuri, femeia este excomunicată din gintea noastră pentru totdeauna. Nu va mai împărţi nimeni cu •ea nici blid, nici culcuş şi să plutească asupra ei pînă la moarte Blestemul Sfinxului cu Dinţii de Piatră.

Vorbele astea fură aşa de îngrozitoare, încît jumătate din cei de faţă căzură ca trăsniţi. Cei rămaşi izbucniră în aplauze şi urlete de speriat. Miorlăiturile fură auzite de şeriful oraşului, care îşi încărcă toate mitralierele postului său crezînd că, poate, se va întîmpla, în fine, ceva de seamă şi în tîrgul ăsta adormit unde fusese mutat disciplinar, pentru că o sedusese pe nevasta şefului său, poate o să izbucnească o revoluţie,., ori va avea loc

mult temuta năvălire a marţienilor, în sfîrşit, Ceva ca să-l ajute să-şi arate vitejia şi să capete o decoraţie. (Astea s-au întîmplat demult, înainte de a se afla că în Marte nu există nici măcar un viermişor.)

Pe Sheila n-o mai văzu nimeni după aceea. Cînd toţi ceilalţi plecaseră la casele lor, se trezi singură pe cîmpul îngheţat sub lună. Era frig. Niciodată nu va putea fi mai frig, orice mi se va mai întîmpla, îşi zise. Trecu peste cîmp, şi cînd se gîndi că nu se va mai încălzi nici- cînd la soare, nici la vatră, crezu că i se rupe inima. Apoi se duse acasă şi sări în fîntînă.

203

Postul lui Negruţ coincidea cu agonia curcanului,. Greu bolea pasărea mare încă din iarnă, abia se putea ridica în picioare, o rodea ceva la inimă. Se însingurase demult şi acum zăcea în şopru şi nu-i mai trebuia nimic. Negruţ îl păzea. Era hidos la vedere, avea ochii răi, stătea la pîndă ca un corb şi adulmeca moartea venind spre- celălalt animal. Curcanul era foarte mare, se lăsa greu răpus. Zăcea cu capul ascuns sub un sac, să n-o vadă pe cea care trebuia să vină să-l ia. Sufla tot mai rar, dar cu ultimele puteri se mai încleşta de firul vieţii. Era foarte- singur. Motănaş îi dădea tîrcoale şi el, deşi Negruţ îl descuraja. La o oră foarte tîrzie a nopţii, Motanul cel mare se apropie cu paşi de fulg şi ascultă îndelung, dar nu mai auzi: nimic. Veni aproape de tot, chiar la capul păsării şi înţelese că era moartă. Atunci îşi înfipse colţii în beregata ei şi se apucă să ronţăie oasele mici şi carnea caldă. Două zile încheiate nu părăsi mortăciune^, mîncată pe trei sferturi şi înfulecă pînă nu se mai putu urni din loc de sătul. Copiii dădeau în el cu pietre, cu bucăţi de lemn, dar el nu se clinti. Stătea ca îngerul unei morţi rele şi crude, încruntat, mîrîind cu privirea neagră şi gura plină de fulgi şi de sînge.

In cea de-a treia zi tot îl mai văzu pe Motănaş clînd tîrcoale pe după leaţurile gardului. Il privi lung şi îi zise :

— Hai, rupe şi tu o bucată.

Motănaş veni pe ocolite, ca în zilele de demult, cînd' era sfios şi dădea trei tîrcoale blidului înainte de a-şi în- muia botul.

— Ia aripa asta, zise motanul cel mare, şi să fie de pomană pentru sufletul ei. Ştii la cine mă gîndesc.

Se apucară amîndoi să ronţăie ce mai rămăsese din • curcan. Se aşezară apoi în poarta mare a şurii şi tăcură.. După ce-au tăcut destul, Negruţ privi în sus şi spuse

— Te pomeneşti că mai ninge anul ăsta. Iar au venit ciorile.

CUPRINS

Pag.
Ciorapii 5
Ştafete...12
Castor şi Pollux.............................58
Povestea lui Tripi..........................72
Istoria celor cincizeci de coţi de pînză85
Verdictul......................................110
Scoici...125
Asediul oraşului............................134
Kermesa......................................147
Istorie ciudată în care se succed o seamă de întîmplări miraculoase şi se povesteşte viaţa lui Ramon de la Sierra Morena în stil donquijotesc .... 165 Judecata bătrînului motan 186

Lector : MAGDALENA BEDROSIAN Tehnoredactor : CONSTANŢA VULCANESCU
Apărut : 1985 ; Bun de tipar : 30.1. Format : 16/54X84 ; Coli tipo : 13
im
Tiparul executat sub cd. 5241/984 la ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICA BACAU Str. Mioriţei Nr. 27,

CARTEA ROMÂNEASCĂ
Lei 10